TECHE UDINE

MANOSCRITTI

FONDO JOPPI

Manoscritto n. J_MSS_0695

I manoscritti che compongono compongono il fondo, assieme alle migliaia di testi a stampa - compresi rari incunaboli e cinquecentine - il Fondo Joppi, sono quasi esclusivamente di interesse friulano. La raccolta si è formata nell'arco di una sessantina di anni grazie alle ricerche di Vincenzo ed Antonio Joppi.

Collocazione:

Biblioteca Civica "Vincenzo Joppi", Udine - Inventario dei manoscritti del Fondo Joppi
https://www.techeudine.it/fondo-joppi
https://www.sbhu.it/

CONSTITVT

PATRIE

FORMULI

No 1010.

695

718

BIBLIOTECA COMUNALE
VINCENZO JOPPI
UDINE

Cat. N.

Loc. Mss. Joppi 695

Tip. Fiorini, tel. 3 59

718

BIBLIOTECA CIVICA DI UDINE

Cividale, Constitutions

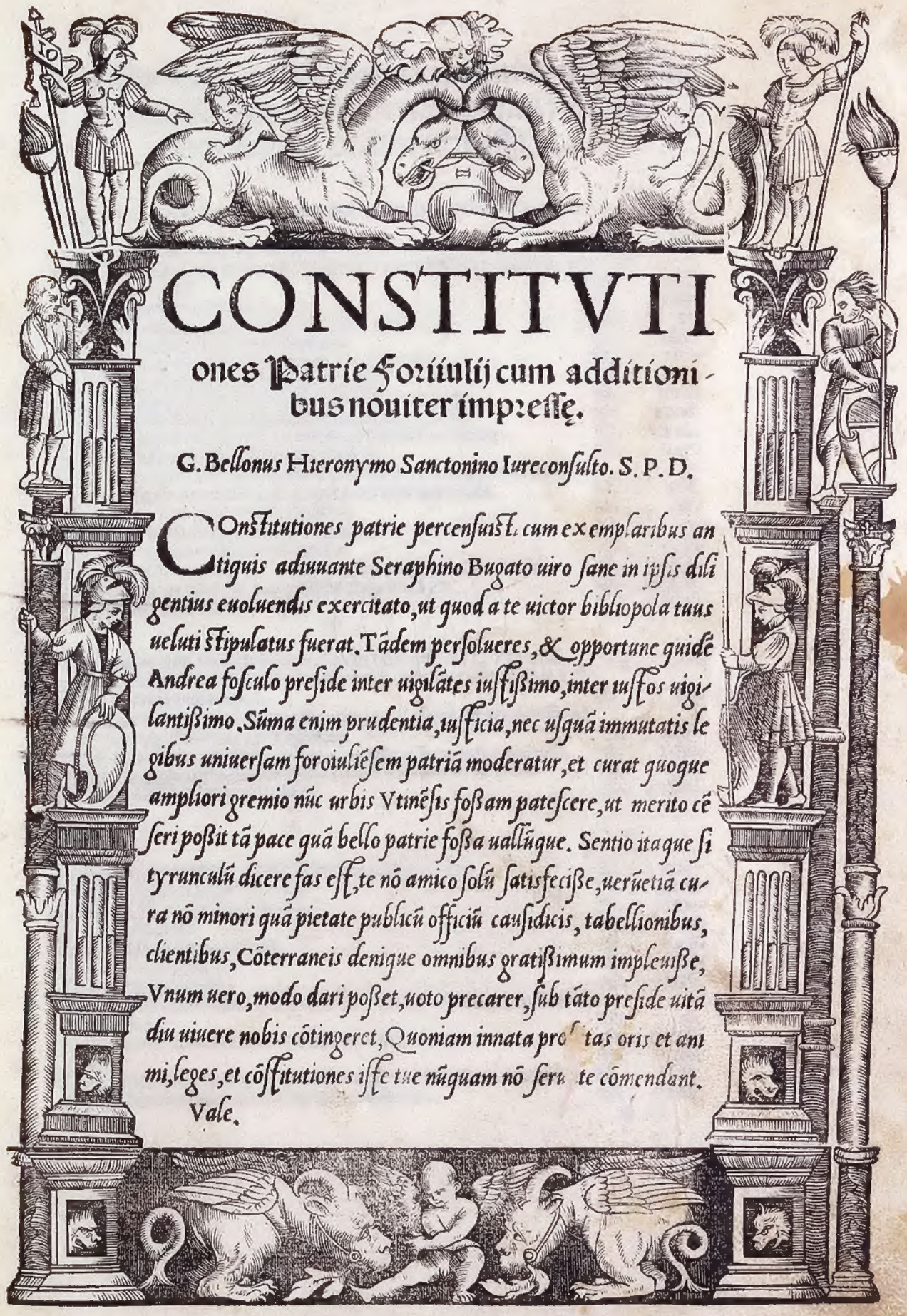

CONSTITVTIones Patrie Foriiulij cum additionibus nouiter impreſſę.

G. Bellonus Hieronymo Sanctonino Iureconſulto. S. P. D.

CONſtitutiones patrie percenſui. cum exemplaribus antiquis adiuuante Seraphino Bugato uiro ſane in ipſis diligentius euoluendis exercitato, ut quod a te uictor bibliopola tuus ueluti ſtipulatus fuerat. Tādem perſolueres, & opportune quidē Andrea foſculo preſide inter uigilātes iuſtiſſimo, inter tuſſos uigilantiſſimo. Sūma enim prudentia, iuſticia, nec uſquā immutatis legibus uniuerſam foroiuliēſem patriā moderatur, et curat quoque ampliori gremio nūc urbis Vtinēſis foſſam pateſcere, ut merito cē ſeri poſſit tā pace quā bello patrie foſſa uallūque. Sentio itaque ſi tyrunculū dicere fas eſt, te nō amico ſolū ſatisfeciſſe, uerūetiā cura nō minori quā pietate publicū officiū cauſidicis, tabellionibus, clientibus, Cōterraneis denique omnibus gratiſſimum impleuiſſe, Vnum uero, modo dari poſſet, uoto precarer, ſub tāto preſide uitā diu uiuere nobis cōtingeret, Quoniam innata pro[illegible]tas oris et animi, leges, et cōſtitutiones iſſe tue nūquam nō ſeru[illegible]te cōmendant.

Vale.

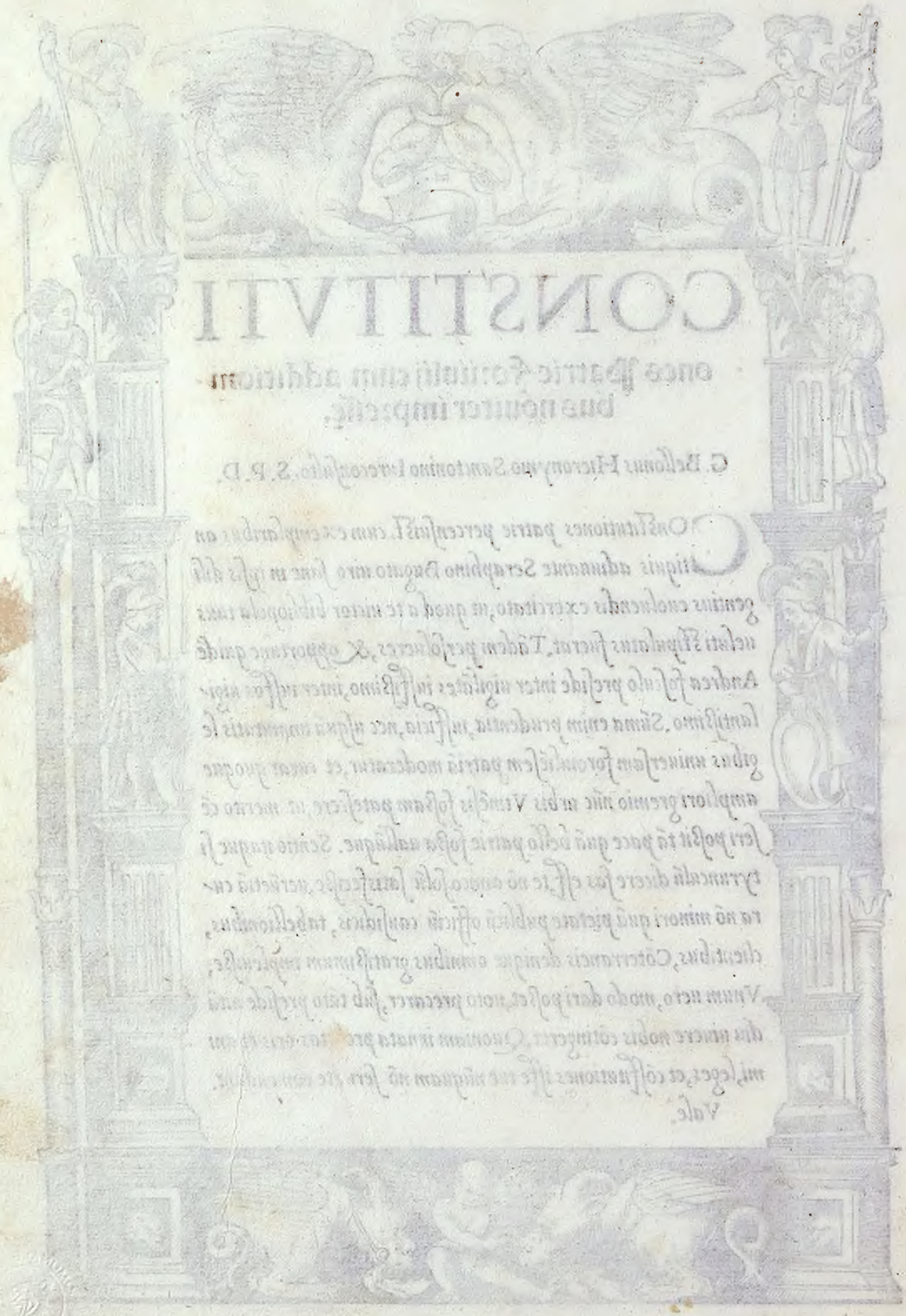

Tabula omnium Rubricarum huius libri cõstitutionum per alphabetum posita: Et ad loca sua per ordinẽ remissa ꝛc.

A

Aduocatis ab vna parte informatis aduerse parti patrocinari non debẽtibus. ℞. vi.
Actis cause continuatim per notarios scribendis. ℞. xiii.
Actis iudicii partibus etiam extra iudicium ostendendis: ꝛ dilatione non danda pro copia. ℞. xiiii.
Allegantibus manutentores. ℞. xxxix.
Allegantibus manutentores qui sunt extra patriam. ℞. xl.
Actore renunciante termino ei limitato. ℞. xliiii.
Allegantibus terminos probationum non expirasse. ℞ xlix.
Allegationibus bina vice per partes fiendis. ℞. lxviii.
Appellationibus: ꝛ in quibus causis appellare non licet. ℞. lxxv.
Appellationibus non admittendis in causa protectionis. ℞. lxxvi.
Appellationibus corrigendis: ꝛ earum presentatione fienda. ℞. lxxvii.
Appellationibus extra patriam interpositis. ℞. lxxx.
Agnatis ꝛ vicinis iure agnationis ꝛ vicinitatis vendicantibus bona aliorum agnatorum vicinorum vendita vel insolutum data. ℞. xcii.
Alienantibus rem duobus vel pluribus. ℞. cvi.
Alienatione minoribus xx annis interdicta. ℞. cx.
Alimentis vxoribus viduis prestandis. ℞. cxxi.
Acquisitis per dominam maritatam presumendis de bonis mariti. ℞. cxxvii.
Administratione interdicenda dissipantibus bona sua. ℞. cxxxix.
Apothecis in villis non tenendis. ℞. clviiii.

B

Bonis ad incantũ vendendis proferendis illis qui sunt extra patriã. ℞. xc.
Bonis ad incantum vendendis in loco vbi fuerint incantata primo ꝛ pena creditoris prohibentis. ℞. xci.
Bonis mobilibus excedentibus summamq; L. librarum vendendis ad incantum proferendis per Cedulam. ℞. xciii.
Bonis incantatis non deliberatis: ꝛ non incãtandis nomine absentis. ℞. xciiii.
Bonis vxoris portatis ad domum mariti: ꝛ quando testari possit. ℞. cxxvi.
Bonis homicide non confiscandis. ℞. clxxiiii.

C

Citationibus: ꝛ qualiter contra contumaces procedatur. ℞. xxiiii.
Cautione prestando per forenses. ℞. xxvii.
Confitentibus debitum in iudicio. ℞. xxxvi.
Conseruatoribus. ℞. xlii.
Citationibus in causa exfortii. ℞. lviii.
Comissione causarum. ℞. lxxi.
Cognitione causarum. ℞. lxxii.
Creditoribus non valentibus emere nec emi facere bona que ipsimet vendi faciunt. ℞. ci.
Curatore dando hereditari seu aliis bonis iacentibus. ℞. cxxxvi.
Castris. ℞. cxliii.
Cõmunitatibus reuelantibus vel iniuriantibus officialibus dominii. ℞. clii.
Confiscationibus non tollentibus iura creditorum. ℞. clxxiii.

B

Bilationibus dandis ob procuratorū: vel aduocatorū absentiam. ℞. viii.
Bilationibus dandis post porrectum libellum. ℞. xxxvii.
Bilationibus dandis actori ꝛ reo. ℞. xl iii.
Bebitoribus contra quos bona aliqua sunt vendita compellendis ad constituendum se manutentores. ℞. xcv.
Botibus ꝛ iuribus dominarum. ℞. cxix.
Bote soluto matrimonio repetenda. ℞. cxx.
Be predatoribus ꝛ robatoribus stratarum publicarum: ꝛ committentibus priuatum carcerem. ℞. cl.
Binisione fructuum dotis soluto matrimonio. ℞. cxxiii.
Bomino pustote super pustota pignorari valente. ℞. clxii.

E

Expensarum refectione. ℞. lxxxiiii.
Executione sententiarum. ℞. lxxxv.
Executione instrumentorum refectionum. ℞. lxxxvj.
Emptoribus emētibus bona ad incantū cōpellendis ad pcij solutionē. ℞. xcvij.

F

Ferijs in honorem dei introductis. ℞. ij.
Ferijs ob necessitates hominum introductis. ℞. iij.
Fratre vel maiore domus non valente alienare in piudiciū minor. ℞. cxj.
Fratribus seorsum habitantibus. ℞. cxij.
Fide inssoribus. ℞. cxiij.
Fideiussoribus a fideiussione liberari volentibus. ℞. cxvj.
Forma in alienatione iurium dotaliū seruanda: ꝛ q̄ sūmarie cognoscat. ℞. cxxiij.
Filiabus ꝛ alijs descēdentibus feminini sexus in testō preteritis. ℞. cxxxij.

H

Hora qua iudicium seruari debet in plena causarum audientia: ꝛ qua litigantes debeant se presentare. ℞. iiij.
Homine rurali non carcerando nomine depositi. ℞. lvij.
Hijs qui designant pignora vendenda ad incantū pro executionibus debiti vel sententiarum. ℞. xcviij.
His qui per contradictionem impedire nituntur bona aliquorum vendi ad incantum. ℞. cij.
His qui contradicunt venditionibus ad incantum bonorū per eos ex cōuentione obligatorum. ℞. ciij.
His quibus alienatio est interdicta. ℞. cviij.
Heredibus compellendis alimentare maritare feminas ratione sexus ab hereditate exclusas. ℞. cxxxiij.
Hereditatibus ꝛ inuentarijs. ℞. cxlvj.
His qui rapiūt ꝛ auferūt pignora a pconibus postq̄ illa receperit ℞. cliij.
His qui minant volentibus recipere mansos iacentes ad affictum. ℞. clxiij.
Homicidijs puniendis aut extra patriam banniendis. ℞. clxxv.

I

Instrumentis quor copia est decreta in iudicio non legendis. ℞. xv.

Juramento calumnie. ℞. xxxviij.
Juramento partium in iudicio prestando vel referendo. ℞. lj.
In quibus causis cõmittatur exsortium. ℞. lix.
In quibus dilationibus dies feriati debeant cõputari vel subtrahi. ℞. lxxix.
In quibus contractibus intelligatur quis esse conuictus. ℞. lxxxvij.
In quibus bonis fieri debeat dotis restitutio. ℞. cxxij.
Inuentarijs a tutoribus vel curatoribus conficiendis. ℞. cxxxvij.

L

Libelli oblatione. ℞. xxxiiij.
Litteris obligatorijs z scripturis priuatis. ℞. liij.
Laudis ex compromissis latis. ℞. lv.
Legatis filiabus z alijs mulieribus ab hereditate exclusis. ℞. cxxxij.
Legatis per heredem statim soluendis. ℞. cxlvij.
Legatis a legatario ppria auctoritate non occupandis lris vocalibus. ℞. cxlix.

M

Modo citandi communitates. ℞. xxvj.
Mandatis z actis iudicij per testes non probandis. ℞. xlvij.
Massarijs z colonis ad probandum possessionem admittendis. ℞. lxvij.
Manutentoribus recipiendis nomine emptorum absentium. ℞. xcvj.
Mittendis in possessionem hereditatis defuncti. ℞. cxlvij.
Modo procedendi contra verobatores stratarum publicarum: z receptatores eorum. ℞. clj.
Massarijs capi valentibus etiam si sint serui alterius. ℞. clxvj.
Massarijs non valentibus capi vel pignorari pro debitis dñor suor. ℞. clxvij.
Mercatoribus porcorum. ℞. clxvij.
Massarijs: massareza: manipastis non admittendis ad testimonium. ℞. clxix.

N

Notarijs compellendis dare copiam actorum. ℞. xvj.
Notarijs acta propinquorum scribere non debentibus: nec ad patrocinia causarum admittendis. ℞. xvij.
Negantibus personas fore legitimas in iudicio. ℞. xxx.
Negantibus acta curie. ℞. xlvij.
Negantibus acta in iudicio: vel nolentibus illa confiteri. ℞. l.
Notarijs z testibus compellentibus dare instrumenta: z iurare. ℞. lij.
Notarijs non scribentibus processum infra terminum. ℞. lxix.
Nato ex libero ventre pro libero reputando. ℞. clxxvj.

O

Officio z notariorum iuramento. ℞. x.
Ordine seruando per notarios in celebratione contractuum z quaternis eorum. ℞. xix.
Obligatis ad reponendum in pluribus locis. ℞. xxxij.
Ordine iudicij vbi causa exsortij releuator nominatur. ℞. lx.
Obligatis ad carceres. ℞. lxxxij.

P

Potestate iudicis in prorogationibus terminorum. ℞. v.
Personis litigantibus z causidicis in allegationibus se honeste habere debentibus. ℞. vij.

Piis fauoribus miserabilibus personis: z alijs pauperibus in iudicio gratis exhibendis. ℞. ix
Patronis causarum: z notariis qui in iudicio scribant admittendis ℞. ii.
Penis notariorum recusantium dare instrumenta. ℞. xxii.
Pro curatore compellendo ad procedendum post scriptum mandati. ℞. xxxi.
Producendo scripturas duplicatas. ℞. xxxv.
Pena fraudem Committentium. ℞. xlvi.
Pena pignorantium pro luendis: z afflictibus cum nuncio domini Circũuenti. ℞. lxi.
Possessione annua in causa exortii per vtranq; partem allegata. ℞. lxii.
Pena repertorum cum animalibus pascuare. ℞. lxiij.
Probationibus in causa appellationis fiendis. ℞. lxxviij.
Protectionibus. ℞. lxxxij.
Pro seritione bonorum immobilium fienda debitori. ℞. lxxxvi.
Pignoribus vendendis ad incantum luendis infra. x. vel. xx. Dies. ℞. xcix.
Preconibus in suo officio fraudem committentibus. ℞. cv.
Prescriptionibus. ℞. cvij.
Peruersorum inobedientia. ℞. cix.
Prescriptione dotis petende vel repetende: z aliorum iurium. ℞. cxxx.
Promissione bonorum fienda infra certum tempus. ℞. cxlij.
Pena percutientium officiales domini locumtenentis. ℞. cliij.
Pluribus coadunatis pignora de manibus preconum rapientibus. ℞. clv.
Potestate subrogandi precones per iudicium. ℞. clvi.
Prohibitione armorum rusticis indicto. ℞. clix.
Preconibus: z Caballariis. ℞. clx.
Penorum impositione contra rusticos super pustetis. ℞. clxiii.
Pena falsi testis. ℞. clxx.
Penis exigendis per habentes garium: vel ius dicendi festa. ℞. clxxi.
Penis promissis coram aliquo iudice non exigendis. ℞. clxxii.
Pena contrahentium matrimonium sine consensu maiorum. ℞. clxxix.

Quod duo vel plures notarii non admittantur simul z semel ad scribendum in causa. ℞. xii.
Quod occupatione notariorũ non possint lites partium retardari: zc. ℞. xviii.
Quod acta iudicii etiam sine testibus fidem faciant. ℞. xxiii.
Quando Citationes: z relationes earum fieri possint zc. ℞. xxv.
Que etas pro alio Comparentis dicatur sufficiens. ℞. xxxii.
Quando super exortio. x. Dies probatorij vtriq; parti debeant assignari. ℞. lxiiii.
Quando allegatur possessio nouiter acquisita: z incidenter allegata super petitorio. ℞. lxvi.
Qualiter consulatur fideiussoribus debita soluentibus. ℞. cxiiii.
Quod creditor non possit molestari pro debito fideiussoris. ℞. cxvii.
Quibus creditoribus mulieres ratione dotis sue preferantur. ℞. cxxviii.
Quod Repetentes dotem preferantur repetentibus morgrapia: z alia iura. ℞. cxxix.
Quod aduocatus vel procurator non patiscatur cum clientulo contra constitutionem taxe salariorum. ℞. clxxxi.
Quod Rustici non capiant perdices de nocte. ℞. cxcii.
Quod constitutiones patrie particularibus statutis locorum non debeãt derogare. ℞. cxciii.

R

Religione. ℞. i.
Reo in iudicio dominum nominante. ℞. xli.
Relationibus per preconcs fiendis. ℞. cxiiij.
Rata debiti soluti inter fideiussores distribuenda. ℞. cxv.
Restitutione dotis facienda filio premortui marin vel post. ℞. cxxxj.
Ratione reddenda per tutores vel curatores singulis annis. ℞. cxxxviij.
Rusticis carizare non debentibus diebus dominicis. ℞. clvj.
Rusticis guadias imponentibus in preiudicium habentium iurisdictionem vel garitum. ℞. clxv.

S

Simul ꝓducẽtibus ꝓcuratoribus:substõnibus:tutelis:ꝛ alijs generibus mandatorũ:ꝛ copia parti aduerse danda vel neganda. ℞. xxviij.
Si quis in possessione rei fuerit per iudicem indebite priuatus qualiter ei consulatur. ℞. lxv.
Sententys super futuris non proferendis. ℞. lxxij.
Sententiantibus allegatis pro suspectis. ℞. lxxiiij.
Sententys ferendis in causa appellationum. ℞. lxxxj.
Sublatis obligationibus quas vsurarij ꝛ alij exigebant. ℞. cxl.
Successoribus ab intestato. ℞. cxlv.
Seruo communi manumisso. ℞. clxxvij.
Salario famulorum. ℞. clxxviij.
Salario aduocatorum. ℞. clxxx.
Salario notariorꝫ pro actis iudicioꝫ in prima instantia. ℞. clxxxij.
Salario notariorum super appellatione. ℞. clxxxiij.
Salario notariorum in causa protectionum. ℞. clxxxiiij.
Salario notariorum pro instrumentis dotalibus ꝛ donationum. ℞. clxxxv.
Salario notariorum pro instrumentis contractuum. ℞. clxxxvj.
Salario notariorum pro instrumentis cõpromissi ꝛ arbitrorum. ℞. clxxxvij.
Salario notariorum pro instrumentis mutui ꝛ venditi. ℞. clxxxviij.
Salario notariorꝫ pro instrumẽtis testamẽtorꝫ ꝛ vltimarũ volũtatum. ℞. clxxxix.
Salario dando notarijs propter ostensionem protbocollorum. ℞. cxc.
Salario caballariorum ꝛ preconum. ℞. cxcj.

T

Termino ad opponendum contra mandata concedendo vel non. ℞. xxix.
Terminis assignandis ad opponendum ꝛ excipiendum. ℞. xlv.
Testibus. ℞. liij.
Tempore instantie causarum. ℞. lxx.
Tutoribus dandis ꝛ curatoribus. ℞. cxxxv.
Testamentis. ℞. cxliij.
Tempore quo massarij possunt aut valeant dimittere mansos. ℞. clxj.

V

Verbis redargutorijs contra sententiantes non dicendis. ℞. xx.
Verbis iniuriosis in iudicio dictis. ℞. xxj.
Vero deposito. ℞. lvj.
Venditione bonorum immobilium vendendarum ad incantum. ℞. lxxxix.
Venditionibus pignorꝫ fieri valentibus per ꝓcones dñi locũtenentis. ℞. c.
Vltimis bonorum possessionibus. ℞. cxviij.
Vestimentis ꝛ alijs ornamentis dominarũ:ꝛ ceteris que secũ portant ad maritum:vel donatis tempore nuptiarum. ℞. cxxvj
Vsurarijs. ℞. cxl.

FINIS.

CVM Magnificus Mar. Dandulo generalis Locũtenens perpetuam pacem, & tranquilitatẽ huic patriæ relinquere optaret, ſtatuit conſtitutiones noſtras in hanc nouam formam, & ęquiorem trãſferre, Ideoq; Milleſimo quadrigenteſimo uigeſimo nono uti ſolet omnia prudentiſſime, & diligentiſſime perfecit. Sed cum eiuſdem. Milleſimo die ſextodecimo menſis auguſti publicari debuiſſent aliis intercedẽtibus negociis, & occupationibus fortaſſe maioribus in eiuſdem menſis uigeſimũ ſecundum diem earum promulgatio dilata, & reſeruata fuit. Quare uult, & mandat, ut poſt duos menſes a ſextodecimo ante dicti menſis auguſti hæ ipſe conſtitutiones incipiant obſeruari, & locum habere ea lege, & conditione, ut ſiqua prius conceſſa eſſent, ea libera habeantur, & abſoluta &c.

De religione. Rubrica Prima.

AD LAVDEM, ET GLORIAM INdiuiduę trinitatis, patris, filii, & ſpiritus ſancti, & totius curię cęleſtis. Conſtituimus, q; per quẽcunq; iuriſdictionem habentem bona diligentia adhibeatur, & indagatio fiat, q; omnes diuinis legibus, & cõſtitutionibus canonicis hęreſis uetitę perpetuo conquieſcãt, ita ut nemo conetur prophana præcepta, aut aliqua contra ſymbolum apoſtolicum ſequi/docere/uel diſcere/& qui contrafecerit, ab omni protectione iuridica penitus ſit immunis, & pœnis grauiſſimis ſupponatur. Iudęis tamen ea obſeruentur, quæ canonicę cõſtitutiones, & iura expreſſe permittũt. ¶ Addiicientes q; blaſphemãtes Deum, aut Virginem Mariam octuaginta ſolidorum pœna multentur. Alios uero ſanctos, & ſanctas blaſphemantibus quadraginta ſolidoꝝ pœna irrogetur applicãda habenti iuriſdictionẽ in loco pro duabus partibus, & pro tertia accuſatori.

De Feriis in honorem dei introductis. Rubrica .II.

VT diuinę maieſtati reuerentia tribuatur, ac peccãdi ſcquoad fieri poteſt) materia amputetur/ cũ plerũq; ex litigiis,

ire, odia, prauę uoluntates ortum habeant. Conſtituimus & ordinamus, quod iudiciorum ſtrepitus in infraſcriptis diebus conquieſcat, & a controuerſiis litigantes reſpirent. Conuenit enim dies infraſcriptos maieſtati altiſſimę dedicatos, nullis cauſarum uexationibus prophanari/præſertimq; dies dominicos, qui repetito in ſe calculo reuoluuntur/ uidelicet in feſtis Natiuitatis Dñi noſtri Ieſu Chriſti incipiẽdo a feſto ſancti Thomæ Apoſtoli uſq; ad Epiphaniam incluſiue. In quinq; feſtiuitatibus beatæ Mariæ Virginis/uidelicet Conceptione/Natiuitate/Annũciatione/ Purificatione/ & Aſſumptione/ In diebus dominicis/Feſtiuitatibus duodecim apoſtolorũ/Glorioſi Euangeliſtæ ſancti Marci/& aliorum euangeliſtarum, ſancti Petri cathedrati.

Aſcenſionis Domini noſtri.
Penthecoſtes cum duobus diebus ſequentibus.
Corporis Chriſti.
Sancti Ioannis baptiſtæ, & etiã decolationis.
Sancti Antonii de uiena.
Sancti Laurentii.
Omnium ſanctorum.
Sancti Franciſci.
Sancti Dominici.
Sanctæ Katherinæ.
Sanctæ Agnetis.
Conuerſionis ſancti Pauli.
Sancti Blaſii.
Sancti Benedicti.
Sanctæ Agathæ.
Quattuor doctorũ eccleſię/ uidelicet Gregorii, Ambroſii, Hieronymi/& Auguſtini.
Inuentionis ſanctæ Crucis.
Exaltationis eiuſdem.
Sancti Georgii.
Sanctæ Mariæ Magdalenæ.
Sanctorum Hermacorę & Fortunati.
Sancti Michaelis.
Sancti Martini.
Sanctæ Luciæ
Sancti Nicolai.
Vndecim millium uirginum.
Et a dominica oliuarũ uſq; ad octauã Reſurrectionis domini.
Et in die carnis priuii cũ duobus diebus præcedẽtibus, & cũ die ſequenti propter conſuetudinem ius ordinarium nõ reddatur.

¶ Quibus ſupraſcriptis diebus feriatis introductis in honorem Dei per quẽcunq; ius reddentem in aliquo loco patriæ Foriiulii obſeruetur, q; iudicium non fiat/nec in cauſis procedatur, & ſi cõtrafactum fuerit, ipſo iure non ualeat.

De feriis ob necessitates hominũ introductis. Rub.III.

NE commoditas annua cælesti prouisione cõcessa ualeat, cuiquam aliqualiter deperire/constituimus ꝙ ipso iure intelligantur indictę annuatim feriæ messiũ a festo sancti Ioannis baptistæ usq; ad quintamdecimam Iulii proximam inclusiuę, & similiter ferię uindemiarum a festo sancti Michaelis usq; ad uigesimam secundam diem sequentis mensis octobris inclusiue. Quibus feriis durantibus placita secularia conquiescant. Et iudicioꝝ strepitus ordinarie non seruentur. ❡ Exceptis causis infrascriptis, si de eis ageretur/uidelicet de dandis tutoribus, aut curatoribus/ uel de eis remouendis, aut excusandis/de causis alimentorum, de causis libertatum, de his, super quibus allegaretur usucapio, uel præscriptio compleri interim, quo casu cum sit præscriptio, uel usucapio modis a iure traditis interrũpi/ & de rebus, quæ forent interim ex tempore periturę, de causis mercedis/de causis forensium, siue sint actores, siue rei. Et de exforciis cõmissis in ipsis feriis cognosci, & diffiniri possit, & in oibus aliis casibus, in qbus expresse p cõstitutiones hoc appareat esse cõcessum.

In causis miserabiliũ psonarũ, et in opibus misericordię dictũ nõ est habenda distinctio. cap. unicũ. xx. dist. et in cap. nũ quã et cõsternis dist. v.

De hora, qua iudiciũ seruari debet in plena causaꝝ audientia, & qua litigantes debent se præsentare. Rub.IIII.

VT causæ celerius pro cõmoditate partiũ ualeãt expediri, constituimus, ꝙ singulis diebus iuridicis ordinariis reddatur ius, & seruetur generalis audientia causaꝝ, & quæstionum, sed pulsetur prius cãpana consueta pro terminis audiendis, qua pulsata illico iudex sedere debeat in loco iudicii cõsueto, & in eodẽ loco, & non alibi nisi iudex hoc eligat, & unus ex notariis curiæ per iudicẽ deputatus/scribat in cedula quoscũq; in loco iudicii se sibi præsentantes/& causam, qua se prę sentant, nec aliquẽ scribat, qui se nõ præsentat sub pena, xx. solidoꝝ, quos sic se præsentantes, & sistentes in loco iudicii, teneatur ius reddens secundũ ordinem dictæ cedulæ expedire/uel etiã iuxta cõsuetum, si & pro ut iudici uidebitur, & gesta per iudicẽ, seu processus facti post sonũ campanę partibus absentibus, uel altera ipsaꝝ cõtumaciter a iu/

Videas ad hoc pulchrã l. ciuus ff. de in integrũ rest. et ibi Bar.

dicio, tunc absente eam uim, & uigorem habeant, prout a iure/ & ex forma constitutionũ patriæ dispositum est. ꝙ si pars contu/ max uenerit iudice adhuc pro tribunali sedente, & ꝓcedere uo/ luerit, tũc iudex ipsam partẽ audire debeat soluentem expensas pro ipso termino factas, prius tamen facta fide de termino, aliter non audiatur, & cõtumax reputetur, & contra ipsam tanq̃ contra contumacem procedi possit. Si uero solutis dictis expensis pars, quæ soluit, uoluerit procedere, in causa audiatur/ etiam si pars ad uersa se absentauerit. Et processus tunc factus ualeat, dum tamẽ secundũ formã iuris, & cõstitutionum processum fit. Adiicimus etiam, ꝙ siue sit actor, siue sit reus litigans/ qui descriptus sit in ce dula, in qua litigantes faciunt se describi/ teneatur per se, siue re/ sponsalem, aut procuratorẽ legitimũ, cũ uocatus fuerit per depu tatũ a iudice procedere in causa in termino suo. Alioquin ad in/ stantiã alterius partis eo inuito procedi ualeat. Perinde ac si foret absens, & contumax, nisi procedat uel procedi consentiat. Reser/ uato semp in pręmissis arbitrio iudicis ualendi prorogare ex ali/ qua causa legitima, quæ eius arbitrio terminetur/ actum iudicii, tunc expediendũ per totũ illud tempus, quo illo die tunc sedere in iudicio cõtingerit. Verũtamen p̃missa locũ nõ habeant in sen tentiis diffinitiuis plenariæ sup toto ꝓcessu causę prolatis, quæ p iudicem nõ possint reuocari, sententię uero interlocutoriæ super emergenti, uel incidenti aliquo prolatę in cõtumacẽ/ uel pro cõtu mace habitũ purgata prius cõtumacia, illo tũc, ut supra dictũ ẽ/ ita demũ reuocari possint/ si hoc iudici uidebitur fore cõsonũ ra/ tioni. Et a tali reuocatiõe secuta p purgationẽ cõtumacię factã, ut supra, nullatenus appelletur. Et partibus auditis pronunciari possit, & iteꝝ ualeat interlocutoria ferri, si, & prout iudici de iure uidebitur/ etiã si sit dñs locũtenens/ isto casu causa tamẽ cognita, si uero neutra partiũ in termino deputato in causa uoluerit proce dere, tunc ille terminus intelligatur circũductus & cassus.

De potestate iudicis in ꝓrogationibus terminoꝝ. Rub. V.

CVm iusdicentis officiũ sit latissimũ/ ordinamus ꝙ per iu/ dicem possint termini unius uel pluriũ causaꝝ prorogari,

partibus abſentibus/ſeu altera præſente,uel altera abſente. Ita ꝙ termini alicuius actus ſemel prorogati nō debeant ulterius prorogari/niſi iuſtiſſima cauſa interuenerit/aut concordi partiū conſenſu proceſſerit. Et teneatur iudex terminos prorogatos prius expedire,q̄ procedat ad alios ad illam diem emergentes/ſeu incidentes. Et habeat locum etiam in pendentibus cauſis.

De aduocatis ab una parte informatis aduerſæ parti patrocinari non debentibus. Rubrica.VI.

VT ſuper cauſarū meritis fideliter & æquo libramine corā iudice procedi poſſit. Decernimus ꝙ nullus aduocatus uel procurator de iuribus alterius partis informatus audeat quouis modo/uel præſumat in cauſa in qua fuerit informatus parti aduerſæ palam uel occulte cōſulere/ſeu patrocinari/ſub pœna ſuſpenſionis ab officio procurādi & poſtulandi in quocūq; iudicio per ſex menſes. Et hoc uendicet ſibi locum ſi pars,quæ eum informauerit eundem habere uoluerit pro ſuo procuratore uel aduocato. Alioquin ualeat impune alteri parti ſuum patrocinium exhibere, ſi uero inter partes contentio uerſabitur utra earum aduocatum/ſeu procuratorem/de quo contēditur prius informauerit, tunc ſtetur cauſidici iuramento,qui ſub pœna quadraginta ſolidorum/ſeu maioris pœnæ arbitrio iudicis etiam pluries multiplicandæ,& illi curiæ applicandæ,ubi iudiciū agitatur iurare cogat̄,& eius iuramēto declarare utra partiū eū prius informauerit. Statuentes inſup ꝙ una pars nō poſſit uti patrocinio unius aduocati/& unius ꝓcuratoris in una cauſa. Et una cā & eadē intelligat̄ cauſa principalis ꝓtectionis & appellatiōis.

De perſonis litigantibus & cauſidicis in allegationibus/ſe honeſtæ habere debentibus. Rubrica.VII.

VT aliquorū importuni mores ſupprimātur/& ne propter ſupfluas allegationes iudicia retardentur, ordinamus ꝙ poſt binas allegatiōes ꝑ partes uel patronos cauſarū uoce uel in ſcriptis exhibitas iudex præcipiat principalibus perſonis,

& earum cauſidicis ſi ei uidebitur, q̄ ſedeāt, q̄ ſileant, quod præ/ceptum illico ſortiatur effectum, nec ualeant principales, aut patroni in cauſis ulterius dicere uel ſupplere, nec ſententias re uel uerbo interrumpere, aut impedire. Nec audeant cauſidici partium ubi iudiciū redditur ibi ſtantes a iudicio recedere non prę/habita licentia iudicantis donec iudicium tunc procedit. Contrafacientes uero pœnam uiginti ſolidorum incurrant hoſpitali ſanctæ mariæ Magdalenæ in terra Vtini ſi ibidem lis aderit ap/plicandā, & ſi fuerit alibi pœna applicetur magis egenti hoſpitali illius loci, quo non exiſtente applicetur eccleſię. Et qui in dictā pœnā inciderint in nullo iudicio audiātur niſi primo dictam pœnam integre perſoluerint, aut ad mandatū iudicis depoſuerint.

De dilationibus dandis ob procuratorum uel aduo/catorum abſentiam. Rubrica. VIII.

CAuſarum expeditionibus quoad fieri poteſt inhærentes, ne propter dilationes ob procuratorum abſentiam peti/tas lites plus debito prorogari contingat. Ordinamus q̄ in aliqua lite quantocunq; tempore durauerit aliqua partium ob prædictorum abſentiam habere non poſſit, uel debeat ultra tres dilationes, quarum nulla trium dierum terminum excedat. Niſi tales cauſidicos reipublicæ cauſa abeſſe contingeret, quo caſu quindecim dierum dilatio ex tali caſu poſſit aſſignari, & ſi tres dilationes ob talem eorum abſentiam aſſignatæ reperirentur, quod per acta cauſæ/ uel alia inſtrumenta & non aliter probari poſſit, nulla alia ulterior dilatio poſſit aſſignari. Et quoad præmiſſa/eadem cauſa intelligatur principalis cauſa protectionis & appella/tionis. Et hæc uendicent ſibi locum etiam in pendentibus cauſis.

Statuentes inſuper q̄ ſi procurator uel aduocatus alicuius par/tis hora cauſarum in iudicio fuerit, deinde ſe a iudicio abſentauerit, nullo modo detur dilatio parti petenti pro habēda exhibitiōe in iudicio dicti cauſidici/ niſi iuſtiſſimum impedimentum per iudicem iudicialiter approbandum fuerit allegatum, quo caſu dilatio competens aſſignetur, dum tamen ea quę ſuperius ſup tribus dilationibus aſſignatis decreta ſunt/ nullatenus uiolentur.

De piis fauoribus miserabilibus personis & aliis pauperibus in iudicio gratis exhibendis. Rubrica.IX.

CVm iuxta oīpotētis ꝑcepta paupibus & miserabilibus psonis caritatiua suffragia teneamur īpēdere/hac pia cōstōne decernimus ꝙ p quēcūq; iurisdictionē hñtem in quocūq; loco sit, paupibus & aliis miserabilibus psonis litigare uolētibus, singulis annis in ebdomada sancta unus ꝓcurator/unus notarius, unus preco omnimodo deputentur. Qui iuramēto corporaliter ꝑstito ꝓmittāt pro ꝑdictis egētibus de suo officio liberalr̄ deseruire nulla spe ꝑmii aliqualr̄ exqsiti, ita ꝙ qōnes inchoatas p alios patronos seu notarios teneanť/ut supra liberalr̄ ꝓsequi, & si fieri pōt ad finē ꝓducere. Hoc addito ꝙ si pro dictis egētibus fuerit lata sñia aduersarii temere litigātes/pinde in expensis cōdēnenť, ac si p dictos egentes fuisset integrę satisfactū de laboribus ꝑdictoꝝ/ex qua condēnatione ꝑdictis aduocato/notario/ & preconi satisfiat in quibus causis dictaꝝ egentiū psonarūū procedi possit & debeat sumarie/breuiter/simplr̄/& de plano/sine strepitu & figura iudicii, etiā diebus feriatis dū tñ in honorē dei nō introductis/sola ueritate facti inspecta/& omni solēnitate cauillatiōe & intricatione reiecta. Paupes aūt & miserabiles psonas illas fore & intelligi decernimus/quas tales esse p iudiciū fuerit declaratū, quę declaratio/etiā ex eius officio informatiōe sumpta/etiā nulla petitiōe sup hoc facta/fieri possit/nulla forma iudicii penitus obseruata, & talis delaratio in scriptis per notariū causæ redigi debeat, & a tali declaratione nūq̄ possit appellari, supplicari, reclamari, aut in integrū restitutio postulari, aut per uiā nullitatis uel aliter quouis modo contrairi. Et ualeat ut supra dicta declaratio in quacūq; parte iudicii facta fore reperiať. Et si ꝑdicti aduocatus seu patronus causę uel ꝓcurator notarius & ꝑco electi recusauerint tale officiū acceptare, tūc per iudicē cōpellanť sub pœna priuatiōis officii p annū & diē/q̄ pœnā illico incurrāt ipso iure si nō acceptauerit incōtinenti facto ꝑcepto. Et prædicta super tali declaratione fienda, & super rōne reddenda uendiceut sibi locū, etiā in pēdentibus causis. Nec huic cōstitutioni per aliquā aliā, quæ sit in hoc uolumine intelligať derogatū in aliqua parte.

De officio & notariorum iuramento. Rubrica.X.

PRouida ordinatione ſtatuimus q̃ quilibet notarius aſſum/ptus uel aſſumendus ad officiū/uel ad ſcribendū acta ma/ioris curię/uel alterius cuiuſcūq; iudicii, iuret ad ſancta dei euangelia ſup ſcripturis/ iudice ſub quo ſcribit deferente/in for/ma infraſcripta/uidelicet iuro ego notarius ad ſancta dei euāge/lia q̃ bona fide & ſine fraude remotis odio/amore/prece/& pre/cio fideliter & ueraciter ſcribam ſecundum meam conſcientiam omnia acta/& oēs ſcripturas ſpectantia & ptinentes ad meū offi ciū nec dolo omittā quin prædicta ſcribā/teſtes bona fide inter/rogabo & examinabo/& ſecūdū q̃ ab eis deponet̄ in ſcriptis re/digā. Et ea quæ ad cauſam ptinere uidebuntur, & ſeriē teſtimo nii per ordinē ſcribā, Nec ſcribā dicendo talis teſtis depoſuit idē q̃ talis/& dicta eor̄ bona fide celabo/donec fuerint per iudicem publicata. Si dñs locūtenens uel alius officialis mihi aliquid cō/miſerit/uel præceperit/quod ad meū pertineat officiū illud obſer uare & adimplere curabo pro poſſe/ & ſecreta & credentias dñi locūtenentis/ & alior̄ officialium ſecretas tenebo/ & ſi conſilium a me petierint bona fide eis dabo. Quo ſacramento non præſtito non admittatur ad ſcribendum acta cauſarum.

De patronis cauſar̄, & notariis qui in iudiciis ſcribāt admit/tendis. Rubrica.XI.

QVia cōueniens eſt taliter ꝓuidere q̃ cauſę celerius ex/pediri poſſint, & q̃ uirtutes ꝓbor̄ cōſeruentur & cre/ſcant/hac librata cōſtitutione decernimus, q̃ in pote/ſtate ſit dñi locūtenentis corā eius officio creare aduocatos ꝓcu/ratores, & notarios tot quot ſibi uidebitur. Cū hoc q̃ primo no tarios examinari facere debeat per ſuū uicariū & capitaneū cū iuramento in grāmaticalibus/& bona ac ſufficienti practica no/tariæ ex iudicior̄ ſtilo. Et ſi ad ꝓmiſſa reperti fuerunt ſufficien tes & idonei/tunc admittantur ad officiū ſcribendi in cauſis & li tibus coram ſuo officio. Et hoc non obſtante aliqua cōſuetudine aut contrarietate hactenus obſeruata honeſtati cōtraria, & ut uni uerſitati litigantium q̄plurimum præiudiciali.

Quod duo uel plures notarii non admittantur ad ſcribendū ſimul & ſemel in eadē cauſa. Rub. XII.

STatuimus q̄ acta cauſarū per unū tantū notariū/& non per duos uel plures ſcribi debeant, de quo partes ſint cōcordes. Si uero partes de ipſo notario ſcripturo nō eſſent concordes, tunc iudex unū notariū non ſuſpectum ad id deputet, qui ſi ſuſpectus allegetur utrum ſuſpitio ſit iuſta uel non per iudicium dirimatur/nec poſſint omnes notarii iudicii dari aliquo modo ſuſpecti. In abſentia tamē notarii qui conſueuit ſcribere in cauſa poſſit alter notarius non ſuſpectus ſurrogari.

De actis cauſę cōtinuatim p notarios ſcribēdis. Rub. XIII.

COngruū eſſe cenſemus, & ideo ſtatuimus/ q̄ notarii acta ſcribentes corā dño locūtenente/uel alio quocūq̄ iudicio teneantur, & debeant acta cuiuſlibet cauſæ in proprio & ſpeciali eiuſdem cauſæ libro/ ſiue regiſtro in forma autentica, & per ſe ſcribere/nō autem diuerſarum acta cauſarum ſimul & cōmixtim conſcribere/ unius cauſæ acta cum actis alterius immiſcendo. Qui uero contrafecerint pœna quadraginta ſolidorum quotiens contrafecerint curiæ applicanda mulctentur,

De actis iudicii partibus etiā extra iudicium oſtendendis & dilatione nō danda pro copia, &c. Rub. XIIII.

CVm acta oīa iudiciaria debeant eſſe cōmunia utriq̄ parti exceptis teſtiū depoſitionibus nō publicatis, & interrogatoriis p iudicē admiſſis p illam partē p̄ductis/contra quā ſunt teſtes p̄ducēdi. Ordinamus q̄ quælibet pars poſſit in iudicio & extra uidere & examinare acta facta in iudicio/& teneat̄ notarius ſatiſfacto ſibi prius cōpetēter de ſuo labore eiſdē p̄tibus dicta acta oſtēdere ad eor̄ uolūtatē ēt extra iudiciū, Notario tñ ſemp p̄ſente & aliter nolit eis copiā dare, ad quor̄ actor̄ particulariū copiā recipiēdā nulli det̄ dilatio ſi fuerint facta parte p̄ſente uel cōtumaciter abſente, nec p̄pter hoc, iudiciū retardari debeat.

De instrumentis quoꝝ copia est decreta/in iudicio non legendis. Rubrica. XV.

DEnotamus ꝙ quãdo in iudicio est decreta copia aliquoꝝ instrumẽtoꝝ uel aliquoꝝ actoꝝ in causa productorum/ & pars cui copia decreta fuerit petat ꝙ in iudicio illa in strumenta uel acta legantur/nõ audiat̃/nec legãtur dicta instru menta uel acta/nisi prius opponatur cõtra prædicta instrumẽta uel acta aliquid oreꝫtenus,& ibidem in iudicio.

De notariis cõpellendis dare copiã actoꝝ. Rub.XVI.

ORdinamus ꝙ notarii causarum teneãtur dare copiã eo/ rum,quæ in iudicio producũtur/post decretam copiam parti petenti. Ita tamẽ ꝙ pars requirat a notario dictã copiam post tempus decretæ copiæ & ante diem termini super/ uenientis/satisfaciendo eidem de solutione cõpetenti,quibus re/ quisitione/solutione/uel eius oblatione sic factis,notarius sibi co piam non tradens/cadat in penam .xl. solidorum curiæ illius iu/ dici applicandorum/saluo iusto impedimento per iuramentũ no tarii comprobando,& si alius terminus competens assignetur,in quo si non fuerit exhibita condemnetur notarius in centũ solidis applicandis utsupra/& pœnæ in contumacem aggrauentur. Si uero pars in petenda copia/supradicta non obseruauerit,tũc ul/ terius nulla alia sibi detur dilatio ad dictam copiam habendum. Vbi aũt notarius requisitus/copiã parauerit teneatur pars nota rio cõgruã solutionẽ impẽdere,siue illã copiã accepit siue nõ.

De notariis acta propinquoꝝ scribere non debentibus nec ad patrocinia causaꝝ admittendis. Rub.XVII.

CVm iudicia æqua lance omni suspitione remota quoad fieri potest debeant uentilari hac luculenta sanctione. Decernimus ꝙ nullus notarius ad scribendũ assumptus in causis quibuscunq; in iudicio uentilandis/possit aduocationis, uel procurariæ officium assummere uel exercere. Nec debeat/

aut possit talis notarius scribere/aut ad scribendū admitti in cau sis agnatorum/cognatorum/uel affinium suorum usq; ad quartū gradū/& si procurator uel aduocatus in causa fuerit pater, filius, frater, gener, socer, uel priuignus, aut nepos ipsius notarii, uel ecō uerso, talis notarius similiter in causis in quibus talis extiterit pro curator, uel aduocatus ad scribendum nullatenus admittatur.

Et notarius qui contrafecerit in aliquo prædictorum incidit in pœnam mediæ marchæ, cuius medietas curię loci, alia medietas parti cui non attinet notarius applicet. Et nihilominus scribere non ualeat.

Quod occupatione notariorum/non possint lites partium retardari &c. Rubrica. XVIII.

CVm tabellionum officium non ad retardandum sed ad auctorizandum iudiciorum processus fuerit institutum. Statuimus q̄ si notarius aliquis ad scribendum acta iu/dicii uel testes examinandum/aut alia iudicialia faciendū depu/tatus ex nimia sua rerum apprehensione/aut ob diuersorum ne/gociorum occupationem defecerit/ uel se excusare uoluerit/ aut denegare uoluerit in cōgruo spacio per iudicem assignato testes examinare, & cum debita solutione exhibere parti uel partibus, quarum interest copias instrumentorum/aut scripturarum, qua/rumcunq; iudicialium uel extra iudicialium / per quas copias nō traditas lites/aut negocia contingat modo aliquo retardari. Idem notarius condemnetur & teneatur parti , propterea retar/datæ in media marcha solidorum. Si uero ex proposito/uolun/tate/ uel studio/ quæ supradicta sunt non expediuerit, tunc ultra dictam pœnam parti assignandam mulctetur in alia media mar cha solidorum curię illius loci applicanda, & ulterius, contuma/ces pœnis grauioribus affligantur arbitrio iudicantis.

De ordine seruando per notarios in celebratione contractuū/& quaternis eoꝝ. Rubrica. XIX.

DIligentiam & notariorum fidem ob utilitatem publicam suscitare cupiētes renouando statuimus, q̄ aliquis nota/

rius contractum aliquem uenditionis,emptionis,locationis,per/
mutationis,tranſactionis,donationis,ceſſionis,pactoꝝ dotaliũ
teſtamentorum , codicillorum, aut alicuius alterius generis inter
uiuos uel ultimæ uoluntatis rogationem non pronunciet/uel ſti/
puletur/ſiue comprehendat orectenus,ſed formã teſtamenti/ con
tractus/& cuiuſcunq; rogationis/uel ſaltem ſubſtantialia prius in
ſcriptis in libris ſuarum abbreuiaturaꝝ & nõ in cedulis redigat
& conſcribat,& poſtea ex ſcripto pronunciet/publicet atq; legat.
& poſtea quiſq; notarius teneatur in ſuo ordinato libro protho/
colli redigere/& extendere omnem rogationem ſibi factam cum
omnibus requiſitis ſubſtantiis cõſuetis infra unum menſem a die
factæ rogationis, quo menſe elapſo negligens pro qualibet roga
tione in una marcha ſolidorum cõdemnetur curię,cui ſubeſt ap/
plicanda ad/cuius pœnæ ſolutionẽ ipſius hçredes etiam teneãtur.

Ordinamus inſuper q; quilibet notarius etiã debeat notas ſuas/
ſiue abbreuiaturas ſcribere in quaterno ad dictas abbreuiaturas
ſcribendas apto/& ligato/ſaltem continente quadraginta cartas.

Si quis uero confecerit teſtamenta/contractus/uel quamcunq;
aliam rogationem in cedulis ſcribendo ſeu cartis non compagi/
natis/uel compaginatis numero minori quadraginta cartarum/
cadat ſingula uice in pœnam unius marchæ applicãdæ dominio
ſub quo ille reſidet,& ſi poſtea exhibeat in iudicio notã / in qua/
terno non ſcriptam,ut præmittitur/adhuc cadat in pœnam me/
diæ marchæ applicandam iuriſditioni coram qua producetur.

Teneatur etiam notarius dictis abbreuiaturis ſignum ſuũ præ/
ponere,& nomen ſuum atteſtando qualiter ille eſt quaternus ſua
rum abbreuiaturarum,& ſimiliter in notis ſuis in quibus per ex/
tenſe ſcribere debet rogationes ſibi iniunctas/ rogationi cuilibet
nomen ſuum ſubſcribendo.

De uerbis redargutoriis contra ſententiantes non di/cendis. Rubrica. XX.

PErpetua ordinatiõe ſtatuimus, quod nullus aduocatus/uel
procurator / nec aliquis principaliter litigans in iudicio
audeat aliqua uerba reprehẽſibilia/uel redargutoria dicere/

uel proferre contra illos qui ſententiant, ymo ſtatim cum incepptum eſt ſententiari/patroni & litigantes debeant quieto animo ſilere & ſententias audire/nec illas uerbo uel facto impedire,ſed permittere iudicantem ſuam intentionē exprimere.Si quis uero ex patronis uel litigantibus contrafecerit cadat in pœnam.xl.ſolidorum curiæ illius loci applicandorum/in quam pœnam incidens non audiatur donec ipſam non perſoluerit.

De uerbis iniurioſis in iudicio dictis. Rubrica.XXI.

STatuimus ꝙ ſi aliquis in iudicio protulerit uerba iniurioſa contra aliquē cuiuſcunq; conditionis exiſtat puniatur pœna unius marchæ ſolidorum curiæ illius iudicii applicandæ,& nihilominus teneatur prȩmiſſa taxatione per iudicē parti ad extimationem iniuriæ, ſi autem contra officialem uerba iniurioſa prolata fuerint per quemcunq;/puniatur in uigintinquinq; libris applicandis officiali iniuriā paſſo. Et ſi realiter de factis ei fuerit illata iniuria atrocius puniatur/& ad extimationem iniuriæ nihilominus tencatur.

De pœnis notariorꝫ recuſantiū dare inſtrumēta.Rub.XXII.

NE difficultate notariorꝫ in exhibitione inſtrumentorum partibus facienda dilatetur aut pereat ius earum/ſtatuimus quod notarii habentes inſtrumenta alicuius partiū ad requiſitionē partis requirentis teneantur parti petenti ſibi exhibere inſtrumenta neceſſaria infra tres dies ſub pœna.xl.ſolidorum. Quod ſi infra dictum terminū non dederint mandetur ſibi quatenus infra alios tres dies & minus arbitrio iudicis debeāt ſibi dediſſe dicta inſtrumenta ſub pœna mediæ marchæ, & ſi nō dederint aſſignet ſibi alius terminus ſub pœna unius marchæ,quod debeāt dediſſe infra alios tres dies/habita ſemper iuſta ſolutione/& prædictæ pœnæ curiæ applicentur, & perſeuerans in cōtumacia maioribus pœnis iudicantis arbitrio condamnetur, proui/dendo tamen ſuper prædictis ꝙ alteri parti facultas habendæ copiæ minime ſubtrahatur.

Quod acta iudicii etiã ſine teſtibus fidẽ faciãt. Rub.XXIII.

CONſtituimus & ordinamus quod quandocunq; per notarium cauſæ acta iudicii fuerint cõſcripta/ ſiue per iudicẽ/ ſiue per partes/ ſiue etiam apparente aliqua contumacia geſta fuerint/tunc talibus geſtis/aut pronunciatis etiam nullis teſtibus adhibitis qui in talibus actis per notarios ſcribi nõ debeãt plenaria fides adhibeat' exceptis ſententiis interlocutoriis a quibus ſecundũ conſtitutiones & iura ciuilia poteſt appellari/& exceptis ſententiis diffinitiuis quæ adhibitis teſtibus conſcribi debeant omnino.

De citatiõibus & q̃liter cõtra cõtumaces ꝓcedat'. Rub.XXIIII.

EQuitatem iuſticiæ obſeruantes/& contumaciã inobedientiũ punientes. Statuimus q; ſiquis agere uoluerit/aut querimoniã deponere cõtra aliquẽ habitantem in iuriſditione patriæ Foriiulii ſuper aliquibus obligationibus alicuius debiti, aut ꝓſonalibus uel aliis/aut actionibus realibus/citari faciat partem contra quã agere uoluerit cum libello ſeu cedula continente petitionem agentis/ſeu quantitatẽ/uel rem per ſigna aliqua quã quis petere intendit/& ei mãdari q; per ſe comparere debeat/aut legitime per procuratorẽ idoneũ ad certam diem/horam/& locũ ſub pœna.xx.ſolidor; in primo termino, in quo ſi non comparuerit citetur ſimiliter ſecundo q; compareat determinato tempore ſub pœna.xldenariorũ, in quo ſecundo ſi comparuerit antequam audiatur ſoluere debeat.xx.ſolidos curiæ cõſuetæ/ & reficere expenſas parti per iudiciũ illico taxandas.& ſi ſecundo citatus non comparuerit citetur tertio per ſimilem modũ ſub maiori pœna, & ad negandum uel confitendum. In quo tertio termino ſi comparuerit non audiatur/niſi ſolutis omnibus pœnis dictæ curiæ & refectis omnibus expenſis parti, quas ſi illico non ſoluerit/uel ſuper eis in concordio non fuerit/contumax reputetur. Et ſi in tertio termino in contumacia perſeuerauerit/tunc ſi debitum petitũ uel res quę petitur coram dño locumtenente ſit infra extimationem.l.librarũ/& corã aliis iudicibus ſit infra ſummã.xxvi.librarũ/

talis cõtumax habeatur pro cõuicto & cõfesso/iurante tamẽ prius parte principali legitimę agẽte/se iustę habere debere id quod petitũ est/seu rem petitã ad se spectare ex legitima causa. Supra aũt q̃titatẽ uel extimationẽ prædictam cõtumax nõ intelligatur cõuictus/nisi prius facta fide de eo quod petitũ est per publica instrumenta/uel testes/uel alias ꝓbationes legitimas, quã fidẽ si ibidem facere nõ posset de eo quod petitũ est/illam facere ualeat qñcũq; tpe tamẽ debito, ita & taliter q̃ ẽt lite uere nõ cõtestata fieri possint quæcũq; probationes cõtra cõtumacem, postea tamẽ ad illas adhuc legitime citatũ secundũ formã iuris. Et si interim pars cõuenta cõpareret admittatur ad proponẽdũ defensiones legitimas expendiis/& guadiis primo integraliter persolutis. Et ex tali cõparitione nõ reuocetur aliquis processus factus cõtra contumacẽ, qui in hoc quo ad modũ ꝓcedendi ualidus censeat. Et prędictę citationes legitime reputent, si in aliqua earꝝ cõuentus fuerit personaliter repertus & citatus/sibi uel ad eius domũ cedula dimissa uel eo sciẽte ad domũ alicuius sui uicini. Si uero in primis duobus terminis nõ fuerit personaliter citatus/ nec in tertio termino possit personaliter citari eo quia nõ reperitur ad domũ suæ solitę habitatiõis, tũc pro illa tertia uice citari debeat per publicũ proclama ante domũ suæ habitationis & sup platea loci/data uel dimissa ibi cedula/ut ad certũ locũ & certã diem cõparere debeat post decẽ dies cõputãdos a die dictę citatiõis excluſiue. Et si in aliqua ex primis duabus citatiõibus fuerit ꝓsonaliter citatus, tũc in tertia citatione possit actor facere reũ citari ad terminũ quẽ uoluerit sine aliqua ꝓclamatione/ibidẽ tñ ut supra cedula dimissa. Factis uero supradictis tribus citationibus/& terminis assignatis prętéritis/possit si uoluerit & ualeat actor ꝓcedere quẽadmodũ si foret lis cõtestata/uidelicet ut ad quẽcũq; actum iudicii ꝓcedere uoluerit faciat reũ semel citari ꝓsonaliter/uel ad domũ ad expeditionẽ talis actus/uel per proclama publicum si habitationẽ non habet.

Et talis actus expeditus in eius contumaciã eundẽ effectum habeat quẽ haberet si præsente illo qui contumax fuit/factus foret, & q̃ talis cõtumax in respõdendo positionibus habeatur pro confesso si in contumacia persisterit usq; ad sententiã. & si aliquo tpe talis in tanta proteruitate cõtumaciæ perseuerãs cõparuerit ante

ſententiã/nunq̃ audiri debeat/niſi primo ſolutis guadiis & oibus expenſis per ſacramentũ partis taxandis a iudice/proceſſu tamẽ cauſæ effectũ quo ad ordinẽ habente, ut ſuperius eſt expreſſum.

Aut ſi parti agẽti poſt dictas tres citationes uidebitur expedire eligere poſſit uiã iuris cõis cõtra cõtumacẽ/ ut uidelicet ĩ actione reali petere poſſit ſe poni in poſſeſſionẽ rei petitæ. Et ſi talis contumax infra annũ uenerit ad iudiciũ, & iudicio ſiſti ſufficientem & ydoneã prẽſtiterit cautionẽ/ac guadiaꝝ & expenſaꝝ integram ſatiſfactionẽ fecerit poſſeſſionẽ recuperet. Et ſi infra annũ a die factæ dictæ miſſionis præmiſſa nõ adimpleuerit/ actor tranſacto anno uerus poſſeſſor conſtituatur ſuper proprietate dũtaxat aduerſæ parti contumaci defenſione legitima reſeruata. Si autem actione perſonali agatur mitti poſſit pars agẽs ſi uoluerit in poſſeſſionem bonoꝝ mobiliũ contumacis/uel imobiliũ ſi forte mobilia nõ habeat pro modo debiti per ſacramentũ agentis declarati/ & uſq; ad ſummã expenſaꝝ factaꝝ, quã miſſionem pars quãdocunq; ante diffinitiuã ſententiã ſuper inde latã recuperare poſſit/ ſolutis integris expenſis & guadiis, & de iudicio ſiſti & iudicato ſoluendo ſufficienti/& ydonea cautione præſtita. Ita tamẽ q̃ la pſo anno cũ agitur perſonali cõtra cõtumacẽ per iudicem declarari poſſit agentẽ poſſe fructus lucrari quouſq; dicta miſſio fuerit legitime reuocata. In præmiſſis tamen ubi actor fructus non lucratur miſſus in poſſeſſionẽ ſiue in reali ante annũ/ſiue in perſonali.debeat actor quandocũq; durante cõtumacia habere rei cuſtodiã & fructus colligere/& eos conſeruare/uel diſtrahere/prout iudicio uidebitur, ut tedio affectus reus ueniat reſpõſurus, in quibus fructibus obſeruetur/prout a iure cõmuni diſpoſitũ eſt, ut uidelicet percepti poſt annũ in reali ſint actoris/ & in pſonali ſimiliter poſt declarationẽ iudicii ob nimiã abſentis contumaciã. Et poſſit etiã habere locũ miſſio in poſſeſſionẽ contra contumacem ſecundũ formã iuris cõmunis ſi peteretur cautio damni infecti, uel de præſtandis debitis, uel legatis/uel fideicõmiſſis cõditionalibus/ uel in diem certum futurũ debitis, uel ſi ageretur aliquo interdicto/ uel remedio ad poſſeſſionẽ recuperandam, uel interdictis in rem ſcriptis, uel actionibus mixtis ageretur. Et ſi materia cauſæ de qua agitur eſſet talis naturæ in qua contra cõtumacem

per missionē in possessionem secundū ius commune nō esset sub uentū actori, tunc cōtra cōtumacē ad diffinitiuā sententiā ualeat peruenire/ut superius est expressum/uel ad alia remedia iuris cō/munis, put utilius actori uidebitur, ita q̄ sit in agentis arbitrio cō tra cōtumacē & nō uolentes parere iudicio cōtra quos rigor ob/seruandus est/uel uti beneficio istius cōstitutionis ubi aliter dispo nit/q̄ a iure cōmuni sit ꝓuisum, uel iuris cōmunis remediis uti cō tra dictos cōtumaces. Cum aūt aliquis nō habitās in iurisdictione patriæ ad petitionē alicuius cōtra eū querimoniā exponere uolen tis citari petatur/siue sit uagabūdus/siue etiā notū sit ubi moretur p̄dictus/tunc talis absens in platea loci ubi iudiciū redditur, & etiā ante domū suæ solitæ habitationis, si qua est/alta uoce p̄conia ci/tetur cū cedula tribus uicibus/& pro qualibet citatiōe, & uice ha beat spaciū .xv. dier̄ cōtinuor̄ ut ueniat legitime & peremptorie ad iudiciū respōsurus cōqueri uolenti, & q̄ citatio secunda fieri nō possit/nisi primo termino .xv. dierum elapso, & si dies termini esset feriata sequens nō feriata pro termino habeat ut supra. Et supradictar̄ citationū forma in primis citationibus faciēdis ob/seruetur. Si uero post p̄dictas citationes citetur quis ad ꝓcedendū in causa, tunc sufficiat unica citatio tantū personaliter sibi/uel ad domū facta infra terminū cōpetētē arbitrio iudicis in qua cedula exprimatur ad quē actum singulariter ad procedendū debeat in causa uenire, quo casu simplex p̄ceptū iudicis alicuius p̄senti fa ctum sine cedula sufficiat, nō aūt sufficiat simplex mandatū iudi cis alicui præsenti factum pro prima citatiōe/sed fieri debeat per cedulā/ut superius continetur. Relationes aūt citationū & p̄/sentationū litterar̄ & cedular̄ possint & ualeant precones in iudi cio/& extra/partibus p̄sentibus/& absentibus facere notariis cau sarum, quas relationes notarii teneantur in actis causæ scribere, & eor̄ scripturis/sicut & ipsis preconibus qui p̄sentauerūt & ci tauerūt adhibeatur in iudicio plena fides. A p̄missis aūt exci/piuntur obligationes/seu debita de quibus quis se uocauerit con/uictum secundū morē patriæ, & cōtractus ueri depositi, & cæter̄ omnes causæ pauper̄ & miserabiliū personar̄, & aliæ in quibus potest ꝓcedi summarie/seu breuiter & de plano sine strepitu & fi gura iudicii. In quibus procedatur & procedi possit/etiā secūdū

formam constitutionũ super illis æditarum, si & prout utilius uidebitur actori. Declarantes q̃ si causæ motæ erũt ualoris unius marchæ/ uel abinde infra de quo ualore stetur declarationi iudicii, q̃ tunc ualeant & fieri citationes per solum nuntium absq; cedula aliqua.

Quando citationes / & relationes earum fieri possint/&c. Rubrica .XXV.

STatuimus q̃ singulis diebus & in quibuscunq; feriis possint fieri cõmissiones citationum & relationes earũ pro diebus iuridicis/exceptis infrascriptis feriis/uidelicet in die natiuitatis domini nostri Iesu Christi, ac die præcedenti cũ duobus diebus sequentibus. In festo resurrectionis eiusdem cũ duobus diebus præcedentibus/& duobus diebus sequentibus. In assumptiõe beatæ Marię uirginis/& in festo corporis Christi, Ascensionis domini. Sancti Marci euangelistæ. Sancti Ioãnis Baptistę. Pentecostes cum duobus diebus sequentibus. Et intelligantur habere, officiales publici commissionem citandi eo ipso q̃ referunt se de commissione iudicis aliquem/seu aliquos citasse ad aliquos actus iudicii.

De modo citandi cõmunitates. Rub.XXVI.

INcitandis cõmunitatibus/uniuersitatibus/seu collegiis fiant cedulę modo cõtento in supiori cõstitutione, & sufficiat præsentari cedulam decano uillæ/aut officiali maiori, & etiã publica proclamatio fiat per nuntiũ cedulæ in platea terræ/seu loci cuius cõmunitas citatur. & si dies termini citationum supradictarum inciderit in diem feriatam sequens non feriata & iuridica, q̃ seruabitur audientia causarũ/habeatur pro dicto termino & procedi possit. Et prædicta citatio sic modis prædictis facta reputetur legitima/& sufficiens in omnibus quibuscũq; casibus in quibus aliquis habitator dominii & districtus sui esset citandus, quibus citationibus sic præmissis & factis reputentur sic citati nõ cõparentes contumaces/& possit procedi contra eos tanq̃ contra cõ

tumaces constitutionibus/& consuetudinibus aliquibus in cõtra/ rium æditis uel obseruatis non obstantibus.

De cautione præstanda per forenses. Rub.XXVII.

ORdinamus q̃ quilibet forensis / uel non habitator in iu/risdictione patriæ Foriiulii teneatur facere securitatem de expensis reficiendis & restituendis reo, uel dare pignus,uel eo iurante se non posse ydoneę cauere ut supra/tunc de præmissis iuratoriam cautionem præstare debeat si succubuerit in causa/aut si instantia causæ perierit,alias forensis agere uolens nullatenus audiatur.

De simul producendis procuratoriis/ substitutionibus / tutelis & aliis generibus mandatorum/& copia parti aduersę danda uel neganda &c. Rubrica.XXVIII.

ACcurate atq; celerius in causis procedere cupiẽtes statui/mus/ q̃ quandocunq; aliquis tutorio, actorio,curatorio, seu procuratorio nomine/uel alio quocunq; genere man/datorum comparuerit in iudicio agendo uel defendendo/ omnia mandata & instrumenta facientia ad legitimationem suæ perso/næ producere & exhibere in primo termino teneatur , quæ pro/ductio facta intelligatur/ seu fieri possit si constabit de habilitate personæ ex actis alicuius notarii ad officium iudicii residentis, quorum copiam nisi pars cõtra quam producuntur,tunc ibidem petierit/ulterius de hiis de quibus copiam nõ petierit dilationem ad habendũ copiã habere nõ debeat, sed ad legitimationẽ personarum eis uisis per iudicem iuridice procedatur, nisi legitima exceptio debito tempore opponatur /& idem obseruetur in copia danda reo quandocũq; actor simul & semel ad probationem suæ intentionis plura instrumenta producit / ut uidelicet de instru/mentis, quorum tunc copiam nõ petierit ulterius pro opponendo copiam non ualeat obtinere. Et econuerso idem seruetur in copiis productoꝝ in publica forma pro parte rei dandis actori, & hãc locum etiam in pendentibus.

De termino ad opponendum contra mandata con/
cedendo uel non. Rub.XXIX.

DEcernimus q̃ de procuratorio/uel alio mandato facto in iudicio/uel extra parte prçsente/ nulla copia detur parti petenti/sed ibidem legatur in iudicio & legitimetur mandatum uel reprobetur. At ubi procuratorium/uel aliud mandatũ factum fuerit in iudicio/uel extra parte aduersa absente / tunc si pars quæ fuerit absens petat copiam dicti mandati eidem detur cum termino ad opponendum ad tertiam diem iuridicam proximę sequentem/die statuti termini computato/& non ultra,& infra dictum terminum opponat quicquid opponere uult/& ulterius non audiatur opponens contra dicta mandata causa iudicii differendi.

De negãtibus p̃sonas fore legitimas in iudicio. Rub.XXX.

ADuertentes ad constitutionẽ antiquã ordinamus q̃ quãdocũq; aliquis opponat in iudicio q̃ non sit legitima persona ad agendum/ seu ad defendendũ, tũc si in processu causæ/& post litem contestatã in iudicio factam petatur per aliquã partem sibi fidem fieri de mandato eius, qui comparet in iudicio,sufficiat fieri fidem per instrumentũ mandatum continens/ uel per acta continentia iuridicam legitimationẽ personaꝝ prædictarum,quoꝝ copiam si tunc causa opponendi petatur nullatenus decernatur, ne iudicium retardetur, eam tamen notarius requisitus parti petenti/habita solutione/tribuere teneatur extra iudicium/si fuerint instrumẽta tutelaꝝ/uel curaꝝ generalium,quia propter solẽnitates a iure requisitas in talibus si forẽt omissę possent parti magnũ præiudiciũ generari. Addiicientes q̃ notarius causæ apud quẽ in iudicio producitur aliquod mãdatũ/teneatur & debeat in actis causæ scribere nomina omnium mandatarioꝝ in mandato cuiuscunq; generis producto contentorum,& utrum sit uel sint specialiter uel generaliter ad causam cõstitutus uel constituti/ac etiam millesimum annum & diem facti dicti mandati/ & nomen notarii / qui compilauit & publicauit dictum mandatum,& q̃ legitimato uno de mandatariis & autenticato instrumento mãdati,intelligantur omnes alii mandatarii in eodẽ con/

tenti legitimati. Niſi aliqua exceptione legitime oppoſita contra perſonã alicuius ex mãdatariis/per ſentẽtiã repellerent̃,& ipſi legitimationi in actis ſcriptę,ut prę fertur adhibeatur in tota illa cã principali/& appellationis plena fides/etiã ſi mãdatum aliter non producatur.

De procuratore cõpellendo ad procedendũ poſt ſuſceptum mandatum. Rub.XXXI.

ANtiquã cõſtitutionẽ approbantes ſtatuimus/ꝙ ſi aliquis abſens de cætero fuerit cõſtitutus ꝓcurator,Sindicus/uel actor in cã in qua mãdatũ illud ſuſcepiſſe cõſtiterit, ꝓcedere cõpellat̃/& cũ ipſo tãq̃ cũ legitima ꝑſona procedi poſſit etiã ſi renunciaret/niſi iuſtã cauſam renuntiandi haberet,ꝙ per iudicium dirimatur,dũmodo de legitima reuocatione ipſius a dño facta expreſſe nõ cõſtet,& interuenienti ex parte actoris aſſerentiq; ſe nõ fore informatũ de iuribus ſui principalis dilatio pro informatione ſuſcipienda nõ cõcedatur,& habeat locũ etiã in pẽdentibus cauſis. Addiiciẽtes ꝙ ſi quis fuerit legitimatus in iudicio per aliquã cõprobationẽ domini in iudicio factam/nõ intelligatur reuocatus/niſi de reuocatione expreſſa per dñm facta in actis iudicii conſtet per publicũ inſtrumentũ/aut ꝓthocollum notarii in iudicio productum. Et ꝙ in qualibet parte litis poſſit citari tã principalis q̃ procurator/altero tamẽ eoꝝ comparente ſufficiat.& domino agenti,aut ꝓcuratori nullæ dẽtur inducię ex eo ꝙ aſſeratur ſe uelle informari ab altero.

Quæ ętas pro alio cõparenti/dicatur ſufficiẽs. Rub.XXXII.

DEclarationẽ antiquę cõſtitutionis annectens/ſtatuimus ꝙ nullus minor annis.xx.poſſit eſſe actor/curator/ſindicus/uel ꝓcurator ad lites ſeu cauſas,& quicquid cũ eis factũ fuerit ipſo iure nõ ualeat, & nullum ſortiatur effectum,niſi parte non opponente per iudiciũ legitimatus extiterit. Maior autẽ.xx. annis etiã filiuſſamilias/& ſine conſenſu patris poſſit eſſe nomine alieno in iudicio ad cauſas & litigare,ita tamen ꝙ ex hoc nõ obligetur pater, nec eius patris bona obligari poſſint & habeat locũ etiam in pendentibus cauſis.

De obligatis ad reſpõdẽdũ in pluribus locis. Rub. XXXIII.

VT uexationibus & detrimentis quæ & plurimum cum honeſtate non poſſent inferri obuiemus hac ſalubri deciſione. Statuimus, q̃ ſi aliquis debitor in publico inſtrumento ſe obligauerit ad ſoluendum ſeu reſpondendum coram diuerſis dominiis & in pluribus locis/q̃ eo caſu tantum conueniri poſſit in loco celebrati inſtrumenti ſi ibidem ſatiſfacere ſe obliga uerit/uel in loco ubi habitare conſueuit/uel in loco ſui domicilii, alibi autem ita demum conueniri poſſit, & in alio foro ſi ibidem perſonaliter repertus fuerit per creditorem uigore obligationis in inſtrumento contentę.

De libelli oblatione. Rubrica. XXXIIII.

EXpeditis præparatoriis iudiciorum. Statuimus q̃ in quacũq; cauſa cuius quantitas uel extimatio ſiue precium exceſſerit quinquaginta libras ſolidorum/porrigatur libellus in iudicio per actorem coram domino locũtenente ultra citationem partis conuentæ/exceptis cauſis de iure communi uel cõſtitutionum forma ſummarię decidendis, in quibus libellum in ſcriptis offerri non oporteat/in quibus & in aliis cauſis quę ſint minoris q̃titatis uel extimationis quinquaginta librarum ſufficiat qualis petitio uerbotenus in iudicio productæ, quæ per notariũ in actis deſcribatur & reputetur legitima quocunq; modo concepta ſit/dummodo conſtet de intentione petentis ſuper qua ſola ueritate inſpecta ſũmarię cognoſcatur. Et ſi in prędmiſſis dubitaretur de ualore rei, in iudicio deductę ſtetur declarationi iudicis etiam ex officio ſuo ſuper hoc ſũmarię fiendę, a qua declaratione non poſſit appellari uel contrairi/ uel nullitas allegari, ſed ei omnino iſto caſu ſtetur.

De producendo ſcripturas duplicatas. Rub. XXXV.

ORdinamus q̃ ſi pars porrexerit in iudicio libellum/poſitiones/articulos/uel exceptiones/uel aliam quãcunq; ſcripturam nõ autenticam quam producere uoluerit in iu-

dicio/cuius copia danda sit parti,debeat ipsam producere duplicatam & unã apud acta relinquere,aliam uero dare parti petenti sibi editionem fieri,& debeant ille scripturæ ausculari si sint concordes parte ad hoc præsente.

De confitentibus debitũ in iudicio. Rub.XXXVI.

QVoniam cum sponte confesso, q̃ cum conuicto mitius est agẽdum, decernimus q̃ si in iudicio citatus in primo uel secundo termino uocauerit se conuictum ei unius mensis terminus assignetur ad integre satisfaciendum actori præstita primo ydonea fideiussione de soluendo ad terminum stabilitũ/quo transacto possit fieri executio contra principalem debitorem uel contra fideiussorem in electione creditoris secundum formã constitutionum de hoc loquentium. Vbi uero fideiussio ut supra nõ prestaretur tunc in confessum (dicto termino nõ prestito)illico fiat executio secundum formã iuris & constitutionum patriæ.Et præmissa uendicent sibi locum in compatriotis tantum & in causis summã .xxv. librarum excedentibus. Abinde uero infra dilatio arbitrio iudicii assignetur secundũ cõditionem personarũ & causæ/dum tamẽ mensem non excedat.

De dilationibus dandis post porrectũ libellũ. Rub.XXXVII.

COnstituimus & ordinamus q̃ porrecto libello in causis in quibus iure ordinario proceditur iudex statim statuat reo terminum trium dierum ad deliberandũ/ & opponẽdum in scriptis & allegandum omnes exceptiones quę litis contestationem impediant in forma impedienti processum & ad respondendum ipsi libello si exceptiones nõ fierent uel fierent & nõ admitterentur per iudiciũ.Et si infra dictũ terminum comparuerit nullasq̃ exceptiones opposuerit.tunc teneatur respondere libello. Si autẽ respondere recusauerit/tunc sit in electione actoris an uelit habere litẽ pro contestata ita q̃ ad diffinitiuã sententiã factis debitis probationibus perueniri possit, an uelit q̃ procedatur cõtra ipsum reum admissionem in possessionem/uel aliter ueluti proce/

ditur ſecundum formam conſtitutionum contra contumacem.

Si uero reſponderit libello, tunc ipſo facto actor producat in ſcriptis poſitiones ſuas iuramento interueniente q̄ credit illas ueras eſſe, dictis autem poſitionibus & aliis per alterutrā partem productis, in qualibet parte litis ſiue procedatur ſummariæ ſiue non, ſi pars principalis quæ cū iuramento eas produxit uoluerit & petierit principalem perſonam perſemet ipſam/reſpondere ſi erit in patria foriiulii teneatur cōparere p̄ſemet ipſam & reſpondere die ad quā citata fuerit de cōmiſſione iudicis quā principalem perſonā p̄curator ſuus debeat facere ad hoc perſonaliter cōparere. Si aūt pars principalis per ſeipſam reſpōdere in iudicio recuſauerit/aut eā eius p̄curator non fecerit præſentari ad reſpōdendū legitime/dictæ poſitiones habeantur pro cōfeſſatis/exceptis perſonis infirmis/aut ualde debilibus, p̄latis, militibus & dominabus, qui uel quæ cōparere in iudicio p̄ſonaliter nō coganť. Sed iudex de loco honeſto prouideat/& illuc uadat ſi ſibi uidebiť ad fraudes tollendas, uel notariū cauſæ mittat pro reſpōſionibus perſonaliter faciendis. Et ſi pars nō eſſet in patria Foriiulii, tūc p̄curator eius admittatur ad reſpondendū/niſi pars aduerſa uoluerit probare ipſum eſſe in patria, q̄a tūc ſi probauerit infra ſex dies incluſiue/pars principalis cōparere & reſpōdere teneatur ut ſupra. Et qui cōtra ueritatē allegauit illam aliam partē eſſe extra patriam condemnetur in una marcha ſolidoꝝ curię applicanda. pars autem quæ defecerit in probatione q̄ ſit ~~extra patriā~~ in patria in media marcha applicanda/ut ſupra plectatur.

De iuramento calumniæ. Rubrica. XXXVIII.

VT quantū fieri poteſt ueritas deducatur in lucē ſtatuimus q̄ ſi cauſa ualoris ab una marcha ſupra agitabiť/q̄ illico poſt litem conteſtatā iuramentū calūniæ legitimæ præſtetur ſi fuerit requiſitū, & ſi aliqua pars litigantium interrogata fuerit in poſitionibus uel aliis partibus cauſæ de eo quod ſit notorium/uel de quo fuerit fama publica in loco ubi iudiciū agiť/uel ubi partes uel altera eaꝝ quæ reſpondere debet habent uel habet domiciliū, & illud negatum fuerit, ſoluat libras. iiii. ſolidoꝝ curię

applicandas totiens quotiens fuerit interrogatus & negauerit. Dictum autem calumnię iuramentum sub hac forma pręstetur procuratoribus utriusq; partis etiã in animas eorum iurare debentibus, & cuilibet alteri intercedenti nomina suo uel alterius uidelicet q; putant & re uera credunt partem suam fouere iustã causam: & causam clientuli sui non fore mendacibus allegationibus compositã & q; ꝓpter nullã malã cãm patrocinabuntur.

De allegantibus manutentores. Rubrica. XXXVIIII.

STatuimus q; si aliqua persona uel cõmunitas citata fuerit in quacunq; causa & manutentorem allegauerit post petitionem actoris q; statim ipsi reo assignetur terminus sex dictũ ad respondendum dictę petitioni: & ad denuntiandum suo manutentori per cedulã eidem personaliter uel ad domũ pręsentãdã ut litem quę sibi mouetur ueniat in die supradicti termini defensurus: qui si uenerit & se manutentorem confessus fuerit iudiciũ assumat & in cã procedat hoc modo. uidelicet q; petitioni actoris respondeat nomine rei conuenti & etiam suo nomine pro suo interesse: & sic per se uel per procuratorem legittimũ procedatur in causa: & quascũq; probationes defensiones & iura debito modo producere possit: & manutentore in causa succumbente sententia pręiudicet eidẽ & etiam reo principali si ab ea manutentor nõ appellauerit quã appellationem interponere & prosequi ipse manutentor & non reus teneatur: si hoc reus uoluerit. Si uero se manutentorem confessus fuerit sed nolit ut supra in causa procedere: tunc reus principalis conuentus procedat in iudicio & iura sua & defensiones bona fide faciat & producat: quo casu reo in causa succũbente sententia contra eum lata siue iusta siue iniusta etiam si ab ea non sit appellatum manutentori qui laborẽ iudicii uoluit aufugere pręiudicet/quo ad interesse ipsius rei principalis consequendum: possit tamẽ manutentor pro suo interesse se appellare & appellationẽ prosequi si uoluerit/& si in causa appellationis obtinuerit contentus esse debeat reus principalis re illa de qua est litigatum: consequendo etiã expensas & interesse debitũ prout a iudicio taxatũ extiterit. Si autẽ manutentor nomi/

natus ut ſupra citatus in dicto termino non cõparuerit uel com/
paruerit & ſe manutentorem negauerit ſtatuatur terminus.xv.
dierũ continuorum ſubtractis feriis natiuitatis domini & reſur/
rectionis uindemiaꝝ & meſſium ipſi reo die ſtatuti termini non
computato infra quem nominans ita proceſſiſſe debeat cũ alle/
gato manutentore ꝙ declaratum ſit an manutẽtor eſſe debeat in
iudicio:ꝙ ſi infra dictum ſpaciũ.xv.dierum dicta manutentio/
nis differentia nõ fuerit terminata tunc reus principalis in cauſa
principali procedere teneatur/ſaluo ſibi iure quod habet contra
ſuum manutentorem:& hac cauſa principali nõ obſtante ualeat
ipſe reus cum ſuo manutẽtore datis etiã aliis dilationibus prout
iudici uidebitur expedire & in manutentionis cauſa procedere
& ſi contingat ꝙ manutentor in cauſa manutentionis ſuccum/
bat & ulterius ꝙ ſententia contra reum in cauſa principali pro/
feratur:talis ſententia dicto manutentori quo ad ipſius rei totale
intereſſe conſequendum plene prꝫiudicet/etiam ſi ab ea non ex/
iterit a reo appellatum: prꝫdicta uero etiã obſeruentur in ma/
nutentoribus alios manutentores allegantibus:poſſit tamen prꝫ/
dictus manutentor negans appellare pro ſuo intereſſe infra tem/
pus a iure ſtatutũ a ſententia lata cõtra reum principalem ipſius
manutentoris periculis & expenſis.

De allegantibus manutentores qui ſunt extra patria. Rubrica.XL.

MAnutentores extra patriã exiſtentes ſi quis allegauerit
petens illos citari & ad iudicium uocari teneatur & de/
beat infra tres dies continuos die allegationis nõ copu/
tato illos nominare:& fidem in iudicio facere ꝙ ſint manutento/
res:quꝫ tamen probatio ipſis manutentoribus nominatis non
prꝫiudicet:& tunc per iudicem decernat:an dicti manutentores
ſint citandi:& declarato ꝙ ſic tunc citentur ipſi manutentores
abſentes ſiue ſint uagabundi:ſiue notũ ſit ubi morentur in pla/
thea loci ubi iudicium agitur:& ante domum ſuꝫ ſolitæ habita/
tionis ſi qua eſt in patria alta uoce prꝫconia cũ cedula tribus ui/
cibus. Prima uice ut cõpareant quintadecima die iuridica com/

putanda a die proclamationis illa die non incluſa ſub pœna.xx. ſolidorum. Secũda uice ut compareant.xv.die iuridica compu/ tanda a die ſecũdę ꝓclamationis illo die nõ incluſo ſub pœna.xl. ſolidorũ. Tertia uice ut compareant.xv.die iuridica cõputanda a die tertię proclamationis ad negandum uel confitendum prę/ dicta & ſe conſtituendum manutentores. Pręmiſſæ autẽ cedulæ affigantur qualibet uice in platea: quas quidem proclamatio/ nes teneat & debeat dictus nominãs feciſſe fieri uſq; ad dies.lx. incluſiue a die nominationis/ & illo nõ computato: quibus ſexa/ ginta diebus elapſis ipſis manutentoribus in terminis eis ſtatutis non comparentibus: teneatur nominans ſiue fecerit fieri dictas proclamationes ſiue non in ſe iudicium ſuſcipere & procedere cum aduerſario ſuo uſq; ad finem litis incluſiue: & eo conuicto nominati per eum ſi non comparuerint intelligantur & ſint ipſi manutentores conuicti perinde ac ſi pręſentes fuiſſent & iudiciũ in ſe ſuſcepiſſent & perſonaliter conuicti fuiſſent/ ita ꝙ nõ poſſit allegari ꝑ manutentores de iniuſticia ſententię contra reum lata qui bona fide iudicium egit: quæ bona fides pręſummatur: niſi dolus eius rei perſpicuis iudiciis cõprobetur: nec poſſit allegari ꝙ omiſſa ſit appellatio aut eius proſecutio: in caſu autem in quo comparuerunt legittime in aliquo dictorum trium terminorum procedatur ſecundũ formã conſtitutionis proxime pręcedentis. prędicta autem locum habeant niſi pars aduerſa allegatum ma/ nutentorẽ infra dies octo probare uoluerit eſſe in patria: ꝙ ſi nõ probauerit puniatur in media marcha curiæ applicanda/ ſi uero probauerit puniatur allegans eum eſſe extra patriam in marcha una ſolidorum applicanda ut ſupra.

De reo in iudicio dominum nominante. Rub.XLI.

STatuimus ꝙ ſi uocatus ad iudiciũ/ res non allegato exforcio in cauſa deductas nomine alieno ſe dixerit poſſidere/ debeat talem domini nominationem in iudicio facere/ ante litẽ con/ teſtatam uel pro conteſtata habitam: cui nominanti iudex con/ gruã dilationem aſſignet ad intimandum habenti litem motam: & ut talis abſens ueniat per ſe uel procuratorẽ ydoneũ ad pro/ abſenti

cedendum in causa:quę dilatio si data non fuerit:uel si data fue/rit & absens ut supra nominatus nõ uenerit:tunc ad instantiam actoris absens citari debeat/& contra ipsum nominatũ prę sentẽ si in iudicio per se uel procuratorem legittimũ comparuerit : aut si contumax fuerit/procedi possit & debeat secundum formam iuris & constitutionum super his æditaꝶ : saluo ꝙ si de exforcio ageretur tunc procedi debeat prout in causis exforcii specialiter est prouisum.

De conseruatoribus. Rub.XLII.

ORdinamus ꝙ si aliquis promiserit alicui debitori ipsum cõseruare indempnem de aliqua re:facto uel debito:sta/tim cum creditor egerit contra debitorem principalem, possit ipse debitor iudicialiter artare suum conseruatorem/ut ip/sum principalem debitorem cõseruet indempnem/& qua forma proceditur contra reum:possit similiter ipse procedere contra suũ conseruatorem:propter hoc tamen creditoris iudiciũ non retar/detur. Si uero aliquis se obligauerit creditori ipsum omnino cõ/seruare indempnem respectu alicuius obligationis quã habeat contra tertiam personam tunc sit in electione creditoris eligere utrum eorum mallit conuenire.

De dilationibus dandis actori & reo. Rub.XLIII.

FInem celerem litibus cupientes imponere ordinamus ꝙ si actor de sua intẽtione probare uoluerit teneatur infra ter/minũ.xv.dierum continuorum subtractis feriis natiuitatis domini:& resurrectionis messium: & uindemiaꝶ/producere & produxisse instrumenta/testes/& omnia iura quę credit ad suam causam pertinere & quibus uti intendit:quo termino elapso non admittatur uolens producere testes uel instrumenta:uel alia iura producere/nisi appareat de legittimo impedimento sacramento partis/uel aliter si iudici æquum uidebitur esse/comprobando. quo tali impedimento probato statuatur terminus.viii.dierũ ad producendum & probandum quicquid producere & probare

uoluerit:& ulterius uolens producere uel probare ſuper propoſi/
tis & petitis non audiatur:niſi aliud euidentiſſimum impedimẽ/
tum appareat approbãdum ut ſupra: & iſto caſu alter terminus
breuis & peremptorius ſemel tantum iuxta negocii circunſtan/
tias ei per iudicium ſtatuatur:quo elapſo amplius non audiatur
etiam quocunq; impedimento allegato uel probato:reus autẽ ſi
uelit probare p teſtes uel per inſtrumẽta aut aliter de ſua inten/
tione:tũc idem reus poſſit tam in dilatione data actori ut ſupra:
quę ſit cõmunis:q̃ infra terminum.xx.dierũ continuoꝝ reo aſſi/
gnandoꝝ/exceptis feriis ſupradictis/ſicut ſupra dictũ eſt in ter/
mino actori limitato/computandorum a die lapſus termini.xy.
dierum cõtinuoꝝ actori aſſignati:producere & probare quicqd
uoluerit:& ulterius nihil poſſit producere:niſi impedimentum
interuenerit per ſacramentum partis ſi iudici uidebitur compro/
bandum:& impedimento interueniente alius terminus.x.dierũ
continuoꝝ aſſignetur ſibi ad producendũ:& probandum qcqd
producere & probare uoluerit:quo elapſo nihil poſſit producere
uel probare ſuper propoſitis exceptis & petitis per eum/niſi cõ/
ſtet aliud euidentiſſimum impedimentum : quod utrum iuſtum
ſit per iudicẽ maturius dirimatur:& eo caſu alius terminus bre/
uis arbitrarius peremptorius ſemel tantum per iudicium præfi/
gatur:quo elapſo ulterius non audiatur etiam quocunq; impedi/
mẽto per eum allegato uel probato:& in prẽmiſſis quilibet ter/
minus datus reo ſit etiam communis actori ut peritas in iudiciis
obſeruetur:& lapſis omnibus prędictis dilationibus aſſignatis
actori uel reo:ſi teſtes iurari non depoſuiſſent adhuc per iudiciũ
poſſit dari dilatio ad faciendũ deponere teſtes iuratos eius arbi/
trio/dummodo quinq; dieꝝ terminum non excedat. Et prędicta
obſeruentur in quibuſcũq; cauſis:exceptis cauſis inſtrumentoꝝ
conuictionis:depoſiti:iurium dominarum: ſententiarũ arbitra/
riaꝝ:exforciorum:pauperum:& miſerabilium perſonarum: uel
aliarum in quibus ſummarie procedi debet ſecundũ formã con/
ſtitutionum ſuper ipſis æditarum.

Rei dilationes.

Cauſe priuilegiate.

De actore renunciante termino ei limitato.Rub.XLIIII.

OMnem perplexitatem uolentes ſubducere:ſtatuimus q̃ ſi actor renunciauerit termino.xv.dierum ſibi limitato ſecundū formam p̃cedentis cōſtitutionis: talis renunciatio reo non p̃iudicet quin poſſit uti dicta dilatione/& ulterius terminus.xx.dierum ipſi reo limitatus in cōſtitutione p̃cedenti incipiat ipſo iure ei currere poſt expirationem dilationis.xv.dierum:quæ primo actori fuerat aſſignata. Et dicti termini actori & reo:limitati & alia tempora eiſdem limitata ad producendum uel probandum currant & currere intelligantur etiam ſi aliquis ex eoꝝ teſtibus productis dixerint ſe uelle cogitare & deliberare ante q̃ deponant & terminum obtineant pro p̃dictis.

De terminis aſſignandis ad opponendum & excipiendum.Rubrica.XLV.

SVperfluas intrigationes reſecantes ordinamus q̃ omnes oppoſitiones & exceptiones producantur in ſcriptis: & ſi quis opponere uoluerit contra proceſſum:teſtes depoſitiones: uel inſtrumenta producta/aſſignetur tunc dilatio:quæ decem dierū terminum non excedat:in qua ſi partes uel earum aliqua oppoſuerit & dicat opponens ſe oppoſita uelle probare/iudex ad ea probandum/& probatum habendum ſtatim terminum ſtatuat opponenti eius arbitrio:dum tamen ipſa dilatio.x.dierum non excedat:quibus dilationibus elapſis uolēs opponere uel probare nullatenus audiatur/niſi ad allegationes iuris faciendum:& ad aſſumptionē ſapientis faciendā ſi fieri debeat & poterit de iure.

De pœna fraudem committentium.Rub.LXVI.

VT fraudulоſæ allegationes & protelationes: quæ interdū in iudiciis fiunt de medio ſubtrahantur:inuiolabili cōſtitutione decernimus q̃ q̃ acceptis induciis ad exceptiones probandum/uel manutentiones producendum:in probando uel producendo defecerit/in expenſis ex hac protelatione paſſis per

partem aduerſam eidem illico condempnetur: & immediate taxentur: & ultra hoc.xl.ſolidorum curiæ applicandorum pœna mulctetur.

De negantibus acta curiæ.Rubrica.XLVII.

DEcernimus qđ ſi aliquis negauerit acta iudicii:quę poſtea facta fuiſſe apparuerit.xl. ſolidorum pœnã parti applicandoꝝ illico patiatur:non in iudicio audiatur niſi dicta pœna primitus perſoluta. Si uero quiſpiam probare uoluerit contra acta in iudicio ſcripta / uel aliqua plus facta fuiſſe q̃ ſcripta ſint:uel plura in actis ſcripta q̃ geſta fuerint infra ſex dierum continuorum ſpacium/talem probationem debeat perfeciſſe:q̃ ſi non fecerit ulterius non admittatur: & pœna mediæ marchæ & expenſarum parti applicanda ſubito caſtigetur : & acta intelligantur citatiões/relationes preconum: & proceſſus facti in pręſentia uel contumacia partis aduerſæ/ & habeat locum etiam in pendentibus.

De mãdatis & actis iudicii p teſtes nõ probandis.Ru.XLVIII.

STatuimus quod mandata procuratorum : actorum: ſindicorum:curatorum:tutorum & aliarum quarũcunq; perſonarum nomine alioꝝ in iudicio interueniẽtiũ:& legittimationes ipſorum probari non poſſint per teſtes/ſed probentur per ſcripturas. Et q̃ acta in iudicio uel coram arbitris/ aut arbitratoribus facta parte pręſente/ uel contumaciter abſente probari non poſſint per teſtes / niſi illa acta quæ quis prabare uelit per teſtes fuerint facta infra.xx.dies proximę pręcedẽtes diem/ qua dicta probatio concedi petitur: quo caſu ſibi concedatur probationis facultas / infra ſex dies peragenda non computato die ſex dierum probationis.

De allegãtibus terminos p̃bationũ nõ expiraſſe.Ru.XLVIIII.

REformãdo ſtatuimus q̃ ſi aliquis allegauerit uel oppoſuerit terminum uel terminos ad probandum : uel ali/

quem alium actum faciendum limitatos fore tranſactos & pars aduerſa contrariũ affirmauerit/& probauerit ſe eſſe infra termi/ num : quod probare teneatur : cadat allegans & proponens fore tranſactum in pœnã.xl.ſolidorum parti aduerſæ illico ſoluendo/ rum & ſoluat expenſas factas pro dicta probatione facta : & in eadem pœna cadat pars dicens terminum non fore tranſactum ſi apparuerit ipſum tranſactũ fore:quæ pœna parti aduerſę ibi/ dem perſoluatur:qua pœna nõ ſoluta per illum qui in ea incide/ rit procedatur in eius cõtumacia ac ſi foret abſens & contumax.

De negãtibus acta in iudicio uel nolẽtibus illa cõfiteri. Rub.L.

ORdinamus q̃ ſi actor uel reus p̃poſuerit uel allegauerit aliquem terminum fuiſſe aſſignatum parti ſuæ uel parti aduerſæ:ſeu aliquem proceſſum factum/aut aliquã ſen/ tentiam latam fuiſſe pro ſe & cõtra partem aduerſam in iudicio/ ſiue coram arbitris/ ſeu arbitratoribus pr̃ſente parte contra quã proponitur ſeu allegatur / teneatur clare & lucide ſtatim negare uel confiteri illud quod contra eam proponitur uel allegatur: & ſi quidem fuerit confeſſa propoſita uel allegata contra eam/ tunc ulterius procedatur prout de iure fuerit procedendum . Si uero negauerint propoſita/uel aliquid de propoſitis contra eam:& il/ la uel illud quę uel quod negauerit probentur: uel probetur cõ/ tra eam:cadat ipſa pars:quæ negauerit in pœnam conſtitutionis æditæ contra negantes acta curiæ/ & ultra pœnam illam ſoluat expenſas factas congrue uel promiſſas uel debitas fide facta de eis ſuper negatis per eam : ſi autem pars præponens & allegans non probauerit propoſita & allegata per eã/ tunc ipſa pars pro/ ponens & allegans cadat in pœnam.xl.ſolidorum applicandam parti aduerſę:quæ negauerit & ei illico ſoluendorum: quibus nõ ſolutis ulterius non audiatur : ſed procedatur in dicta cauſa : ac ſi dicta pars quæ cecidcrit in pœnam & eã non ſoluerit foret ab/ ſens & contumax. Si uero ſtatim nõ cõfiteatur uel neget ut ſu/ perius dictum eſt:ſed taceat / uel reſpõdeat per aliqua uerba per quæ teneat iudicium in pendenti qualitercunq̃/ etiam ſi dicas ſe uelle habere conſilium uel deliberare / tunc ſublatis præmiſſis :

& aliis quibuſcunq; ſubterfugiis & dilationibus/pars contra quã proponitur & allegatur interrogetur & requiratur per ius redẽtem duabus uicibus inter unam aliam interueniente aliquo modico interuallo: q; confiteatur uel neget ꝓpoſita & allegata contra eam/& tunc ſi confiteatur uel negauerint procedatur ut ſuperius dictum eſt. Si uero poſt præfatã binam interrogationẽ & requiſitionem pars interrogata nõ reſponderit clare & aperte confitendo uel negãdo: & ius reddens dixerit parti alteri q; procedat/habeatur poſtq; ius reddens ſic dixerit poſt prẽfectam binam requiſitionẽ & interrogationem/ipſa pars interrogata immediate & abſq; aliqua alia ſententia pro confeſſa id quod eſt in ſui præiudicium: & procedatur in cauſam perinde ac ſi clare & lucide confeſſa fuiſſent cõtra eam: propoſita & allegata aut aliquid de eiſdem: prędicta tamen habeant locum quãdo prẽmiſſa allegata fuerint in iudicio facta citra ſex mẽſes proxime prẽcedentes diem qua prędicta proponuntur: ſi uero illa quæ proponũtur: & allegantur ante prẽfactos ſex menſes facta fuerint/ tunc parti contra quam proponuntur petenti terminum ad deliberandum & iuranti ſe ignorare an ſint uera propoſita contra eam/ detur & aſſignetur terminus ſex dierum non cõputato die termini aſſignati / in quo termino uel infra quẽ terminum præſente alia parte/uel contumaciter abſente/ teneatur prẽciſe confiteri uel negare clare & lucide cõtra eam propoſita ut ſuperius dictum eſt: alioquin habeatur perinde ac ſi de illis omnibus cõtra eam propoſitis expreſſa confeſſio facta foret/ eius quod eſt in ſui prẽiudiciũ : ubi autem ambe partes aliqua acta eſſe hinc inde proponant: quæ petantur hinc inde confiteri / uel negari per dictas partes: tunc teneatur pars cõtra quam tunc in illo termino inſtanti primo fuerit propoſitum/ prius negare uel confiteri: & poſtea immediate teneatur pars contra quam ſecundario eſt propoſitum confiteri uel negare propoſita & allegata ſecundario contra eam ſub forma ordine & pœnis præmiſſis : & habeat locum etiam in pendentibus.

De iuramẽto partiũ in iudicio p̃stãdo uel referẽdo. Rubrica. LI.

CVm manifeſte turpitudinis ſit nolle iurare / uel referre: Statuimus q̃ in quacũq; cauſa cuiuſcũq; q̃titatis uel eſtimationis exiſtat: & in quacunq; parte litis una pars alteri poſſit ſacramentum deciſiuum deferre ſuper eo/ quod in cõtrouerſia uertitur: & teneatur ille cui primo oblatum fuerint ſacramentum iurare/uel iuramentum referre: niſi allegauerit ſe nõ bene recordari & uelit dilationem habere ad informãdum/quo caſu dilatio eidem aſſignetur: quæ trium dierum continuorum ſpacium non excedat: quod ſi recuſauerit ſi fuerit actor ab actione ſua cadat/& reus abſoluatur cum dãnis & expenſis. Si uero fuerit reus qui iurare uel referre recuſauerit comdempnetur ad petita: & habeat locum etiam in pendentibus & predicta uendicent ſibi locum niſi in deferente uel referente iuſtiſſima cauſa ignorãtię ſubeſſet: uel quia ageretur de facto defuncti: uel quę reretur de facto alieno/uel facto multum antiquo / uel multum fortitur implicito & intricato / ita q̃ ignorantia multum probabilis poſſet reputari: quę omnia per iudicium cum bona aduertentia dirimantur.

De notariis & teſtibus compellendis dare inſtrumenta: & iurare. Rubrica. LII.

VIgilantiã partibus addere uolentes: ſtatuimus q̃ infra terminos per p̃cedentes conſtitutiones limitatos actori & reo ad producendum iura ſua: teſtes: & inſtrumenta: teneãtur actor & reus compellere & compelli facere per ius reddentem notarios eorum inſtrumenta habentes: & teſtes: ad iudicium uenire/& eos examinari facere. Si uero pars hoc non fecerit/defectus notarii ei non proſit / quin dicti termini currant.

Item qualibet die iuridica dictorũ terminorum pars quælibet poſſit producere inſtrumẽta & iura & teſtes/tamẽ aduerſa parte p̃ſente uel contumaciter abſente: ſublatis & reiectis quibuſcunq; aliis dilationibus & cõſuetudinibus in contrariũ hactenus obſeruatis: & habeat locum in cauſis etiam pendentibus.

De teſtibus. Rubrica.LIII.

QVoniã danielis exẽplo teſtes ſeparatim & ſecrete exa/minandi ſunt:ordinamus q̃ teſtes legittime producti ad iudicium/poſſint iurare parte aduerſa prẽſente uel contumaciter abſente:& q̃ ſecrete dictum ſuũ deponant in actis in cauſa maioris q̃titatis unius marchẽ/nõ obſtante aliqua con/tradictione uel abſentia partis. Reſeruato tamen iure cuilibet parti ad opponendum contra dicta teſtium & perſonas eorum: ſuper quibus ante depoſitionem diſputatio per partes non fiat: ſed poſtea in proceſſu cauſæ oppoſitiones & allegationes partiũ modo debito admittantur & decidantur.& prẽmiſſa locum ha/beant etiam ſi ſit omiſſa proteſtatio partis tempore factæ pro/ductionis teſtium prẽdictor̃. Adicientes q̃ quando aliquis te/ſtis examinatur in aliqua cã/alii teſtes examinandi non debeant eſſe prẽſentes aut quicq̃ audire:& ſi cõtingat per alium q̃ per iu/dicem teſtes examinari in iudicio uel extra/tunc eligatur unus examinator & non plures per litigantes in cauſa ſi de uno pote/runt eſſe concordes:& ſi eſſent diſcordes ius redens eligat unum partibus nõ ſuſpectũ:& ſi per alterutrã partem ſuſpicio alleget tunc utrũ iuſta ſit uel non per iudicium dirimatur. Decernẽtes q̃ articuli partiũ in cauſa producti admitti debeant indiſtincte/ſaluo iure in pertinentium & non admittendorum:ſuper quibus tempore diffinitiue ferendę diſputatio reſeruetur.& habeat locũ etiam in pendentibus.

De litteris obligatoriis/& ſcripturis priuatis.Rub.LIIII.

QVoniam priuatarum perſonar̃ litteris & ſigillis frau/des cõmitti poterant:conſtituimus q̃ ſi aliquis agere uult uigore alicuius litterę priuatę obligatoriæ cõtra alium:illa parte etiam abſente & non citata poſſit facere legi in iudicio: & ea lecta/partem contra quã producta eſt moueri & citari faciat q̃ uſq̃ ad ſextam diem computandã a die prẽſenta/tionis cedulę excluſiue/debeat feciſſe id quod in littera tali con/tinetur. Et ſi infra dictũ terminũ p̃ſonaliter citatus non ſatiſſe/

cerit nec comparuerit in iudicio habeatur pro cõuicto:& actor ſtatim habeat nunciũ ad accipiendum de bonis eius/contra quẽ dicta littera fuit in iudicio producta & lecta/iuxta contenta in eadem:iudex tamẽ ex officio ſuo primo diligenter inquirat/an littera ſcripta ſit de manu illius cõtra quem producitur/ſeu illius in cuius locum ſucceſſerit is qui cõuenitur:& ſi ibi tũc apparere non poſſet:liceat actori quandocunq; producere probationẽ legittimã:aut per comparationem litterarũ ſecundũ formam iuris cõmunis/aut per dicta teſtium cognoſcentium litteram:& dicta probatio fieri poſſit parte abſente & non citata: ſuper qua probatione talem diligentiam adhibeat:q; abſentia partis dei preſentia repleat. Idẽ quoq; ſtatuimus de littera priuata alicuius obligatoria/ſcripta non de manu eius qui in ea littera obligatus eſt:ſed quę dicitur alterius manu ſcripta/ſi manifeſte appareat in iudicio dictam litterã ſigillatam cum ſigillo illius qui apparet in littera obligatus/& roboratam duorum teſtiũ ſubſcriptione bonę famę:qui ſuper hoc deponãt ut inferius annotat. Si uero in prima citatione non fuerit perſonaliter inuentus/tunc cedulã ad domũ ſuę ſolitę habitationis dimiſſa/citetur ſecundo per ſimilẽ modum ſupraſcriptũ:qui ſiue inuentus fuerit ſiue non ſi in termino non comparuerit/ſeu infra dictum terminum non ſatiſfecerit/habeatur pro conuicto:forma tamen ſupraſcripta ſeruata:& delato etiã iuramento parti principali ſi contenta in ſcriptura cõtinent ueritatem/& ſi poſt eam eſt facta ſolutio uel trãſactio in totũ uel in parte/aut aliquid aliud ſecutũ uel innouatũ quod ſit in fauorẽ debitoris. Si autem comparuerit in termino & confiteatur litterã fore ſcriptã de manu ſua/uel illius cui ſucceſſit:ſeu confiteatur litteram fore ſcriptam de manu alterius de ſuo tamen expreſſo mandato:tunc habeatur pro conuicto: niſi probare uoluerit ſolutionem:remiſſionem:pactũ:aut aliã legittimam defenſionem facere in totum uel in aliqua parte contra ea quę in littera continentur:quo caſu admittatur. Si autẽ comparuerit in termino & contradixerit:ſeu negauerit litteram fore ſcriptã de manu ſua propria:ſeu eius in cuius locum ſucceſſit & conuenitur:tunc ſi fuerit probatũ ſecundum formam iuris per partem agentẽ/litteram illam productam fuiſſe ſcriptã de manu

ſua propria/habeatur pro conuicto/nec ulterius admittatur ad aliqua defenſionē faciendā/uel aliqd probandū.quod ſibi proſit niſi per ſacramentum partis aduerſę. Si autem probatū fuerit litteram illam fore ſcriptā de manu eius in cuius locū ſucceſſit: tunc adhuc poſſit probare ſolutionē/ſeu ſatiſfactionem/ſeu aliā legittimā defenſionem facere circa ea quæ in priuatis litteris cō/tinentur. Si aūt littera quę in iudicio producitur dicat ſcripta manu alterius tertiæ pſonę:ſed ſigillata ſigillo proprio illius cō/tra quē producitur:ſeu illius in cuius locum ſucceſſit & conue/nitur:tunc ſi ille cōtra quē producitur negauerit fore ſcriptam de uoluntate ſua/ſeu ſigillū fore ſuum propriū/uel ſi cōfiteatur ſuum proprium: & negauerit fore appoſitum in dicta littera de uoluntate ſua/tali litteræ nō adhibeatur fides niſi fuerit ſubſcri/pta & roborata ſubſcriptione duorum teſtium in dubię bonæ opinionis & famæ teſtificantium in ipſa littera per eorum ſcri/pturam ſeu ſubſcriptionē ꝙ dicta littera fuit ſcripta per talem perſonam de uoluntate & mandato expreſſo illius qui apparet obligatus in dicta littera & de eius conſenſu expreſſo ſigillata.

De laudis ex compromiſſis latis. Rubrica.LV.

HAc honeſta cōſtitutiōe decernimus ꝙ ſi uigore alicuius compromiſſi/arbitrii/ſeu arbitramenti lata fuerit aliqua ſententia/ ſeu laudū promulgatū:quod executioni mit/tatur hoc modo uidelicet ꝙ producta ſentētia/ſiue laudo in iu/dicio mandetur per iudicem illi contra quem producitur: ꝙ in/fra.x.dies continuos debeat eſſe in concordio cum actore/ aliter habeat actor nuncios ad accipiendum de bonis ſuis pro execu/tione ſummarie facienda. Et ſi infra terminum trium dierum comparuerit ad contradicendum ꝙ ex tunc a die impetratę ce/dulę infra ſex dies tantum teneatur partem citari facere ad iudi/cium/in caſu in quo intendit contradicere ſententiæ iam latæ:in quo quidem termino ſex dierum comparentibus partibus ſta/tuatur terminus eidem contradicendi decem dierum ad haben/dum copiam compromiſſi & ſententiæ / & ad opponendum/ & ad probandum quicquid probare uoluerit tam contra ſententiā

& compromiſſum q̃ contra alia inſtrumenta: poſt dictum uero tempus non audiatur niſi iuſtiſſimum impedimentū & euidens allegetur/quod per iudicem dirimatur. Adicientes q̄ ſi in compromiſſis pactum aut iuramentum interuenerit de non petendo reductionem laudi ad arbitrium boni uiri nullo modo poſſit peti reductio/ſed laudum executioni mittatur ut ſupra dictū eſt. Ordinantes q̄ nō obſeruātes laudum iuxta formā compromiſſi ſeu cōtradicentes in iudicio / ad pœnam etiam in compromiſſo contentam / non ſolum ad contenta in ſententia conueniri poſſint: niſi euidens dolus aut enormis læſio doceretur: quibus caſibus pœna nullatenus cōmittatur: aut cōmiſſa non exigat̄ quorum etiam in re in ſententia talis laudi iniqui deducata dici debere eſt conſonum equitati.

De uero depoſito. Rubrica. LVI.

VT bona fides in depoſito pleniſſime obſeruetur. Ordinamus q̄ illud dicatur: & cenſeatur uerum depoſitum: quod factum eſt pœnes unicam perſonam tantum. & de quo in inſtrumento appareat fore ibidem datum: & conſignatū/ & in quo nullus appareat terminus nec ſimplx cōfeſſio ſine cōſignatione: & in quo non appareat aliqua fideiuſſio nec pœna: cum ſine hiis euidenter appareat cōfidentia pura prout in uero depoſito requiritur inter deponētem & depoſitariū: nec propter hoc uicietur uerum depoſitum ſi in inſtrumento uel alia ſcriptura loquente de depoſito uero: appareat obligatio facta bonorum dicti depoſitarii & in tali & ſuper tali depoſito habeatur cognitio conſueta / uidelicet q̄ poſſit deponens ipſum inſtrumentum depoſiti in iudicio/parte etiā non citata nec præſente/ producere: & ipſum facere legi / ipſoq; lecto: detur nuncius cum cedula ad denotandum depoſitario q̄ ſit in concordio cum deponente infra tertiam diem a die notificationis computandam: & illa die incluſa aliter ſit nuncius ad accipiendū de bonis depoſitarii trā/ſactis dictis tribus diebus. Omnia aūt illa inſtrumēta loquētia & cōtinentia depoſitum aliter quam ſupra dictum eſt/ſcilicet uel q̄ contineant confeſſionem depoſiti ſine conſignatione præ/

ſenti terminum/uel fideiuſſorē/aut pœnam/uel ſi fiat a pud plu/ res pſonas:declaramus fore debita ſimulata:& mutua /& potius cenſeri de mutuo q̄ de depoſito : & non habeant priuilegia ueri depoſiti : & contra illa procedat pręſcriptio ſicut in aliis mutuis: in quibus ſi contineatur conuictio procedatur ſicut in aliis mu/ tuis conuictionū. Et ꝙ pro uero depoſito poſſit & debeat depo/ ſitarius perſonaliter carcerari/niſi ſatiffecerit creditori.

De homine rurali non carcerādo nomine depoſiti. Rub.LVII.

COnſtituimus ꝙ ſi quis ruralis/uel alius q̄ arbitrio iudicis ſit modicę facultatis/ſe obligauerit ad ſoluendum nomi/ ne depoſiti alicui uſurario aliquam pecuniæ quantitatē/ ex eo quia non ſoluerit non debeat perſonaliter detineri. Sed ſi depoſitum cōtractū fuerit inter pares:uel a minoribus ad maio/ res:ita ꝙ ueriſimiliter pręſummi poſſit depoſitū: ſuper illo pro/ cedatur in iudicio iuſticia mediante. Et habeat locum etiam in pendentibus.

De citationibus in cauſa exforcii.Rubrica.LVIII.

ARcere per citationem perſonas uiolentorum cupientes ſtatuimus:ꝙ ſi quis uult aliquem conuenire pro aliquo exforcio ſufficiat ipſum citari ſemel tātum ſi fuerit per/ ſonaliter inuentus in prima citatione. Si uero non fuerit per/ ſonaliter inuentus tunc citetur ad domū & cedula ibidē dimit/ tatur: ſed adhuc teneatur ipſum facere ſecundo citari perſonali/ ter uel ad domum ibidem etiam cedula dimiſſa:cum proclama/ tione ſolita: & ſi propriā nō habet habitationē tūc ſufficiat unica proclamatio:& citatio facta in plathea loci ubi ſolet habitare:

In quibus cauſis committatur exfortium. Rubrica. LVIIII.

OMnem ambiguitatem de rebus in quibus cōmitti poſ/ ſit exforcium tollere intendentes.Statuimus:ꝙ quicūq; de patria foriiulij:ſeu incola & habitator i terris uel locis

Ecclesiæ Acquilegiensis/subditus aut etiam forensis proprio arbitrio & eius auctoritate per se uel interpositas personas / absq; nuncio iurisditionem habentis cui subest/occupauerit/seu inuaserit māsos/braidas/prata/nemora/seu alia bōa stabilia/in quoꝝ possessione aliquis alius fuerit uel possiderit. Vel ꝓprio arbitrio absq; prętati iudicis nuncio uel expressa licentia indebite acceperit/asportauerit/uel abduxerit equos/boues/cæteraq; animalia/aut bladum/uel uinum/ seu quascunq; alias res existētes/aut existentia in possessione aut tenuta alterius ꝑsonę/seu quas alius tenuerit uel possederit/si ex hoc fuerit conuictus:comdempnetur ad restitutionem dupli/ uidelicet . restituendo rapta & indebite accepta : & aliam equiualentem estimationem eorum: & cum dampnis & interesse & expensis:& ad soluendum pro bāno curiæ iudicis consueti prout consuetū est libras quinquaginta solidorum. Si quis uero ex prędictis personis sua propria auctoritate ingressus fuerit domum alicuius sitam in terris / castris : uel uillis:hospite domus contradicente/uel eo absente : & contradicēte aliquo de eius familia/soluat marcham unam cum dimidia solidoꝝ pro ingressu & totidē pro egressu: quæ pœna hoc casu parti iniuriā passæ applicetur. Gastaldiones uero & cęteri officiales in eorum gastaldiis & officiis sibi commissis guadias exigant iuxta cōsuetudinē in locis hactenus obseruatā. Et habeat locū in prętéritis:& futuris. In quibus casibus supradictis ubi per testes omni exceptione maiores liquide probari non possēt: tunc in odium delinquētis sufficiāt bone & sufficientes pręsumptiones arbitrio iudicantis/cum iuramento dampnū passi iuxta qualitatem facti/quantitatem rerum/& conditionem personaꝝ/ consideratis summa & ualore ut in constitutione proxime sequenti continetur.

De ordine iudicii ubi i causa exforcii releuator noiat'. Rub.LX.

APprobatam & diutius obseruatam formam in ordine procedendi de exforcio. Renouantes statuimus ꝙ si aliquis fuerit citatus occasione alicuius exforcii : & citatus legittime compareat/allegando ꝙ alterius nomine & mandato:

bona fide & ſine fraude accepit & fecit illud : propter quod cõ/uentus eſt:teneatur ibidem nominare illum : cuius :nomine uel mandato aſſerit ſe talia commiſiſſe: qui releuator nominatur:& ſi dictus nominans nõ eſſet ſufficiens ad ſolutionem eorum pro quibus in iudicio conuentus eſt/ tunc ſufficientem præſtet fide/iuſſionem de prẽmiſſis:qua non prẽſtita carcerari poſſit. Et in/ſuper teneatur dictum releuatorem infra ſex dies cõnumerãdos a die nominationis:uel ab inde infra ſecundum locorum diſtan/tiã/ad iudicium perſonaliter exhibere: quem releuatorem ſi non produxerit/reſpõdere teneatur & in cauſa exforcii principaliter & nomine proprio procedere compellatur. Si uero produxerit ipſum releuatorem qui fateatur eius nomine & mandato factum uel acceptũ illud quod pro exforcio allegatur:& petitur:ſi ſuffi/ciens eſt & ydoneus ad ſoluendum illud : quod petitur : tunc citatus primo:qui ipſum releuatorem nominauit:ipſo iure intel/ligatur abſolutus:& in cauſa dicti exforcii cũ dicto / releuatore procedatur. Si uero releuator allegatus non eſſet ydoneus ad ſoluendum quod petitur : licet ſe releuatorem confiteatur : tunc qui ipſum nominauit nõ intelligatur abſolutus : ymo releuatore in cauſa ſuccumbente intelligatur etiam ipſum nominans fore conuictus: & cõtra utriuſq; bona agi poſſit:& executio ſentẽtiæ implorari:& ſimiliter contra fideiuſſores:& eorum bona in ele/ctione creditoris:ſeu partis obtinẽtis. Releuator tamen ad dã/pna:& ad expenſas per eum nominantem paſſas : & ſummariẽ taxãdas efficaciter teneatur. Adicientes q; citatus legitime ſup exforcio perſonaliter comparere teneatur ad eius defenſionem facienda: alioquin publice proclametur iuxta antiquam cõſue/tudinẽ:qua citatione & duplicatione facta:& in iudicio oſtenſa; & prẽſtito iuramento per actorem q; citatus de quo conqueſtus eſt exforcium commiſerit:de exforcio condempnetur : uidelicet ad ſoluendum bannum curiẽ iudicis: ut conſuetum eſt ad reſti/tuendum duplum cum dampnis & expenſis:contumacia delin/quentis nõ obſtante. Et nihilominus actor in quali poſſeſſione erat tempore commiſſi exforcii : conſeruetur. Super ſolutione & reſtitutione quarum rerum actori fienda : eius ſacramento ſtetur:ut in prẽcedenti conſtitutione inſeritur:ſi res indebite ac/

ceptæ cum alia equiualenti extimatione ſummam cētum marcharum ſolidoꝝ non excedant. abinde uero ſupra minime ſtetur eius ſacramento: ſed actor probare debeat legittime res indebite acceptas: & earū ualorem per duos teſtes ydoneos/ aut per unū cum ipſius actoris iuramento quę probatio per domeſticas perſonas ydoneas/& bonæ opinionis: & famę fieri poſſit. Si uero citatus perſonaliter comparuerit: tunc procedatur in cauſa ſummarie/breuiter/ſimpliciter: & de plano/ſine ſtrepitu & figura iudicii. At ubi legitime citatus non comparuerit/ ſed alius excuſator legitimus pro eo cōpareat ad allegandū legittimas cauſas abſentiæ dicti citati in dicto termino/ſi fuerint legittimæ reputatæ minime procedatur ob eius abſentiam: ſed alius terminus competens eidem aſſignetur in quo ceſſante impediměto: & alio non ſuperueniente comparere debeat. Iminente autem impedimento in perſonam citati/ſufficiat ipſum comparere per procuratorem legitimum. In prę̄miſſis autem intelligatur excuſator legittimus ut attinēs: uicinus: domeſticus bonæ conditionis: & famæ/cum iuramento abſentiam citati iuſtam allegans: licet mandatum non habeat. Si tamen iudicis grauitati talis excuſator non uideretur ydoneus: tunc contra abſentē legittime citatum procedi poſſit/eius contumatia non obſtante.

De pœna pignorantiū pro liuellis/& affictibus cum nuncio domini circunuenti. Rubrica. LXI.

ORdinamus q̄ ſi quis citatus ſup exforcio commiſſo: alleget id: ſuper quo impetitur fore factum cum nuncio iuſdicentis: ſeu de eius mandato uel licentia: & cognitū fuerit: q̄ minus iuſte & rationabiliter pignorauerit: ſeu acceperit aut pignorari ſeu accepi fecerit/ teneatur pignora accepta parti conquerenti reſtituere cum duplo ideſt alia equiualenti exiſtimatione: & cum dampnis & expenſis: etiam ſi pro fictibus & liuellis pignora fuerint accepta: non tamen pignorari faciens maiori pœna plectatur: & de ualore pignoꝝ cum dampnis & expenſis ſtetur ſacramento conquerentis pignoratę perſonę.

De possessiõe ãnua i cã exforcii p utrãq; ptẽ allegata. Ru. LXII.

COnstituimus & ordinamus q; si citatus occasiõe alicuius exforcii legittime comparuerit: & actor & reus allegauerint se fore in possessione rei de qua agitur per annum & diem proxime pręteritos a tempore afferti exforcii commissi: utriq; parti terminus simul statuatur ad probãdum in possessorio: & pars quę per se uel auctorem suum probauerit annuam possessionem. uidelicet pacificam perceptionẽ fructuũ & prouentuum anni proximi pręteriti a tempore allegati exforcii: uel maioris partis quietam perceptionem dictorum fructuum: obtinere debeat & possessio taliter probata pro annua censeatur: nisi interrupta probetur per citationem factam / litis contestatione secuta / uel habita pro cõtestata. In quo possessorio neutra pars uolens producere manutentores secundum formam constitutionum admittatur: iure utriq; parti reseruato contra suos manutẽtores si de dominio uel quasi iter dictas partes super possessorio contendentes: in futurum contingerit litigari: ac si iudicium ipsi manutentores in se suscepissent. Cuius annuę possessionis probationẽ partes facere teneantur post litẽ cõtestatã infra. xx. dies cõtinuos a die litis contestatę cõnumerandos / feriis Natiuitatis: & resurrectionis: Dñicę: Messiũ: & uindemiarũ inde subtractis / infra quem terminum debeant litigantes positiones fecisse / articulos / interrogatoria: & testes produxisse: & examinari fecisse: producendo de die in diem: pręsente parte: uel cõtumaciter absente: ad actus in quibus est necessaria pręsentia uel cõtumacia partis in dicta probatione facienda: ad quam peragendam non possint per alterutram partem plures .xxv. testibus examinari. Superueniente tamẽ iusto impedimento alia dilatio probatoria de diebus. x. utriq; parti ualeat assignari: quibus elapsis ulterior ptobatio p testes nõ admittatur. Et interim donec super possessorio fuerit pronũciatum & excutio facta: neutra pars super plenaria petitori deductione debeat audiri / iuribus tamen proprietatis utriq; parti pleniſſime reseruatis. Et pars rea i possessione annua allegata succumbens / parti uictrici ad duplum uidelicet extimationem perceptorum & eorum restitutionem / cũ

dampnis & expenſis / & ad bannum curiæ uſitatum uidelicet. quinquaginta librarum pœnę nomine teneatur:& in.xxv.libris parti uictrici applicādis cōdempnetur. Actor uero in dicta p/batione ſeu cauſa poſſeſſorii ſuccumbens quinquaginta librarū pœnam perſoluat/cuius medietas curię prędictæ / alia medietas reo uictroi debeat applicari / cum expenſarum refectione ſum/matim & illico taxandarum.

De pœna repertoꝝ cum animalibus paſculare.Rub.LXIII.

STatuimus ꝙ ſi quis cū animalibus uel aliqua beſtia inuen/tus fuerit paſculare ī paſcuis.pratis.braidis: ſeu aliis poſſeſ/ſionibus ad ipſum non pertinētibus:non intelligatur ex hoc exforcium commiſiſſe:nec ad pœnam exforcii teneatur.ſed ſolū ad extimationem dampni dati teneatur/& ad moltā:quę molta denarios octo aqlegienſis monetę non ualeat excedere/& exigi non ualeat niſi ſemel pro uno exceſſu/quod locū habeat in quo/cunq; dampno dato in territorio alterius.xx.ſolidorum ualorem non excedente/ dum tamen illatum non ſit alicui reſiſtenti. At ubi dampnum inferens de proprietate uel poſſeſſione rei cōten/dens ſuccubuerit/tunc intelligatur exforcium commiſiſſe/& ad pœnas exforcii teneatur.

Quando ſuper exforcio decem dies probatorii utriq; parti debeant aſſignari. Rubrica.LXIIII.

COnſtitutionibus pręcedentibus addendo Sanctimus ꝙ ſi agitur contra aliquem de exforcio ſuper rebus mobili/bus uel immobilibus / & non ſit neceſſaria ꝓbatio poſ/ſeſſionis rei mobilis ſeu ſtabilis/tunc in tali cauſa utriq; parti ſi/mul & ſemel limitetur terminus.x. dieꝝ ad probandum quicqd probare uoluerit & non ultra/ connumerandorum a die limita/tionis dicti termini excluſine.

Si quis in poſſeſſione rei fuerit per iudicem indebite priuatus qualiter ei ſuccurratur. Rubrica.LXV.

COnstituimus q̃ si aliquis fuerit per annũ & diem in pacifica possessione bonorum/uel iurium:aut rerum mobilium uel immobilium:& ipso non citato uel non præsente / alter eiusdem rei possessionem apprenderit cum auctoritate dominii/& in ea possessione etiam per annum diem pacifice steterit:& compareat ille qui afferat se per annũ & diem possedisse antequam possideret ille: cõtra quem super possessiõe querimoniam exponit: teneatur is qui conqueritur super dicta possessione citari facere alium de quo conqueritur : cum tribus terminis rationabilibus:petendo q̃ relaxetur possessio rei uel bonorum de quorũ possessione est quęstio : & si superueniente tertio termino citatus non comparuerit:tunc si in eius contumacia facta fuerit fides summaria per agentem:q̃ habuerit possessionem annuam: prius q̃ ille a quo petitur:factaq; etiam fide de terminis supradictis.tunc immediate detur sibi nuntius ad inducendum ipsum in possessionẽ rerum : uel bonorum de quibus agitur . post quam sententiam non audiatur citatus:contra inductum in possessionem:uel in possessione manentem:nisi uellet contra eũ agere super proprietate:quo casu agere debeat cũ ordine cõsueto:quando agitur de territorio. Si uero citatus in aliquo dictoꝶ trium terminorum sibi datorum comparuerit : tunc si actor uoluerit consentire:reo uolenti q̃ disputetur super proprietate & possessione:super utraq; ualeat disputari: & uterq; ualeat & possit terminari:secundum constitutiones causis territorii decidentes. Si uero ipse actor uoluerit super possessione tãtummodo disputare: tunc exclusa disputatione & probatione quorum liber iurium facientium ad proprietatem: disputetur & diffiniatur solũmodo super possessione:nisi ipse reus allegaret se in bonis uel rebus de quibus est quęstio ius acquisisse a dicto actore seu petitore : uel ab aliquo alio habente causam ab eo : quo casu disputari & determinari debeat quæstio:tam super proprietatem q̃ super possessionẽ. Et eo etiam casu quo ut præmittitur super possessionẽ tantum est disputandum & decidendum : seruata sint ipsis partibus & cuilibet ipsarum omnia iura : que habent in proprietate rerum uel bonorum:de quibus est quæstio.

Quãdo allegatur poſſeſſio nouiter acquiſita & incidenter allegata ſuper petitorio. Rubrica.LXVI.

COnſtituimus q; ſi partes/uel altera partium in cauſa exforcii allegauerit poſſeſſionem annuam etiam cõtinuatã cum poſſeſſione auctorum ſuorum/tunc procedatur ſecundum formam cõſtitutionum proxime pręcedentium/ſeruato ſemper iure cõtra ſuos manutentores. Si autem ambæ partes omitterent cãm poſſeſſionis / & uellent cõcorditer ſuper petitorio litigare / & iura eorum & probationes / & manutentores ſuper hiis producere / hæc poſſint : & procedatur in dicta cauſa ſecundum ordinem conſtitutionum ſuperius æditarum/quando agitur & litigatur de territorio: & nihilominus poſſit diffinitiua ſententia ferri. Si uero altera partium tantum uellet inſtare ut cauſa poſſeſſionis prius diffinirctur: & pars aduerſa quę nõ annuam ſed nouam poſſeſſionẽ allegat/ uellit iura ſua ſuper proprietate & poſſeſſione ac manutentores producere/nõ audiatur niſi in aliquo extribus caſibus ſequentibus uidelicet quando is qui non annuam poſſeſſionem allegat ſed nouam / dicit rem de qua agitur fore uenditam ad incantũ contra ipſum contra quem querimonia eſt expoſita uigore alicuius conuictionis per ſententiam latam contrà ipſum. Secundo quando allgat rem de qua agitur fore uẽditam cõtra ipſum uigore alicuius obligationis conuentionalis factæ per ipſum. Tertio quando allegat rẽ dequa agitur fuiſſe ſibi datam aliquo titulo alienationis ab eo cum quo contendit/ uel ab alio habẽte cauſam ab illo. Quibus tribus caſibus tantum poſt quam ille qui non annuam ſed nouã poſſeſſionem allegat / iura ſua uult producere ſuper proprietate & poſſeſſiõe / cõpellatur etiam alia pars ſua iura producere ſuper eaſdem aliter autem non teneatur nec compellatur producere niſi ſuper poſſeſſione antiquiori & potiori. Et tũc in dictis tribus caſibus diſputetur ſimul & ſemel ſuper poſſeſſiõe & proprietate: & procedatur ſummarie & de plano: & teneãtur dictæ partes infra.xx.dies a die allegatæ poſſeſſionis eorum poſitiões/ articulos/& interrogatoria/ac teſtes producere/& examinari facere/& deponi feciſſe/& produxiſſe inſtrumenta/iura/manuten/

tores proceſſus factos in iudicio uel extra. Et generaliter quæ/cunq; producere uoluerit:procedendo de die in diem/parte pręſente uel contumaciter abſente:ad actus in quibus eſt neceſſaria præſentia uel contumacia partis in dicta cauſa. In qua cauſa non poſſint produci pro parte qualibet ultra.xxv.teſtes. Et hoc intelligatur niſi iuſtiſſimum impedimentum interuenerit / quod utrum ſit iuſtum per ſententiam declaretur. Et tunc ſi dictum impedimentum fuerit per iudicem iuſtificatum ſuperaddantur utriq; parti itęz.xx.dies:infra quos dictę partes debeant omnia quæ uoluerint in dicta cauſa produxiſſe & feciſſe:quibus elapſis nulla partiū audiatur ulterius in dicta cauſa / quolibet impedi/mento & allegatione ſublatis penitus & excluſis. Sed tunc ad diffinitiuam ſententiam procedatur/quæ coram domino uicario poſſit & ualeat diffiniri & ferri etiã ſuper proprietate & poſſeſ/ſione. Et in caſu i quo actor potior appareat & obtineat in poſ/ſeſſione reus condempnetur de exforcio ſecundum conſtitutiões ſuperius æditas : licet reus in proprietate obtineat cui reo ob/tinenti improprietate reſtituatur poſſeſſio ſimilitet cum damnis & expenſis. Et in omnibus dicta cauſa habeat naturam & dif/finitionem cauſarum exforciorz. Et habeat locum in futuris.

De maſſariis & colonis ad probandum poſſeſſionem admit/tendis. Rubrica.LXVII.

ORdinamus q̄ ſi cõtingat aliquam probationem fieri de/bere ſuper poſſeſſione alicuius manſi/domus/braide/uel alterius terreni ſeu alterius iuris quod prętenderetur ſu/per aliquo terreno: dicta probatio fieri poſſit etiã per maſarios/cenſuarios/colonos/liuellarios/& alios ſoluẽtes dicta iura eorum bonorum:probando etiam famam eſſe de poſſeſſione dictorum bonorum:& q̄ talis probatio ſufficiat & legitima reputetur : & ſi admiſſę ſint ambę partes & cõcurrant ad probandum poſeſ/ſionem in quo caſu dicti coloni & alii ſupradicti produci poſ/ſint per partes & in teſtes admittantur:& in hoc caſu prędualeat ut conſueuit q̄batio illius partis:quæ meliores & pleniores pro/bationes produxerit & habebit.

De allegationibus bina uice per partes fiendis.Rub.LXVIII.

ORdinamus ꝙ quando litigantes comparent in termino eis uel alteri eorum ſtatuto/audiantur litigantes uel eoꝝ aduocati proponentes & allegantes duabus uicibus pro qualibet parte & non ultra / & poſtea quieto animo ſileant:nec aliquid amplius allegent/poſt q̄ inceptum fuerit ſententiari/ ſub pœna contenta in conſtitutione poſita ſub. Rubrica de uerbis redargutoriis.

De notariis nō ſcribētibus ꝓceſſū infra terminū.Ru.LXVIIII.

QVilibet notarius qui ſcripſerit in cauſis iudiciorū infra.xv.dies a die factę cōcluſionis cauſę / feciſſe & redigiſſe teneatur in ſuū ordinatum proceſſum omnia acta cauſarum utriuſq; partis in pœna unius marchæ curię applicandæ:notariuſq; requiſitus per partē/ teneatur parti petenti copiam tradere infra tempus conſtitutionis proxime ſequentis.

De tempore inſtantię cauſarum. Rubrica.LXX.

VT parcatur laboribus & expenſis partium quę ut pluri/mum in litigiis occurrunt / hac ſaluberrima cōſtitutione ſtatuimus ꝙ in ordinariis cauſis ualorem centum librarū excedentibus in cauſa taliter procedatur/ꝙ ſit in ipa concluſum infra ſpacium octo menſium continuorum computandorum a die litis conteſtate / quæ conteſtata intelligatur poſt factam reſponſionem partis conuentę petitioni actoris/ uel tranſacto termino per iudicem aſſignato ad reſpondendum libello / ſiue petitioni partis agentis etiā nulla alia reſponſione facta: quę cauſę concluſio ipo iure abſq; aliqua declaratione iudicis facta intelligatur : tranſacto dicto tempore octo menſium : & atteſtationis teſtium per iudicem uel per conſtitutiones alias non publicatorum:ſimiliter ipo iure intelligantur publicatę: quo tēpore lapſo notarius cauſę debeat infra.xl.dies continuos tunc proxime futuros:aut infra tempus breuius per iudicem limitandum totum

proceſſum cauſę iudici/aut parti petenti tradidiſſe:de qua tradi/
tione conſtare debeat in actis cauſę. Et dictis.xl.diebus elapſis
ſeu alio breuiori tempore per iudicem ſtatuto præterito partes
ipſo iure dilationes habeant.xxx.dierum ad plus ad producen/
dum omnes allegationes iuris:quibus dilationibus elapſis: nulla
dilatio ulterius aſſignetur niſi iuſto allegato impedimento:quod
per iuramentum probari poſſit : quo probato ſit in arbitrio iu/
dicantis aliam dilationem aſſignare ſemel tantum: dum tamen
.x.dies non excedat./Quibus dilationibus prętéritis:iudex me/
dius : ſi per ſe pronunciare debebit abſq; conſilio ſapientis ferre
debeat ſententiam ſuam in ſcriptis:infra tempus quinquaginta
dierum continuorum : ſaluo q; ſi ultima dies incideret in diem
feriatam: ſequens proxima non feriata habeatur pro legittima/
quo ad prolationem ſententię:& lapſis dictis temporibus inſtā/
tia cauſæ ipſo iure:& ſine iudicis declaratione intelligatur fore
perempta. In aliis autem cauſis librarum centū uel abinde in/
fra : ſententiari debeat infra ſex menſes computandos a die litis
conteſtatę/uel habita pro cōteſtata ut ſupra dictum eſt: & dicto
tempore lapſo/& non lata ſententia / inſtantia cauſæ ipō iure ſit
perempta. In quibus cauſis minoribus infra quattuor primos
menſes computandos a cōteſtatione litis/partes debeāt hinc in/
de omnes earum probationes produxiſſe: quibus quattuor mē/
ſibus elapſis ipō iure intelligatur proceſſus publicatus & conclu/
ſum in cauſa : & in reliquis duobus menſibus pronuncietur in
cauſa/aliter inſtantia/non ſecuta ſententia/infra tēpus ſex men/
ſium intelligatur fore perempta. Et patrocinantes actori in
omnibus prędmiſſis caſibus cum perimitur inſtantia/ pro eorum
ſalario nihil percipiant & ſi quid perceperint reſtituere compel/
lantur:& pars agens ipō iure intelligatur dictis caſibus in expē/
ſis legittimis reo condempnata / per iudicem illico taxandis &
limitandis : a qua taxatione non poſſit appellari aut aliter recla/
mari. Et ſuper prędmiſſis nō poſſint dilationes prędictæ per iu/
dicem immutari:q; ſi fecerit ipſo iure non ualeat/ſaluo iuſto im/
pedimento/uidelicet infirmitatis/uel abſentiæ/ aut occupationis
iudicis/ uel infirmitatis procuratoris quibus caſibus tempus in/
firmitatis uel abſentiæ propter quod cauſa retardetur de medio

ſubducatur. Et ſaluo etiam diſpoſitione conſtitutionis poſitæ ſub rubrica in quibus dilationibus dies feriati debeant computari uel ſubtrahi / quæ incipit ut ambiguitates tollantur : & hoc notarius cauſæ in actis ordinate ſcribere teneatur . & aliter non ualeat. ſuper quo impedimento ſtetur declarationi iudici a qua non appelletur. Declarantes inſuper q; ſi pendentibus dictis cauſis ordinariis uel aliis minoribus prædictis pars principalis agens uel conuenta deceſſerit relictis heredibus maſculis minoribus.xxy.annis / quę ætas arbitrio iudicis exrimetur a quo eo caſu non appelletur: uel mulieribus heredibus cuiuſcunq; ætatis ſint/uel heredibus utriuſq; ſexus ſimul relictis / q; iſto caſu heredes relicti ipſo iure habeant dilationem.xl.dierum continuorum computandorum a die mortis defuncti/ de qua die mortis conſtet in actis cauſę ad procedendum in cauſa / per quod tempus inſtantia premiſſarum cauſarū intelligatur prorogata/ita tamen q; pupillis heredibus dictum tempus.xl. dierum non currat niſi a tempore quo de tutela aſſumpta cum effectu ipſis ſit prouiſum. Aliis autem ſuccedētibus defuncto:ſimiliter data intelligatur dilatio.xx.dierum ad procedendum in cauſa:qua durante inſtantia intelligatur prorogata. Et ſi heredes deliberarent poſt dictum tempus de adeūdo hereditatem uel conficerent aut conficere uellent inuentarium nō tamen retardetur lapſo dicto tēpore proceſſus cauſę ſed procedatur interim in cauſa per procuratorem defuncti nomine heredum ſeu nomine hereditatis: & aditione hereditatis quandocunq; ſecuta ualeant eorum heredum ſeu hereditatis nomine in iudicio geſta. Decernentes inſuper q; ſi partes durante inſtāria compromiſſum fecerit de quo conſtare debeat in actis cauſæ ipſa inſtantia cauſæ principalis ex ui dicti compromiſſi per unnm menſem tantum ualeat prorogari & non ultra quocunq; modo. Eueniente uero caſu quo inſtantia alcuius cauſæ ſit perempta iura utriuſq; partis ſecundum formā iuris cōmunis ſalua permaneant & atteſtationes teſtium legittime factę in prima cauſa ualeant & produci poſſint in nouo iudicio abſq; alia noua examinatione facienda/dū tamē perſonę teſtium tempore depoſitionis extiterint ydoneę ad teſtificandum / nec poſſint noui teſtes produci in alia noua inſtantia

inter eaſdem partes ſuper eiſdem uel directo contrariis articulis ut teſtiũ ſubornatio ualeat euitari. Adiciẽtes q̃ in hac cõſtitu/tione non cõpręhẽdantur cauſæ in quibus ſũmarie procedi de/bet in q̃bus per iudicẽ celerius procedatur ad expeditionẽ eaꝝ/nec earum tempus aliquo modo poſſit aut debeat excedere tem/pora per hanc conſtitutionẽ in aliis cauſis limitata: & q̃ in prę/miſſis omnibus mẽſis computetur de.xxxi.diebus pro quolibet.

Verum tamen ſi extra patriam foriiulii cauſa conſilio ſapien/tis cõmiſſa foret tunc lapſu dicti temporis cum per conſultorem ſteterit non intelligatur inſtantia deperire / ſed eo caſu per iudi/cem prouideatur: ut q̃ eicius fieri poteſt eidem conſilium iuriſ/conſulti debeat exhiberi ut pronũtiare poſſit in cauſa. Et quo/niam ueriſimile non eſt q̃ infra tempus duoꝝ menſium nõ poſ/ſint iuriſconſulti conſiliũ a die factæ cõmiſſionis perfici: & prę/ſentari/declaramus ad hoc ut partes ſolertię cauſam habere de/beant q̃ ſi infra duos menſes a die factæ cõmiſſionis excluſiue computandos non fuerit iudici conſilium pręſentatum / niſi iu/dex illud temporis duorum menſium ex cauſa prorogauerit/ q̃ eo caſu inſtantia cenſeatur ut ſupra perempta: & ulterius pars quę primo cõmiſſionem cauſę petiuit in una marcha ſolidorum parti alteri condempnetur. Adicientes tamẽ q̃ ſi cõtingat ap/pellari ab aliqua interlocutoria tali a qua ſit cognitũ & pronun/tiatum appellari poſſe ſecũdum formam conſtitutionum patrię ad curiam domini locũtenentis uel ad dominos auditores ſen/tentiarum in ciuitate Venetiarum inſtantia cauſæ principalis interim ſuſpendatur:& non curret donec illius appellationis cã fuerit terminata. Statuentes q̃ pro commoditate partium ut antiqua litigiorum ſumptuoſa immortalitas ſopiatur: q̃ huic ſaluberrime conſtitutioni cõſenſu:uel iuramento partium quod contra bonos mores pręſtitum intelligatur ſi interuenerit nullo modo ualeat derogari.

De commiſſione cauſarum. Rubrica.LXXI.

HOneſtate ſuadente decernimus: q̃ poſtq̃ fuerit in cauſa: concluſum quæ ſit maioris ualoris librarum quinqua/

ginta:& ſuper hoc ſtetur declarationi iudicis: a qua nõ appellẽ/
tur:ſi utraq; pars petierit cauſam committi conſilio ſapientis iu/
dex ipſe biduum partibus aſſignet ad confidentes producẽdos:
& ſi in eo termino in actis redigendo partes dederit cõfidentes:
uel altera earum tantum / tunc iudex uni ex confidentibus: aut
pluribus in eadem ciuitate morãtibus:pro ut cauſę qualitas de/
monſtrabit cauſam committere teneatur eligendo ſeu eligendis
per ipſum iuſdicentem. Si uero altera tantum partium poſtu/
labit cauſam committi conſilio ſapientis. iudex ipſe uni uel plu/
ribus ex confidentibus productis cauſam committere teneatur
expenſis partis petentis recuperandis tamen in poſterũ: atq; ta/
xandis.ſi & prout iuris fuerit. Adiciẽtes q̃ cauſæ ualoris quin/
quaginta ducatorum:& abinde infra extra patriam foriiulii cõ/
mitti non debeant niſi ambæ partes in hoc eſſent concordes uel
altera earum ſuo ſacramento firmaret ſe ſuſpectos habere iuriſ/
peritos dictæ patriæ: dum tamen ſuſpicio quattuor iuriſperitos
non excedat:& de reliquis dicte patriæ partes ipſæ non ſint con/
cordes & intelligantur quo ad prẽmiſſa iuriſcõſulti patriæ ydo/
nei ſi per quadriẽnium ſaltem iurã ciuilia uel canonica in ſtudio
generali audierint. Declarando q̃ commiſſiones nullo modo
fieri debeant aduocatis cauſę uel conſultoribus:uel ſollicitatori/
bus: aut attinentibus alterius partis uel eius affinibus uſq; ad
quartum gradum de iure canonico computandum / quod per
ſacramentum iuriſconſulti:uel aliter in diſcretione iudicantis de/
claretur. Et q̃ ſalaria iuxta qualitatem cauſarum: & perſona/
rum ſi partes non erunt concordes per iudicem debeat diſcrete
taxari & ultra q̃titatem taxatam nil ulterius per alterutrã par/
tem iuriſconſulto debeat exhiberi ſub pœna dupli eius:quod de/
derit:nec iuriſcõſultus ſimiliter quicquam ultra taxationem ac/
cipere prẽſummat ſub pœna dupli iudici qui taxaucrit applicã/
da. Et q̃ per iudicium cogi poſſit quilibet iurircõſultus patriæ,
infra tempus ſibi limitandum ſuum in ſcriptis prẽbere conſiliũ
poſtquam onus ſuſceperit conſulendi. Adiciẽtes q̃ præſentato
conſilio iudici ſigillato quæ prẽſentatio in actis cauſæ redigatur
iudex monitis partibus illud publicet infra terminum octo die/
rum in quibus ſi ultima dies eſſet feriata: prima ſequens non ſe/

riata habeatur pro legitima quo ad prolationē ſententię: & iux/ta tenorem conſcilii ſuā ſententiam proferre debeat/ aliter autē prolata ipſo iure non ualeat/ & prędicta uendicent ſibi locum etiam in pendētibus cauſis. Statuentes q̄ nulla interlocutoria ferenda in ſummariis uel ordinariis cauſis cōmitti poſſit conſilio ſapientis ſed per iudicem mediū omnimodo debeat terminari.

De cognitione cauſarum. Rubrica.LXXII.

STatuimus q̄ omnes cauſę poſſint & ualeant uentilari corā domino locutenente cuiuſcunq; conditionis exiſtant/ ac etiam poſſint terminari & diffinitiuę ſententiæ ferri per ui/carium ipſius domini locūtenentis:exceptis tamē ſententiis dif/finitiuis territorii libertatis:ſeruitutis & feudorum/quę cauſæ & ſententiæ ſuper eis dūtaxat per dominum locutenentem pro/ferantur: niſi ſententias diffinitiuas ſuper cauſis territorii profe/rendas : idem dominus locutenens propter aliquas occupa/tiones:quas aſſerat ſe habere/ uicario ſuo ſpecialiter & expręſſe duxerit committendas ſaluis iuriſditionibus: & antiquis lauda/bilibus conſuetudinibus cuiuſcunq; loci.

De ſententiis ſuper futuris non proferendis: Rub.LXXIII.

IVs reddens ad litigantium inſtantiam uel alicuius eo⁹ non petat a circunſtantibus ſententiari & diffiniri quid iuris ſup futuris cōtingentibus ſcilicet q̄ ex nunc petat qd iuris ſi tali die non fecerit fidem de tali facto/ uel ſi ſic fieret uel erit tali die quid iuris/ & ſimilium ex quibus petatur aliquam diffiniri cō/trouerſiam uel litem ante q̄ orta fuerit inter partes:exceptis caſi/bus in quibus propter contumaciam partis conceditur in futu/rum fieri in abſentia partis.

De ſentētiātibus allegatis pro ſuſpectis. Rub.LXXIIII.

VT pręſumptio recta:quæ de ſententiātibus eſt habēda in ſuſpicionē minime conuertatur. Statuimus q̄ ſi aliquis

aliquem pro ſuſpecto in ſententiando allegauerit teneatur decla/
rare cauſam ſuſpitionis:quę cauſa ſi fuerit admiſſa tāq̄ legitima
per ſententiam/ tunc ſi uelit probare dictam cauſam ſuſpitionis
admittatur ad probandum/quam probationem ibidem:& illico
ſine aliquo termino ſibi dando ꝓbare teneatur:& ſi nō ꝓbauerit
cadat in pœnam .xl. ſolidorum dandam illi qui allegatus fuerit
ſuſpectus. & hoc niſi ſtare uellet ſacramento eius quem allega/
uerit ſuſpectum: quo caſu etiam ſi iurabit illam cauſam nō fore
ueram cadat in pœnam prędictam quā ſoluere teneatur ibidē
& illico / aliter non audiatur nec in agendo : nec in defendendo:
ſed in cauſa procedatur contra eū allegantem ſupitionem:quē/
admodum eſſet contumax. Si uero cauſam dictę ſuſpitionis
tanq̄ legitimam per ſententiam admiſſam probauerit per legi/
timam probationem/illico ut ſupra/ aut per confeſſionem illius
allegati ſuſpecti. de pœna p̄dicta nihil ſoluat: & p̄dictus allega/
tus ſuſpectus in dicta cauſa ſententiare non poſſit nec ualeat.

De appellatiōibus & i qbus cāis appellare nō licet. Ru. LXXV.

ORdinamus quod a ſentētia lata in cauſis uertentibus in
curia domini locūtenentis ſuper ſūma quinquaginta li/
brarū uel rebus dicti ualoris aut minoris q̄titatis ſeu ex/
timationis:quę extimatio arbitrio iudicis terminetur : quo caſu
non appelletur: aliquis non audiatur appellans : uel de nullitate
agens/uel alio modo contradicere uolens:ſed ſentētia executioni
mandetur. Item ab interlocutoriis latis in quacunq; ſumma:
uel a grauaminibus ante diffinitiuam ſententiam illatis. Ap/
pellans uel aliter ſe grauare uolens in quocūq; iudico nullatenus
audiatur: niſi eſſet talis interlocutoria : uel tale grauamen quod
nō poſſet reparari per appellationem a diffinitiua de quo ſtetur
declarationi iudicis cauſę appellationis . & ſi quidem declaratū
fuerit eandem appellationem procedere ex eo quod eius graua/
men non ſit reparabile per appellationem a diffinitiua: tunc ſu/
perſcderi debeat in proceſſu cauſę principalis / & eius inſtantia
interim non curat donec appellationis cauſa fuerit terminata.
A ſententiis uero diffinitiuis latis in curia domini locūtenentis

ſuper maiori ſumma q̄inquaginta librarum:uel re maioris ex/timationis licitum ſit unicuiq; appellare/ dummodo non ſit talis cauſa in qua procedi debeat ex forma conſtitutionum ſumma/rie uel ſimpliciter. breuiter & de plano ſine ſtrepitu & figura iu/diciiuel ſit cauſa talis:qua petuntur dotes uel repetuntur / uel ſi petuntur morgincapia & diſmontature uel contra pacta / uel ſi agitur de cauſa exforcii/ uel alia cauſa quę tangat inſtrumentū conuictionis/ ſeu connexa uel dependentia de cauſis alimentorū mercedis pauperum & miſerabilium perſonarum in quibus ca/ſibus nullatenus appellatio uel nullitas : aut alia contradictio a terminatione facta per curiam domini locuntenentis admitta/tur:& prędita uendicent ſibi locum etiam in pendētibus cauſis: & ſi quis in cauſa appellationis ab interlocutoria aliqua facta ſuccubuerit unius marchæ pœna plectatur.

De appellatiōibus nō admittēdis i cā ꝓtectiōis.Ru.LXXVI.

STatuimus q̄ a ſentētia lata in cauſa protectionis aliqua par/tium nullatenus audiatur appellans & habeat locum etiam in pendentibus & illis caſibus in quibus per conſtitutiones appellatio aut reclamatio eſt expreſſe prohibita.

De appellationibus corrigendis & earum preſentatione fienda. Rubrica.LXXVII.

ORdinamus q̄ appellationibus interpoſitis appellans te/neatur acta cauſę:& ſententiam feciſſe corrigi & ſigillari infra.xv. dies a die appellationis interpoſitę connume/randos : alias appellatio deſerta cenſeatur / niſi iuſtum impedi/mentum interuenerit/quod per iudicem ad quem etiam per iu/ramentum ſi ſibi uidebitur legittimari poſſit. Adicientes q̄ in/terpoſita appellatione appellans citari faciat appellatum infra tres dies ad uidendum inchoari correctionem appellationis & eam fiendam infra tempus ſupradictum/& ſi pars contra quam eſt appellatum comparuerit in dicto termino & appellans non comparuerit ipſo iure appellatio deſerta cenſeatur dummodo

legitime conſtet de termino. & hoc niſi iuſtum impedimentum interuenerit quod coram iudice ad quem doceri poſſit. Si uero pars appellans in termino dictorꝫ dierum comparuerit & pars appellata fuerit contumax tunc appellatio producta per appellantem legitimetur cum actis cauſæ & ſigillentur: ſaluo iuſto impedimento parti appellante interueniente. Si uero utraqꝫ pars comparuerit coram iudice a quo tunc acta cauſę corrigãtur & ſigillentur ſi de tenore eorꝫ partes fuerint concordes/alias ibidem teneantur:& illico eligere unum correctorem concorditer: alias uero notarius cauſæ intelligatur & habeatur pro correctore qui corrector teneatur infra ſex dies tũc proxime ſequẽtes dictam appellationem correſiſſe ſub pœna mediæ marchæ abſqꝫ remiſſione curiæ applicandę:qua correctione facta ſtatim claudantur & ſigillentur omnia acta cauſę/ omnibus oppoſitionibus & cauillationibus reſecatis. Et prædicta uendicent ſibi locum in appellationibus interpoſitis & protectionibus ſecutis admiſſis uel non admiſſis.

De probatiõibus in cã appellationis fiendis. Rub.LXXVIII.

COnſtituimus qꝫ in cauſa appellationis poſſint partes probationes facere & iura ſua allegare modis legitimis / & approbatis a iure infra ſpatium.xxx.dierum computandorum a tempore preſentate appellationis / quibus elapſis partes ad probationes ulteriores non admittãtur. Ita tamen qꝫ teſtibus rite receptis in cauſa principali & eorum atteſtationibus in eadem publicatis non liceat ſuper eiſdem uel directo cõtrariis articulis ſeu ſuper eiſdem partium intentionibus uel directo cõtrariis alios teſtes uel eoſdem in appellationis cauſa producere ut ſubornationis materia ualeat amputari. Quę quidem appellationis inſtantia lapſu trium menſium intelligatur eſſe peremꝑta/niſi ex cauſa iuſti impedimenti infirmitatis uel abſentiæ iudicis: aut infirmitatis procuratoris aliud declaretur. & prędicta habeant locum in appellationibus interpoſitis & decidendis in prima. Et eo ſaluo qꝫ durãte appellationis cauſa pars alterutra principalis decederet: tunc heredes habeant dilationem alterius

menſis ultra tempus prętaxatum niſi heredes forent pupilli qui/ bus tempus dicti menſis ſuperadditum non currat: niſi a tem/ pore quo eis de tutela cum effectu prouiſum ſit. In appellatio/ nibus uero quę interponuntur ad ſereniſſimum ducale dominiū uel eius auditores per dominum locuntenentem uel eius uica/ rium poſſit appellanti dilatio competens aſſignari infra quam pars appellans coram iudicio appellationis ſe prętentet cauſa proſequendi appellationem & de ipſa prętentatione facta fidem faciat ipſi iudici principalis cauſę: aliter autē appellatio deſerta cenſeatur & ſententia executioni mittatur ſi appellans infra tē/ pus dictę dilationis pręmiſſa nō ſeruauerit/ quę dilatio breuiori tempore.xx.dierum nec maiori duoꝝ menſium ualeat aſſignari & prędmiſſa locum habeant etiam in pendentibus cauſis. Adi/ cientes ꝙ in cauſis appellationum in prima decidendis ſententia proferatur in ſcriptis & in actis cauſæ redigatur per notarium/ aliter lata ſententia ipſo iure ſit nulla per quā quidem appella/ tionis ſententiam poſſit principalis cauſæ ſententia legitime & ſecundum formam iuris: ſi expedierit reformari.

In quibus dilationibus dies feriati debeant computari uel ſubtrahi. Rubrica.LXXVIIII.

VT ambiguitates tollantur. Statuimis ꝙ in dilationibus ſeu terminis limitatis per conſtitutiones huius uoluminis ſeu per iudicem omnes dies licet feriati exiſtant compu/ tentur ſiue partibus probandi onus: uel quid aliud faciendi ſit iniunctum / exceptis feriis nauitatis & reſurrectionis dominicæ ac meſium & uindimiarum / excepto etiam ſi per guerram uel aliam neceſſitatem uel cauſam uel per iuſreddentem fuerit cau/ ſarum audientia ſuſpenſa uel facta prorogatio terminorū. In/ ſuper ſtatuimus ꝙ ſi propter defectum notarii uel alterius per/ ſonæ pars non potuerit ſua iura producere / uel teſtes examinari facere uel alia adimplere ad quę dilatio per conſtitutionem ali/ quam uel per iudicem ſit iniuncta / ꝙ eo tantum caſu dilatio nō currat quando pars poſt primum defectum notarii uel alterius perſonæ inſtetit cum iudice ut notario uel alteri perſonæ man/

daretur ꝙ faceret diligentiam ſuam in eo ſuper quo fuerit facie/
da ſub pœna medię marchę ſolidorum curiæ applicāda. Si uero
ſupradicta inſtantia de qua conſtet in actis cauſę facta nō fuerit
tunc currat dilatio prędicta non obſtante defectu cuiuſcunq; p/
ſonę. Et hæc preſens conſtitutio & eius effectus ad quālibet
aliam conſtitutionem huius uoluminis effectualiter & indubie
porrigatur/ſaluo ꝙ illa pars ſupradicta uidelicet de feriis meſſiū
& uindemiarum non uendicet ſibi locum in cauſis in quibus per
conſtitutiones in dictis feriis procedi poſſe conſtat eſſe deciſum.

De appellationibus extra primam interpoſitis. Ru.LXXX.

VT appellationis beneficium ſub iuris umbraculo per di/
lationes & ſubterfugia cum partis indebito diſpendio nō
trahatur/ hac librata conſtitutione decernimus ꝙ ſi quis
appellauerit a ſententia domini locutenentis & infra quattuor
menſes ab appellationis die computandos appellationis cauſa
per ſententiam non fuerit terminata ꝙ tunc dominus locute/
nens reneatur ſuam ſententiam executioni mandare hoc mode/
ramine adhibito uidelicet ꝙ ſi in ſententia mobilia ſint comprę/
henſa pars in cuius fauorem debet fieri executio primo preſtet
ydoneam fideiuſſionem de reſtituendis receptis æque bonis in
caſu in quo in appellationis cauſa ſuccūbat. Si uero immobilia
in ſententia ſint comprehenſa tunc executio fiat/ facta prouiſio/
ne: primo de nō alienando uel deteriorando talia bona & de ea
reſtituendo in totū uel in parte prout & ſi in appellatione contra
ipſum fuerit iudicatum. Niſi dominus locutenens ad defenſio/
nem ſuæ ſententiæ per ipſum latæ uellet perſonaliter intereſſe/
quo caſu eius executio interim ſuſpendatur.

De ſententiis ferendis in cauſa appellationū. Ru.LXXXI.

VT longi & ſumptuoſi circuitus pro commodo littigantiū
euitentur. Statuimus ꝙ ſi ſententia a qua eſt appellatū
ad dominos auditores ſententiarum reperiatur non bene
lata in totum uel in aliqua ſui parte/non debeant partes/per do/

minos auditores in ſtatum priſtinum reponi ſed ſentẽtia debeat reformari: prout iura uolunt per ipſos uel in totum ſi expedit: uel in illis partibus in quibus iniuſtitia uel defectus reperiretur. Et in partibus in quibus apparet bene iudicatum ſententia debeat cõfirmari ut ex particulari defectu tota ſententia nõ retractetur & ut finis litibus imponatur. Ita tamen q̃ cauſę terminatę in principali lite de conſcilio ſapientis debeant per dominos audi/tores ad partium uel alterius earũ requiſitionem cauſam appel/lationis conſilio ſapientis conſulendam committere producti de numero confidentium/ & ſi uſq; ad numerum decem confiden/tium productorum pro qualibet parte: partes non erunt cõcor/des tunc datis primo quinq; ſuſpectis pro qualibet parte & non ultra domini auditores arbitrio ſuo eligant unum uel duos iu/riſprudentes quibus cauſa appellationis conſulenda cõmittatur: & ſecundum illud conſilium pronuntiare teneatur.

De protectionibus. Rubrica.LXXXII.

ORdinamus q̃ ſiquis in protectione ſuperioris ſe poſuerit debeat dictam protectionem iudici preſentaſſe in cuius protectione ſe poſuit infra quinq; dies computandos a die admiſſę uel denegatæ protectionis excluſiue/ ſaluo iuſto im/pedimento per ipſum ſuperiorem uel cui commiſerit legitime terminando. Qua protectione preſentata teneatur pars dictam protectionis cauſam infra decem dies proſequi & ſi de iuſtifica/tione actorum uel protectionis queſtio aliqua inter partes ori/retur: tũc ſtetur proceſſui per notarium ſcripto. Si uero aliqua partium allegaret quod eſſet aliter uel plus uel minus ſcriptum q̃ fuerit actum & ſententiatum in iudicio tunc per iudicem ſta/tuatur terminus eius arbitrio ad contra illa probandum qui ſi in probatione defecerit cadat in pœnã unius marchę: cuius medie/tas applicetur curię & reliqua medietas alteri parti & habeat lo/cum & in pendentibus. Adicientes q̃ ſi quis ſe poſuerit in pro/tectione teneatur & debeat ipſam cauſam protectionis proſeqni & finiuiſſe adeo q̃ ſuper ipſa protectione ſit pronuntiatum in/fra.xl.dies connumerandos a die reſponſionis factę per uicariũ

uel officialem coram quo fuit interposita dicta protectio:utrum ipsam protectionē admittat uel non & illo die non incluso/saluo iusto impedimento auditoris cui de dicto eius impedimēto credatur. Quo casu tantum tempus restituatur parti dictam protectionem prosequenti per quantum tempus steterit impeditus. & nisi fuerit infra dictum tempus lata sententia super ipsa protectione habeatur pro nulla & pro non interposita /& perinde procedatur in causa principali ac si nunq̄ fuisset positum in protectione/& si pars quę se posuit in ꝓtectione succubuerit in ipsa causa protectionis teneatur & debeat reficere omnes expensas factas in ipsa causa protectionis taxandas per iudicem dictę ꝓtectionis quibus non solutis non audiatur in agendo uel defendendo pars quæ se in protectionē posuerit. Si uero pars contra quam protectio est interposita succubuerit nullatenus condēnetur in expensis cum iusta causa litigandi habuerit.

De obligatis ad carceres. Rubrica.LXXXIII.

COnstituimus ꝙ siquis masulus sponte & ex certa sententia in instrumento uero publico & non simulato se obligauerit ad publicos carceres pro aliquo uero debito per eum cōtracto/ possit capi & detineri in carceribus quousq; satisfecerit creditori:uerum tamen si talis debitor contra dictum instrumentum uel obligationem in eo comprçhēsam aliquam iustam exceptionem opponeret non debeat carcerari si paratus sit pręstare sufficientem & bene ydoneū fideiussorem cum effectu de soluendo in casu in quo succūbat / qui si succubuerit electionem habeat creditor uel excutiendi realiter fideiussorē sine nouo processu / uel agendi contra principalem realiter & personaliter pro consequendo sibi debitum & expensas suo iuramēto taxādas. Et quo casu debito aliquis fuerit carceratus teneatur ille ad cuius instantiam fuerit incarceratus facere sibi expensas in carceribus per iudicem limitandas & per debitorem creditori reficiendas postq̄ fuerit relaxatus.

De expensarum refectione. Rubrica.LXXXIIII.

STatuimus q̄ si aliquis faciendo citari aliquem nobilem coram domino locutenente uel aliter ipsum iudicialiter inquietando/succubuerit in causa q̄ expensas soluere teneatur & similiter econuerso.

De executione sententiarum. Rubrica.LXXXV.

ORdinamus q̄ cum expediens fuerit de bonis debitoris satisfieri creditoribus puta quando debitor fuerit confessus in iudicio parte p̄sente id quod petitum est / uel quando aliquis fuerit conuictus uel cōdēpnatus ad aliquid soluendum/dandum/restituendum/ seu faciendum primo capiantur bona mobilia debitoris si qua extāt / & facta prius relatione per p̄conem se non posse inuenire de bonis mobilibus debitoris tot quot sufficiant ad solutionem debiti procedatur ad executionem faciēdam de bonis immobilibus debitoris/ deniq; ueniatur ad nomina debitorum. Possitq; & teneatur p̄co & executor sententiæ prima uice qua uadit ad capiendū & accipiendum pro pignore de bonis debitoris unum pignus recipere tale quale sibi dederit debitor/ si placet debitori dare pignus. Alioquin dictus p̄co ex officio suo capiat aliquale pignus/quo pignore uendito dictus p̄co possit tot bona mobilia debitoris si extant & si illa habere potest capere & accipe quæ uerisimiliter ascendere possint ad integram satisfactionem debiti.

De executione instrumētoꝝ conuictionū. Rub.LXXXVI.

OBseruationem licitorum contractuum q̄tum fieri potest iuuare intēdentes iusta antiquā constitutionem. Statuimus q̄ si quis dixerit in iudicio aliquem sibi fore obligatum uigore alicuius instrumenti in quo debitor uocauerit se fore conuictum & de hoc fidem faciat coram habente iurisdictionē per publicum instrumentum:tunc detur secundum formam antiquitus obseruatam creditori nuntius ad denuntiandū & mandandum debitori q̄ soluat uel sit in concordio cum creditore infra octo dies continuos. Alioquin ex tunc habeat ille nuntius

auctoritatẽ & licentiam pignorandi dictũ dibitorem ad inſtan/
tiam creditoris & uendẽdum legitimæ de bonis dicti debitoris
uſq; ad plenam & integrã ſolutionem ipſius creditoris. Si uero
debitor infra octo dies comparuerit coram dicto iudice contra/
dicturus q; nulla fiat nouitas per creditorem ſuper bonis ſuis uel
per nuncium ad hoc ei datum:tunc teneatur & debeat facere ci/
tari dictum creditorem infra ſex dies continuos tantum connu/
merandos a tempore dicti expirati termini octo dierũ continuo/
rum niſi obſtarent ferię immediate poſt octo dies ſequentes an/
tedictos:& tunc ad primam diem iuridicam teneatur actorem
citari facere ut ſupra. Quo termino adueniente & partibus cõ/
petentibus tunc reo petenti decernatur copia declarationis iudi/
ciariæ:& ibidem ſtatuatur terminus dicto reo ad quintam diem
iuridicam ad excipiẽdum & opponendum in ſcriptis quicquid
uoluerit contra dictum inſtrumentum legendum in iudicio &
ſententiam prędictam. In quo termino ſolummodo opponere
ualeat exceptiões iſtas uidelicet falſitatis/ſolutionis/ prędſcriptio/
nis/ſeu alterius ſatiſfactionis/tranſactionis & pacti de non petẽ/
do in perpetuũ uel ad tempus / uel alterius pacti in inſtrumen/
to contenti non obſeruati / uel aliquid. contra perſonas contra/
hentium ſe obligare non ualentium / uel aliam ligitimam exce/
ptionem admittendam uel repellendam iuxta ſentẽtiam iudicii.

Quibus oppoſitis uel aliqua ipſarum ſtatuatur ei terminus.x.
dierum continuorum peremptorie ad probandum dictas exce/
ptiones ſuas oppoſitas.quas exceptiões teneatur & debeat legi/
timę infra dictum terminũ & debito modo probaſſe. Et ſi qui/
dem in inſtrumento conuictionis contineatur q; non poſſit pro/
bari ſolutio finis uel remiſſio dicti debiti niſi per illud inſtru/
mẽtum cancellatum / aut per aliud inſtrumentum manu boni
notarii in pręſentia quinq; teſtium confectum : poſſit nihilomi/
nus debitor non obſtante dicto pacto probare dictas exceptio/
nes per ſacramentum uel confeſſionem creditoris facta uel factũ
in iudicio pręſente parte uel per omnem aliam legitimam pro/
bationem infra.xv.dies continuos faciendam. Vbi autem op/
poſita fuerit exceptio falſitatis & non probata oppoſitione in
quinquaginta libris paruorum condempnetur. Si uero aliqua

alia exceptio fuerit opposita & non probata condempnetur in centum solidis & in expensis duplicatis & habeat locum etiam in pendentibus.

In quibus contractibus intelligatur quis esse conuictus. Rubrica. LXXXVII.

STatuimus q̄ omnes constitutiones loquentes de instrumē/tis conuictionum & eis fauentes intelligantur de instrumē/tis ueri mutui tantum in aliis autem instrumentis nullū ob/tineant robur neq̄ firmitatem & perinde procedatur in iudicio ac si non sit in illo instrumēto expressum q̄ uocet se conuictum.

De profericione bonorum immobilium uendēdorum fienda debitori. Rubrica. LXXXVIII.

COnstituimus & ordinamus q̄ nulla profericio aliquorū bonorum immobilium seu stabilium possit fieri nisi per cedulam & cui fit profericio personaliter p̄sentandam. Si uero nō fuerit personaliter inuentus tunc ad domum siue lo/cum habitationis eius/uel alicui ex eius familiaribus uel habita/toribus domus uel uicinis propinquis dicta cedula sit dimissa in qua cedula creditor uolēs facere uendi teneatur bona fide facere scribi bona uendenda & fructus qui ex ipsis communiter soluū/tur & onera alia si qua incumbunt illis bonis cum manutentore contra quem uenduntur. & si quidem debitor non contradixerit in dictis fructibus uel oneribus tunc bona illa possint cum fru/ctibus seu oneribus contentis in dicta cedula incantari & deliu/rari. Et tunc licet plus uel ~~minus~~ minus q̄ sit in cedula soluerctur pro eis uel etiam forēt ultra formam cedulæ plus uel minus onerata in/telligantur & hebeantur pro legitimæ uenditis & deliuratis & debitor teneatur illa manutenere secūdū & prout in cedula pro/fericionis ei facta cōtinet. Et si debitor uel ille contra quē bona uenduntur uenerit ante deliurationē uolens addere uel minuere fructus seu onera cōtenta in cedula prædicta admittatur & tūc incantentur & deliurentur secundum eius deliberationem die/

bus præcedentibus deliberationem prædictam quibus fuerint bona incantata computatis & remanentibus in numero ter septem dierum / quibus incantatio fieri debet. Profericio uero & uenditio aliter & contra uel præter prædictam formam facta non ualeant.

De uenditione bonorum immobilium uendendorum ad incantum. Rubrica.LXXXVIIII.

COnstituimus & ordinamus q; quando aliqua bona immobilia/uel affictus/ uel liuella uel obuentiones/ seu nota debitorum uendenda sint ad incantū ad instantiam alicuius dicta bona debeant incantari infra tres terminos septem dierum pro quolibet termino & in quolibet termino incantentur. Tuncq; trāsactis dictis tribus terminis/possit & debeat pręco sine aliqua notificatione fienda illi contra quem uenduntur/ deliurare plus efferenti die proxime immediate post dictos tres septem dies sequenti/siue feriata fuerit siue non. Et si illa die dicta bona non fuerint uendita / tunc non possint uendi/ nisi prius per cedulam notificata fuerint illi contra quem uenduntᵉ dies ad quam uendi uoluerit ille ad cuius petitionem uenduntur bona alias proferta. & tunc incantatio & uenditio possit fieri sine aliqua ter septem dierum incantatione. & talis uenditio hoc modo facta habeat roboris firmitatem. Alias uero facta incātatio atq; uenditio nullius sit ualoris. Et hęc habeant locum in bonis quę non sint obligata pro pignore mobili. In quibus bonis obligatis pro pignore mobili statuatur in proferitione terminus ad minus octo dierum possit quoq; proferri & incantationes & deliurationes bonorum mobilium fieri etiam diebus feriatis.

De bonis ad incantum uendendis proferēdis illis qui sunt extra patriam. Rubrica.LXXXX.

SI bona immobilia uel mobilia quę sint uel non sint obligata pro pignore mobili aliquis uoluerit facere ꝓferri alicui existenti extra in patriam in loco noto uel ignoto teneatur per

publicam prolationem factam in plathea loci ubi ius redditur & ante domum ipsius si domū uel habitationem habet proferre per ter decem dies. Qua prolacione sic facta possint uendi ipsa pignora quemadmodum uendi possent & uenderentur si essent prolata ultra ter septem dies secundum formam alterius constitutionis. Et illum declaramus esse extra patriam qui non est uel residet sub dominio & iurisdictione aquilegiensi ecclesiæ.

De bonis ad incantum uendendis in loco ubi fuerint incantata/ primo & pœna creditoris prohibentis. Rub.LXXXXI

ORdinamus ꝙ si aliqua bona fuerint incātata. & die qua dicta bona debeant deliurari non fuerint per prẽconem deliurata propter inhibitionem sibi factam per creditorem/de qua inhibitiõe stetur relationi prẽconis:& contingat postea ad uoluntatem creditoris iterato ad aliam diem dicta bona uendi & deliurari ꝙ dicta uenditio & deliuratio alibi uel in alio loco non possit fieri q̃ in eo loco ubi primo fuerit incantata : & si in secũda alia seu aliis incātationibus bona taliter incātata fuerint deliurata pro minori prẽcio q̃ poterat deliurari & uendi in primo termino uel alio seu aliis sequentibus:quo & quibus fuerint incātata ꝙ illud minus cadat in dampnum creditoris cuius cā & occasione dicta bona sunt minori prẽcio uendita & deliurata.& intelligantur dicta bona fore uendita ad dampnum creditoris pro tanto prẽcio q̃tum primitus haberi poterat : & hæc constitutio locum habeat etiam in pendentibus.

De agnatis & uicinis iure agnationis & uicinitatis uendicantibus bona aliorum agnatorum uicinorum uendita uel in solitum data. Rubrica.LXXXXII.

SI quis de cætero uendet aut in solutum dabit aliquam domum̃/uel possessionem aut aliquam aliam rem immobilem unam/uel plures sitam uel sitas in patria foriiulii:aut uendet aut in solutum dabit ius suum directi dominii uel utilis/uel quasi / uel aliquod aliud ius quod habeat in aliqua re immobili sita

in dicta patria forliulii/non ualeat uenditio seu datio in solutum in prçiudicium attinentium suorum masculorum seu fœminarũ uenientium per lineam agnatorum uenditoris / neque ualeat in prçiudicium uicinorum tunc coherentium rei uenditę seu in solutum datæ. sed quilibet agnatus uenditoris seu quilibet uicinus coherens & habitans in prędicta patria possit dato eodem præcio uendicare & repetere q̃docunque talem rem uenditam seu in solutum datam a quocunque emptore/etiam si uenditio seu datio in solutum esset cum auctoritate iudicis facta/ seu ad incantum data / uel ex secundo decreto confirmata. Et teneatur quilibet qui de cætero emet uel in solutum modo aliquo accipiet uendere/dare/& tradere cuicũq; ex agnatis uenditoris/ seu uicinis/coherentibus uolenti emere rem ipsam seu ius illud emptam uel emptum aut in solutum acceptam uel acceptum eo prçcio quo ipsam uel ipsum emit/seu in solutum accepit. Et ad hoc compelli possit iuris remediis sine questione & querela/& super hoc summarie & breuiter cognoscatur. Non uendicent tamen prędicta sibi locum si in continenti facta conuentione de certo prçcio/ uel post fuerit ad petitionem uenditoris aut emptoris notificatum agnatis dicti uenditoris & uicinis coherentibus dictæ rei uenditæ personaliter uel bis ad domum habitationis suæ declarando in notificatione per hæc uel similia uerba. Qualiter talis agnatus uel uicinus suus uendidit uel in solutum dedit talem rem tali personæ tali prçcio / seu qualiter talis res de bonis talis personæ uendita uel in solutum data fuit tali personæ tali præcio ad publicum incantum & ꝙ si quis eorum uult emere ipsam rem eodem præcio debeat usq; ad triginta dies proxime futuros incipiẽdo ab ipsa die notificationis exclusiue comparere coram iudicio ordinario uenditoris ipsum iudicem nominãdo & per aliquẽ ex notariis curiæ seu officii dicti iudicis scribi facere ꝙ uult emere rem ipsam/ac debeat re uera deponere prçcium integre ac sine aliqua exceptione penes notarium prædictum / siue penes aliam personã quę eidem iudicio ydonea uisa fuerit. Et si plures agnati uel uicini coherentes habitarent in una domo tunc sufficiat ꝙ notificatio ipsa fiat patrifamilias / seu illi qui tanq̃ pater familias & maior in domo gubernat familiam. Et hoc casu ua-

leat notificatio uni facta tanq̃ singulariter & cuilibet p se omni/
bus in eadem domo habitantibus facta esset/ & pro facta omni/
bus legittimę habeatur. Et similiter sufficiat q̃ notificatio ipsa
fiat tutori pupilli/seu curatori furiosi uel mentecapti/uel si tutor
aut curator nullus esset sufficiat q̃ notificatio fiat illi qui pupil/
lum uel furiosum seu mentecaptum tenet in domo. Et eodem
modo sufficiat q̃ notificatio fiat factoribus seu procuratoribus
gerentibus negocia nobilium uel aliorum qui absentes essent a
prędicta patria foriiulii. Cęteris autē adultis & aliis omnibus
& singulis agnatis & uicinis existentibus in patria fieri debeat
notificatio prędicta personaliter uel bis ad domum habitationis
suæ. Ita tamen q̃ notificatio ad domum fiat diuersis diebus &
non fiat bis eadem die. Et teneatur & debeat quilibet agnatus
& uicinus uolens emere facta notificatione prędicta sibi / com/
parere infra dictum terminum. xxx. dierum & scribi facere ac
re uera pręcium deponere ut dictum est. & quicunq; q̃uis pro/
pinquus uel uicinus cui facta erit uel habeatur pro facta notifi/
catio prędicta siue masculus siue fœmina fuerit/si in dicto ter/
mino non comparuerit & scribi non fecerit seu pręcium re uera
non deposuerit ut dictū est pro excluso & nolente emere habea/
tur & beneficio huius constitutionis non gaudeat ullo modo.

Finito uero dicto termino nullus cui fuerit facta dicta notifi/
catio uigore pręsentis cōstitutionis amplius admittatur. Et q̃/
tuncunq; ad petitionem uenditoris uel emptoris seu cuiuslibet
agnati uel uicini in termino scripti uideātur & examinentur per
iudicium antedictum omnes & singuli qui in termino compa/
ruerint & se scribi fecerint ac pręcium re uera deposuerint ut di/
ctum est. Et inter eos seruetur pręrogatiua uidelicet q̃ in quo/
libet casu huius constitutionis pręferatur quilibet agnatus uen/
ditoris quibuscūq; uicinis:& inter agnatos ipsos etiam seruetur
gradus & sexus p̃rogatiua. Si uero agnati essent duo uel plu/
res pares in grādu & uolentes emere tunc ille pręferatur qui co/
hereat ab aliquo latere rei uenditæ: & si duo uel plures agnati
essent coherentes tūc ille pręferatur qui a pluribus partibus co/
herentias & ampliores haberet. Si autem equaliter in gradu & in
coherentiis pares essent tunc ille agnatus pręferatur qui plures

campos habeat coherentes si res illa esset in uilla. Si uero res illa esset in ciuitate aliqua aut terra uel castro patriæ foriiulii / aut etiã in suburbiis alicuius ciuitatis/terre/uel castri:tunc ille agnatus prẽferatur qui maiorem domum ibi habeat coherentem. Si uero nullus eorum in aliqua parte cohereat/ aut si pares in gradu etiam in coherentiis seu q̃titate camporum aut magnitudine domus equales essent/ tunc forte dirimatur & ille prẽferatur cui fors euenerit. Si autem nullus masculus ex linea agnatorꝝ uenditoris comparuisset in termino / aut scribi non fecisset & prẽciũ re uera non deposuisset secundum formam huius constitutionis tunc admittãtur mulieres uenientes per lineã agnatorꝝ. Et ipsis non extantibus admittantur uicini tam masculi quam fœmine coherentes rei uenditæ/qui seu quẽ in termino comparuissent & scribi fecissent ac prætium re uera deposuissent ut dictum est.

Et inter ipsos uicinos seruetur prẽrogatiua in coherentiis seu in quantitate camporũ uel magnitudine domus/aut quod forte dirimatur sicut de prẽrogatiua inter agnatos dictũ est. Et hoc casu teneatur emptor primus in continenti remittere dictam rẽ illi agnato uel uicino qui secundum formam huius constitutionis prẽferri debet & prẽcium suum depositum (si exbursasset) recipere debeat/nõ obstante uenditione iam sibi facta. Si uero instrumentum uenditionis:seu dationis in solutum nondum factum esset tunc compellatur uenditor ille facere uenditionem illi agnato: seu uicino qui prẽferri debet cum promissionibus & capitulis consuetis & prẽcium depositum sibi detur. Si uero tẽpore notificationis aliquis agnatorum uel uicinorũ esset absens a patria foriiulii / & nullum haberet factorem seu negociorum gestorem in dicta patria:& reuerteretur postea q̃docunqꝫ usqꝫ ad quattuor menses termino denunciationis factẽ completo : tunc ille qui absens fuerit & reuersus est habeat terminum.xxx.dierꝫ a die reuersionis suæ computando & infra ipsum terminum si uoluerit possit comparere & se scribi facere : ac prẽcium re uera deponere ut dictum est: & hoc casu gaudeat ipse beneficio prẽsentis constitutionis contra quoscunqꝫ in q̃tum prẽferendus est ex prẽrogatiua superius declarata / tanq̃ si tempore notificationis legittimẽ comparuisset in termino : nisi etiam sibi uel factori

ſuo:ſeu negociorum geſtori ſuo legittime notificatio facta eſſet quo caſu pro non comparente habeatur ſi in termino prędicto aliis aſſignato non cõparuit & ſe ſcribi non fecit: & prędium re uera non depoſuit ut dictum eſt. Et quocunq; in caſu huius conſtitutionis poſſint fieri inſtrumenta uenditionũ quaruncunq; & per quęcunq; notarium per partes rogatum / etiam ſi non ſit notarius curiæ ſeu fori iudicii antedicti. Si autẽ nullus agnatus uel uicinus facta notificatione legitime comparuit: aut ſi cõparens in termino ſe ſcribi non fecit & prędium re uera non depoſuit: tunc & hoc caſu prima uenditio ſeu in ſolutũ datio firma remaneat. Ita q; deinceps nullus agnatus uel uicinus cui facta fuerit notificatio poſſit gaudere beneficio huius conſtitutionis modo aliquo contra emptorem: ſeu qui in ſolutũ accepit uel data fuit. Et de certo prædio deferatur ſacramentum emptori & uenditori / & emptor ille cui prius facta eſt uẽditio ſeu datio in ſolutum / ſi dixerit contra ueritatem ſe emiſſe rem illam maiori prędio q̃ re uera emit: uel in ſolutũ accepit puniatur in ſolidis. x. pro libra qualibet prędii per ipſum nominati: & in tantundem puniatur uenditor qui fallum emptorem induxerit. & taliũ pœnarum medietas ſit eius qui iuriſdictioni prędeſt emptoris uel uẽditoris / & alia medietas ſit accuſantis. & nihilominus uenditio uel in ſolutum datio ipſa ſit ipſo iure nulla. Ita q; poſſit q̃docũq; nulla obſtante notificatione facta & nullo obſtante lapſu termini quilibet Agnatus & uicinus ſeruata prędrogatiua ut prędmittitur reuocare a quocunq; etiam ſi res per plures manus tranſlata eſſet dato prędio quod re uera res illa ualeat. Non uendicet ſibi locum prędens conſtitutio contra dominum habentem ius directi dominii in re uendita per liuellarium: ſed prędferatur dominus proprietarius uolens emere omnibus agnatis & uicinis / & obſeruetur q̃tum ad hoc in omnibus & per omnia ſecundum formam inſtrumentti liuelli ſui. Idem intelligatur in domino feudi & in aliis dominis habẽtibus ius in re aliquo modo ita q; ipſi prędferri debeant ſecundũ formam iuris & inſtrumẽtoꝝ ſuorum p̃ſenti cõſtitutione in aliquo nõ obſtãte. Et appellatione agnatorum intelligantur tantum illi qui ſunt legittimi & naturales & de legittimo & naturali parente nati. Illud prędmiſſis adicimus

quod unus quisq; tam agnatus q̃ uicinus aliquid uenditũ uel in solutum datum uendicare uolens iurare teneatur q̃ ad nullius alterius instantiam: nec pro alia persona sed pro se petit & intendit illud uenditum uel in solutũ datum uendicare/& q̃ hoc uendicat cum suis propriis pecuniis. Qui si huiusmodi iuramentum non prestiterit nullatenus ad uendicandum admittatur/ nec beneficio huius constitutionis gaudeat. Quod autem de notificatione uicinis facienda superius statutum est ita uolumus obseruari / uidelicet cum fuerit notificatio facienda uicinis uicinantibus alicui manso uendito uel in solutum dato/ sufficiat si notificetur illi uel illis tantummodo qui uicini sint sedimini ipsius mãsi/uel ei parti mansi ubi antea solebat esse sedimẽ/si forte pro tunc mansus ipse sedimen non habeat: neq; sit necesse q̃ notificetur uicinis uicinantibus campis singulis uel aliis terrenis ad ipsum mansum pertinentibus.

De bonis mobilibus excedentibus summa.l.librarum uendendis ad incantũ proferendis per cedulam. Rub. LXXXXIII.

ORdinamus q̃ nulla profericio bonorum mobiliũ excedentium ualorẽ & extimationem.l.librarum solidorum possit fieri/nisi per cedulam continentem bona nendenda & diem qua debeant deliurari & uendi. profericio autem & uenditio aliter facta non teneat. In bonis uero minoris ualoris qnquaginta librar̃ sufficiat p̃fericio & uẽditio facta oretenus.

De bonis incantatis non deliuratis & non incantandis nomine absentis. Rubrica. LXXXXIIII.

SI aliqua bona incantata non uenduntur nec deliurentur illa die qua fuerint incãtanda & deliuranda. & aliquis supra posuerit præcium aliquod pro dictis bonis/ liber & absolutus sit ab illo incantu qui supra posuerit seu incantauerit. Et nullus preco possit incantare aliqua bona ad postam: aut petitionem & instantiam alicuius absentis sed omnes emere uel incantare uolentes aliqua bona uendenda ad incantum teneãtur personaliter

esse presentes/aliter emptio & uenditio factæ ad incantum non teneant ipso facto. Et nihilominus preco qui cõtrafecerit soluat noie pœnę marchã unã uel octo diebus in carceribus teneat.

De debitoribus contra quos bona aliqua sunt uendita compellendis ad cõstituendũ se manutẽtores. Rub.LXXXXV.

ORdinamus q; quicunq; qui teneatur aliqua bona manutenere:aut se cõstituere manutentorem:hiis qui emerunt bona ad incantum/siue sit principalis debitor: siue alius manutẽtor obligatus i speciali/siue bona sint uẽdita ad incantũ pro executione sentẽtię:aut ex cõuentione:seu obligatione spãli:seu alio quocunq; modo. Si per cedulam citatus ad constituendum se manutentorem personaliter inuentus fuerit & non comparuerit in primo termino cadat in pœna.xl.solidorum applicandorum habenti iurisdictionem ibi. Et tunc iterato citetur ad constituendum se manutentorem: uel dicendũ causam quare non debeat cõstituere se manutentorem. Qui si reperiatur personaliter siue non:dimissa tunc cũ non reperitur personaliter cedula ad locum suæ solutæ habitationis & proclamatione ibi per ipsum Preconem facta de dimissione cedulę : tunc teneatur talis sic citatus legitimę se manutentorem constituere.Si uero citatus & repertus personaliter : uel ad domum cum cedulis & proclamatione ut supra non cõparuerit habeatur & reputetur pro manutentore:quemadmodum si presens fuisset & se uoluntarie cõstituisset. Sed si in neutra dictarum citationum fuerit repertus & non fuerit citatus personaliter/tunc tertio citetur per cedulam iuxta formam secundi termini prędicti.Et si in illo tertio termino non cõparuerit habeatur & reputetur pro manutentore quẽadmodum si præsens fuisset : & se manutentorem constituisset.

Postq; prædicta sic peracta teneatur & compellatur elapsis prius terminis limitatis uidelicet.xx.dierum in bonis immobilibus &.x. in bonis mobilibus ad luendũ pignora infra tres dies proxime sequentes:& nõ cõputata die qua manutentorem constituerit se.Emptor bonorum uenditorum ad incantũ dare præcium pro quo emit illi uel illis ad quorum instantiam uendita

fuerint illa bona:niſi aliquis interim appareret contradictor dictæ uenditioni: quo caſu procedatur ſecundum formam conſtitutionis poſitę ſub rubrica : de hiis qui per contradictionem / & ſub pœna tertii dicti pręcii/cuius medietas curiæ applicetur: alia medietas alteri parti . Et q̄ hēns iuriſdictionem primo teneatur exigere partem applicandam parti q̄ ſuam : & habeat locum in pendentibus.

De manutentoribus recipiendis nomine emptorum abſentium.
Rubrica. LXXXXVI.

ORdinamus q̄ dominus locūtenens:ſeu eius uicarius. uel alius competēs iudex poſſit nomine & uice emptoris ſeu emptorum ementium bona ad incantum recipere manutentores & eor̄ obligationes: etiam abſentibus dictis emptoribus/& prędicta ualeant quemadmodū ſi emptor uel emptores fuiſſent prędentes & perſonaliter recepiſſent manutentores / non obſtantibus quibuſcūq̄ conſuetudinibus in cōtrariū obſeruatis.

De emptoribus ementibus bona ad incantū / compellendis ad prędii ſolutione. Rubrica.LXXXXVII.

ORdinamus q̄ emens bona ad incantū ſi ſunt immobilia tranſactis.xx.diebus:ſi mobilia tranſactis decem diebus teneatur ſoluere præciū / dato manutentore ſibi uel habenti iuriſdictionem / in quo caſu dare teneatur . q̄ niſi ſoluerit facta fide de diliuratione teneatur ipſe officialis dare ſibi nuntiū ad accipiendū de bonis eius & poſſint uendi bona ſtabilia:ac ſi eſſent mobilia . & niſi ſoluerit poſtq̄ unū ſuū pignus fuerit uenditū cadat in pœnam.xxv. librarum curiæ applicandarum / & pœna aucta iudicis arbitrio ad ſatiſfaciendū arctetur.

De hiis qui deſignat pignora uendēda ad incantū pro executionibus debiti : uel ſentētiar̄. Rub.LXXXXVIII.

SI aliqs deſignauerit aliqua animalia uel aliqua bona mobilia prędoni pro pignore ab eo petito pro executione alicuius

sententiæ: aut assignauerit alicui de dictis bonis mobilibus pro pignore conuentionali. tūc teneatur dictus designans dicta animalia uel alia bona mobilia pro pignore mobili cōsignata/ tradere in manibus prēconis uel eius cui commiserit taliter q̄ dictū pignus possit uendi rationabiliter illa die qua dictum uel conuentū fuerit pro pignore uendendo/ uel die ad quam fuerit prolatum. Quod si fuerit uinum uel bladū designatū pro pignore sufficit dare mōstram dicti uini uel bladi ad uendendū. Quod si dicta pignora designata tradita non fuerint ut dictum est cadat debitor uel qui designauerit in pœnam unius marchæ cuius medietas curiæ alia parti applicet. Quod si dicta pignora designata tradita fuerint & illa pignora non sufficiant ad solutionem eius/propter quod uenduntur: tunc teneatur designare pignus complementi ad requisitionem partis uel prēconis iuxta formam aliarum constitutionum. Et teneatur ad diem: sibi prolati pignoris tradere ad uendendum sub dicta pœna. Quibus pignoribus uenditis rationabiliter ad incantū teneatur ipse contra quem fūt uendita/requisitus dare: & libere consignare/ taliter q̄ possit pro sua uolūtate recipere & exportare illud quod penes se habet uenditū: illi qui emit statim post. x. dies a die uenditi pignoris exclusiue sub dicta pœna: & infra terminū prēdictū emptor prēcipuū soluere nō teneatur & pignus remaneat periculo ipsius qui penes se ipsum habet. Et prēdicta etiam locum obtineant quando prēco exequens eius officiū aliquod pignus sine designatione uel datione accepit. Et habeat locū etiam in pendentibus causis.

De pignoribus uenditis ad incantū/luendis infra. x. uel. xx. dies.
Rubrica. LXXXXIX.

LIceat illi contra quem bona aliqua immobilia uendita fuerint ad incantum infra spacium. xx. dierum a die factæ relationis computandorū recuperare luere & exigere dicta bona uendita/ soluendo illud seu tantum q̄tum fuerint uendita/ cum omnibus expensis factis illi qui uendi fecit / si emptor sibi præcium non soluerat. Sed si emptor soluerit prēciū creditori:

tunc uolens recuperare dicta bona uendita ad incantum dare teneatur prẽcium prẽdictum emptori & quicquid expendiderit dictus emptor occasione dictę emptionis. Si uero fuerint bona mobilia uendita ad incantũ/ tunc ille contra quem uendita fuerint possit illa recuperare: seu exigere infra.x.dies: soluendo prẽcium cum expensis facienti uendere: uel emptori secundum distinctionem proxime supradictam. Ad prẽcium autem soluẽdum non possit compelli emptor bonorum immobilium infra dictos.xx.dies: nec emptor bonorũ mobilium infra.x.dies. Nec faciens uendi teneatur infra.x.&.xx.dies dicto emptori dare uel dari facere possessionem: uel manutentorem. Et facta recuperatione bonorum mobiliũ: uel immobiliũ: ut prẽfertur emptio & uenditio sint cassæ. & perinde habeantur ac si pro tunc non fuissent uenditæ ad incantum. Et habeat locũ etiam in pendentibus causis.

De uenditionibus pignorũ fieri ualentibus per prẽcones domini locutenentis. Rubrica.C.

VAleant possintq; prẽcones: & nuntii iurati curię domini locutenentis quęcũq; pignora mobilia & immobilia incantãda uendenda & rationabiliter deliuranda pro executione sententiarum: uel aliter ex conuentione partiũ incantare uendere & rationabiliter deliurare quemadmodũ alii præcones cõitatum incantare & uendere consueuerunt temporibus retroactis. Item omnes prẽcones possint uicissim cõmittere unus alteri bona uendenda incantari & incantata deliurari sicut hactenus potuerunt/ ita tamen q; ille cui commissio facta est alteri eam nõ ualeat committere. Et tales incantationes uenditiones & rationabiles deliuratiões ualeãt & robur obtineãt sicut si ipse cõmittens ea psonaliter incantasset & rationabiliter deliurasset.

De creditoribus non ualentibus emere/nec emi facere bona quę ipsimet uendi faciunt ad incantum. Rub.C.I.

NVllus creditor emat/nec p se uel per aliũ publice/uel occulte emi faciat bona mobilia uel immobilia que uendi

faciat ad incantū. Et si fuerit contrafactum uenditio & emptio non ualeat: & qui contrafecerit cadat in pœnam.l.librarum applicandaꝝ domino cuius auctoritate fit uenditio. Et ut fraudibus quę circa hoc committi possent:meliori quo potest rēmedio obuietur. Ordinamus ꝙ nulli ementi ad incantum bona immobilia detur nuntius ad inducendū eum in tenutam & possessionem bonorum sic emptorum nisi prius pręstet sacramentum ꝙ nō emerit ad pręces uel requisitionem creditoris per se uel interpositam personam rogantis uel requirentis ꝙꝙ emptor bonorū mobilium & immobilium : quę uenduntur ad incantum aliquo tēpore non possit:dare:cedere/trāsferre: donare/uendere/uel alio quoquo modo alienare bona empta per eum ad incantum / uel supra ipsis bonis aliquem affictū in creditorem uel aliā de eius familia:seu etiam quēcūqꝫ alium eius nomine recipientem constituere. Quæ si in ipsum creditorem uel in alium eius nomine infra spacium.xvi.annoꝝ a die factę uenditionis computandoꝝ alia ex causa q̄ ultimæ uoluntatis peruenerint/ censeatur utraqꝫ emptio:& uenditio ficticia & nullius ualoris : & dictus creditor teneatur ad dictam pœnam quinquaginta librarum/quarū medietas curię applicetur:Alia uero illi contra quem uenditio facta est. Adicientes & in casu infrascripto corrigentes. Cōstituimus ꝙ si die: qua bona uendenda ad incantū debeant deliurari/ non fuerit repertus:nec apparuerit aliquis:qui dicta bona emere uoluerit:tunc per iudicium duo ydonei eligantur extimatores ad faciendum extimationem dictorū bonorum/ eorum iuramento faciendam: Et secundum dictam extimationem bona illa creditori assignentur in solutum: & nihilominus debitor in terminis superius concessis bona sua possit exigere. Si uero reperiatur emptor: qui non ponit ad integram debiti satisfactionem:tunc liceat debitori ire coram iusdicente: & ibi ab eo possit sententiā obtinere ꝙ ipse creditor possit incantare dictam rem usqꝫ ad sui debiti in integram satisfactionem.

De hiis qui per contradictionem impedire nitũtur bona aliquorum uendi ad incantum. Rubrica.C.II.

STatuimus q̃ si qua persona per sententiam conuicta cõtra quam fit executio sententiæ in bonis suis:executioni prędictæ contradicere uelit/uel fecerit interdici audiatur/ & admittatur ad contradicendũ/dummodo prius prędstet sacramentum:q̃ non contradicit per maliciam: & prędstet fideiussorem de soluẽdo quinquaginta libras & expensas in casu quo succubuerint in causa contradictionis:ita tamen q̃ sua contradictione nõ obstante procedatur ad uenditionem dictorum bonorum/ qua uenditione facta/statim ille contra quem bona uendũtur priuetur possessione dictorum bonorum & applicetur illi cui facta fuerit uenditio:sed teneatur ipse contradictor infra.xv.dies continuos connumerandos a die quo fuerit cedula impetrata super contradictione omnia sua iura produxisse & probasse quicquid uoluerit/& ulterius nõ audiatur:exclusis feriis natiuitatis/ resurrectionis/ messium/& uendemiarum quæ in dicto termino non computentur. Quor si infra dictum terminũ contradictor non obtinuerit in dicta causa cõtradictionis puniatur in libris quinquaginta / cuius medietas applicetur curię coram quo quęstio fuerit uentilata/altera medietas parti:& uenditio firma permaneat. Si uero obtinuerit in causa contradictionis tunc reuocetur uenditio : nec teneatur emptor dictorum bonorũ ad incantum prędcium soluere: nisi primo fuerit causa contradictionis finita & termiata. Si uero cõtradictor appareat alius q̃ ille cuius bona uenduntur ad incantum asserens & prętendens se habere aliquod ius contra dicta bona:quæ uenduntur ad incantum teneatur & debeat dictus contradictor facere citari partem quę facit uendere : q̃ cõpareat infra quattuor dies incluso die cedulę impetratę/ exceptis feriis supradictis. Qua prędsentatione facta dictę cedulę statim sit suspensa uenditio. Et aduenięte dicto termino:si comparuerit contradictor nõ audiatur nisi prius prędstet in iudicio sacramentum q̃ non facit ad instantiam debitoris:uel alterius personę sed pro conseruatione iurium suorũ : & prędstet cautionem cum fideiussoribus/excepta persona euidenter egena

quę nō poſſit inuenire fideiuſſores:quo caſu ſtetur iuratorie cau/tioni de ſoluendo expenſas parti: & de ſoluēdo libras.xxv.qua/rum medietas applicetur curię:Altera alteri parti/in caſu in quo ductus contradictor non probauerit cauſam legittimam quare contradixit quo quidem ſacramento prędicto & datis fideiuſſo/ribus audiatur:ita tamen q̄ teneatur infra dies.xl.continuos cō/numerandos a die cedulę impetratę ſuper contradictionem in/cluſiue producere & probare quic quid producere & probare in tendit nec ulterius audiatur/excluſis feriis ſupradictis quę pœna commiſſa ſtatim exigatur cū expenſis factis/remota omnia alia contradictione & contentione/& ſtatim detur ſibi nūtius ad ac/cipiendum de bonis fideiuſſorum. Adicientes & declarantes q̄ quando dominę pro iuribus ſuis/uel alius ad quem dicta iura dominarum ſpectant contradicunt uel quando ille ad cuius in/ſtantiam fit uenditio & contradicens prętendūt ſe habere gene/ralem ypothecham & neuter eorū ſpecialem in bonis illius con/tra quem fit uenditio q̄ hiis tribus caſibus per iudiciū ad inſtā/tiam illius qui facit uendi ſtatuatur terminus ad plus.x.dierum ad faciendum diſcuſſionem bonorum debitorum per perſonas ydoneas/per iudiciū deputandas: qua diſcuſſione facta ſi debi/tor fuerit ſoluendo uterq̄ parti non admittatur contradictio ſed uenditio ſorciatur effectū. Si uero non fuerit ſoluendo q̄ tunc procedat contradictio in modo & forma ſuperius deſcripta. Et cauſam contradictionis teneantur expediuiſſe & finiuiſſe infra duos menſes continuos & ulterius contradictor nullatenus au/diatur. Et ſi contingat aliquo caſu contradictorē appellare uel ponere ſe in protectione & ſuccūbere in cauſa appellationis uel protectionis/ſi fuerit ille conuictus contra quem bona uendun/tur ſoluat libras centū. Si uero fuerit alius contradictor ſoluat libras quinquaginta applicandas ut ſupra. Si tamen contradi/ctor appareat alius q̄ ille contara quem bona uenduntur ad in/cantum qui prętendat ſe habere ius aliquod in bonis quę uen/duntur ad incantum & in cauſa contradictionis ſuccumbat non tamen puniatur pœna.xxv. librarū in dicta conſtitutione con/tenta dūmodo appareat ipſum iuſtam cauſam habuiſſe contra/dicendi:& ideo non teneatur quia probabiliter ignorare poterat

iura eius ad cuius petitionem uendebantur / & utrum ſua iura
prę ferrentur iuribus eius ad cuius petitionem bona uendũtur &
habeat locũ etiam in pendentibus cauſis & quęſtionibus.

De hiis qui contradicunt uenditionibus ad incantũ bonoꝝ per
eos ex conuentione obligatoꝝ. Rubrica.C.III.

COntradicẽs uenditioni pignoris ſeu rei per ipſum pigno/
ratæ ſeu ypothechatæ quæ fit ad incantum ex pacto uel
conuentione non pro executione ſententiaꝝ/ ſi in cauſa
ſuccubuerit cadat in pœnam.xxv.librarum / quarum medietas
applicetur parti alia medietas curiç:& teneatur iurare & ſecuri/
tatem pręſtare ſicut continetur in conſtitutione pręcedenti : & ſi
alius extraneus contradixerint ſeruentur in omnibus ea quę di/
cta ſunt ſupra in proxima conſtitutione.

De relationibus per pręcones faciẽdis. Rub.CIIII.

RElationes pignorum uenditorum cedularum pręſenta/
tarum/ſpãgarum affixarum/mandatorum/ & aliorum
quoruncunq;/quorum occaſione ſunt faciendæ relatio/
nes per pręcones:fiant infra.lx.dies a die pignorum uenditorum
cedularum pręſentatarum/ſpangarum affixarum / uel aliorum
quorũlibet mandatorum factoꝝ. Si uero infra dictum tem/
pus dictę relationes factę non fuerint per pręcones: ulterius non
audiantur nec fides adhibeatur / niſi probato legittimo impedi/
mento/q; ſi allegetur utrum fuerit legitimum per ſentẽtiam diri/
matur. Pręcones uero infra prędictum terminum.lx.dierum re/
quiſiti teneantur dictas relationes facere cum competenti ſolu/
tione/qui ſi neglexerint cadat in pœnã quadraginta ſolidoꝝ cu/
riæ applicandoꝝ. Et habeat locum etiam in pendentibus.

De præconibus in ſuo officio fraudem cõmittẽtibus.Rub.CV.

SI repertum uel probatum fuerit aliquem præconem com/
miſiſſe aliquam falſitatẽ circa ea quæ ſpectant ad officium

ſuum ipſo iure ſuo priuetur officio / & nihilominus ponatur ad birlinam ubi retineatur & maneat a mane uſq; ad ueſperas. Si uero prẽco aliquis commiſerit aliquam fraudem uel dolũ ſuper hiis quæ ad ſuum officium ſpectant cadat in pœnã medię marchæ ſolidorum curię applicandorum / & in maiorem & minorẽ pœnam prout qualitas ſui exceſſus per ſententiam dirimetur.

De alienantibus rem duobus uel pluribus. Rub.C.VI.

VT malignantibus obuietur ſtatuimus q̃ ſiquis alienauerit uel obligauerit ſpecialiter & expreſſe aliqua ſua bona imobilia/uel res mobiles duobus uel pluribus diuiſim/de prima alienatione uel obligatione mentione non facta / pro tali alienatione rei immobilis in libris quinquaginta condempnetur. Rei uero mobilis librarũ.xxv.pœnam patiatur. Et pro obligatione rei immobilis librarum.xxv.Rei uero mobilis unius marchæ pœna mulctetur / & ulterius perſonaliter detineatur donec pœnam ſatiſfecerit tã primis quã ſecũdis ſecũ contraherẽtibus.

De perſcriptionibus. Rubrica.C.VII.

NE rerum uel iuriũ dominia in incerto tramite prolabentur ſtatuimus q̃ ſiquis ſteterit per.xx. annorum ſpaciũ continuoꝝ q̃ nõ petierit in iudicio aliquo tempore ſibi debitum purum uel purificatũ / ſeu ſuper dicto debito cum debitore infra dictũ tẽpus nõ cõpromiſerit / ſiue per cedulã debitũ continentem eũdem debitorem cum iudicis licentia ad ſolutionem faciendam cum nuntio publico impetrato non requiſierit/quo caſu unica citatio ſufficiat: ipſo iure ab omni obligatione ſi qua aderat intelligatur eſſe priuatus : nec per uiam agendi/uel excipiẽdi quo ad obligationem perſonalem uel ius ypothecarie actionis ſibi poſſit eſſe conſultum. Ita tamẽ q̃ principali debitori inſtante creditore deferri debeat iuramentũ an re uera ſit uerus debitor in totum uel in aliqua parte & ſi confeſſus fuerit eius confeſſio/non obſtante perſcriptione/ſorciatur effectum. Prẽterea ſi q̃s pacifice & quiete ſine interruptione legitima per

dictum tempus continuum tenuerit:& possederit per se uel aliū eius nomine aliqua bona immobilia/seu ius aliquod in corporeū quasi possederit pacifice ut supra/censeatur dictoū bonoꝝ & iu/rium uerus dominus & possessor/& ipsa bona & iura cōtra quā/cunqꝫ personam legitimę pręscripsisse. Saluo qꝫ pupillis/furio/sis/mentecaptis/& aliis minoribus quattuordecim ānis ipso iure nulla temporis pręscriptio currat toto tempore dictæ minoris ætatis/furoris/ac dementię. Et nisi maiore parte tēporis dicto/rum.xx.annorum ille/contra quem pręscriptio opponitur extra patriam foriiulii extitisse cōstiterit:quo casu totum tempus talis absentiæ in complenda pręscriptione de medio subducatur. Si uero per spacium. xx. annorū extra patriam continue credito/rem abesse contingerit tunc isto casu triginta annorum pręscri/ptio etiā talis absentiæ tempore computato effectualiter ualeat induci/si nullo modo extiterit interrupta. A prędictis autē ex/cipiuntur contractus ueri depositi / dotium / morgincapiorum/ dismontadurarū: & contrapactoꝝ: in quibus:& similiter contra cōmunitatum & ecclesiaꝝ iura hęc cōstitutio nullatenus exten/datur. Declarantes prędictionem super iuribus in corporali/bus tunc inchoari cū de scientia & patientia partis aduersę con/stiterit cōtra quam prędictio allegatur. In prędictione uero rerū corporalium prędictarum scientiam eius cōtra quem prę/scribitur probādi onus nullatenus requiratur. Superius tamē dispositis in suo robore duraturis.

De hiis quibus alienatio est interdicta. Rubrica.C.VIII.

VT iuniorum fragilitatibus obuietur:statuimus qꝫ nullus in pria uel auita potestate suppositus in domo superioris sui habitans/seu frater minor uel nepos qui per maiorem fratrem patriū uel auunculū gubernatur : & generaliter nullus inferior in domo habitans habens alium maiorem seu domum gurbernantem possit aliquid alienare:uel obligare sine consensu paterno uel auito seu illius maioris in domo qui eam gubernat.

Et si quis obligationem aliquam a prędictis personis prohibi/tis receperit absqꝫ prędictoꝝ maiorum consensu ipso iure quod

geſſit nullus ſit momenti & alienata uel pignorata reſtituere cō/
pellatur/ nulla recipiēti ſatiſſactiōe reſarcita. Niſi a talibus alie/
nationes uel obligationes facientibus negocia domus ſimul uel
cōiunctim equaliter gubernentur agendo & adminiſtrādo pro/
ut quilibet paterfamilias facere conſueuit. Alienationes tamen
uel obligationes p̄ p̄miſſas prohibitas perſonas celebratæ uſq;
ad ſummam.xxv.libraꝝ ſeu ualorem aſcendentes an efficaciam
aliquam habere debeant iudicantis arbitrio relinquatur.

De peruerſorum inobedientia. Rubrica.C.IX.

VT quos decorus uirtutis aculeus non excitat/correctionis
medicina compeſcat:hac animaduertenda conſtitutione
ſtatuimus q̄ ſi quis ex deſcendentibus puta filius/uel ne/
pos in tanta proteruitate fuerit errectus q̄ mādatis licitis patris/
uel auiaut pro aui nolit nullatenus obedire:malis cōuerſationi/
bus & prauis operibus inſiſtendo pudorē & triſticiā dictis eius
ſuperioribus inferendo:ita q̄ per uicinoꝝ famam publicam/&
opinionem notorium reputetur. tunc licitum ſit cuilibet aſcen/
denti talem deſcendentem uituperoſe uiuentem a ſe & bonis ſuis
repellere & etiam ab eius domo & cohabitatione excludere ab
adminiſtratione bonorum ſuorū ipſum compeſcendo: ita & ta/
liter q̄ ipſe deſcendens iniquus non poſſit in bonis ipſorum ma/
iorū immiſcere uel aliqualiter ſe ingerere. Et ab omni alimen/
toꝝ prouiſione ac uictus & ueſtitus ſubuentione penitus ſit im/
munis:& inſuper querelam nullitatem/ aut aliud remedium re/
ſcindens contra teſtamenta parentum tales deſcendentes/ iniqui
inſtitutionis aut aliud quoquo relicti titulo/nil habentes/non ua/
leant alegare:ſed ſit eis teſtātibus libera facultas attributa in ip/
ſorum elogiis/talibus impiis nihil relinquendi:q̄ ſi ultra p̄miſ/
ſa in perſonam patris/ matris/aui /uel proaui aliquam iniuriam
inferre p̄ſumpſerit / ſeu etiā bona ſua iniquitate & ſupbia ſua/
dentibus inuadere occupare uel auferre. Tūc iudici per paſſos
iniuriam facta noticia impius / etiam pecunialiter aut ſi ſoluere
non poſſet maiori pœna & carceribus manciperur. Et p̄terea
iudex ſi de p̄miſſis per duos bonos uiros:qui in ſecreto teneant/

tur fuerit sibi facta noticia/possit contra talem filiū uel nopotem procedere eam pœnam pecuniariam uel grauiorem inferendo/ quę iuxta talia demerita uidebitur infligenda.

De alienatione minoribus.xx.annis interdita. Rub.C.X.

FRagilitati inconsultæ minorum prouidere cupientes/ statuimus ꝙ nullus masculus uel mulier minor annis.xx.curatore carens / & bona sua administrans sui iuris alienare ualeat uel obligare aliqua bona/uel iura sua immobilia:sine expręsso consensu duorum ex proximioribus suis masculus maioribus annis.xxv.quibus non extantibus/aut extantibus:sed minores tales non diligentibus secundum famam aliorum attinentium dictorum minorum/tunc per iudicium eligantur duo notabiles uiri/ qui conditionem paternam minorum / seu ipsorum minorum notam habere possint:qui tales proximiores / uel boni uiri electi insimul cum ipsis minoribus uidelicet nobiles maiores & aliæ personę non subiectę alteri iudicio:coram domino locūtenente uel eius uicario alię uero personæ sub iudicio loci in quo resident ire teneantur. Sicq; coram dictis iudicibus inquirentibus de causa alienationis:dicta alienatio seu obligatio si reperta fuerit necessaria aut expedire tūc fieri possint cum consensu: dictorum proximorum & iudicis decreto: quæ locum habeant etiam quando tractatur de liberatione fienda per ipsos minores tutoribus aut curatoribus eorū : aut si uelint facere finem & remissionē alicui alteri personę. Alienatio aūt:obligatio:liberatio finis uel remisio facta:prędicta forma nō adhibita:nullius sit roboris:& ipso iure nulla censeatur : nec iuramento firmari possit: quod si interuenerit prędicta dolo & cōtra bonos mores extortū. Et teneatur ille in quem translatio iurium : uel bonorum facta fuerit:contra prędictam formam: ea restituere minoribus: sine restitutione pecuniæ uel alterius rei: ꝑ minores fiendæ. Inhibemus quoq; notariis quibuscunq; ꝙ sub pœna.xxv. librarū iudici coram quo prędicta fieri debeant applicandarum:instrumenta contra prędictam formam facere non prędicta.

De fratre uel maiore domus nõ ualente alienare in præiudi/
cium minorum. Rubrica.C.XI.

COnſtituimus q̃ maior frater ſiue adminiſtrator domus in dampnum/& præiudicium minorum fratrũ ſeu aliorũ minorum quorũ intereſſe põt:nõ poſſit alienare uel obli/gare aliqua bona uel iura immobilia quæ ſint cõia: ſaluo q̃ pro euidenti utilitate ſeu urgente neceſſitate: conuocatis duobus ex proximioribus ſeu duobus ydoneis uiris iuxta formam præce/dentis cõſtitutionis iudicii interuenienti decreto:poſſit talis alie/natio uel obligatio fieri cauſa cognita. De bonis tamen mobi/libus & penſionibus cõmunibus ſeu redditibus poſſit maior ad/miniſtrare & bona fide facere pro neceſſitate & utilitate cõmuni.

Sed ſi euidentiſſime appareret fore expediens ipſis minoribus facere diuiſionem bonorum cõmunium cũ maioribus:aut quia maiores minus diſcrete & non utiliter adminiſtrarent: tunc per quẽcunq;facta notificatione iudicio loci: cõpellatur ipſe maior ad faciendum diuiſionem omnium bonorum & iurium cõmu/nium cũ ipſis minoribus: ita q̃ de cætero ipſi maiores circa ad/miniſtrationem minorum ſe non habeant impedire: & præmiſſa etiam ex proprio officio iudicis in ſecretis informato ualeant ex/pediri pro fauore minorum.

De fratribus ſeorſum habitantibus. Rubrica.C.XII.

STatuimus q̃ ex ſola fraternitate fratrũ etiam utrinq; con/iunctorum non ſimul ſed ſeparatim habitantium patre eo/rum uiuente ſiue defuncto: non cenſeatur tacite contracta ſocietas:& q̃ aliqui eorum heredes propter ſolam fraternitatem non teneantur ad diuiſionem eorum quæ ſic ſeperatim habitan/tes quolibet modo & loco acquiſierint.Exceptis bonis paternis: in communione retentis:quæ diuidi poſſint inter eos.

De fideiuſſoribus. Rubrica.C.XIII.

IVris eqtate ſuadẽtẽ ſtatuimus q̃ principalis debitor priuſ/quam fideiuſſor ſimpliciter acceptus:a creditore debeat cõ/

ueniri:faciendo executionem primo de bonis mobilibus: ſecũdo de immobilibus ſecundũ formam iuris:& ſi de bonis ipſius principalis non reperiatur tantũ q̃ poſſit integraliter ſatiſfieri creditori/ſaluũ ius eidem remaneat contra fideiuſſorem:qui fideiuſſor abſolutus non intelligatur ex eo q̃ creditor cõuenerit principalem:ſeu partem ſolutionis acceperit / non requiſito fideiuſſore:& ſi creditor uoluerit artare fideiuſſorem ad ſoluendũ / dictus creditor/poſt lapſum primi termini aſſignati principali/denunciari faciat per cedulam ipſis fideiuſſoribus ſeu fideiuſſori/qualiter dictus creditor contra principalem agit pro debito in quo ipſi fideiuſſores extant obligati reqrendo eos ut ueniant ad opponendum & producendum omnes ſuas defenſiones quibus uti & ſe tueri poſſunt.Ad quas proponendas & probandas admittantur quandocũq̃ antequam principalis debitor ſit cõuictus:& etiam poſt uſq̃ ad decem dies/ſi iudici uidebitur fore conſonũ rationi: poſt quam conuictionem ſeu lapſum dictorum decem dierum nullatenus audiãtur fideiuſſores ad oppoſitas exceptiones probandas.Si conuicto principali debitore/fieri poſſit executio cõtra fideiuſſores ſine nouo proceſſu:dũ tamen primo fiat executio contra bona mobilia & immobilia principalis debitoris/ quibus deficientibus iuxta quantitatem deficientẽ fiat executio in bonis fideiuſſorum. Si uero fideiuſſor ſeu fideiuſſores oſtenderint ſeu oſtendere uoluerint de bonis principalis debitoris/hoc facere poſſint.Cum hoc q̃ ſi apparerent contradictores dictorum bonorum demonſtratorũ dicti fideiuſſores ſeu fideiuſſor teneatur & debeat ſuis expẽſis expedire talia demõſtrata infra ſpaciũ.xx. dierum continuorum peremptione/& tali modo q̃ creditor ipſa bona demonſtrata poſſit facere uendi ad incantum : quibus expeditis ſuper ipſis creditor recurſum habeat.& ipſo termino.xx. dierum elapſo:& dictis bonis non demonſtratis expeditis fieri poſſit executio in fideiuſſoris bonis/nulla exceptiõe obſtãte: excepta exceptione ſolutionis:qua oppoſita/interim tamen nõ impediatur executio ſentẽtiæ uſq̃ quo dicta exceptio fuerit iuſtificata. Declarantes q̃ prẽmiſſa uendicent ſibi locum niſi fideiuſſor aliquo ex tribus modis infraſcriptis ſe obligauerit/ uidelicet obligãdo ſe inſolidum uti reum cum principali debitore: uel re-

nũciando beneficio iuris dicentis debitorem principalem debe/re primitus conueniri: q̃ fideiussorem: uel cõstituendo se fideius/sorem principalem debitorem/in quibus casibus licitum sit cre/ditori conuenire:quem ex ipsis uoluerit/non obstante q̃ fideius/sor talis uelit assignare de bonis principalis debitoris expeditis ipsi creditori.Sed omnino teneatur ipsi creditori integraliter sa/tisfacere/& prẽmissa uendicent sibi locum etiam in casu in quo duo uel plures se obligent simul & insolidum cum pacto ut cre/ditor possit se tenere ad quem uoluerit. Exceptãtis ab ommibus prẽmissis debitis dotalibus in quibus procedatur secundũ con/tinentias constitutionum æditarum super hiis.

Qualiter cõsulat̃ fideiussoribus debita soluẽtibus.R.u.C.XIIII.

ORdinamus q̃ quandocunq̃ fideiussores uel fideiussor satisfecerit crediroribus de toto debito/uel parte ipsius/ uel alter dampnũ uel interesse aliquod occasione fide/iussionis in qua sunt obligati substulerint: tunc dicti fideiussor uel fideiussores habeant/sine aliqua cessione actionum:per credi/torem fienda/easdem actiones eadem priuilegia / & eosdẽ fauo/res/ & eodem modo procedere possit uel possint cõtra principa/lem debitorem pro quo fuerint obligati & contra eius bona : ac etiam contra possessores bonorum alienatorum:uel obligatorũ per ipsum debitorem post prẽstitam fideiussionem debiti de qua agitur:quas actionesq̃ priuilegia:& quos fauores:habeat cre/ditor : & quẽadmodum procedere poterat contra suum debito/rem & eius bona uigore instrumenti debiti & constitutionũ lo/quentiũ de fauoribus:& modis procedẽdi in fauorẽ creditor̃.

De rata debiti soluti inter fideiussores distribuenda.R.u.C.XV.

QVando reperiuntur plures fideiussores obligati pro eodem debito q̃ constituerint se fideiussores: & prin/cipales debitores/uel qui renũciauerint beneficio iu/ris dicentis principalem debitorem prius conueniri q̃ fideiussorẽ: uel qui se obligauerint simul & insolidũ / cum pacto q̃ creditor

ſe tenere poſſit ad quem uoluerit:& unus fideiuſſor cõuentus in/ ſolitũ ſatiſſecerit creditori: uel contra eius bona fuerit facta exe/ cutio:tunc ipſe fideiuſſor: qui ſatiſſecerit inſolidũ poſſit conue/ nire confideiuſſores ſine aliqua ceſſione actionum ſibi a credito/ re facta:& agere: & actiones habere cũ illis priuilegiis & fauo/ ribus: & modo procedendi: quibus uti poterat creditor contra principalem debitorẽ & contra alios fideiuſſores/agendo ſcilicet pro rata eorũ quemlibet contingente de debito pro quo fideiuſ/ ſerint:de quo ut ſupra ſolutio & executio facta fuerit ac etiã pro omnibus dampnis expenſis & intereſſe:quæ paſſus fuerit occa/ ſione fideiuſſionis prędictę. Et quod ſupra dictũ eſt de integra ſolutione facta per fideiuſſorem habeat locum etiam in particu/ lari ſolutione quę excedat ratam ipſum fideiuſſorem contingen/ tem de debito integrali. Quæ omnia uendicent ſibi locum niſi fideiuſſor receperit ſatiſfactionem eius quod ſoluerit creditori a debitore principali: uel alio confideiuſſore: uel alio quocunq; ſatiſfaciente.

De fideiuſſoribus a fideiuſſione liberari uolẽtibus. Ru.C.XVI.

ORdinamus q; ſi quis fideiuſſor uelit ab obligatiõe fide/ iuſſoria liberari:tunc ſi quidẽ appoſitus fuerit terminus ſolutioni debiti pro quo fideiuſſit/infra illum terminum petere non poſſit ſe eximi a fideiuſſione prędicta / ſed lapſo ipſo termino agere poſſit/& ſi obtinuerit executionẽ fieri facere poſſit tam pro debito q̃ pro expenſis contra principalem debitorem & eius bona/ſicut poſſet ipſe creditor principalis. Qui creditor pri/ cipalis teneatur & debeat ac compelli poſſit per iudicem ad in/ ſtantiam dicti fideiuſſoris ſub pœnis arbitrariis ad exhibendum inſtrumentum debiti in iudicio contra quod audiatur defenſio debitoris: ſicut ſi creditor principalis ageret. Si autem nõ fue/ rit appoſitus aliquis terminus ſolutioni debiti pricipalis & uelit fideiuſſor ab obligatione fideiuſſoria liberari: tũc ad eius inſtã/ tiam mandetur per iudicem & per cedulam principali debitori q; infra.xxx.dies numerandos a die cedule preſentatę ipſum fi/ deiuſſorem liberet:q; ſi hoc debitor principalis non fecerit.tunc

ipſe fideiuſſor agere & executionem facere poſſit contra ipſum debitorem & eius bona/ſicut eſt dictum ſuperius per fideiuſſorē fieri poſſe quando poſitus eſt ſolutioni terminus: & elapſus. Et prędicta uendicent ſib locum in quocunq; obligato/principali/ ter qui poſſet legitimę probare ſe conſeruari debere indempnem ab obligatione prędicta.

Quot creditor non poſſit moleſtari pro dampno fideiuſſoris. Rubrica.C.XVII.

ORdinamus q; ſi ad petitionē alicuius creditoris aliqua bona ſint uendita ad incātū quæ bona fuerint deſigna/ ta per aliquem fideiuſſorem: uel aliū quemuis deſigna/ torem ſeu obligatorem bonorum ſuorum ad inſtantiam alterius perſonę eidem creditori / aut pro executione facta contra bona fideiuſſoris alicuius ſeu alterius deſignatoris & fideiuſſor uelit ſibi de indēpnitate/ prouidere ipſe fideiuſſor poſſit & debeat fa/ cere cōueniri debitorem pro quo fideiuſſit & ab eo ſuum dānū reſarciri petat cuius occaſione dānū paſſus eſt: nec de cętero ul/ terius moleſtet creditorem pro pignore uendito ſiue iuſte ſiue nō dictum pignus fecerit uendi / ſed ipſe debitor principalis contra quem bona fideiuſſoris ſunt uendita habeat regreſſū contra cre/ ditorem/ſi credat ſua aliqualiter intereſſe/ut q; forſitan dicat non iuſte nec rationabiliter dictum pignus fore uenditum.

De ultimis bonorum poſſeſſoribus. Rubrica.C.XVIII.

SI quis agat contra aliquem poſſeſſorem bonorum eius de/ bitoris/quem agens aſſerat ſibi obligatū / & ille contra quē agitur nominauerit aliquem alium ad quem dicat de bonis ipſius debitoris: poſt eum deueniſſe: tunc actor faciat citari illū nominatum ſemel perſonaliter uel bina citatione ad domum ibi cedula dimiſſa & ad certam diem ad quam etiam ſtatui faciat terminum primo citato/& tūc facta fide de termino/illis ambo/ bus poſſeſſoribus pręſentibus & confitentibus ſe fore poſſeſſores bonorum acquiſitor; ab eo quem creditor aſſerit ſibi obligatum/

limiterur terminus.xv. dierũ ad plus continuorum infra quem producant & oſtendant titulos acquiſitionum / cum talibus declarationibus per quas apparere poſſit quis eor̃ ſit ultimus poſſeſſor. Si uero in termino ſtatuto ãbo forent contumaces tunc abſentibus illis per cedulã ad domum unius cuiuſq; dimiſſam/ per iudicem fiat pr̃ceptum q̃ uſq; ad dies.x.titulos & iura ſua producant ex quibus apparere poſſit quis eorum fuerit ultimus acquiſitori. Et ſimiliter ſi alter tantum abeſſet a iudicio eidem denuncietur ut ſupra.Et ſi in dictis dilationibus apparuerit quis fuerit ultimus acquiſitor:tunc contra ipſum creditor primo procedere teneatur. Vbi uero infra dictũ tempus nulla declaratio facta fuerit quis fuerit ultimus acquiſitor/ aut ſi talis nominatus citatus negauerit : & non ſit interim cõuictus per nominantem/ electionem habeat creditor agẽdi contra quem eorum uoluerit.

Reſeruata etiam facultate dictis poſſeſſoribus infra cõperentes dilationes aſſignatas diſputãdi inter ſe in iudicio quis eorum fuerit primus uel ultimus acquiſitor: & ſi nominans ante executionem factam contra ipſum obtinuerit contra nominatum uel nominatos : tũc ſolutis omnibus expenſis per nominantem creditori/teneatur creditor ſine nouo proceſſu : executionem facere contra nominatum conuictum qui non appellauit uel in appellatione ſuccubuit. Qui nominatus conuictus in expenſis legitimus comdempnetur & talis oppoſitio q̃ alius ſit ultimus poſſeſſor opponi poſſit in quacunq; parte litis.

De dotibus & iuribus dominarum.Rubrica.C.XIX.

COnſtituimus q̃ quando aliqua mulier / uel eius maritus pro ea/ aut eius procurator:ſeu maritus alicuius proprio nomine petierit aliquid ſibi p̃miſſum nomine dotis / aut pro fulcimentis/ueſtibus/ ſcu ornamentis domine / tunc in dicta cauſa procedatur ſummarie/breuiter/ſimpliciter/& de plão/ ſine ſtrepitu & figura iudicij.hac forma uidelicet q̃ ſi reus citatus p̃ſonaliter in primo termino non comparuerit/ uel bina uice citatus ad domum / in caſu quo prima uice non fuerit perſonaliter inuentus non comparuerit / & actor fidem faciat ibi de eo quod

petit / q̃ statim dentur sibi nuntii ad accipiendum de bonis rei.

Si uero actor ibidem non probauerit tunc adhuc habeat nuncios ad accipiendum de bonis rei quandocunq; fecerit fidem de eo quod petit/& termino. Quod si reus cõparuerit in iudicio anteq̃ actor fecerit fidem de eo quod petit uolẽs irritare quod factum est in eius contumacia teneatur facere citari actorẽ ad breuem terminum/in quo termino si actor non comparuerit sit cassum & uanum quicquid in cõtumacia rei factum erat. Et si cõparuerit in dicto termino & fidem fecerit de eo quod petitũ est firma maneat sententia in absentia rei lata: & ipse reus audiatur ad defensionem contra intentionem actoris/& copiam omnium iurium productorum per actorem ualeat obtinere ad spacium trium dierum continuorum/ infra quem terminum & in dicto termino opponere ualeat quicqd uult opponere contra prędicta iura actoris. Si uero in primo termino actor, & reus cõparuerit procedatur summarie & q̃ breuius fieri potest / cum hoc q̃ si reus aliquam opposuerit exceptionem contra iura per actorem producta & exceptionem non probauerit cadat in pœnã unius marchæ pro qualibet exceptione proposita & admissa & super ea dato termino ad probandum & non probata / applicandam actori. Et nihilominus soluat expensas factas in lite. Et habeat locum etiam in iam constitutis dotibus seu iuribus.

De dote soluto matrimonio repetenda. Rub.C.XX

COnstituimus & ordinamus q̃ ubi emerserit casus dotis repetendæ uel aliorum iurium dominarum/scilicet morgincapii dismontadurarum/& contrapactorum & aliorũ quorumcunq; ob matrimonium obuenientium repetendorum/ uel p̃ uxorem eius mortuo marito uel per alios quibus dotis restitutio est facienda uxore defuncta. Tunc si uxor reppetit marito defuncto aut ab heredibus mariti defuncti/aut a fideiussoribus qui interfesserint pro dote restituenda & aliis iuribus persoluẽdis quę fideiussio ualere debeat. Et si quidem ab heredibus defunctis tunc ipsis heredibus citatis legitimæ / & intelligantur omnes legitimę citati siue personaliter inuẽti fuerint prima uice/

ſiue non inuenti perſonaliter dum tamen ad domum bina uice citati fuerint/ & eis comparentibus uel contumaciter abſentibus ſiquidem agens fidem faciat per publicũ inſtrumentũ / uel teſtes ydoneos/uel alias legitimę de ſolutione doctis facta parte mariti & aliis iuribus ſibi debitis/ tunc reo contumaciter abſente detur & dari debeat ipſi agenti nuncius ad accipiendũ de bonis ipſorum heredũ uſq; ad integram ſatiſfactionem & ſolutionem dictæ dotis & omnium iurium prędictorum cum dampnis & expẽſis:nec ulterius audiatur reus niſi uellet probare reſtitutionem iam factam de dicta dote & aliis iuribus quã facere ſeu probare teneatur infra.xv.dies continuos. Si autem cõparuerit reus citatus tũc decreta copia inſtrumenti prędicti ſtatuatur terminus reo petenti decem dierum continuorum ad opponendum & probandum quicquid opponere & probare uoluerit / nec opponere poſſit aliquam exceptionem niſi falſitatis uel reſtitutionis eius quod petitum fuerit:ſeu partis.Quo termino tranſacto procedatur & puniatur ſecundũ formã conſtitutionis prędcedentis quando petuntur dotes. Si autem mulier aut alia perſona cui ueniat dotis reſtitutio:& ſolutio aliorum iurium: faciẽda ellegerit fideiuſſores cõueniẽdos pro reſtitutione dictę dotis & iurium quos conuenire & citare poſſit ut ſupra : etiam omiſſio principali & bonis eius. Tũc procedatur modo & forma ſupraſcripta/quando agitur cõtra heredes defuncti:nec audiantur fideiuſſores uolẽtes deſignare de bonis principalis ſcilicet mariti ipſius mulieris uel eius heredum / niſi ipſi fideiuſſores deſignauerint & inſolidũ dederint mulieri tantum de bonis mariti eius uel eius heredum expeditis & per heredes mariti poſſeſſis q̃tũ fuerit illud quo fideiuſſores conuicti apparuerint obligati.Et nihilominus ſe obligent ad manutenendum eidem mulieri dicta bona. Sed ſi aliquis appareret : qui aſſereret ſe habere potiora iura ſuper dictis bonis / tunc non intelligantur expedita : ſed adhuc conuertat ſe mulier uel alia perſona contra fideiuſſores & eorum bona : quæ bona fideiuſſorum uendantur & deliurentur modo proximo ſupraſcripto. Et tunc fideiuſſores cum de ſuo ſoluerint uel ſe manutentores conſtituerint/habeant talia iura contra bona principalis qualia habeat prædicta domina/ etiã nulla ceſſione facta

cum omnibus fauoribus & priuilegiis quæ & qui dominę com/petere potuissent. Hoc addito q̃ nõ tenentur dicti principales & fideiussores dotẽ soluere nisi dña prius præstet ydoneã fide/iussionem ipsis dotem soluentibus:& recipiẽtibus uice & nomine omniũ quoꝝ interesse poterit in futurꝝ de dote cõseruanda & re/stituenda illis ad quos restitutio pertinebit post mortem ipsius dominę quã fideiussionem si dare non posset / tunc de dicta dote emantur tot bona imobilia quę pro dicta fideiussione sint obli/gata/uel aliter prouideatur sufficienter coram iudice autorante & super hoc decernente:q̃ soluentes sint securi a damno quod eis posset incurrere / habita consideratione per iudicem : q̃ domi/na quæ forsitan fideiussorem non inueniret non reperiatur pri/uari ex hac causa quodãmodo cõmodo dotis suę/& habeat locũ in pendentibus etiam & dotibus constitutis.

De alimentis uxoribus uiduis prę̃stãdis. Ru.C.XXI.

ORdinamus q̃ si aliquis tenetur ad restitutionẽ alicuius dotis si uelit retinere dotem in se usq; ad annum & diem a die soluti matrimonii ut moris est/tũc possit hoc facere sed teneatur dare de prę̃senti dictę dominæ alimenta per totum annum. Si uero noluerit sibi dare alimẽta/uel domina noluerit ab eo recipere:tunc teneatur sibi dare quindecim pro centenario pro primo anno tãtum:quo elapso si debitor dotem per eam pe/titam restituere recusauerit uel non potuerit / teneatur loco ali/mentorum quolibet anno dare dominæ tantũ decem pro cente/nario & nihilominus ipsa domina si uoluerit elapso primo anno dotem repetere possit : & quo casu alimenta præstari debent ibi præstentur ubi iudici uidebitur considerata honestate & condi/tione mulieris.

In quibus bonis fieri debeat dotis restitutio. Rub.C.XXII.

STatuimus q̃ si dos fuerit cõstituta ĩ pecũia & pecunia fuerit soluta / uel aliqua bona exstimata fuerint data in solutum parti mariti pro dicta pecunia promissa : tũc in casu dotis

reſtituendæ fiat reſtitutio dotem repetenti in pecunia tantum.

Si uero fuerit ab initio dos cõſtituta in fundo dotali ille fundus ueniat in reſtitutionem ſtatim mortuo uiro. Si autẽ dos fuerit conſtituta in pecunia ut ſupra dictum eſt: & pecunia non fuerit ſoluta: ſed aliqua bona imobilia exſtimata uel inexſtimata fuerint deſignata coniugibus ſub pacto reſtitutionis dictorum bonorum quandocunq; pecunia pro dote promiſſa fuerit ſoluta. Tũc ſi interim anteq̃ bona redimantur maritus deceſſerit & extet uxor quæ uelit dotem repetere teneantur & debeant heredes mariti dotem reſtituere in pecunia tantum. Si autem mortua uxore alius ad quem ſpectaret dotis reſtitutio ſeu repetitio petat ſibi dotem reſtitui tunc illa bona: quæ ſunt deſignata ueniant ad reſtitutionem tantum. Et habeat locum etiam in iam conſtitutis dotibus.

De diuiſione fructuũ dotis ſoluto matrimonio. Ru.C.XXIII.

SI dotis reſtituendæ caſus emerſerit anteq̃ fructus ex fundo dotali percipiantur illius anni in quo diſſolutum eſt matrimonium: tunc ſi contentio eſſent ſuper fructibus qui ſunt percipiendi in illo anno talis: modus ſeruetur: q̃ pro quãto tempore illius anni quo uir ſuſtinuit onera matrimonii pro tãto fructus prouenientes ex illis bonis percipiant illi qui ſunt obligati ad reſtituendũ dotem ſeu bona.

De forma in alienationem iurium dotaliũ ſeruanda & q̃ ſummarie cognoſcatur. Rubrica.C.XXIIII.

MVlierum indempnitatibus quibus propter ſexus debilitatẽ & fragilitatam conſilii fauor debet exhiberi/conſulẽtes inuiolabiliter decernimus & declaramus q̃ maritus: uel uxor: uel alia aliqua perſona dotes uel res pro dotibus datas uel iuribus dotalibus obligatas non alienent: aut obligationi uel alienationi conſentiant in preiudicium uxoris conſtante matrimonio: niſi infraſcripta ſolempnitate & forma ſeruata: uidelicet q̃ coram iudicio ordinario intelligente & autorante

aduocatis duobus uel tribus ex proximioribus mulieris ydoneis & prudentibus maſculis maioribus.xxv.annis: aut eis deficien/ tibus duobus aliis ydoneis uiris per iudicem & matura delibe/ ratione ſurrogatis:pręſente marito & uxore perſonaliter allegęt cã alienationis uel obligationis fiẽdæ:& ſi p dictos proximiores uel alios ſurrogatos p ſacramentũ firmatum fuerit talem alie/ nationẽ uel obligationẽ fieri oportere propter cauſam illã eui/ denter utilem ſeu neceſſariam/ uolũtate dictæ uxoris in pręmiſ/ ſis in ſecretis audita prius per iudicem. Tunc ſi iudex illam cau/ ſam legitimam approbauerit alienationi tali uel obligationi fiẽ/ dæ ſuam auctoritatem & decretũ interponat. Aliter autem alie/ natio uel obligatio pręmiſſa ſolempnitate non adhibita facta/ quãtũcunq; uxoris conſenſus cum iuramento interuenerit/nul/ lius ſit efficacię roboris uel mouẽti/ & ipſo iure nõ ualeat in prę/ iudicium uxoris & pręſummatur tale iuramentum per uxorem præſtitum dolo uel metu exortum ac contra bonos mores & ob mariti reuerentiam uel timorem interueniſſe. Et idem obſerue/ tur & pręmiſſa intelligantur repetita ſi mulier uel uxor cõſenſe/ rit alienationi uel obligationi bonorũ mariti ſui/ uel conſenſum per ſe uel per alium marito alienanti uel obliganti bona uxoris pręſtiterit ſub aliqua obligatione uel promiſſione pœnali / ut ſic omnia facta in præiudicium uxoris non ualeant/ nec uxoris iu/ ramento firmentur quod pręſtitum per dolum metum uel ma/ riti reuerentiam uel timorem & contra bonos mores fore intel/ ligatur ut ſuperius eſt expręſſum. Adiciẽtes q; ſuper dictis do/ tibus & aliis iuribus mulierum exigendis & recuperandis/ac ſu/ per dependentibus & connexis procedatur ſummarie breuiter ſimpliciter & de plano ſine ſtrepitu & figura iudicii. Inſuper in/ hibemus notariis quibuſcunq; q; non ſeruata forma prædicta/ inſtrumenta non conficiant ſuper pręmiſſis/ſub pœnam.xxv.li/ brarũ curię applicandaꝝ pro quaq; uice qua cõtrafecerint.

De ueſtimẽtis & aliis ornamentis dñaꝝ & cęteris q̃ ſecũ por/ tant ad maritũ uel donatis tpe nuptiaꝝ. Rub.C.XXV.

ORdinamus q; mortuo uiro ueſtes:pręparamenta: orna/ mẽta:clanodia;biliſia-iocalia:& cætera alia bona mobi/

lia per ipſam dominam ad domum mariti portata / uel eius no/
mine/ ac etiam omnia eidem dominæ donata tempore nuptiarū
ante uel poſt per quamcunq; perſonam / ſeu donata eidem per
maritum ſuum ſeu empta uel deputata ad uſum ſeu ornamen/
tum ipſius dominæ / libere & expedite ſine aliquo impedimento
dimittantur relaxentur & reſtituantur eidem dominæ ſi extant.
Et intelligantur extare etiam ſi dicta bona fuerint per maritū
pignorata. Et ſi non extant tunc non tencantur heredes mariti
uel eorum bona ad emendationem aliquā rerū non extantiū.

De bonis uxoris portatis ad domum mariti & quando teſtari poſſit. Rubrica.C.XXVI.

COnſtituimus q; ſi qua mulier uoluerit teſtamentum con/
dere uel codicillos /poſſit & ualeat libere teſtamētum uel
aliam quācunq; ultimam uoluntatem condere/non ob/
ſtante aliqua contradictione mariti ſuper dote ſua ſecundū con/
ſtitutiones patrię/& hoc quādo ſe dotauit de bonis ſuis ad ipſam
pertinentibus. Poſſit etiam teſtari & codicillari & cauſa mortis
donare de omnibus aliis ſuis bonis aduenticiis uel undecunq; ei/
dem obuenientibus. Exceptis rebus ſibi datis per maritum poſt
nuptias & non contemplatione nuptiaꝝ/de quibus nullo modo
poſſit teſtari niſi ut infra. Item ſuper morgincapio & diſmon/
taduris. Itē ſuper omnibus rebus ſuis quas ſecum portauit ad
maritū & de aliis ſibi donatis a marito & ab alio quocūq; tem/
pore nuptiarū uel poſt:contemplatione nuptiarum teſtari codi/
cillari & cauſa mortis donare ualeat: dictaq; ultima uolūtas ua/
leat & habeat roboris firmitatem etiam ſi ſit in poteſtate patris/
aui uel proaui paterni & licet nō fuerit emācipata. Super dote
autem ſibi conſtituta per parētes/fratres/ cōſanguineos/uel alios
ad quos ſecundum conſtitutiones uel ex pacto dicta dos uenerit
reſtituenda nō poſſit nec ualeat domina teſtari:nec aliquam di/
ſpoſitionem facere/niſi a perſona quæ ipſam dominam de ipſius
dotātis propriis bonis dotauerit dicta dos fuerit legata uel aliter
in teſtamēto relicta/ uel inter uiuos data : quo caſu nō extātibus
liberis dictę dominæ uel ex eis deſcendentibus ualeat ad libitum

de dicta dote disponere & eis uero extantibus possit disponere prout a constitutionibus est prouisum. Super uestibus autem/ iocalibus/clanodiis preparamentis/ornamētis & aliis bonis quibuscunq; donatis uxori uel emptis/seu paratis ad ornamentum uxoris per maritum post tempus nuptiarum non ualeat testari nisi cum consensu mariti. Si autem dicta domina decesserit ab intestato uel sine alia ultima uoluntate omnia per dictam dominam portata ad maritum uel sibi donata per maritū: uel aliū quemcūq; tempore nuptiarum uel post contemplatione nuptiarum uel post tempus nuptiarū per ipsum maritum / remaneant penes filios suos masculos:& sua sint/si habet filios & si non habeat filios remaneant penes maritum & sua sint/ excepta dote/ de qua secundum constitutiones patriæ terminetur / & exceptis aliis suis bonis aduenticiis mobilibus & immobilibus/ morgincapiis / & de sensuris in quibus debent succedere proximiores. Ita tamē ꝙ maritus teneatur sibi facere sepulturā & alia funeralia suis sumptibus & expensis. Adicientes ꝙ dicta bona uxoris ab intestato defunctæ tunc demum marito remaneant quando uxor fuit ad domum mariti traducta.

De acquisitis per dominam maritatam præsumendis de bonis mariti. Rubrica.C.XXVII.

OMnia acquisita p dominā maritatā traductā ad domū uiri constante matrimonio intelligantur & censeantur acquisita de & ex bonis uiri/& ad domū ipsius uiri pertineant/nisi cuidentissime probentur illa bona aliūde acquisita.

Quibus creditoribus mulieres ratione dotis suæ præferantur. Rubrica.C.XXVIII.

COnstituimus ꝙ pro dotibus cōstitutis ante matrimoniū/ uel tempore contracti matrimonii / qūcūq; imminebit casus exigende/restituēde/aut sequestrande dotis/mulieres dotate seu alii dotes reperens occasione dotis in bonis principalis qui dotem cōfessus fuerit se habuisse & in bonis fideiussorū

obligatoꝫ ad dotem reſtituendam cæteris aliis omnibus credi/
toribus præferãtur/ etiam ſi ſint illi tempore anteriores & ypo/
thechas priores uideant᷑ habere. Exceptis aliis creditoribus qui
haberẽt aliqua bona p̨dictarum perſonarũ principaliter & fi/
deiuſſorio nomine ad reſtitutionem alterius dotis obligata: quo
caſu priores tempore potiores in iure cenſeantur eſſe.

Quot repetentes dotem p̨ferantur repetentibus morgin/ capia & alia iura. Rubrica. C. XXVIIII.

ORdinamus q̨ ſi caſus emerſerit q̨ dotes repetãtur/mor/
gincapia & diſmontaduræ per eaſdem perſonas / uel di/
uerſas contra bona & ſuper bonis mariti uel fideiuſſorũ
q̨ ſuper p̨dictis primo fiat ſolutio dotis & contrapactorum/&
poſtea ſi bona ſupſint fiat ſolutio diſmõtaduraꝫ morgincapii.

De p̨ſcriptione dotis petendæ uel repetendę & aliorum iuriũ. Rubrica. C. XXX.

ORdinamus q̨ ſi perſona cui competit ius petendæ dotis
promiſſę uel repetendę: aut ius petẽdi morgincapia diſ/
montaduras uel contrapacta ſuperſederit & diſtulerit
dotem & iura p̄dicta petere uel repetere in iudicio p̨ ſpaciũ. xxv.
annorum continuorum: numerandorum a tempore quo p̨fa/
ta perſona petere uel repetere potuit dotem uel morgincapia uel
diſmontaduras uel contrapacta: talis lapſus temporis inducat
præſcriptionem & ipſo iure talis perſona priuetur iure petendi
& repetendi dotem & iura p̨dicta. Saluo q̨ minoribus. xiiii.
annis utriuſq̨ ſexus ipſo iure nulla talis currat præſcrptio toto
tempore: quo fuerint in dicta minori ętate. & niſi toto tempore
uel maiori parte temporis dictorũ. xxv. annorum fuerit abſens
a pria foriiulii perſona petens uel repetens dotem uel iura p̨/
dicta/quo caſu p̨ſcriptio p̨dicta nõ currant/ſed poſtq̃ reuer/
ſa fuerit in patria foriiulii currat dicta p̨ſcriptio contra eam
omni tempore computato quo fuerit in patria antedicta.

De restitutione dotis facienda filio præmortuo matri uel post. Rubrica.C.XXXI.

ORdinamus q̃ filio uel filia decedente in pupillari ętate post obitũ matris / non super stitibus aliis fratre uel fratribus uel sororibus ex eisdem parentibus conuinctis defuncto/dos reuertatur & restituatur ei qui dotauerit uel eius heredibus/ aut illis quibus dotis restitutio est facienda. Si uero filius maior.xiiii.annis uel filia maior.xii.decesserit post mortem matris.Dos matris censeatur patrimonium ipsius filii uel filiæ: de qua ipse filius uel filia possit testari & disponere secundum eius libitũ uolũtatis: patre mortuo ante filiũ uel filiã:pater uero superuiuens ipsius dotis habeat usumfructũ. Sed si filius maior.xiiii.ãnis uel minor: uel filia maior.xii.uel minor decesserint ante matrẽ tunc dos reuertatur ad proximiores uel alios quibus dotis restitutio est facienda de iure : & idem seruetur in dotibus auię uel pro auię & cęterarũ ascendentium: salua tamen dispositione duarum constitutionum infra proxime sequentium : & cõstitutiõis de successionibus abintestato quibus in casibus suis non intelligatur aliquo modo derogatum.

De filiabus & aliis descendentibus femini sexus in testamento prętheritis. Rubrica.C.XXXII.

VT hereditates secundũ defunctoꝝ uoluntates in masculis domus conseruentur.Ordinamus q̃ siquis debite cõdito testamento decesserit relictis superstitibus filiis masculis/ uel relictis aliis descendentibus masculis ex linea masculina defuncti/ seu relictis ascendentibus masculis/ uel relictis ipsius defuncti fratribus masculis/uel frattum defunctorũ filiis masculis: & aliquo seu aliqbus ex prędictis masculis instituto uel institutis heredibus tunc filiæ personę defunctę:& neptes & aliæ feminini sexus descẽdentes quæ nõ fuerint heredes institutę ab hereditate defuncte personę repellantur etiam si non fecerint finẽ & remissionẽ de hereditate ipsius defuncti. Ita tamẽ q̃ si dictę filię uel neptes aut alię feminini sexus descendẽtes/ quas persona defun-

cta alimentare dotare & nuptialibus fulcimentis fulcire teneba/
tur/maritatę & dotatę non sunt / uel dotes seu fulcimenta debita
soluta non fuerint: tunc per institutos heredes defunctę personę
sufficienter & ꝓut iudici uidebitur alantur & alimententur. Et
cum sint uel fuerint ętatis nubilis maritentur & dotentur & do/
tes & fulcimenta debita soluantur ac fulcimentis congruentibus
fulciant/secundū qualitatem & quantitatem hereditatis / ac etiā
statum & conditionem maritandarum & locorum consuetudi/
nem laudabilem. Si uero non extarent prædicti descendentes
masculi/seu ex linea masculina personæ defunctę nati uel ascen/
dentes masculi seu fratres aut fratrum filii masculi/tunc saluum
sit ius filiabus defunctæ personæ neptibus & cęteris ut supra fe/
minini sexus descendentibus/uidelicet ꝙ si nō sunt maritatæ uel
non dotatę:& eis non sit in testamento personę defunctę tantum
relictū iure institutionis/ uel legati aut fideicommissi ꝙ maritari
cōmode ualeant & dotari/tunc ius rumpendi testamentum per/
sonę defunctę si in ipso testamento indebite fuerint pręterite uel
ex hereditate/competat.Et ad ipsius personę defunctę hereditā/
tem pro parte eis debita admittantur / aut si minus q̄ debitū ui/
deatur relictum sit / ut supra dictum est/agere possint illico cum
fuerint nubilis ætatis ad supplementum competentis dotis con/
stituendę & fulcimentorum iuxta uires hereditarias etiam nun/
dum matrimonio contracto & illud consequi/& de prędictis li/
bere quādocūq; secundum formam iuris cōmunis disponere ad
sui beneplacitum. Quo casu nihilominus legata ad pias causas
facta in dicto testamento q̄uis rupto persoluantur/& in prędic/
tis casibus summarie:procedi possit: & quolibet tempore/ etiam
si dies extiterint feriati.

De legatis filiabus & aliis mulieribus ab hereditate exclusis. Rubrica.C.XXXIII.

ORdinamus ꝙ filiæ neptes & aliæ descendentes femininę
sexus/quibus per patrem uel alium ex ascendentibus est
aliquid in testamento uel alia ultima uolūtate seu legati
uel fidei cōmissi relictum:tali relicto debeant esse contentæ q̄uis

sit minus legitima eis iure nāturæ debita. Ita q̄ propterea ipsius defuncti non ualeant rumpere testamentum: dum tamen illud relictum sit tantū q̄ cum eo congrue maritari & dotari ualeant & fulciri secūdum qualitatem hereditatis ac condictionem maritandarum: quo casu si legatum seu relictum tantum non fuerit agere possint: & teneantur heredes defuncti p̄stare & tantum ipsi relicto supplere q̄ se ualeāt maritare dotare pariter & fulcire/ testamento in cęteris partibus firmo remanente. Declarantes q̄ relicta nomine dotis seu occasione matrimonii intelligantur esse pura & non condictionabilia in casibus supradictis cum ad nubilem mulieres ętatem peruenerint aut in ea sint constitutę: & libertatem disponendi habeant secūdum ius commune: prout in p̄cedenti constitutione continetur.

De heredibus cōpellendis alimentare maritare fœminas ratione sexus ab hereditate exclusas. Rubrica. C. XXXIIII.

QVoniam superius per duas constitutiones p̄ceden/tes mulieres ratione sexus ad hereditatem nō admittuntur secundum ius cōmune. Ordinamus q̄ ne heredes matrimonia & dotiū & p̄paramentorum seu fulcimentorū p̄stātiones dolo uel negligentia trahant in longū & ultra debitū ad quas tenent. Quot si ipsa mulier fuerit ætatis nubilis ad eius uel alicuius sui attinentis instantiā & requisitionem per iurisdictionem loci ubi residet heres uel domicilium habet/ præceptum fiat heredi: quod in scriptis redigatur/ q̄ usq̄ ad annum a die p̄cepti facti ipsam mulierem debeat maritasse/ dotasse/ & fulcimentis ut continetur in p̄fatis constitutionibus fulciuisse/ & nihilominus teneantur interim eam alimentare/ & congruum uictum & uestitum præstare q̄ si heres p̄dicta infra annū non impleuerit elapso anno statim infra. xv. dies teneantur & debeāt heredes/ & ita per iurisdictionem loci cōpellantur deponere pœnes unum bonum ac fidelem & ydoneum merchatorem per iudicii officiū eligendū tantā pecunię quātitatē/ cū qua cōsideratis hereditatis facultatibus dotari decenter: & fulciri ualeat & omne lucrū ex ea pecunia prouenies sit interim ipsius mulieris mari/

tandę ꝙ si infra dictum tempus dictum depositū non fecerit ſuf/ficienter. Tunc tot de bonis ipſoꝝ heredū ſeu hereditariis uen/di poſſint illico ad incātū omni ſolempnitate remota/ex quibus tantæ pecunię quantitas redigatur. Aut ſi iudici uidebitur fore utilius mulieri tot de melioribus bonis īmobilibus ipſius heredis uel hereditariis in electione mulieris eidem mulieri inſolutū aſſi/gnentur:& heredes de euictione teneātur/& in caſum euictionis ſe obligare debeant: & nihilominus etiā prędicti heredes interim donec mulier maritabitur debeant eam alimentare ueſtire ac ſe/cundum eius condictionem & ſtatū honorifice & beniuole per/tractare. Et quia contingere poſſet ꝙ cauſa uitādi odia & ini/micitias heredū tam mulier maritāda q̄ attinentes & eius amici circa talia nollent inſiſtere: mādamus ꝙ ex mero officio iuriſdi/ctionis congruentis etiam nemine inſtante & petente poſſit per iudicem inſtari prouideri & executioni mādari quo ad fauorem mulieris in omnibus & per omnia ut ſuperius eſt prouiſum.

Adicientes ꝙ in omnibus caſibus in quibus mulieres dotari & fulciri debent per heredes omnia bona hereditaria & etiam alia bona ipſius heredis ſint ipſo iure obligata & ypothechata dictę mulieri pro dote & fulcimentis & alimentis p̄ſtandis/& ꝙ nulla alienatio dictorum bonorum fieri poſſit in præiudicium ipſius mulieris. Si tamen heredes hereditatem debite cum beneficio inuentarii acceptarent & illud legitimę cōficerēt/tunc ſola bona & iura hereditaria mulieribus ſuper prędmiſſis tacite intelligātur ypothechata & nō alia bona heredū. Et in prędmiſſis proceda/tur diebus etiā feriatis & cognoſcatur ſūmarie ſimpliciter breui/ter & de plano ſine ſtrepitu & figura iudicii & omni iuris ſolē/pnitate/appellatiōe uel nullitate remota. Nec per mulieres di/ſpoſitioni & beneficiis huius conſtitutionis & durarū prędcedn/tium renunciari poſſit quoquo modo:etiam cū iuramento:quod contra bonos mores ſi interuenerit prędſtitū prędſummatur.

De tutoribus dandis & curatoribus. Rubrica.C.XXXV.

ORdinamus pro cōmoditate minorū ꝙ ſi aliqua perſona amoris aut pietatis intuitu:ſeu quia agere intendat cōtra

aliquem pupillum uel pupillam tutore carentem: eidem minori petierit de tutore ydoneo puideri:teneatur & debeat iurisdictionem debitã habens ex debito sui officii requisitus tali minori de tutela ydonea prouidere. Inquirendo scilicet primo de matre & auia nõ maritatis: secũdo de masculis proximioribus talis minoris ex linea paterna si ydonei possunt reperiri quibus deficientibus inquirantur alii magis ydonei per lineam maternam : aut si iudici uidebitur duo ydonei ex utraq; linea tutores deputentur: quibus deficiẽtibus alius extraneus tutelam subire cogatur. Et si quidem nominatus in tutorẽ & ad subeundũ talẽ tutelam citatus personaliter:uel ad domum bis non uenerit infra spacium decem dierum continuorum ad acceptandũ tutelam:uel ad proponendum excusationes : q; ulterius non audiatur excusans sed procedatur ad compulsionem contra ipsum ut tutelam suscpiat sub pœna & pœnis multiplicãdis prout iudici uidebitur pignoribus captis & uenditis. Si uero comparuerit & pro uitanda tutela aliquas excusationes proposuerit quę per iudici declarationem sint reiectę: tunc compellatur tutelam subire cum pœna & pœnis prout superius expręssum est. Statuentes insuper q; nullus tutor possit agere contra pupillum suum durante tutela: quo casu interim ipsi tutori nulla currat prescriptio. Nullusq; minor ãnis.xxv.tutor decernatur. Decernimus quoq; q; curator uel actor ad lites & causas tantum constitutis non teneantur de aliquo facere inuentariũ/sed tempore constitutionis teneatur iurare utilia minoris facere/& inutilia circa litem prętermittere.

De curatore dando hereditati seu aliis bonis iacentibus. Rubrica.C.XXXVI.

NE hereditates seu bona alia iacentia.Administratoribus iuridicis carentia prolabãtur. Statuimus q; si contigerit aliquam hereditatem/seu aliqua alia bona fore iacẽtia / petentibus creditoribus uel aliis quorum interesse põt : dari debeat curator ipsis bonis seu hereditati : ydoneus & sufficiens: qui inuentarium facere teneatur a die suæ creationis.usq; ad.xv. diem publica proclamatione pręmissa in loco solitę habitationis

defuncti/cùius erant bona: uel alterius habẽtis. Quot si aliquis uult intereſſe confectioni dicti inuentarii: debeat talibus diebus horis & locis certis intereſſe ad uidendum dictum inuentarium confici. Et ad allegandum quicquid uolunt ſuper rebus & iuribus in dicto inuentario deſcribendis. Quod inuentariũ publicare teneatur coram iudicio infra dictos dies. Et niſi modo & forma prædictis inuentarium confecerit contra eum procedi poſſint/ſicut procedi poteſt contra tutores ſecũdũ formam conſtitutionum inuentarium non conficientes.

De inuentariis a tutoribus uel curatoribus conficiendis. Rubrica.C.XXXVII

VTilitati pupillorum & minorũ prouidere cupientes preſenti conſtitutione decernimus.q; quicunq; datus fuerit. Tutor in teſtamento ſi preſens fuerint teſtamento & non contradixerit: cenſeatur ſtatim poſt mortem defunctæ perſonæ tutelam acceptaſſe: & eam ſubire cogatur: niſi poſt teſtamentum nouæ cauſæ legitimæ per iudicium comprobandæ ſuper non adminiſtranda tutela ſuperuenerint. Et niſi fuerit uxor defuncti quę forte tunc ob mariti reuerentiam ei contradicere auſa nõ fuerit:quo caſu niſi poſt mortem defuncti infra qndecim dies ſe nolle tutelam ſubire declarauerit tutelam aſſumpſiſſe cenſeatur. Si uero tutor per teſtatorem aſſignatus preſens non fuerit/ tunc teneatur a die qua ſciuerit ſe tutorem datum uſq; ad decem dies tutellam prędictã acceptaſſe/uel excuſationes legitimas coram iudicio propoſuiſſe. Omnes uero tutores tam teſtamẽtarii q̃ etiam datiui/ac etiam curatores dati ad negocia infra triginta dierum ſpacium a die acceptationis uel declarationis de adminiſtranda tutella uel cura per iudicem factæ computandorum/teneantur & debeant toto poſſe fideliter & plene confici facere per ſufficientem notarium inuentariũ de omnibus bonis mobilibus & immobilibus iuribus & actionibus debitis & creditis pupilli uel pupillę pupillorum uel adultorum quor; tutellam uel curam gerunt: quæ & quas bona fide inuenerint in hereditate. Salua tamen ſemper ueritate/ qua uti poſſint bona fide coram iudicio

in detrahendo non bene appōsita per errorem. Et in adiciendo quæ postea in eor̄ noticiam peruenissent. Ad quam inuentarii confectionē conuocare teneātur & teneant duos de magis ydoneis & melius informatis ex attinētibus uel affinibns pupilli uel pupillorum uel adultorum. uidelicet unum ex parte patris. Aliū ex parte matris/ qui sub pœnis per officium iudicii imponendis confectioni dicti inuentarii pro cōmodo minor̄ adesse cogantur & si per aliquod tēpus conuocati forent contumaces/ aut si subesset alia causa legitima per iudiciū comprobanda per quam inuentarii confectio retardaretur q̄ illud tempus in pœnā tutoris uel curatoris ei nō prēiudicet: sed de medio subducatur. Quod quidem inuentarium cōfectū teneantur & debeant administratores trāsactis. xxx. diebus prēdictis usq; ad octo dies postea secuturos inclusiue publicare corā iudicio eius de cuius bonis inuentarium fuerit confectū. Ad quam publicationem teneantur tutores uel curatores conuocare illos qui ut supra fuerint conuocati confectioni inuentarii. Si uero ex attinentibus uel affinibus dictorum pupillorum uel adultor̄ non reperirentur persone sufficientes & habiles ad inuentarii prēdicti confectionem/ tunc teneatur tutor uel curator cōparere in iudicio & petere ad id deputari duos ydoneos uiros/ quos iudex ex informatione habita putet esse sufficientes & informatos de uiribus hereditariis. Si autem dictum inuentarium dicto modo non fuerit dolo uel lata culpa administratoris cōfectū nihilominus possint administratores in iudicio experiri & per creditores minorum conueniri: & non obstante contumacia iudicialiter procedi. Et quicquid actū fuerit in fauorem minoris habeat roboris firmitatem ad utilitatē minoris: & prēiudicium aduersarii. Et similiter quicquid actum fuerit contra administratorem prēfactum habeat etiam roboris firmitatem: quoad prēiudicium eius & in bonis ipsorū administrator̄ fiat executio sententię: quę apparet lata contra minorem etiam si iuste lata foret/ non autem in bonis minoris/ immo q̄tū ad minorem & eius bona censeatur sentētia nulla. Nisi aliter ex euidēti & honesta causa iudicio statuendum uideretur in subueniendo administratori. Si uero elapso tempore conficiendi inuentarium creditores pupillorum/ uel aliqui eorum attinentes/

affines:uel amici coram iudicio propoſuerint ipſos adminiſtra/
tores non eſſe ſoluendo:& inuentarium non confeciſſe. Tũc poſ/
ſit & debeat dictus adminiſtrator ad inſtantiam prędictorũ/uel
ex officio iudicis remoueri & de alio prouideri ſi utilitati euidẽti
minoris cognitum fuerit expedire: aut etiam ſub pœna& multi/
plicatione imponi poſſit adminiſtratori inuentariũ ut ſupra de/
bite conficiatur pro utilitate minoris. Et nihilominus ſi interim
factus foret proceſſus uel aliquid contra eum tanq̃ contra ad/
miniſtratorem obtentum fuerit/ illud ualeat quo ad eius prędiu/
dicium & non in detrimentũ minoris: & in eius adminiſtratoris
bonis fiat executio/ ſiue ab adminiſtratiõe eũ remoueri cõtingat
ſiue de alio prouideri aut etiam ſi in adminiſtratione remanſerit/
niſi ut ſupra:aliter religioni iuriſdicentis ex cauſa ſtatuendũ ui/
deatur. Sed i omnibus predictis caſibus remaneat ius ſuũ ſaluũ
creditori in his quæ recuperare non potuit ab adminiſtratore/
contra bona minoris/ inchoãdo tamen contra eũ de nouo litem/
non autem uigore obtentorum contra adminiſtratorem præfa/
ctum. Inſuper declaramus q; tutores teneantur inuentariũ con
ficere & curatores ſecundum modum antedictum etiam ſi con/
fectio inuentarii per teſtatorẽ fuerit directe uel indirecte uetita
uel remiſſa/ quę uetatio uel remiſſio ſi per quẽcunq; facta fuerit
ipſo iure non ualeat.

De ratione redenda per tutores / uel curatores ſingulis annis. Rubrica. C.XXXVIII.

AD hoc q̃tum fieri poteſt ut bona & iura minorũ conſer/
uetur/ hac ſalubri cõſtitutione decernimus q; omnes tu/
tores & curatores ad negocia annis ſingulis teneatur a
prima die quadrageſime uſq; ad mediam quadrageſimã in ſcri/
ptis producere & reddere debitã rationem ſuę adminiſtratiõis:
coram illo iudicio / uel deputatis ab eo ſub quo perſonę exiſtẽtes
ſub tutela uel cura habitant:& domicilium uel forum habent: q;
ſi ipſi adminiſtratores impedimento aliquo legitimo per iudiciũ
comprobando nequiuerint in dicto termino congruentem red/
dere rationem / teneatur poſtea reddere a media quadrageſima

usq; ad dominicam oliuaꝝ: quæ quidem ratio pręsentibus ipsis pupillis cum infantiam exceſſerint/ uel adultis pręsentibus red/ datur:in pręsentia duoꝝ ex proximioribus magis ydoneis ipso/ rum minorũ /uno:uidelicet ex parte patris: alio ex parte matris melius in formatis/ de condictionibus facultatum ipsorũ mino/ rum conuocandis:& si expediet per pœnaꝝ impositionem com/ pellendis per iudicium ad instantiam administratorũ uel etiam ex mero iurisdictionis officio:& si tot uel tales non inueniantur: tũc deputentur duo alii boni uiri:qui sint affinitate:uel amicitia coniuncti dictis minoribus/qui interfint dictæ rationi reddẽdæ: & in scriptis redigendę:ut semper apparere possit. Et si quidem coram iudicio bonam reddiderint rationem / in officio perseue/ rent/ aliter autem ab officio remoueãtur & per iudiciũ sufficiẽ/ ter ipsis minoribus debeat prouideri.Et ulterius teneãtur resar/ cire omnem dampnum & interesse ipsius minoris / uel aliter in/ demnitati sue debeat prouideri. Ita tamen ꝙ propter dictam reddítam rationem nullum pręiudicium minoribus generetur: quin eorum administratores teneantur tempore finiti officii sui generalem suę administrationis reddere rationem. Et prędicta uendicent sibi locum etiam in curatoribus prodigorũ seu furio/ sorum. Firmiter statuentes ꝙ onus rationum reddendarum per testatorem uel alium quẽcunq; directe uel indirecte cum pœnis uel sine pœnis remitti non possit uel aliter prohiberi.

De administratione interdicenda dissipantibus bona sua. Rubrica.C.XXXVIIII.

COnstituimus ꝙ si quis apparuerit ex declaratione p iu/ dicium in scriptis facta bonorum suorum dissipator uel prodigus.postꝙ per attinẽtes seu amicos suos:aut famam publicam hoc fuerit in noticiam iurisdictionis deductum/ super quo etiã possit ex me ratio officio inquiri / possit & ualeat & de/ beat interdici publice illi prodigo.uel dissipatori bonorum suoꝝ administratio:& eidẽ curator detur/ sine cuius auctoritate & cõ sensu non ualeat se obligare / neq; debita cõtrahere:aut bona sua stabilia aliqualiter obligare uel distrahere/nisi pro euidenti utili/

tate:aut urgente neceſſitate: neceſſe fuerit de bonis eius obligari uel alienari/ quo caſu fieri poſſit adhibita ſolẽnitate quæ in alie/natione uel obligatione bonorum minorũ requiritur obſeruari.

Adminiſtratores autem prædicti ad confectionem inuentarii & adminiſtrationis ſuæ rationem reddendam teneantur prout cęteri adminiſtratores tenentur de quibus in duabus ſupra pro/ximis conſtitutionibus eſt expręſſum.

De ſublatis obligationibus quas uſurarii & alii exigebant. Rubrica.C.XL.

QVia quędam peſtifera & damnoſa in patria foriiulii abuſio inoleuit.q; q̃do fit cõtractus aliquis mutui:uel depoſiti creditores nõ cõtẽti obligationibus in patria antiquitus cõſuetis/ alias in exquiſitas obligationes inuenire co/nantur uidelicet.q; tã fideiuſſores:q̃ principales ſe obligent:q; ſi mutuum uel depoſitũ in contractu contentũ in ſtatuto termino non ſoluerint teneantur intrare hoſtariã aut exire patriã: & non redire ad patriã donec mutuum / uel depoſitum huiuſmodi cũ dampnum & expenſis non fuerit perſolutum.Ex qua inepta ad/inuentione nonnullę domus. Nobilium & cõitatũ foriiulii de/ſtructę ſũt & deſtruũtur: propter q; ſtatuimus q; nullus creditor quicũq; ſit:& quocũq; nomine mutuet:poſſit uel debeat ab ali/quo de foroiulii recipere/q; obligãtes ſe principaliter uel fideiuſ/ſorio nomine intrent hoſtariam uel teneantur exire patriam fo/riiulii: ſeu aliquam ſimilem inhoneſtã obligationem pręter iura/cõia : nec principales aut fideiuſſores obligationibus huiuſmodi etiam cum iuramento ſe ualeant obligare. Quod ſi ſecus fuerit factũ huiuſmodi obligationes ſint nullius ualoris & firmitatis. Et nihilominus notarius conficiens inſtrumentũ ab officio no/tariæ per biennium ſit ſuſpenſus: & ſi tale iuramentum pręſtitũ fuerit contra bonos mores extortum:& pręſtitum cenſeatur.

De usurariis. Rubrica. C.XXXXI.

VT usurariorũ maligna uoracitas refrenetur statuimus q̃ quilibet persona mutuãs sub usuris per se uel aliũ: cuiusc̃unq; condictionis existat/factis publicus instrumentis: uel scripturis priuatis de manu debitoris/ uel alterius eius uolũtate: adhibita uel non adhibita alioꝝ testium subscriptione/ ipsis obligationibus seu instrumentis & scripturis priuatis uti ualeat usq; ad quinquennium tantum & non ultra: a die obligationis contractæ numerandũ. Et talia instrumenta seu scripturæ priuatę elapso dicto quinquẽnio sint ipso iure irrita & cassa & nullius momenti & prędscriptum esse intelligatur dictis obligationibus quo ad totale ius agendi uel excipiendi & obligationem bonorum. Nec per aliquas conuentiones partium aut renunciationes & iuramenta debitorum : possit in contrariũ prouideri quominus prędicta uendicent sibi locum. Et iuramenta talia contra dispositionem huius constitutionis prędstita per fraudem extorta & cõtra bonos mores prędstita prędsummantur. Declarantes q̃ omnes contractus quorũcunq; usurariorũ publicorum: & si non teneantur banchum usurarum notorium concepti in eorum personas/uel in personas existentium de eorum familia intelligantur & præsummantur fore de duplo. Statuentesq; illũ intelligi fore & probari plene publicum usurarium qui saltem per tres testes ydoneos probatus fuerit/q̃ pecunias sub usuris mutuauerit: etiã si prędfati testes sint in suis testimoniis singulares/& in facto proprio deponentes / dum tamẽ iurent se alicuius commodi proprii prętextu non testificari.

De promissione restitutionis bonorum fiende infra certum tempus. Rubrica. C.XXXXII.

STatuimus q̃ de promissione facta per emptorẽ de uendendis seu retrouendendis uel etiam restituendis bonis stabilibus uenditori pro prędcio quo uẽdita fuerit seu alio ad specificatum tempus uel non specificatum si pecunia daretur: licet de huiusmodi promissione seu pacto inter non eos fuerit confectũ

publicum inſtrumentū:tamen ualeat probari per teſtes ydoneos infra.xv.annos a tēpore promiſſionis huiuſmodi. Sed ultra.xv. annos probari poſſit per inſtrumentum & non aliter. Nec talis contractus reputetur feneraticius ſi iuſtum præciū interuenerit uel quaſi. Et habeant locum in præteritis contractibus pendentibus & futuris.

De caſtris. Rub.C.XLIII.

NVllus poſſit uēdere obligare:uel aliqualiter alienare:ſeu dare alicui forenſi ſua caſtra munitiones fortilicia : uel loca ſuſpecta. Et ſi cōtrafactum fuerit talis alienatio nō ualeat/ ſed bona ſic alienata libere cedāt cui de iure cedere debēt/ ac ſi alienans decederet inteſtatus & trahatur etiā ad pr̄terita.

De teſtamentis. Rubrica.C.XLIIII.

CONſtituimus ad hoc ut ultimæ uoluntates defunctorum non ualeant defraudari:q̄ in teſtamentis:quę fieri contigerit in terris muratis uel caſtris:aut ſuburbiis ſuis ſeptē teſtes ſecūdum iura ciuilia debeāt adhiberi. In teſtamentis uero in uillis cōditis numerus quinq̄ teſtiū ſufficiens cenſeatur. Quę uero in codicillis & in relictis ad pias cauſas per iura ciuilia:uel canonica ſunt ſancita debeant obſeruari.

De ſucceſſionibus abinteſtato. Rubrica.C.XLV.

VT paternæ:& cęterorum maſculorum ſuperiorꝫ diuiciæ in maſculorꝫ poſteritatem perueniant per quam honor familię ſolet conſeruari: ac auorum plęrunq̄ fieri longa memoria/antiquis conſtitutionibus inherentes. Statuendo ſancimus.Quot ſi quis maſculus ſine teſtamento:uel abinteſtato aut inteſtatus deceſſerit ad ipſius ſucceſſionē & hereditatem admittantur primo ipſius defuncti filii maſculi/ deinde cæteri deſcendentes maſculi nati ex linea maſculina defuncti. Ita uidelicet q̄ pares in gradu pariter ſuccedant:& qui prior eſt in gradu prius

filij et nepotes primo.

admittatur ad ſucceſſionē: excluſis gradu poſterioribus. Saluo q̄ ſi ſimul cum filiis maſculis defuncti/extarent ex filio uel filiis prę̄mortuis nepotes uel pronepotes maſculi / uel alii maſculi ex eis deſcendentes p̄ lineā maſculinā/illi nepotes uel pronepotes & deſcendentes maſculi ut ſupra una cū filiis uel aliis deſcēdētibus maſculis per lineam maſculinā ad ſucceſſionem defuncti aſcendentis recipiantur/ita q̄ ſucceſſio in deſcendētes maſculos ut ſupra deferatur in ſtirpes & non in capita. Et ſi dicto aſcendenti ut ſupra defuncto ſine teſtamento filii aut deſcendentes maſculi ut ſupra ex linea maſculina non extarent/tunc ſi ſuperſint aſcendentes maſculi ex linea maſculina, Et dicto defuncto ſuperſint fratres eius maſculi: ex utroq̄ parente uel ex patre tantum conuincti. Tūc dicti aſcendentes proximiores in gradu una admittantur cū dictis fratribus defuncti ad eius hereditatem diuidendam pariter inter eos / ſic uidelicet q̄ dictorū proximoꝝ aſcendentium & dictorum fratrum ſinguli æqualem habeant in hereditate portionem. Et ſi cum dictis aſcendentibus aut defuncti fratribus extarent etiam filii maſculi fratrum defunctorum tunc ipſi etiam quotcūq̄ ſint ad ſucceſſionem defuncti admittantur in ſtirpem cum patruis ſuis p̄redictis & dictis proximioribus aſcendentibus. Si uero nō ſuperſint dicti aſcendentes maſculi/nec deſcendentes maſculi ex linea maſculina/nec etiam defuncti fratres maſculi. Tunc ſi extant fratrum filii ipſi admittantur ad hereditatem defuncti patrui diuidendam inter eos in ſtirpem & nō in capita ſimiliq̄ modo patrui per lineam maſculinam conuincti ſuccedant nepotibus eorum maſculis ſine teſtamento decedentibus nō relictis deſcendentibus uel aſcendentibus aut collateralibus ex linea maſculina ut ſupius eſt expreſſum. Quibus caſibus filiæ eo modo defuncti ut ſuperius dictum eſt & cæterę̄ fęminini ſexus ex eo deſcēdētes:ac deſcēdētes ex eis mulieribus cuiuſcūq̄ ſexus exiſtant,Ac maſculi ex ipſis fęminis deſcendentes/ad ſucceſſionem uel hereditatem/ſeu aliquam partem ipſius hereditatis p̄redictæ perſonæ eo modo defunctæ nullatenus admittantur.Sed potius per ſupradictos maſculos deſcendentes & aſcendentes maſculos:ſeu collaterales maſculos ſupradictos ſint excluſæ. Adicientes etiā q̄ matres/auiæ & prouię intelligantur

2° Aſcendentes, et frēs defuncti ex æquo, ac frūm filij.

Fratrū filij in defectu aſcendentiū, et frum.

Patrui nepotibus ſuccedunt in defectū deſcendentiū, Aſcendentium, et collateralium.

eſſe excluſæ a ſucceſſione filiorum maſculoꝝ:& nepotum ſuorũ: extantibus maſculis ſupradictis/ſeu aliquibus ex eis/& hereditatem defuncti ſecundum ordinem prędictũ adeuntibus. Volumus tamẽ & ſic ſtatuimus ꝙ filiæ dicti defuncti & cęterę femini ſexus/quę de bonis defuncti maritari debent & ex eis maritandi ac dotandi onus incũbit:per prędictos maſculos ſuccedentes cũ fuerint ætatis nubilis debeant maritari : & ſi dotatæ non fuerint debeant dotari : & fulcimentis : ac præparamentis nuptialibus iuxta conſuetudinem & uires hereditarias fulciri. Ac etiã anteq̃ ad domum maritorũ ſint traductę debeant alimentari ex bonis dictę hereditatis/iuxta qualitem & q̃titatem bonorum / ac ſtatũ & conditionem earum dominarum maritandarum/& ſi dotatæ congrue fuerint : ac præparamentis nuptialibus fulcitæ/nihil de ipſa hereditate petere poſſint. Vbi uero nõ extarent heredes ſupradicti maſculi deſcendentes per lineam maſculinam/& aſcendentes prędicti maſculi ac collaterales ex linea maſculina ut ſupra dictum eſt/tunc fœminæ deſcendentes admittantur ad ſucceſſionem cum gradus pręrogatiua in bonis ſupradicti maſculi defuncti ſine teſtamento. Et ſimiliter ex ipſis fœminis deſcendẽtes: ut pares in gradu pariter ſuccedant / & priores in gradu iſto caſu ſecundũ ius cõmune prius ſuccedant. Et ꝙ in ſupradictis caſibus in quibus filię ſeu fœminę ex eis deſcendẽtes ſint excluſæ uigore pręſentis conſtitutionis ab hereditate dicti defuncti maſculi per ſupradictos maſculos connumeratos uidelicet aſcẽdentes/collaterales:maſculos per lineam maſculinam procedentes:habere debeant de hereditate defuncti de qua agitur tantum q̃tũ eſt ſua legitima de iure cõmuni in ipſa legitima computatis dote conſtituta ſeu conſtituenda & pręparamentis nuptialibus conſtitutis : ſeu conſtituendis. Et ſi contingeret ꝙ ſupradicti omnes maſculi connumerati aſcendentes uidelicet & collaterales tantũmodo qui mulierem a ſupradicta hereditate contra iuris cõmunis diſpoſitionem excluſerint:decederent ex teſtamento uel abiteſtato ſine filiis maſculis uel nepotibus maſculis ex ipſis filiis maſculis procedentibus / ꝙ tunc tota hereditas illa quæ ad illos maſculos excludentes mulierem peruenit:deueniat & deuenire debeat in dictas filias excluſas ; & perſonas ex eis filiabus

deſcendentes excluſas ut ſupra / ſalua in hoc ultimo caſu prę-/gatiua gradus. Declarantes inſuper pro commodo dominarũ, q̃ omnia diſpoſita & determinata in conſtitutione ſupra in hoc uolumine inſerta quę incipit quoniam ſuperius per duas conſti-/tutiones prędecedentes & poſitas ſub rubrica de heredibus com-/pellẽdis alimẽtare/maritare & dotare fœminas & cętera/ debeãt obſeruari i caſibus ſupradictis ubi abinteſtato ſucceditur/ & ubi pro fauore mulierum ſupradicto modo excluſarum ipſe mulie-/res excluſæ prętendere poſſent dictam conſtitutionem & eam allegare in earum beneficium tantũ in aliqua ſui parte/ ita q̃ ea quæ in ſui beneficiũ ibi ſunt ſtatuta etiam hic obſeruetur/& non ea quę quoquo modo ſibi prędiudicẽt. Et ī prędmiſſis caſibus in-/teſtatus/uel abinteſtato/uel ſine teſtamẽto deceſſiſſe intelligatur qui nullum condidit teſtamentũ/ uel de iure condere non potuit ratione ętatis/uel alterius impedimenti/aut ſi teſtamentum con-/didit q̃ poſtea ad cauſam inteſtati quoquomodo ſit deductum.

Et in caſibus per hanc conſtitutionem expreſſe omiſſis ſtetur diſpoſitioni iuris cõmunis. Nec poſſint ipſe mulieres in earum detrimentũ aliquomodo facere finem uel remiſſionem/aut quie-/tationem aliquam cõtra diſpoſitionem prędentis conſtitutionis/ uel alicuius partis ipſius/etiam cum pœna uel iuramento aliquo/ quod per maliciam & cõtra bonos mores ſi interuenerit prędſti-/tũ intelligatur. Nec huic conſtitutiõi in illis partibus quę fauo-/rem mulierum continet aliquomodo renuntiari poſſit etiam cũ iuramento directę uel indirectę quod contra bonos mores ſi in-/teruenerit prędſtitum prędſumatur ut ſupra.

De hereditatibus & inuentariis. Rubrica.C.XLVI.

VT obuietur fraudibus quas quãdoq̃ perpetrare contin-/git in acquiſitione hereditatum cum beneficio inuentarii & ipſius confectione: ſtatuimus q̃ ſi qua perſona adire uoluerit hereditatem aliquã / aut ipſi hereditatis ſe imiſcere cũ beneficio inuentarii/ hoc facere nõ poſſit / niſi corã iuriſdictione cui ſubiecta erat perſona defũcta/de cuius hereditate agitur: ſed talis uolens adire uel immiſcere cũ beneficio inuentarii/ teneatur

coram dicta iuriſdictione eandem hereditem adire uel ei ſe im/
miſcere infra.xx.dierum ſpaciũ a die mortis defuncti excluſiue
computandorum / & tunc ibidem aſſumpta tali hereditate / per
iudicium deputetur unius ſufficiens notarius non ſuſpectus/ qui
totum inuentarium cõſcribat de omnibus bonis/ iuribus/ & re/
bus totius hereditatis de qua agitur/& prẽſtat talis acceptãs he/
reditatem ibidem ſacramentum q̃ omni dolo fraude & malicia
remotis / fideliter deſcribi faciet in inuentario omnia & ſingula
bona hereditaria/tam mobilia q̃ immobilia / iura & actiones ac
debita & credita ſpectantia & pertinẽtia ad dictam hereditatẽ
quę ad ipſius heredis noticiã peruenire cõtigerint. Quod qui/
dem inuentariũ teneatur heres inchoare mediare finire & publi/
care infra terminum.xxx.dierũ poſt diem acceptatę hereditatis
numerandorũ. Teneatur inſuper talis heres per octo dies ante
publicationẽ inuentarii. prẽconizari ſeu proclamari facere pu/
blice & alta uoce/ q̃ omnes creditores & legatarii & qcũq̃ quo/
rum intereſt compareant tempore & loco determinatis in qui/
bus facienda eſt publicatio coram iudicio / coram quo facta fuit
hereditatis acceptatio. Prędictis uero per heredem non obſer/
uatis/aut aliquibus rebus in inuentario deſcribendis ex fraude/
uel malicia heredis non poſitis ſed omiſſis / inuentarii confectio
eidem nihil proſit/& omnibus creditoribus & legatariis teneatur
inſolidũ perinde ac ſi hereditatem ſine beneficio inuentarii ac/
ceptaſſet. In minoribus autem prędicta uendicent ſibi locum
poſtq̃ de tutore uel curatore legitimæ ſit prouiſũ. Mulieribus
uero maioribus ob ſexus fragilitatem & iuris ignorantiam qui/
bus aliqua hereditas ſit delata.xxx.dierũ connumerandos a die
mortis defunctę perſonę excluſiue imptimur ad ipſius accepta/
tionẽ faciendã cũ beneficio inuẽtarii ut ſuperius eſt expreſſum.

De mittendis in poſſeſſionem hereditatis defuncti. Rubrica. C.XLVII.

COnſtituims q̃ ſi quis comparuerit coram iudice & petat
ſe põi in poſſeſſionem alicuius hereditatis ſeu bonorum/
ſi quidẽ allegat ſe heredẽ illius de cuius bonis ſit mẽtio/

& ibidem probet per instrumentum continens testamentū : uel per legitimum numerum testium se heredem legitimę. Et nullus comparuerit ibi contradictor : tunc statim detur sibi nuntius ad ponendum eum in possessionem dictorum bonorū: in quorum possessione uel quasi erat defunctus tempore mortis suę. Saluo iure cuiuscunq; parte. Si uero ibidem legitimę non probauerit se heredem non detur sibi nuntius donec legitimam fecerit probationem de eo quod allegauerint/ & hoc quādo allegat se heredem per testamentum. Si uero asserat se heredem abintestato tunc seruetur iste modus q; fiat publica proclamatio in plathea loci ubi solebat habitare ille cuius erant bona de quibus fit mentio/& coram loco solitæ habitationis ipsius in hac forma per cedulam quę affixa remaneat super plathea prędicta: uidelicet nouerint uniuersi q; talis persona petiit corā iudice se boni in possessione rerum & bonorum quæ fuerūt olim talis defuncti tanq; proximior abintestato. Quapropter si quis credit se habere ius in dictis bonis seu uult contradicere q; non ponatur in possessionem perdictam compareat coram dicto iudicio infra.xv.dies ad dicendum & allegandum causas quare contradicere uult q; non ponatur in possessione prædicta: alioquin ponetur in possessione saluo iure cuiuslibet parte. Quod si nullus comparuit contradictor tūc transactis dictis.xv.diebus ponetur in possessione dictorum bonorum saluo semper iure uniuscuiusq; personæ super proprietate / facta tamen fide de proclamatione prædicta & de affixione cedulæ. Qui sic positus in possessionem defendatur in dicta possessione contra omnem personam / exceptis pupillis & aliis personis existentibus extra patriam tempore.xv.dierū suprascriptorum. Et exceptis his qui postea comparerent allegantes se heredes ex testamento uel proximiores abintestato / aut in pari gradu & tali in quo ad eos etiam potest de hereditate spectare : quibus casibus infra annū a die quo primus fuit positus in possessione connumerandum admittantur tales suprascriptæ personæ ad petendum possessionem dictorum bonorum / non obstāte possessione primi positi in possessionem per sententiam/ & istis casibus talis possessio non profit nec noceat ipsi qui eam obtinuit/ nec prędictis absentibus/pupillis/ aut heredibus testa-

mentariis uel abintestato ut supra/ sed de nouo discuciatur quis debeat in possessione dictorum bonorum poni perinde ac si ab initio nunq̃ fuisset assignata possessio alicui dictarum partium: interim autem in casibus suprascriptis donec fuerit determinatũ quis poni debeat in possessione bonoꝝ de quibus est questio eligatur per partes aliqua persona pœnes quam possessio dictorũ bonorum remaneat/ donec fuerit diffinitum quis eorum habere debeat possessionem dictorum bonorum/ne partes habeant materiam rixandi. Quot si de una persona concordare non possint partes prędictæ/ tunc eligatur per dominiũ persona aliqua non suspecta/quę suspitio & causa suspitionis si allegetur per sententiam approbetur uel reproberur pœnes quam & ad cuius gubernationem bona remaneant / donec fuerit determinatum ut supra sumptibus & expensis hereditatis & bonorum de quibus contenditur. Adicientes q̃ a sententia lata super sequestratione huiusmodi neutra partium ualeat appellare.

De legatis per heredem statim soluendis. Rub.C.XLVIII.

ORdinamus q̃ legata uel relicta in testamẽto uel codicillis prestare teneatur statim heres post aditã hereditatem/ uel postq̃ se immiscuit hereditati nisi aliter uel aliud appareat de uoluntate testatoris. Et nisi adita fuerit hereditas cum beneficio inuentarii : quo casu conueniri non possit a creditoribus: nec soluere teneatur credita uel legata nisi post cõfectionem inuentarii: uel post elapsum tempus ipsius inuentarii conficiendi in constitutione super hoc ædita limitatum.

De legatis a legatario propria auctoritate non occupandis. Rubrica.C.XLVIII.

COnstituimus q̃ hii quibus est aliquid in testamento uel codicillis iure legati uel fideicõmissi : uel alio quocunq; titulo relictum teneantur petere rem legatam: seu relictã ab herede uniuersali : non autem ipsam propria auctoritate arripere: nec per sententiã ipsius possessionem apprepẽdere herede

non citato. Decernẽtes talem apprẽhensionem possessionis non citato herede uel sine eius uoluntate factam per legatarium seu fideicõmissarium nullius fore effectus: roboris: seu ualoris: nec tribui ius aliquod per eãdem. Propter huiusmodi autẽ apprẽhensionem legatarius non cadat a iure legati sed ipsam rem restituere compellatur cũ dampnis & expensis: quam postea possit repetere debito modo & habeat locum etiam in pendẽtibus uel nondum pendentibus. Et si legatum uel relictum fuerit nomẽ debitoris possit legatarius secundum ius commune suis actionibus experiri: prius tamen ad hoc heredibus citatis si aliquid cõtradicere uolunt.

De prędatoribus & robatoribus stratarũ publicarum: & committentibus priuatum carcerem. Rubrica. C. L.

VT stratæ & itinera publica tã mercatoribus q̃ aliis quibuscũq; personis tute & secure libere pateant: constituimus & ordinamus ꝙ quicũq; domini locumtenentis uel ecclesie aquilegensis subditus uel forensis stratas ipsas seu itinera publica uiolare rumpere uel turbare: spolia uel derobationes cõmittere sup̃ ipsis præsumpserint quocũq; modo: siue nobilis siue popularis existat: si haberi poterit uel capi furcis suspendatur taliter ꝙ moriatur. si uero haberi uel capi non poterit sub eadem pœna perpetuo sit banditus per uniuersas terras & a quocunq; dominio aquilegẽsis ecclesię: ita ꝙ nec in terris nec in castris totius patrię forijulii possit stare. De bonis uero malefactoris prędicti si qua habebit: uel haberi poterint satisfiat spoliato usq; ad summam eius quod sibi acceptum fuerit: super qua summa accepta uel exstimatione ipsius stetur sacramento ipsius spoliati. Acceptantes uero derobatores & malefactores prędictos: aut cũ re taliter derobata aut sine: & admittẽtes eos in castris fortilitiis siue domibus suis: si scienter fecerint: & ipsum uel ipsos derobatores cum spolio & derobatione huiusmodi infra tres dies etiam non requisiti non prędentauerint: & assignauerint domino locũtenenti: aut marascalcho: seu ipsius uices gerenti: uel si quis uel si qui ignorantur receptauisset uel receptauissent derobatores &

malefactores prędictos cum ſpolio uèl ſine ut ſupra / & requiſitus uel requiſiti ex parte domini locũtenentis/aut per prędictos eius officiales/uel alterum ipſorum/aut eorũ uel alterius ipſorũ nuncios infra duos dies cõputato die requiſitionis / ipſos malefactores & derobatores nõ p̃ſentauerit / uel aſſignauerit ut ſupra dictum eſt ſimili pœna ſubiaceant & cadant in pœnam prædictam / & contra eum uel eos per dominum ita procedatur ſicut per ipſum uel ipſos receptatores ſcelus huiuſmodi fuiſſet commiſſum. Excepto q̃ ſi appareret prędictum in tali loco omnem ſuam feciſſe diligentiam in prędictis q; ſi dicti derobatores non fuerint præſentati ut ſupra dictum eſt. Et reperiatur uel modo aliquo probari poſſit ipſos derobatores tẽpore receptationis uel poſt fuiſſe & eſſe in dictis caſtris/domibus:uel fortiliciis tũc tales receptatores nullam poſſint prætendere ignorantiam ſed puniantur in dicta pœna & contra ipſos procedatur ſimili modo: ſicut ſi a principio dictos derobatores & malefactores ſcienter receptaſſet uel receptaſſent. Statuimus quoq; & ordinamus q; prędicta pœna puniantur omnes capientes aliquem: uel aliquos perſonaliter tẽpore pacis: & extra uias publicas propria auctoritate/& ſine auctoritate dominii: dummodo tales uel taliter capti non fuerint ſeruitores uel maſſarii capientium: & habeat locũ in præteritis & futuris.

De modo procedendi cõtra derobatores ſtratarũ publicarũ & receptatores eorum. Rubrica. C.LI.

ITem conſtituimus & ordinamus q; cum proceditur contra derobatorem prędictum ſufficiat unica citatio publice facta in plathea loci ubi proceditur per iudicium ſeu alterum de eius cõmiſſione ad ſuam defenſionem faciendam ad decimam diem computandam poſt diem dictæ proclamationis factæ. Et ſimili modo contra dictũ receptatorem procedatur.

De cõmunitatibus reuelantibus uel iniuriantibus officialibus dominii. Rubrica. C.LII.

ORdinamus q̄ q̄do cunq; aliqua cōitas turba coadunata in ſecuti ſuerint mareſchalcum domini locūtenentis / uel eius uices gerētem: aut eius familiares uel præcones debito & congruo modo ſuum officiū exequentes: & cum domino maraſchalco exiſtētes: uel reuelauerint pignora eiſdem officialibus: omnes culpabiles exiſtentes ſoluant mediam marcham pro quolibet: & nihilominus cadant in pœnam .xxv. librarum curiæ applicandarum. de numero autem ipſorum excedentiū creda/tur domino maraſchalco dato ei iuramēto ſup hoc: uel eius uices gerenti uſq; ad numerum .xxv. hominum infra. Abinde uero ſupra fiat legitima probatio per alios q̄ dictos officiales.

De pœna p̄cutientiū officiales dñi locuntenentis. Rub. C. LIII.

SI aliquis tantæ temeritatis fuerit q̄ percuſſerit p̄cōnē aut familiarē domini locuntenentis uel maraſchalchi exercentes officium ſuum: tunc ſi ex dicta percuſſione non fuerit ſecuta ſanguinis effuſio & percuſſor fuerit maſculus cadat in pœnam unius marchę curiæ applicādę. Si uero fuerit mulier quæ dictā percuſſionem fecerit tunc ſoluat mediam marcham. Si tamen multum grauiter percuſſus fuerit puniatur percutiens pœna duarum marcharū. Si autem ex percuſſione ſecuta fuerit ſanguinis effuſio & uulnus: tūc percutiēs cuiuſcūq; ſexus exiſtat cadat in pœnam uigintiquinq; librarū curiæ applicandarū. & nihilominus teneatur ſoluere expenſas factas pro medico & medicinis pro liberatione dicti percuſſi. & de p̄dictis uulneribus & percuſſionibus credatur relationi p̄conis cum uno ydoneo teſte / ſi p̄co fuerit percuſſus. Si uero taliter fuerit percuſſus familiaris domini locūtenētis uel mareſchalchi exercens cū p̄cone officium ſuum / percutiens cadat in pœnam quattuor marcharum curię applicandarum duobus teſtibus teſtificantibus de dicta percuſſione / & admittantur mulieres ad teſtificandum ſicut maſculi. Adicientes q̄ pro debilitatione mēbri officialium aut enormi uulnere ex quo ſequatur cicatrix ſuper facie condempnetur delinquens in libris centum & ad intereſſe dampnum paſſi. Quarum medietas offenſo applicetur.

De hiis qui rapiunt & auferunt pignora præconibus postq̃ illa receperunt. Rubrica.C.LIIII.

SI pręco exercens suum officium sine domino marascalco uel eius familia acceperit pignus uel pignora de domo uel habitatione alicuius / & ibidem prohibitũ fuerit minis uel facto dictum pignus uel pignora asportare uel extraducere/ aut ipsa pignora fuerint de manu ipsius pręconis ablata tũc censea/ tur talis persona prohibens uel aufferens feciſſe riuellum & pro pœna riuelli soluat soldos. xl. si fuerit masculus si uero fœmina uiginti. Si uero postq̃ dicta pignora fuerint extra domum uel habitationem / curiam bayarzium & porticum traducta & ex/ portata per pręconem et prohibitum fuerit ipsi pręconi ipsa pi/ gnora ducere/talis prohibens aut aufferens feciſſe exforciũ cen/ seatur/ & ꝑ pœna exforcii puniat̃ in libris.l. applicandis curiæ cõsuete si masculus fuerit si uero fœmia in una marcha solidoꝝ.

De pluribus coadunatis pignora de manibus pręconum rapiẽ/ tibus. Rubrica.C.LV.

SI plures coadunati abstulerit uel rapuerit pignora de manu uel tenuta pręconis pignorãtis sine dño mareſcalcho & eius familia & ipsa pignora hñtis extra domũ & cõfines domus pignorati / omnes prędicti insimul intelligantur unum exforciũ commisiſſe & de unico exfortio teneantur & pro pœna exforcii puniantur in libris uigintiquinq; curię applicandis/& minus ar/ bitrio domini locũtenentis. Et tunc de numero eorum qui di/ ctum exforciũ cõmiserint / credatur & stetur relationi pręconis. & hoc casu communitas uillæ cõsignet tot numero delinquentes quot præco prędictus retulerit / qui ad solutionem dictæ pœnæ teneãtur.q; si fecerit dicta cõitas cęteri de dicta uilla sint a dicto exforcio absoluti. Si uero dicta cõmunitas tot numero delin/ quentes non designauerit.tũc ipsa cõmunitas in omni eo quod deerit teneatur.

De poteſtate ſubrogandi prẽcones per iudicium.Rub.C.LVI.

ORdinamusq; curia domini locũtenentis / ſeu aliud iudicium facta ſibi fide per publicum inſtrumentum / uel notas / ſeu acta cauſæ de ſententia obtenta in iudicio & nuntio dato per laudum & ſententiam / poſſit in iudicio & extra abſq; aliqua alia ſententia ad inſtantiam creditoris illum nuntiũ alias datum in itinere & loco eius aliũ ſubrogare qui poſſit exequi & facere ſicut poterat nuntius in iudicio obtentus conſuetudine ſeu cõſtitutione aliqua non obſtante : & habeat locũ etiam in pendentibus.

De ruſticis carizare nõ debentibus diebus dñicis.Ru.C.LVII.

VT praua ruſticorum conſuetudo quæ inoleuit deleatur: ſtatuimus q; ruſtici ſeu carizatores non debeat carizare infraſcriptis diebus feſtiuis incipiendo exire de domo cã carizandi/exceptis nundinis ſeu merchatis publicis. Et hoc ſub pœna.lx.ſolidoꝝ cuius pœnę medietas applicetur accuſatori/& altera iuriſdictioni loci cui ſubeſt delinquens. Vide licet in die natiuitatis domini cum duobus diebus ſequentibus:in die reſurrectionis eiuſdem cum duobus diebus ſequentibus / aſcenſionis domini:in feſto corporis chriſti : aſſũptionis beatę uirginis Marię/in feſto penthecoſtes/in feſto omniũ ſanctorum/ ſingulis diebus dominicis/exceptis caſibus neceſſitatis arbitrio habentis iuriſdictionem declarandis.

De apothecis in uillis non tenendis.Rubrica.C.LVIII.

CONſtituimus q; ruſtici tenere nõ audeãt in uillis/ ſeu locis non exiſtentibus ſub caſtris habitatis cõtiguis ſpeciarias/ marzarias:aut apotecas olei ſalis uel alterius graſſe in uẽdendo huiuſmodi res ad minutum.Et hoc in pœna.l.librorꝝ dominio applicandarum:nec habens iuriſdictionem in loco poſſit alicui licentiã exhibere contra tenorem conſtitutionis præſentis ſub dicta pœna dominio applicanda.

De prohibitione armorum rusticis in dicta. Rub.C.LVIIII.

VT q̄tū fieri potest materia scādali ualeat euitari. Decernimus q̄ nullus ad festa proclamata nūdinas & merchata/ ꝓclamata/uel ad iudicia portare audeat lāceas: giuarinas spelta ronchonos: balistam: arcum: sagittas sub pœna amissionis armorum & solido. xl. pro quolibet & quacunq; uice: hñti iurisdictionem applicanda. Saluo q̄ habentes iurisdictionē in locis possint ducere uel dare licentiam tot quot uolent portandi quæ arma uolent pro custodia in dictis locis fienda.

De prēconibus & caballariis. Rubrica.C.LX.

ORdinamus q̄ prēcones & caballarii cum in pignorando eorum officiū exercent debeant prima uice honesto mō petere pignus sibi dari a debitoribus/seu ab his qui sunt de eorum familia / & non debeant prima uice uiolenter intrare domos prēlatorum/nobilium/ uel aliorum ciuium nisi aliud per iudicium fuerit sibi cōmissum. Et si pignus sibi dari eis negatum fuerit censeat' riuellū esse cōmissum: & debitor pro riuello in. xl. soldis condemnetur. Adicientes q̄ obtenta licentia ad instātiā alcuius ab officio pro faciendo aliquem pignorari non debeat mitti nisi unus solus nuntius uel caballarius & non plures / nisi riuellū foret cōmissum. quo casu duo mitti possunt & nō plures/ nisi secus in prēmissis casibus per habentem iurisdictionem fuerit declaratum. Et qui contrafecerit in expensis per iudicium taxandis illico condempnetur.

De tempore quo massarii possint aut debeāt relinquere mansos. Rubrica.C.LXI.

STatuimus q̄ rustici qui sunt consueti soluere aliquem affectū ratione alicuius mansi uel territorii nō possint mansum uel territoriū illum relaxare ullo tempore anni/ nisi a primo die augusti usq; ad festum assumptionis btē marie uirginis inuclsiue / & similiter non possit dominus rusticum licentiare nisi

No. q̄ masus lanco nō sumpsit dr̄ōis aptr Bal. m. l. pe. n. Col. 2. C. de cōdit. insth. allegat. cap. 1. §. sigs. d. mans. & tenuer. s. inucst. col. 2. ideo hic legitur. d. Campo. Bar. in l. si ita. ff. d. aur. & arg. leg. dic. in p.°

dicto tẽpore/& ruſtici manſos relaxantes teneantur ſecuritatem prẹſtare de ſoluendis integris affictibus & debitis/& de ſtramine ſeleario & fimo dimittendis/& manſum ſeu territoriũ melioratũ dimittere teneatur cum cãpis illo tempore ſolitis arare ſufficienter aratis & non aliter. Et credatur domino per eius ſacramentum contra ruſticum de affictibus duorum annorũ non ſolutis.

Adiciẽtes ꝙ ſi quis ſciẽter receperit ſub ſe loco & foco alterius maſſariũ teneatur & ipſo iure obligatus ſit ad ſoluendũ omnia debita/& affictus ipſius maſſarii domino creditori: uel dictum maſſarium infra ſpacium unius menſis ab ipſo repellere teneatur. Et ruſtici ſponte manſos dimittentes uel propter eorum culpam uel defectum de manſis licentiati non poſſint petere aliquid de expenſis factis in manſis.

De domino puſtote ſuper puſtota pignorare ualente. Rubrica.C.LXII.

ORdinamus ꝙ dominus puſtote alicuius manſi pro affictibus & debitis ſuis poſſit accipere ſeu retinere quẹcũq; bona tenentis puſtotam inuenta ſuper dicta puſtota. & ꝙ dominus ſuper cuius territorio ſtat non poſſit ipſa bona dicti coloni accipere ſub dicta puſtota. Et puſtota intelligatur quodcũq; territorium tentum ſub manu.

De pœnarum impoſitione contra ruſticos ſuper puſtotis. Rubrica.C.LXIII.

VT ruſticorũ maliciis & fraudibus obuietur/quibus perſẹpe utũtur cõtra prẹlatos/nobiles & ciues huius patrię/ ſtatuimus ꝙ ſi aliqua cõmunitas caſtri uel uillæ palam/uel occulte aliquam uicinantiam fecerit ordinãdo iter ſe ꝙ nullus audeat conducere uel laborare ab aliquo aliquem manſum ſeu certum territorium poſitum in dicta uilla ſeu eius pertinentiis quod ſit in puſtota ad certum tempus uel in perpetuum/ ſiue colonus primo reſignauerit domino dictum manſum ſiue dominus primo colonum licentiauerit. ꝙ tunc dicta commu-

BIBLIOTECA CIVICA DI UDINE

nitas ipſo facto incurrat in pœnam librarum centũ/quarũ ter/
tia pars ſit iuriſdictionem habentis in uilla/tertia pars ſit domini
manſi/& reliqua tertia pars ſit accuſatoris/quæ irremiſſibiliter
exigi debeat infra menſem/aliter dominus locũtenẽs pro domi/
nio exigere teneatur: & de prẽmiſſis credatur uni teſti accuſanti
bonæ conditionis & famæ & omni exceptione maiori/& tenea/
tur in ſecreto:q̃uis fuerit in ipſa uicinãtia/nec pro parte ſua ulte/
rius teneatur. Inſuper prouidemus q̃ ſi aliqua communitas in
commune iuerit cum eorum animalibus ad paſculandũ in locis
quę in puſtota remanſerint in pertinentiis dictæ uillę/ aut uuas
acceperit/uel ligna/& arbores inciderit/aut herbam fecerit:tunc
ipſo facto cadat in pœnam.l.librarum applicandam ut ſupra/
& ad exiſtimationem dampni teneatur/ de quibus credatur uni
teſti omni exceptione maiori & in ſecreto teneatur. Si autem
ſingulariter & diuiſim quiſpiam in dictis puſtotis animalia ad
paſculandum perduxerit/uel dampnũ dederit/ uuas auferendo/
uel ligna incidendo/ uel aliud dampnum inferẽdo ut ſupra/ ipſo
iure pœna quadraginta ſoldorum teneatur ut ſupra diuidenda
& exigẽda/& ad exiſtimationem dampni ut ſupra etiam ſi fue/
rit habitator ipſius uillę. Vlterius ordinamus q̃ ſi quę cõmu/
nitas alicuius caſtri uel uillæ ſine ſcitu & licentia dñorum man/
ſorum in pertinentiis dictæ uillæ iacentiũ expreſſę poſuerit ali/
quos campos dominorũ in paſcuo ſiue comũea/talis poſito ipſo
iure nullius ſit roboris/nec ulla prẽſcriptio poſſit induci/& licitũ
ſit dominis uel eorum colonis accipere dictos campos pro ſuo li/
bito uoluntatis: & nihilominus dicta communitas pœna centũ
librarum ſoldorum puniatur diuidenda & applicanda ut ſupra/
& unus teſtis omni exceptione maior plenam probationem in/
ducat:& ſi de ipſa uicinantia fuerit & teneatur in ſecreto. Sta/
tuimus q̃ ſi quę communitas in uicinantia deliberauerit q̃ nul/
lus de eadem uilla uel altera audeat adiuuare uel laborare pro
premio aliquem dominũ habentem in dicta uilla aliquem man/
ſum in puſtota exiſtentem / q̃ tunc ipſa communitas ipſo facto
incidat in pœnam librarum centum diuidendam ut ſupra / & ſi
officiales alicuius uillæ uel caſtri ſecrete tractauerint & fecerint /
ſupradicta licet non in uicinantia ad hoc ut magis in ſecreto re/

maneat/ꝙ tunc ipſi ſoli officiales in dictam pœnam librarũ cen/
tũ tenẽatur applicandam utſupra/ & in prẽmiſſis uni teſti omni
exceptione maiori plena fides poſſit adhiberi / licet de eadẽ uilla
fuerit/ & ſi delinquentes ſoluendo nõ fuerit in carceribus detru/
dantur & ibidem per medium annum teneãtur & per commu/
nitatem uillẽ eis fiant expenſæ ſi iudicio uidebitur/aut aliter eius
arbitrio : ſed non minus puniantur. Decernimus inſuper ꝙ ſi
quis fuerit maſſarius alicuius loco & foco & aliqua bona aliena/
uerit/uel in dote pro aliqua muliere dederit/uel ipſa: aut aliquid
ſuper ipſis pro anima reliquerit illa bona ſic alienata uel legata
intelligantur fore de mãſo domini ſui in quo morabatur/ ſi tamẽ
fama & credulitas erat in loco bona illa fore de manſo illius do/
mini/& ideo talis alienatio uel legatũ nullius ſit effectus in prẽ/
iudiciũ domini:niſi ipſe maſſarius uel eius heredes legitimẽ pro/
bauerint illa bona ad ſe ſpectare & pertinere/uel niſi probaret le/
gitimæ dicta bona alienata fore alterius mãſi q̃ eius quem tenet
loco & foco. Eodem modo ſtatuimus in maſſario qui ſtat in
domo ſua & aliquem manſum alicuius domini tenuerit in pu/
ſtota ꝙ bona alienata prẽſumãtur modo prædicto eſſe de dicto
manſo quẽ tenet in puſtota niſi probauerit utſupra dictũ eſt.

De his qui minantur uolentibus recipere mãſos iacentes ad affi/
ctum. Rubrica. C.LXIIII.

SI quis tãtæ temeritatis extiterit ꝙ minatus fuerit aut aliquo
modo impediuerit per ſe uel per aliũ alicui recipere uolenti
aliquem manſum ad affictum de offendendo eum in per/
ſonam uel bonis ſuis/aut ſuper dicto mãſo: & hoc probari poſſit
per duos teſtes ydoneos etiam fœminini ſexus pœna.l.librarum
mulctetur : quarũ tertia pars iuriſdictioni loci applicetur tertia
ſit domini manſi:& tertia minas paſſi : & pro dicta pœna poſſit
carcerari. Si uero poſt dictas minas recipientẽ manſum offen
derit in perſona cum ſanguinis effuſione uel alia leſione notabili
centum librarum pœna mulctetur applicãda pro dimidia iniu/
riam paſſo:& pro dimidia iuriſdictioni. Et ſi in bonis eũ dam/
nificauerit aut ſuper dicto manſo / ad dampni reſtitutionem &

tantundem dampnū passo condempnetur. Et ulterius quinqua/ginta librarum pœna debeat eidem infligi. Et si ignem in do/mum pensate posuerit incēdio concremetur/ aut si capi non po/terit a patria perpetuo sit bannitus nec per quemq̄ ualeat rece/ptari sub pœna gratię dominii.

De rusticis guadias imponentibus in prędudicium habentium iurisdictonem. Rubrica. C.LXV.

ORdinamus q̄ omnes consuetudines statuta seu ordina/menta inducta uel condita per communitatem alcuius uillæ contra quoscūq̄/ quæ concernere possint prędudi/cium iurisdictionis cuiuscūq̄ nullius ualoris/ aut momenti pro/tinus censeantur : & nullius sint effectus / nec in futurum etiam condi possint. & per nullam communitatem alicui de ipsa uilla maior pœna octo soldorum possit imponi/ nec ulterius q̄ semel pro uno excessu debeat imponi / nec possit per communitatem uillę alicuius aliquis priuari de uicinātia qui sit habitator ipsius uillę: nec fieri possit fossatum circa domum alicuius contra eius uoluntatem : aut interdici q̄ ei non detur aqua uel ignis uel lo/quela: aut q̄ de grauamine illato querelā iudicio non audiat ex/ponere / nec possit destrui aut deuastari domus uites arbores uel altanæ super quibus iacent uites mansorū qui remanent in pu/stotam/ nec per uillam aliquam ordinatio fieri debeat q̄ nullus audeat recipere ad affictum aliquem mansum qui si pul tota/uel q̄ non accipiatur pro tanto affictu uel maiori affictu consueto: & communitas uille contrafaciens incidat in pœnam. l. librarū iurisdictioni loci applicandarum. Statuentes insuper q̄ si ali/cui per aliquem singularem/ dampnū datum fuerit in pertinen/tiis alicuius uillę: teneatur cōmunitas dare uel denunciare dam/pnatorem conuictum uel confessum: aut emendationem dam/pni totius uillę communitas soluere teneatur. & ulterius pœna librarum decem cōdempnetur: cuius medietas sit dampnū/ passi alia habentis iurisdictionem in loco: & dampnum inferēs ualeat carcerari tam pro exstimatione damni q̄ pro pœna. xl. soldorū quā incurrit occasione prędicta nisi satisfecerit prout tenetur.

De maſſariis capi ualentibus etiam ſi ſint ſerui alterius. Rubrica.C.LXVI.

SI quis aliquem maſſarium habet loco & foco qui ſit ſeruus alterius & q ſit ſibi pro affictibus & debitis obligatus & hoc conſtet:illum capere ualeat ac ſi liber eſſet non obſtante domini contradictione cuius eſt ſeruus.

De maſſariis non ualentibus capi uel pignorari pro debitis dominorum ſuorum. Rubrica.C.LXVII.

PErnicioſum abuſum in pręterito obſeruatum pœnitus extirpantes.Statuimus q̃ nullus maſſarius poſſit aut debeat capi aut pignorari propter quecunq; debita dominorum ſuorũ.ille uero ad cuius inſtantiam maſſarius pro domino fuerit pignoratus cadat in pœnam.xxv. librarum quarum medietas curiæ applicetur. Alia uero medietas maſſario pignorato: & teneatur maſſario ad omne damnũ expenſas & intereſſe.

De mercatoribus porcor̃. Rub.C.LXVIII.

ORdinamus q̃ mercatores porcorum nullo modo ſua propria auctoritate poſſint pro pręcio porcorum a ſe uenditorum rem aliaquam debitoris capere: niſi baſſas uel ipſos porcos uenditos in emptorum uel heredum poſſeſſione inuentos uel inuentas. Si quis autem contrafecerit cadat in pœnam unius marche:cuius medietas curię illius loci applicetur. Alia uero medietas cui res aliqua ſit accepta perſoluatur. Ipſis autem mercatoribus porcorum ius ſummarium fiat in prædictis infra ſpacium.x.dierũ / quibus tranſactis ſi per aſſertum debitorem ſteterit qui tunc ſit in patria: quominus cauſa expediatur. Tũc dicti mercatores ſua propria auctoritate accidere poſſint pignus de bonis debitorum/ & q̃ omni caſu pignora accepta uendi debeant de licentia iudicii ad incantum in loco ubi ſunt accepta.

De maſſariis de maſſareza manapaſtis non admittendis ad teſtimonium. Rubrica.C.LXIX.

NVllus maſſarius q̃ſtet loco & foco/nec ſeruus/ nec manapaſtus alicui poſſit in aliqua cauſa teſtimonium perhibere pro eorum dominis/excepto q̃ maſſarius prędictus poſſit deponere de poſſeſſione ut continetur ſupra in conſtitutione ſub rubrica de maſſariis & colonis ad probandū poſſeſſionem admittendis.

De pœna falſi teſtis. Rubrica.C.LXX.

SI quis conuictus fuerit falſum teſtimonium perhibuiſſe in quacūq; cauſa ciuili uel criminali pecuniariā pœnam ducentarum librarū incurrat/quam ſoluere teneatur infra.xv. dies poſtq̃ de falſitate conſtiterit:cuius medietas habenti iuriſdictionem applicetur ; alia medietas parti contra quam perhibuit falſum teſtimoniū aſſignetur/ quam ſi non ſoluerit eidem lingua amputetur. Si uero falſum depoſuerit in cauſa in qua de uita hominis aut membro aliquo agatur / tunc grauioribus pœnis iuſdicentis arbitrio puniatur. Ita tamen q̃ ſi deponatur falſo ad hoc ut aliquis moriatur uel membrum alicui abſcindatur tunc talis falſus teſtis ſimili pœna debeat puniri.

De pœnis exigendis per habentes garitum uel ius cuſtodiendi feſta. Rubrica.C.LXXI.

ORdinamus q̃ nulla perſona audeat pro delicto:uel maleficio commiſſo uel committendo ſub ſuo garito imponere uel exigere maiorem pœnam.xl.ſoldorum. Sed ſi aliquis habeat ius cuſtodiendi aliquod feſtum : tunc in die feſti poſſit p̃ exforcio:ictu lapidis:teli : ſagitte:aut alio genere armorum cū percuſſione uel ſine cū ſanguinis effuſione uel ſine imponere pœnam uſq̃ ad ſummā unius marche ſi ſibi uidebitur & nō ultra.Et eā exigere.Et qui cōfecerit teneatur ad duplum eius quod ultra dictas pœnas receperit:curiæ domini locatenentis applicandum.

De pœnis promissis coram aliquo iudice non exigendis. Rubrica.C.LXXII.

NVllus Galstadio seu quiuis alius ius reddẽs in patria audeat uel pręsummat compellere/uel suadere/inuitare/uel inducere aliquam personam coram ipsis litigantem ꝙ aliquid faciat uel non faciat sub aliqua pœna / nec ipsi litigantes ad instantiam alicuius iudicis seu alicuius alterius personę / nec etiam sponte ualeant se obligare sub aliqua pœna super prędictis:& quęcũq; cõtra prędicta facta fuerint :nullius sint ualoris.

De confiscationibus non tollentibus iura creditorum. Rubrica.C.LXXIII.

ORdinamus ꝙ si propter delictũ alicuius eius bona dominio ueniant confiscanda/dicta cõfiscatio nullum prę/iudicium inferre ualeat creditoribus. Sed ipsa confica/tione non obstãte de bonis confiscatis satisfiat creditoribus ante dictam confiscationem & sententiam confiscationis habentibus iuste obligatum eum cuius bona ut prędmittitur cõfiscantur.

De bonis homicidę nõ confiscandis. Rubrica.C.LXXIIII.

BOna eius qui homicidium perpetrauit per dominium/seu alium quẽlibet priuatum non arripiantur/nec etiam confi/centur. Sed si homicida capi poterit capite puniatur:& eius bona ad heredes ex testamento uel abintestato perueniant. Si uero homicida ipse capi non poterit perpetuo sit bãnitus. Sed bonis suis pacifice uti ualeat absq; inquietatione alicuius domi nii / & in eisdem ualeat facere suam omnimodam uoluntatem. Et habeat locum etiam in prędteritis.

De homicidis puniendis aut extra patriam banniendis. Rubrica.C.LXXV.

SI aliquis ex proposito / uel animo pensato homicidiũ commiserit seu alicui homicidio astiterit : si personaliter haberi

poteſt de eo iuſtitia fiat ſecundū mores patriæ foriiulii. Si autem perſonaliter haberi nō poteſt: tunc banniatur & bannitus intelligatur de tota patria & dominio foriiulii/nec ſecure poſſit in aliqua terra: Caſtro uel loco patrię foriiulii habitare. Sed mareſcalchus poſſit ipſum homicidam capere ubicunq; cum inuenerit/ſine cōtradictione aliquarum perſonarum. Non obſtante aliqua conſuetudine in cōtrarium forſitan obſeruata. Quot ſi forſitan aliqua communitas: Nobilis uel alia perſona cuiuſcunq; conditionis exiſtat ipſum homicidam ſic bannitum receptauerit: tunc ad requiſitionem dominii: ſeu mareſchalchi teneatur & debeat eidem mareſchalco: uel cui commiſerit pręſentare infra tres dies a die requiſitionis computandos & die requiſitionis incluſo. Et ſi non reqſitus fuerit & ſciuerit talem malefactorem eſſe in caſtro: terra uel loco ſuo / teneatur eū perſonaliter retinere & notificare id ei cui ſpectat punitio ipſius. Et hoc etiam intellgatur in incendiariis tempore pacis.

De nato ex libero uentre pro libero reputādo. Ru. C. LXXVI.

ORdinamus q; quicūq; natus fuerit ex matre libera cenſeatur & habeatur ac reputetur pro libero etiam ſi pater eius ſit uel fuerit ſeruus: quāuis & natus & nutritus fuerit uel longo tēpore ſtetcrit uel habitauerit ſuper territorio domini patris ſui/uel ſuper quo habitat pater eius. Quicūq; uero natus ex muliere ſerua cenſeatur & ſit ſeruus eius cuius eſt mulier ex qua natus eſt/etiam ſi pater eius ſit liber.

De ſeruo communi manumiſſio. Rubrica. C. LXXVII.

SI aliquis eſt ſeruus communis duorum uel plurium dominorum & fuerit per unum ex dominis manumiſſus & liberatus/cenſeatur & intelligatur liber: tamen teneatur manumittens ſatiſfacere alteri domino uel aliis dominis de parte quā habet: uel habent in dicto ſeruo / ſecundū communem extimationem ipſius taxandam arbitrio bonorum uirorum.

De salario famulorũ. Rubrica.C.LXXVIII.

ITem cõstituimus q̃ famuli/seu famulę/seu mercenarii transactis sex mensibus nil de mercede petere possint & presumatur facta solutio/ nisi probetur interruptio temporis/ uidelicet petitio medio tempore facta in iudicio uel extra: possit tamen deferri sacramentũ principali debitori si uiuit an solutio uel satisfactio facta sit in totum uel in parte.

De pœna cõtrahentium matrimonium sine consensu maiorum. Rubrica.C.LXXIX.

ITem statuimus q̃ siquis quocunq̃ modo matrimoniũ contraxerit cum aliqua muliere minore annis.xx.sine expressa uoluntate patris aut aui uel proaui paterni:aut alterius cui dotãdi onus incumbit pœna librarum quinquaginta puniatur. & per tres menses in carceribus teneatur:& eadem pœna teneãtur fautores & cęteri participes huiusmodi matrimonii/ ad quos constitutio dotis non pertinet. Saluis tamen constitutionibus disponẽtibus de mulieribus ab hereditate exclusis cõtra uel pręter dispositionẽ iuris cõmunis/quibus non prędudicetur.

De salario aduocatorum. Rubrica.CLXXX.

STatuimus inuiolabiliter obseruandũ q̃ pro officio postulandi:aduocandi:consulendi in causis in quibus aduocant: & pro officio procurandi:Aduocati:& procuratores:& alii quicunq̃ patroni causarum possint recipere uel exigere: ut infra & non ultra. Qui autem in aliquo cap.huius moderatę taxationis contrafecerit plus recipiendo: aut petendo: ipso facto cadat in pœnã dupli eius quod plus receperit:aut petierit: parti applicandam. Et.xxv.libr.soldorũ Curiæ applicandos̃ totiens quotiens contra factum fuerit. Presenti itaq̃ cõstitutione æque ac moderate taxamus q̃ procurator pro prestito a se procurationis/uel aduocationis officio non recipiat neq̃ exigere possit in causa sex marcharum uel infra ultra.xl.soldos. In causa autem rei uel quãtitatis.xx.marchar̃ uel infra exigere possit libras.iiii.

& nō ultra. A xx.uero marchę uſq; ad.xl.marchę exigere poſ/ ſit.x.libras & non ultra. A.xl.autem marchæ ad centum mar/ chas exigere poſſint libras.xvi. A centum quoq; uſq; ad ducen/ tas marchas exigere poſſit libras.xxiiii. A ducētis ad tricentas marchas exigere poſſit libras.xxxii. Et deniq; a tricentis ſupra in quātacūq; quātitate recipere poſſit uſq; ad decem ducatos & non ultra. Declaramus quoq; q̄ aduocatis & reliquis patronis cauſarum premiū & ſalarium exhibeatur pro eorū patrociniis quę prętabunt in cauſis quibuſcūq;/uidelicet ſi clientuli eorum poſt litem conteſtatam inuicem compoſuerint uel in concordio ceſſerint iam inchoate litis habeant medietatem ſalarii / & ultra medietatem litis habeant integrum ſalarium. Si uero aduoca/ tus graduatus qui exerceat officium procurationis conducere/ tur extra locum ſui domicilii ad forum aliud q̄ maioris curiæ ut gerat officium poſtulandi uel conſulendi poſſit exigere pro ſin/ gula die ſoldos.lx.& expen.& nihil ultra. Aduocatus uero non graduatus ſiue procur. conductus extra domiciliū ſuum ut ſu/ pra/poſſit exigere pro ſingula die ſoldos.xl. & expenſas & non ultra. Qui uero contrafecerit cadat in pœnam dupli eius quod acceperit.Et poſſit quilibet aduocatus tā graduatus q̄ ōn exer/ cens officium compelli ad eundum pro dicto precio. Adicien/ tes q̄ pro libellis & poſitionibus unius cauſæ a.xl.marchę infra habeant ſoldos.xx.abinde ſupra.xl.ſoldos & non ultra.

Quot aduocatus uel procurator non paciſcatur cum clientulo contra conſtitutionem taxæ ſalariorum. Rub.C.LXXXI.

STatuendo prohibemus q̄ aliquis aduocatus uel procura/ tor maioris uel alterius cuiuſcūq; inferioris curiæ paciſca/ tur per ſe uel per aliū cum aliqua perſona de aliqua re uel q̄titate propter aduocationis uel procurationis officiū pręſtan/ dum in aliqua lite/uel ullo modo conueniat ultra numerum uel quantitatem in taxa ſalariorum expreſſam. Si quis uero ad/ uocatus uel procurator huic prohibitioni cōtrafecerit ipſo facto cadat in pœnam centum ducatorum dominio applicandam.Et triennio ſit ab exercitio ſui officii aduocandi uel procurandi in quacūq; curia ſuſpenſus.Et tali pacto uel conuentione promit/

tens nullatenus obligetur & si fuerit iuramento uallatus. Et pacta & conuentiones facte in contrarium/ non ualeant.

De salario notariorum pro actis iudiciorū in prima instantia. Rubrica. C.LXXXII.

STatuimus q̄ pro scripturis causarum Notarii pro eorum salario possint recipere uel exigere ut infra & nō ultra. Qui autem in aliquo contrafecerit plus recipiendo uel petendo ipso facto cadat in pœnam dupli eius quod acceperit uel petierit parti applicandam. Et ultra illud in pœnam.xxv.librarum curię applicandam totiēs quotiens fuerit contrafactum. Præsenti igitur cōstitutione moderamur atq̄ taxamus. q̄ pro cedula citationis/monitionis/siue p̄cepti scripta in actis & tradita parti: & pro relatione executionis / & pro facienda fide de utraq̄ detur notario soldi quattuor. Pro notatione procuratorii ad lites de uno uel pluribus procuratoribus constitutis soldi duo. Pro faciendo fidē de procuratorio aut alio mandato scripto per notariū soldi duo. Pro termino quolibet in quo fit unus actus tantū soldi duo. Si uero in uno termino facti fuerint plures actus pro quolibet actu diuerso soldi duo. Pro legitimatione mandatorum procuratorum soldi duo. Et demum pro quolibet singulari actu & diuerso siue in uno siue in duobus aut pluribus terminis fiat. det notario ille ad cuius instantiam factus est terminus soldos duos. Pro copia uero data a notario parti dentur ab eo ad cuius instantiam scripta est: uel pro quo facit talis scriptura pro singula petia soldos quattuor. Quelibet autem petia cōtineat ad minus.lx.lineas: & q̄libet linea contineat litteras.xl. & quilibet titulus pro una littera habeatur. Pro examinatione testium uidelicet quando notario curię domini locūtenentis fuit commissum q̄ ipse examinet & scribat dicta testiū/ habeat notarius pro examinatione & pro scriptura sua cōtenta in una petia quæ sit ut supra soldos sex. Si notarius curiæ domini locūtenentis pro examinandis testibus uel pro scribēdo aliquid pertinens ad litem fuerit missus extra locum ubi agitur iudicium & equitauerit suū equum / & fecerit expēsas sibi & equo dentur in salariū eius soldos.lx. pro singula die. Si uero pars dederit no-

tario eqũ & expenſas pro notario & pro equo:dentur in ſalariũ notario pro ſingula die ſoldos.xxvi. Et ſi examinauerit ſiue interrogauerit teſtes ſimulq; ſcripſerit dicta eorum dentur ultra id notario ſoldos ſex pro qualibet petia. Si uero notarius nõ examinauerit ſed tantũ ſcripſerit dentur pro tota ſingula teſtificatiõe unius teſtis ſoldos quattuor. Et ſi dicta teſtificatio unius teſtis prętierierit unam petiã habeat pro ſingula petia ſoldos quattuor. Et hæc habeant locum in notariis ſcribentibus in curia domini locũtenentis tantum. In aliis uero locis teneantur obſeruare conſuetudines dummodo non excedant taxas ſupra limitatas. Pro ordinando/ingroſſando/ & extrahendo totũ proceſſum cauſę:poſt factam cauſæ concluſionẽ/qui proceſſus extrahi conſueuit cum omnibus productis & actitatis in cauſa communibus expenſis partium . & tradi per notarium ad uſum partiũ exhibendum aduocatis uel iudici/dentur notario pro ſingula petia ſoldos quinq; etiam ſi per partes ſecutum fuerit concordium pro rata actuum ordinatorũ. Pro ordinatione & promulgatione ſententiæ diffinitiue in qua notarius habet narrare quęcunq; actitata & producta in cauſa / & cum ſtudio reuidere proceſſum/dẽtur notario pro qualibet petia ipſius ſentẽtiæ ſoldos octo ſolummodo pro ſcribendo dictam ſententiam. Pro inſtrumento publico ſuper diffinitiuam ſententiam a notario dato parti ſi ſentẽtia eſt octo marcharũ uel infra dentur notario ſoldos.xxiiii.

Pro inſtrumento autem ſententię diffinitiue quæ ſit pluris octo marcharũ quãtęcũq; fuerit quãtitatis habeat ultra dictos.xxiiii. ſoldos pro ſingula marcha ſoldos duos. Ita tamẽ q; pro uno inſtrumento diffinitiue quantęcũq; quantitatis notarius non poſſit habere uel exigere ultra ducatos decem. Pro notatione pręcepti in iudicio facti ei qui ſtatim cum petitione cõuincitur / uel qui uocat ſe cõuictum de quacũq; re uel quantitate: & pro nota aſſignationis nunciorum & pro executione dentur notario ſoldos octo. Et pro horum publico inſtrumento ſoldos.xxiiii.

De ſalario notariorũ ſup appellatiõe. Rub.C.LXXXIII.

PRo inſtrumento publico ſuper appellatione interpoſita ab interlocutoria ſi res uel quantitas fuerit decẽ marcharum

uel infra/dentur notario ſoldos uiginti. A decem autem marchæ ſupra dentur notario ſoldos.xxxii. Pro inſtrumẽto publico ſu/per appellatione in ſcriptis interpoſitis a diffinitiua extimationis uel q̃titatis decem marchaꝝ uel infra ſoldos.xx. A decem autem marchis ſupra dentur notario ſoldos.xl. Pro inſtrumẽto publi/co dato ſuper appellatione uerbo interpoſita a diffinitiua ſi fue/rit extimationis uel quantitatis decem marchaꝝ uel infra den/tur notario ſoldos.xx. Abinde uero ſupra ſoldos.xxviii. Pro no tatione ſententiæ & pro littera & pro inſtrumento eius in cauſa appellationis dentur notario ſoldos.xl.

De ſalario notariorum in cauſa protectionum. Rubrica.C.LXXXIIII.

PRo littera ſcripta & ſigillata cõmiſſionis cauſæ protectio/nis dentur notario ſoldos.xvi. Pro citatione in cauſa pro/tectionis cũ ſigillo ſoldos octo. Pro littera inhibitoria diri/genda & pro ſigillo ſoldos.xii. Pro unaquaq; littera regiſtrata ſoldos.xii. Pro littera appellationis ſoldos.xxiiii. & ſi contineret ſententię reformationem/ſiue cauſas determinationis ſoldos.xl. Pro terminis uero in cauſa protectiõis ſatiſfiat notario/& exi/gere poſſit ipſe ſecundum tenorem generalis taxæ iudiciorũ ſu/praſcriptæ & non ultra. Pro littera cum ſigillo dirigenda iudi/ci a quo interpoſita eſt protectio exigere poſſit notarius ſoldos quattuordecim.

De ſalario notariorum pro inſtrumẽtis dotalibus & donationũ. Rubrica.C.LXXXV.

PRo inſtrumento publico dotis/morgincapii/diſmontadu/rarum / uel alterius cuiuſcũq; donationis ſi res uel quãtitas fuerit.xl.marcharum uel infra notarius illud tradens poſſit exigere duos ſolidos pro marcha. Si uero fuerit ſuper re maio/ris ualoris uel maioris quantitatis.xl.marcharum uſq; ad centũ marchas habeat ultra prędictum ſalarium pro ſingula aliarum marcharum ſoldum cum dimidio/dũmodo pro alia quãtũcũq; quantitate non habeat ultra.vi.ducatos.

De salario notariorum pro instrumentis contractuum. Rubrica.C.LXXXVI.

Permutationis · Societatis · diuisionis · Reuellationis seu Locationis ꝑpetuę } Ad minus sol. xx. Ad summum duos sol.

PRo instrumentis in publicam formam traditis a notariis super contractibus permutationis societatis/diuisionis/reuellationis/seu perpetuę locationis si res uel q̃titas non excesserit decẽ marchas exigere possit notarius pro suo salario soldos uiginti & nõ ultra. Si aũt res fuerit maioris ualoris uel q̃titatis pluris decẽ marchaꝝ notarius ultra dictos.xx.soldos possit exigere de aliis pro singula marcha duos soldos.Ita tamẽ ꝙ pro q̃tacũq; magna re uel q̃titate nõ recipiat ultra unũ ducatũ.

De salario notariorũ pro instrumentis compromissi & arbitriorum. Rubrica.C.LXXXVII.

Compromissi Arbitramenti } Ad minus sol. xx. Ad summum mar. 2.

PRo instrumento tradito a notario in publicam formã sup cõpromisso uel arbitrio siue arbitramento lato ex compromisso notarius possit exigere.xx.soldos si fuerit de re uel q̃titate decẽ marchaꝝ uel infra. Si uero fuerit rei uel q̃titatis maioris decẽ marchaꝝ notarius possit exigere ultra dictos.xx.soldos de aliis marchis pro singula marcha soldos duos:ita ꝙ pro qualibet etiã maxima q̃titate hẽat duas marchas tantũ & nõ ultra.

De salario notariorũ pro instrumentis mutui & uenditi. Rubrica.C.LXXXVIII.

Mutui.

Venditionis bonorũ ad incantum.

Venditionis conuentionalis.

PRo instrumento mutui tradito per notariũ in publicã formam super decẽ marchis uel infra notarius possit exigere soldos.xx.A decẽ aũt marchis supra possit exigere de aliis pro singula marcha unum soldũ. Pro instrumento uenditionis bonorum factæ ad incantum de re uel q̃titate decem marcharũ uel infra possit notarius exigere soldos.xl.A decẽ uero supra possit exigere pro singula marcha de aliis soldos duos. Ita ꝙ non habeat ultra libras.xii.quantæcũq; fuerit rei uel q̃titas. Pro instrumento uenditionis conuentionaliter factę non ad incantum si fuerit decem marcharum/uel infra habeat notarius soldos.xx. A decem autẽ marchis supra exigere possit de aliis pro singula

marcha ſoldos duos.ita q̄ pro q̄tacūq̄ magna q̄titate nō habeat ultra libras.xvi. Pro inſtrumento publico finis & remiſſionis de q̄titate decem marcharū uel infra habeat notarius ſoldos.xx. Si uero fuerit a decem marchis uſq̄ ad.xl.habeat notarius ſoldos.xxiiii.de alia uero quantacūq̄ maiori quātitate habeat ſoldos.xxxii. Pro inſtrumento ſindicatus tutele/curiæ uel factorie habeat pro ſingulo prædictorū mandatorū ſoldos.xx. Pro inſtrumento actorie ad lites habeat notarius ſoldos.xvi. Pro inſtrumento procuratorii ad exigendum quitandū compromittendum ad cauſas iudicii ſoldos.xxiiii. Pro inſtrumēto locationis ad tempus factę ſoldos.xvi.

Finis remiſſionis.

Syndicatus / Tutelę / Curę / factorię

Actorię ad lites

Procuratorij ad exigēdū / quitandū / cōpromittē / ad cauſas.

Locationis ad tempus

De ſalario notariorū pro inſtrumentis teſtamentorū & ultimarū uoluntatum. Rubrica.C.LXXXVIIII.

PRo inſtrumento teſtamēti in quo extraneus inſtituitur deductis legatis & debitis ac omni ere alieno/notarius poſſit exigere pro qualibet marcha hereditatis ſup qua ipſe ſcripſit & tradidit in publicam formam inſtrumentum ſoldos duos/dūmodo non excedat q̄titatem decem ducatorū. Et extraneus intelligitur qui non fuerit teſtatori cōiunctus de deſcendentibus/uel aſcendentibus/fratribus aut filiis fratrum. Pro inſtrumento teſtamenti quo ſuus heres inſtituitur pro qualibet marcha illius hereditatis habeat unū ſoldum/deductis pridem legatis & omni ere alieno:dūmodo non excedat ſummam decem ducatorū. Pro inſtrumentis legatorū pro qualibet marcha ſoldos duos neqū excedat.x.ducatos. Pro inſtrumento confecti inuentarii ſoluatur notario iuxta laborem eius/& facultatē hereditatis & moderationem & taxationem curiæ.

Teſtam.ti q.ꝫ extraneus inſtituitur

Teſtam.ti q.ꝫ ſuus heres inſtituit.

Legatorū.

Inuentarij.

De ſalario dando notariis propter oſtenſionem prothocollorū. Rubrica.C.LXXXX.

NOtarius ab aliquo cuius interſit requiſitus oſtendere ſuū prothocollū teēatur illud ſine aliqua ſolutione pquirere/& quęſitū parti requirenti oſtendere / & poſſit notarius pro huiuſmodi oſtenſione recipe uel exigere octo ſoldos/ſi oſtē/

ſum prothocollum fuerit de notis eiſdem notarii. Si uero fuerit de notis alterius tabellionis tunc poſſit notarius exigere ſoldos octo propter perquiſitionem/& propter oſtenſionē ſoldos octo/

Notarius uero qui contrafecerit cadat in pœna medię marchę curiæ applicandæ.

De ſalario caballariorꝫ & pręconū. Rub.C.LXXXXI.

VT nō bonę conſuetudines deleantur. Statuimus ꝙ præ/cones: caballarii/& nūcii pro labore ſuo habere debeant intra terram Vtini ſoldū unū: & extra pro quolibet mi/liari ſoldos duos & non ultra & ſi plus receperint puniantur in duplum eius quod acceperint/ei qui ſolucrit applicandū.

Quot ruſtici nō capiāt pdices de nocte. Rub.C.LXXXXII.

CVm patria foriiulii multis nobilibus repleta undequaq; euidenter appareat/quoꝝ ſalus/& uita/uenandi/& aucupandi exercitiis refoueri conſueuit: hac conſtitutione decernimus ꝙ ruſtici qui agriculture operibus deſeruire debēt/nō audeant capere perdices de nocte/nec ſine canibus lepores inſectando eos laqueis ad necem perducere/ cum uenationes & aucupationes quaſi ad nihilū ſint deductę per ruſticos & ſic nobiles qui per caſtra ſua habitāt carēdo uenādi & aucupādi ſolaciis/ ſint quodāmodo priuati & cogantur in carceribus pmanere.

Quot cōſtitutiones patriæ particularibus ſtatutis locoꝝ non debeant derogare. Rubrica.C.LXXXXIII.

ITem conſtituimus ꝙ ſtatuta antiqua exiſtentia/ & dudum obſeruata in aliquibus locis iuriſdictionem habentibus/debeant in ſua firmitate manere/nec in illis locis debeant derogari.& per has cōſtitutiones pręſentes antiquis ſtatutis municipalibus cuiuſcūq; loci non intelligatur ibidem ullatenus derogatum. Deo gratias. FINIS.

¶Venetiis per Bernadinum De Vitalibus Venetū Anno Dñi M.CCCCC.XXIIII.Die.XX.Setembris.

Rancisc⁹ foscari dei gratia dux venetiarum ꝛc. Nobilibus ꝛ sapientibus viris Marco Bandulo de suo mandato locũtenente patrie forijulij ꝛ successoribus suis fidelibus dilectis salutẽ ꝛ dilectionis affectum. Significamus vobis ꝙ in milesimo quadringentesimo vigesimonono: indictione septima die quartodecimo mẽsis presentis Julij in nostris consiliis rogatorũ ꝛ addictionis capte fuerũt partes infrascripti tenoris vz. Cuz locũtenens ptie forijulii vigore mandatorum nostri dominij alias factorum circa hoc conuocari fecerit nouiter iuxta mores patrie consilium parlamenti pro reformatione constitutionum patrie predicte. In quo proposito negocio dum illi de dicto parlamento super quatuor in tribus capitulis forent differentes ipsi nostro locũtenente apparuit ꝙ finis poneretur ipsis capitulis ꝛ voluit ꝙ per nostrum dominium super ipsis capitulis prouideret. Que capitula sunt hec vz. ¶ Primum de penis exigendis per habẽtes garritũ. ¶ Secundũ de territorio iudicando ꝛ de iudicio ¶ Et tertiũ de feudis. Et pro expeditione ipsorum capitulorum ꝛ duarum constitutionum addendarum nouo volumini constitutionum comparuerunt ad presentiam nostri dominij septez honorabiles oratores prelatorum: nobilium: ꝛ communitatuz ipsius patrie quibus necessarium est expeditionem dare. Vadit pars ꝙ respondeatur ipsis ambasciatoribus ꝙ nostra dominatio continue fuit ꝛ est disposita regere ꝛ gubernare dictam patriam ſm constitutiones generales ꝛ statuta municipalia existentia in locis ꝛ terris ipsius patrie. Et ꝙ si inter ipsas constitutiones generales ꝛ iura municipalia sunt alique veritates seu discrepatio aliqua propter quas oriri videtur dubium ipsa dubietas declaretur: vt nostri locũtenentes patrie qui per tẽpora erunt aperte sciant quid agere habeant ꝛ obseruari. Et propterea affectantes quietem ꝛ totius patrie bonum sumus contenti ꝙ per consilium preteriti parlamenti possint reformari etiã dicta capitula vz de penis exigẽdis: ꝛ de iudicio: ꝛ de territorio. Ita ꝙ inter ipsa capitula constitutionum: ꝛ inter ipsos ordines municipales non sit diuersitas vel obscuritas sed aperta ꝛ clara concordantia. Et ita mandabimus nostro locũtenenti ꝙ fieri permittat. Verum per has nouas reformationes non intelligimus nec intelligi volumus in aliquo derogari appellationibus in omni casu: quas expectare volumus ꝛ declaramus locũtenenti nostro patrie predicte. Volumus insuper ꝙ reformationibus nouiter factis per substitutum consilium parlamenti vel aliqua earum ꝛ presertim super penis imponendis que vigore constitutionum veterum expectabant ad cameram sui ad mensam patriarchalem non derogetur in aliquo neqz derogatum esse intelligatur camere nostre predicte circa exactionem penarum predictarum nisi forte clare constaret ipsas penas per municipales priuilegia: vel statuta ad aliquos alios spectare aut diuidi debere aliter. ¶ Ad capitulũ tertium de feudis. Respondeatur ꝙ volumus si differentia fuerit aut vertetur inter aliquas personas priuatas occasione feudi ipsa differat seu causa per nostrum locũtenentem patrie cognoscatur ꝛ terminatur. Si vero differentia fuerit inter nostrum locũtenentem nomine domini ꝛ aliquam specialem personam de ca. spectante ad feudum volumus ipsam differentiam ꝛ causam diffiniri per septez feudatarios pares cure ꝓut iura disponunt: reseruata tamen appellatione ad nostrum dominiũ. ¶ Ceterum qz vltra premissa supplicauerunt vt eis concedamus ꝙ in volumine constitutionuz de nouo factarum addere possint vnum capitulum per qõ concessum sit propinquis ꝛ lateranis posse presentare super possessionibus ꝛ bonis stabilibus patrie de cetero vendentur ꝛ alienabantur in patria quemadmodum concessum est ſ padoanis: vadit pars in eorum complacentiam ꝙ concedatur est ꝙ ipsum consilium parlamenti possit addere seu addi facere in dicto volumine nouo dictũ cap. ꝓut concessum est padoanis. Resecatis tamen verbis supfluis ꝛ impertinentibus ꝓut ipsi cõsilio vti-

lius ⁊ melius apparebit. ¶ Ad vltimam vero partem per quã petunt q̃ dignetur cõ formare propositum in consilio parlamenti in fauorem communitatis Glemone per quem ordinatur q̃ hi qui non habitant in ciuitatibus terris ⁊ castris muratis ⁊ habitatis patrie seu in villis ipsis locis subiectis ⁊ contiguis non possint alibi q̃z in locis predictis mercandare mercimonia conducere ⁊ exercere sub pena librarti quinquaginta ⁊c. Respondeatur q̃ ob sinceram fidelitatem ipsius communitatis nostre essemus semper prompti in quibuscunq̃z licitis ⁊ honestis complacere prefate communitati. Sed quoniam hoc esset contra deum ⁊ humanitatem ⁊ in damnum patrie ⁊ locorum nostrorum ac etiam ciuitatis nostre Venetiarum ad quam tanq̃z ad caput ⁊ principium aliorum locorum nostrorum habemus ⁊ habere debemus spiritus nostros: ⁊ presertim in facto mercantie tantum necessarie ciuitati nostre predicte nõ possumus eis complacere in hoc. Tamen audientes ea que dicunt de contra bannis fieri quod conducitur huc ⁊ illuc contrabanna nostra ⁊ in damnum nostri dominij ⁊ ipsius communitatis scribemus ⁊ mandabimus nostro locũtenenti patrie ⁊ successoribus suis q̃ circa hoc faciat ⁊ prouideat vti eidem necessarium apparebit vt ipsa contrabanna cessent pro bono ipsorum nostrorum fidelium ⁊ nostri cõmunis. Ad reliqua exposita per ipsos ambasciatores respõdeatur eis q̃ quia predicta sunt nostre q̃ oportet illa expedire per alia nostra consilia ipsi pro nunc habebunt pacientiam. Nam q̃tũuis habiliter fieri poterit prouidebit circa premissa: que fidelitati nostre cum nostris consilys suprascriptis scribemus ⁊ mandamus quatenus omnia scripta contenta in capitulis ⁊ responsionibus suprascriptis obseruare: ⁊ obseruari facere inuiolabiliter faciatis ⁊ debeatis: facientes has nostras literas in cancellaria nostra deinde ad futurorum memoriam registrari. Volumen vero constitutionum nouiter reformatorum in cõsilio parlamenti quod nobis sub bulla vestra nisistis vobis remittimus per eosdem oratores sub bulla nostra vt ibi fit ⁊ in occurrentibus casibus valeat operari ſm q̃ in consilio predicto determinatum est.

¶ Data in nostri ducal. dominij Palatio die quartodecimo Julij indictione septima. Mcccc. xxviij.

Franciscus Foscari dei gratia Dux Venetiarum ⁊c. Nobilibus ⁊ sapientibus viris Vitali miani de suo mandato locũtenenti patrie Fori Julij ⁊ successoribus suis fidelibus dilectis salutem ⁊ dilectionis affectum. Venerunt vt sitis ad presentiam nostram oratores pro parte fidelis nostre cõmunitatis Utini ⁊ compatuotarum ipsius patrie porrexerũtq̃z nostro dominio aliqua capitula que examinauimus: ⁊ volumus super illis habere optimam considerationem. Ad ipsa vero capitula fecimus nostram responsionem sicut inferius videbitis de verbo ad verbũ. Quapropter nostro collegio habente auctoritatem nostri consily rogatorum ⁊ additis in hac parte volumus ⁊ vobis mandamus quatenus capitula ⁊ responsiones nostras factas vti iacent debeatis obseruare ⁊ facere inuiolabiliter obseruari: facientes has in actis deinde ad futurorum memoriam registrare. Tenor autem capitulorum sequitur vs. Et primo quoniam plerunq̃z solent Magnifici. B. locũtenentes patrie velle cognoscere causas alicuius delicti cuius punitio cõtra delinquentes spectat dominis prelatis nobilibus ⁊ communitatibus patrie sub quorum ⁊ quarũz iurisdictione cõmissum est: solentq̃z sepius domini prelati: nobiles: ⁊ communitates patrie aggrauari ad faciendum sumptus ⁊ expensas mittendo vel Utinũ ad dominos locũtenentes vel etiam Venetias per defensionem suarum iurisdictionum. Ideo supplicetur Serentissimo. B. domino nostro Venetiarum quatenus dignetur specialez cõmissionem ⁊ mandatum facere Magnificis. B. locũtenentibus futuris ⁊ presenti q̃ non derogent in aliquo iurisdictionibus ⁊ approbatis consuetudinibus ipsorum

Cause et delicte alicuius sub priuata furisdicty commissoru vt mittatur q̃. loc. ad ipsos tus dictnes.

D.prelatorum:nobilium ꝛ communitatuȝ patrie. Et ꝙ q̄ȝ alique querimonie deue-
nient seu denunciabunt ipsis Magnificis. D locūtenentibus de aliquo delicto per
aliquem cōmisso ꝙ huiusmodi querelantes remittantur ad. D.prelatos:nobiles ꝛ
communitates patrie sub quorum ꝛ quarum:iurisdictione factum ꝛ perpetratuȝ est
ꝛ ad quos punitio eiusmodi delicti spectat ꝛ pertinet. Et hoc petatur de gratia epi-
scopali cum supplicatione. Ad primum respondemus ꝛ volumus ꝙ denuncians fa-
ctas nostro locumtenenti de malis commissis in iurisdictione alicuius patrie si ipse
locūtenens requiretur ipse remittat ad illum ad iurisdictionem cui spectabit saluo
2 iure appellatione ad ipsum locumtenentem in appellabilibus. Secundo supplicetur
eidem Serenissimo. D. D. nostro Venetiarum ꝙ prouideat ꝙ iurisdictio meri ꝛ mi
xti imperij quam habet vestra communitas ciuitatis Austrie in omnibus ꝛ per om-
nia obseruatur ei ꝛ exponatur de eo ꝙ iste Magnificus D. locūtenens formauit no
uum processum contra Nicolaum Alberti de Budrio alias per sententiam absolu-
tum ꝛ liberatum de culpa ꝛ ratione homicidij cuiusdā Jacobi de Gabiano ꝛc. quo-
niam vt semper fuit moris quando aliquis absoluitur siue absolutus fuit coram ga-
staldo ciuitatis Austrie de aliquo delicto debet esse absolutus ꝛ liberatus corā omni
alio dominio ꝛ iudicio de homicidio seu alio delicto de quo ractatus fuisset ꝛ culpa-
tus est fecisse sub eodem dominio vbi absoluitur. Jdeo supplicetur etiam ꝙ hec iu-
risdictio ꝛ consuetudo obseruetur ꝛ confirmetur valeatq̇ȝ ꝛ teneat. Ad secunduȝ re
spondemus ꝙ sumus contenti ꝙ iurisdictio meri ꝛ mixti imperij seruetur commu-
nitas ciuitatis Austrie. Et quoniam in dicto capitulo exponitur de casu ꝓcessus for-
matus contra Nicolaum Alberti de Budrio per locūtenentem patrie de quo casu
non habemus informationem mandabimus eidem locūtenenti ꝙ nos informet su-
3 pra stando procedere contra eundem Nicolauȝ. Tertio ꝙ merescalcus ꝛ caballarij
quomodocunq̇ȝ suum exercendo officium vȝ. Jn querendo vel capiendo vel perse-
quendo aliquem malefactorem aut aliquem ractatum ꝛ culpatum seu condemnatū
de aliquo crimine ꝛ delicto:aut requisitus seu requisiti ab aliquo ad faciendum tre-
guas nobilibus ꝛ ceteris compatuotis vel de mandato. M. D. L. nullum salarium
nec vllam mercedeȝ possint aut debeant habere vel petere pro huiusmodi captura:
inquisitione:persecutione aut alio actu spectante ad officium suum:vt supradictum
est. Jdeo supplicetur eidem Serenissimo. D. D. nostro ꝙ prouideat ꝙ non habe-
ant ꝛc. quoniam nunq̄ȝ fuit antea consuetum : ꝛ presertim quia habent salarium ab
eodem dominio vel ad hoc faciendum sunt deputati:ꝛ etiam quia possent multoties
ire vel fugere se ire ad querendum vel capiendum aliquem causa faciendi sibi satis-
fieri:ꝛ per consequens quandocunq̇ȝ volent facerent sibi pro sua mercede solui:que
res vertetur in maximum detrimentum ꝛ preiudiciuȝ illorum qui sunt reputati pro
malefactoribus:ꝛ per consequens perderent bona ꝛ personam ꝛ patriam. ¶ Ad ter-
tium respondemus ꝙ sumus contenti ꝙ sicut in capitulo continetur Merescalcus
patrie ꝛ Caballarij non habeant aliud salarium seu mercedem vltra illud quod ha-
4 bent. ¶ Quarto supplicetur ꝙ cancellarij dñorum locūtenentium quando formant
ꝛ scribunt aliquem processum siue sententiam aliquam contra aliquem condemna-
tum aliquo crimine vel delicto criminali nihil debeant accipere pro huiusmodi scri-
ptura ꝛ processu pro mercede aut litterarum aut alterius scripture ꝛ processus seu
sententie quam scribunt in fauorem alicuius ꝙ taxetur eoruȝ merces ꝛ ponatur eis
meta quoniam salarium nimium exigunt. ¶ Ad quartum respōdemus ꝙ volumus
ꝙ cancellarij locūtenentium nihil debeant accipere pro scripturis seu processu cri-
minali nisi tantum pro depenando scripturam aliquam criminaliū solidos quatuor.
Jn actibus autem ꝛ scripturis ciuilibus habere debeant id quod terminabitur per
5 locūtenentem patrie. ¶ Quinto exponatur ꝙ quando aliquis mittit in aliquā pos-
sessionem plures personas ad laborandum omnis qui intrauerint de mandato mit-

tentis ipsam possessionem solent conueniri de exforcio. Ideo prouideatur q̄ solum principalis committens exforcium seu existens causa exforcij cōmissi in mittēdo eos in possessionem condemnetur ꝛ non omnes in libris quinquaginta pro vno tantum exforcio. ¶ Ad quintum respondemus q̄ fiat vt petitur. ¶ Sexto supplicetur eidez Serenissimo D.D.nostro q̄ prouideat q̄ alique constitutiones que nō sunt appro bate in consilio parlamenti reuideantur corrigantur ꝛ reformētur per alias facta est instantia. ¶ Ad sextum respondemus q̄ quando reuertentur in patria poterunt de stinari nobis constitutiones quas volunt debere aprobari vt illis videre ꝛ examinare possimus. ¶ Septimo si quis cōdemnatus fuerit in pena pecuniaria aut aliter qui sit ꝛ appareat iuste ꝛ legittime debitor vnius vel plurium creditorum q̄ talis cō demnatio facta per .D.D.L. non fit neq̄ vertatur in preiudicium creditorum qui sunt ꝛ esse apparent priores tempore. Et per consequens priores creditores bēant potius in bonis huiusmodi condemnati neq̄ per scripturis siue snijs aut pcessu no tato per cancellarios dominorum locumtenentium possit fieri aliqua executio in bo nis suis in preiudicium creditorum: sufficit enim eis pro penis posse detineri. Ita ta men q̄ non intelligatur derogatum neq̄ derogetur statutis particularibus alicuius loci patrie. ¶ Ad septimum respondemus q̄ intelligatur tantum in beneficium pa tronorum. ¶ Octauo q̄ caballary non concedantur nisi contra conuitos: ꝛ facta fide conuentionis excepto q̄ pro affectibus ꝛ liuellis. Si vero aliquis contrafecerit faciē do pignorari non conuictum dicte expense sint in eius preiudicium. Et quia Caballary portantes plures citationes vel pignorationes plures personas integrū petunt salarium taxatum per constitutionem q̄z quilibet predictorum: prouideatur igitur q̄ soluatur eis pro rata iuxta formam constitutionis sub rubrica ꝛc. Et q̄ non possint ire caballary plures vno ad pignorandum aliquem: excepto q̄ contrafacientes riuel lum ꝛ data familia creditori. Et q̄ dicti caballary vnus vel plures qui ibunt nō pos sint neq̄ debeant facere sibi solui nisi ab eo qui eos miserit. ¶ Ad octauum respon demus q̄ fiat vt in capitulo continetur. ¶ Nono q̄ mareschalcus vel sui familiares vel caballary si requisiti fuerint aut ad instantiam alicuius persone equitauerant. s. pro capiendo aliquem pro debito: vel dando familiam contra facientes riuellum: vel ponendo aliquem in tenutā vel pignorando vel huiusmodi faciendo: tunc ꝛ eo casu debeant habere pro singulo equo ꝛ pro singulo miliari iuxta formam constitutionis sub rubrica de salario caballariorum ꝛ preconum. Intelligentes tamen de tali nu mero equorum qui sufficiat pro expeditione negocij requirentis q̄ si plures fuerint non soluatur eis Et q̄ debeant per villas ꝛ loca ad que ibunt ꝛ mittentur suis sum ptibus. ¶ Ad nonum respondemus q̄ contenti sumus sicut in capitulo continet. ¶ Decimo q̄ aduocati ordinary iudicij domini locūtenentis habentes causas nul lo modo possint ire Venetias vel extra patriam pro aduocando neq̄z pro alijs per agendis nisi tempore feriarum: excepto pro eorum propriis negocijs ꝛ non alienis. contrafacientes autem cadant in penam quinquaginta ducatorum dominio appli candorum. ¶ Ad decimum respondemus q̄ fiat vt in illo continetur. ¶ Undecimo q̄ domini vicarij non valeant aliquas penas exigere nisi in iudicio per dominum lo cumtenentem fuerit sententiatum. Et q̄ non debeant fieri relationes contra nō pro ducentes pignora nisi ad requisitionem principalis vel sui procuratoris qui miserit ad pignorandum: q̄ si talis relatio fm requisitionez talis persone fuerit facta sit nul lius valoris ac si facta non esset. Et q̄ si quid acceperint ipsi domini vicarij cōtra for mam supradictam q̄ teneantur ad restitutionem. ¶ Ad vndecimum fiat. ¶ Duodecimo q̄ domini locumtenentes de cetero non pronuncient eorum condemnationes contra aliquos quando fit punitio corporalis contra aliquē: licet possint eas pronun ciare ad banchum sui solitus inditij. ¶ Ad duodecimum respondemus q̄ obseruetur consuetudo: saluo q̄ si aliquis ex condemnatis soluerent condēnationem antecz̄ publicetur dictus .D. locūtenens non dz illum pronunciare.

6 7 8 9 10 11 12

¶Data in nostro Bucali palatio die nono Maii indictione quintadecima Millesimo.ccccxxxvj.

FRanciscus Foscari dei gratia Dux Venetiarum ꝛc. Nobilibus ꝛ sapiẽtibus viris Francisco Bembo militi de suo mandato locũtenente patrie Fori Julij ꝛ successoribus suis fidelibus dilectis salutem ꝛ dilectionis affectum:significamus vobis q̃ in nostris consilijs rogatorũ ꝛ additionis in Millesimo quadringentesimo vigesimoquinto in dictione tertia:die decimooctauo mensis Junij capta fuit pars infrascripti tenoris vz.Cuz pro parte fidelis communitatis nostre Utini fuerit nostro dominio humiliter supplicatum q̃ cum cancellarij nostrorum locũtenentium duxerint in consuetudinem se impedire in ciuilibus ꝫ id quod soliti erãt obseruare cancellarij patriarum:dignarentur mandare ꝛ ordinare q̃ ipsa ciuilia fieri debeãt de cetero per notarios vtini ad hec deputatos ꝛ de ipsis cancellarius locũtenentis nullatenus se impediat.Et bonum sit dicte communitati in hoc cõplacere: vadit pars q̃ respondeatur dicte communitati ꝛ sic mandetur locũtenenti nostro ꝛ successoribus suis q̃ debeant obseruare q̃ cancellarij nostrorum locũtenentiuz qui de cetero eligentur de causis ciuilibus non se debeant aliqualiter impedire:sed ipse cause ciuiles spectare debeant solum ꝛ fieri ac scribi per notarios Utini ad hoc deputatos vel deputandos.Verum mandauimus q̃ cancellarius presentis locũtenentis:ꝛ similiter cancellarius viri.M.de sancto Venerio milite iuri nostri locũtenentis in eorum recessu deinde dimittere debeãt omnes quaternos ꝛ registra causarum ciuilium ordinate in cancellaria Utini vt fideles nostri deinde rationes suas videre ꝛ habere valeant vt cõueniens ꝛ iustum est.Et quideat predictus pñs locũtenens ꝛ sanctus eius successor q̃ cause ciuiles sint q̃z habilius ꝛ equalius possunt diuise inter cancellarios suos predictos ꝛ notarios predictos vtini ad hoc deputatos vel deputandos.Remanẽtibus tamen cause appellationum cancellarijs locumtenentiuz nostrorum vt sunt ad presens. Has autem nostras litteras faciatis in actis cancellarie vestri regiminis ad futurorum memoriam registrari:ꝛ suprascriptam partez in ea contenta obseruare ꝛ obseruari facere inuiolabiliter debeatis.

¶Data in nostro Bucali palatio die.xviiij.mensis Junij indictione tertia.Mcccxxv. Laus deo.

BIBLIOTECA CIVICA DI UDINE

FRANCISCUS Foscari Dei gra. Dux Venet. etc. Nobilibus, et sapientibus viris Andree Donardo de suo mand.to loc.ti prie. Fori Julij, et successoribus suis fidelibus dilectis salutem, et dilectionis affectum. Alias scripsisse meminimus Nobilibus viris Thome Duodo tunc locut.ti nro prie. Fori Julij, et successoribus suis litteras nras infrascti tenoris; Quorum exponi, ut relationi oratoris fidelis Coitatis nre Ciuitatis Austrie percepimus, uidetur opponi. Et cu semp fuerit, et intentionis nre sit, ut ipse lre exponem habeant; Volumus, et mandamus uobis, ut ipsas lras nras, prout iacent, obseruetis, ac in futuru inuiolabiliter obseruari facere debeatis tam p tempore preterito, a die dat. earu citra qz p pnti, et pro futuro. Tenor predictar literar talis est, vz.

Grauata est cora nobis p eius oratores fidelis Communitas nra Ciuitatis Austrie de quadam Constitutione nouiter facta circa facta uenditione bonoru stabilium, qua cauetur agnatos, et vicinos posse pmare, et re uenditam pter uoluntate Contrahentium acquirere. Cum asserat esse contra antiquas Consuetudines, et in eius, et Ciuium suoru malefitium redundare; Supplicauitqz prouideri, q ipsi dicte Constitutioni no subiaceant. Quare cu semp uoluerimus magna habere ad innouationes aduertetiam, et imitari uoluerimus Consuetudines solitas; illasqz quas ei pmisimus obseruare. Deliberauimus, et uolumus, ac uobis madamus, ut ipsos de Ciuitate Aust. in toru antiquis Consuetudinibus Conseruare debeatis in uenditionibus, et emptionibus suis, et nullatenus ptti, q Contra illoru uelle p dicte noue Constitutioni subiaceant, uel stare Cogantur. Dat. in nro duc. palatio die 26. ms oct. md. 5. 1441.

Dat. in nro duc. palatio die. x. ms februarij Indict. xi.me M cccc xlvij.o

Franc.s dela Siega Canc.r

De Const.e de agnatis, et uic. non habeat locum in Ciuit. Austrie.

IN patria Fori Julij adest Const.o generalis, qua cauetur agnatos, et uicinos posse pmare, et rem uenditam pter uoluntate ementium acquirere. Visa Constitutione p lras Ser.mi Du. Do. Venetor. facta est exempta Communitas Ciuitatis Austrie. Queritur an comphendat forenses possidentes ementes ibidem imobilia, ut p hanc exemptione etiam ab ipsis exempti esse intelligatur. Et an extenditur alibi, ut Ciues Austrie possint in quocunqz loco dicte prie fori julien emere absqz impedimento dicte oblationis agnator. Quare puto in utroque q ipsa exemptio no extenditur ad forenses, nec extra locum Ciuitatis Austrie. et hoc sequendo doctrina Bar. et Doc. in L. Cunctos populos, C. de summa tri. in. 7. qone prin.li in S. sed possit dubitari de tali qoe in Anglia est Consuetudo etc. Vbi dicitur q uerba sunt diligenter intuenda aut disponunt circa res, et tuc talis exemptio afficit quascunqz res ibidem sitas siue a Ciue, siue ab aduena possideantur L. rescripto in fi. ff. de mune. et hon. L. an in totu C. de edif. priuat. aut uerba disponunt ca.

Cons.m Fasonis an exemp.e supra a Const.one de ag.tis et uic. extendatur ad forenses, et loca alibi in pria sita.

ptsona, et tuc no portiountur ad fortnstm. nte tecta loca et. Idem tenent Bal. et Florianus in d. l. Cunctos populos t. in l. si arrogator in plt. col. ff. de dopt. dnus dsr. in cons. 16. incipiente Viso r. gonis, et in cons. 128. incip. Consideratis uerbis tnsti p. Sta in casu pnti Verba lrar g. mi au. do. Dnitor loquuntur repsse in psona, et localiter, dum dicit, Volumus ut ipsos a Ciuitate dust. ttr g. non comphendent forenses, nte tnttndentur ad bona sita alibi.

Jason de Mayno ju. ut. doctor.

Apponis interpositis a sentys latis p gs. sapientis cognoscent an. lor, sicut p dud. no cognoscebantur in A 47 so

FRANCISCVS S. Cosari dti gra dux Vmbr etc Nobilibus et sapientibus Viris Vitali Miani et suo man. locutentni pri. fori fulij et tius successr fidelibus dilectis salute, et dilectionis affectum. Cupientes quatum nobis sit cum honestate possibile quidem q subditi nri a laboribus, et sumptibus sublevtntur; q q, in tor causis et negocijs expeditione celerem consequatur, deliberauimus cum nro gs. Rogatus, et additionis, ac statuimus in posterum obseruandum, q sicut hactenus gsuetu est, q appones sententiaru que pnunciantur in terris et locis nris a pte terre seu aliqbus nr. et gs. sapientis interponuntur ad dud. nros no. sententiau, qui ad requisitionem pti. uel unius earu tenentur tales sententias in causa apponis remittere ad consilium sapientum, datis et partes confidentibus, et suspectis, secundum quoru gsilium postmodu dicti dud. nihil addendo, uel minuendo pnunciare tenentur; et p hunc actum ipsi dud. acceptr consuluerut p cartis suis quinq pro cent. Ita dicetro obseruetur q apponens sententiaru, que in omnibus terris, et locis nris a parte terre et cattro pstentur de Consilio sapientis, interponi debeant. et uadant ad potestate illius nri Ciuitatis, ubi dicte sententie late erunt et cons. sap. Qui potestas cu Curia sua sit tenet. et diffinitor in causa apponis; et si pres, aut aliqua earu requirent causam apponis committi gs. sapientes ipse ea committere teneatur uni et numero gsidentiu, et postmodum habito gsilio illius sapientis, cui causa apponis delegata fuerit, ut ea missa, aperiat illud et pronunciet secundum ipsius Cons. cotinentiam, sicut auditores facere consueuerat. Utru ut subditi nri q tum possibile sit ab expensis alleuientur, tenore nre ordinatum, et declaratum ipse sit, q rectores nri, aut alij dni officiales habere no debeant illa quinq pro Cent. nec aliquid aliud a expensis, quas ipsi subditi nri ad offm Auditor habere gsuerunt.

Vidi in hac matteria Cons. et pra fol. 82.)

Datt in nro duc. pal. die. 21. julij, ind. 13. 1435.

Dd. duo sententys latis a gs. sap. si conformes sint, appellari no licet. an. A 47 77

FRANCISCVS S. Cosari com gra dux Vmbr etc Nobilibus, et sap. Viris Laurentio donato et suo man. Locut. pri. Foriulij, et successoribus suis fidelibus dilectis salute, et dilectionis affectum. Ex informatione uram significamus uobis q in M CCCC XXXI. die 21. me Aug. ad requisitionem, et instantiam illius fidelis Ciuitatis nre Utini deliberauimus, et statuimus cu nro gs. rogatus et addit

& qn. latę sunt duę sentię diffinitiuę pro una ptium & 95. sapientu, et secunda est confirmatoria primę, q ulterius no possit appellari iuxta continentia, et tenore litterarum alias p nos scriptarum dictę Communitati. Cum hoc q si forte pro una ptiu ferretur sentia, quę damnare posset, ut quid pnunciaretur posset nullum de aliqua causa, uel absolueretur pars ab obseruatione iudicij, aut alia sententia, quę non diffiniret negociu principale, et merita causę, talis sentia non computetur in illis duabus sentijs latis. Et in effectu q dicta ps intelligatur & duabus sentijs diffinitiuis latis, et decisorijs sup negocio principali, et no sup ineptitudine, uel nullitate petitus. Mandamus itaq uobis, ut hanc parte, et ordinem obseruetis, et faciatis inuiolabiliter obseruari.

Datę in nro duc. pal. die 3. ms Martij Indict. 2. 1439.

FRANCISCVS Foscari dei gra dux Venet. etc. Nobilibus, et sap. uiris Laurentio Donato locut. prię fori iulij, et Successoribus fidelibus dilectis salute, et dilectionis affectum. Fuerunt ad pntiam nram oratores fidelium Communitatu nrarum Utini, & Ciuitatis Austrię exponentes in uno Capitulo constitutionu suaru contineri, q ad requisitionem partium, seu alterius earu littere utriusque ante Locuntenentem mitti debent ad 95.m sap. Videtur n. q litte huiusmodi mittuntur ad Cons.m Vic.i Utini, et similiter alios Vicarios, qui fuerunt p tempore, qd indecens est. Unde supplicauerunt ad hoc puideri, ut res equę, et iuste procedant. Nos igr considerantes petitione eorudem nrorum fidelium iustitię, et equitati bene conuenire, fidelitati urę scribimus, et mandamus quatenus de cetero no pmittatis huiusmodi littere euolui ad consilium uri Vic.i sed alterius sapientis; quia condecens est, q ipse Vic.s uacet offo suo, et in alijs no se immisceat; Et ita de cetero obseruare, et obseruari facere debeatis

Datę in nro duc. pal. die 24. octobris indict. 3. 1439.

Commissiones causaru fieri no debere ad Consilium Vic.i dnorum Locut. in l.o A. c. 7 81.

Nota et q Compromissa fieri no possunt in psonas Rectoz, aut uicarioz suoru & prout infra descripta fol. 83.

FRANCISCVS Foscari dei gra dux Venet. etc. Nobilibus, et Sapientib. viris Fantino Viaro & suc. man.tis loc. prię fori iulij, et success. suis fidelibus dilectis salutem, et dilectionis affectum. Fidelis Communitas nostra Portusg. nobis exponi fecit q no obstantibus legibus, et consuetudinib. suis uolentibus, ut uos & appellationibus Potestatis sui sitis iudex, uobis p aliquos fertur q ad requisitionem alterius ptis debetis tales appellones committere consilio Sap. et hoc uidere dicit, et ordinis nri disponentis q referente una partiu litte comitti debeant 95. sap. & quo admodum admiramur. Nam ipse ordo no de huiusmodi appellonibus loquitur uel disponit, quę p uos decidunt, sed & causis principalibus, quę cora uobis agitantur et & appellonibus sen-

Commissiones ad 95.m sap. fieri no posse causaru in appellone utriusque coram Tribunali D. Locut. in l.o A. c. 7 85.

trutinam curarum, que committi debent. Statuat scitis consultu esse, q̃ p nos audiuntur & decidimur apponis sententiis postatis Portus q̃: & si quis se appellare à decisione ura mult, ad Aud. nros sententiam habit recursum. Propter ea uolumus, & uobis mandamus, ut iuxta ordinis, et consuetudinis p dictos dñs Portuq̃ apponis sententiarum ta latarum, q̃s quę in futuru ferentur p Potestatem nrum qui p tempora fuerit, uel erit Portus q̃: no committere 95. sap. sed audire & decidere debeatis, et p mittere q̃ si quis a decisione ura se appellare mult, ad Aud. nros sent. uti consuetu est recurrat, & p eos audiantur.

Datę in nro cast. pal. die 6. aplis ind. 3. 1490.

Dominij subditi urbis nō possint ad lites in curia Romana. in l° A. fol. 75

FRANCISCVS Sforcia dei gra dux Mediol. etc. Nobili, et sap. uiro Laurentio Donato d suo man. locum priem Feritulij fideli dilecto salutem, et dilectionis affectum. Paupertas fidelis nra Thomasia de Vmbi habitans nobis porrexit quandam supplicationem, p qua conquerit q quidam Bth. hęres cuiusdam Henrici de Ciuitate Duc. iam diu habens secum certum litem nouiter iudicatam in Curia Romana impetrauit super p̃secutione cuiusdam apponis tadudum defuncti, tamq̃ citari fecit in curia quemadmodum uidebitis p supplicationem suam; et quia no intendimus talia ullo mo fieri, uolumus, et uobis mandamus, ut et hanc intelligere debeatis, et si sic esset reperiretis, ut in ipsa supplicatione cauetur, superscripto Bth. iniungere debeatis, et sub illa pena quę uobis uidebitur, ut nullo mo hanc causam in Curia p̃sequatur, sed si quis, illam cra iudicio secundum iura ordinis nros p̃sequatur; Nam no intendimus tolerare, ut subditi nri hoc mo frustentur.

Datę in nro duc. pal. die ultimo februarij, indict. 2. 1438.

Cause inappellabiles p. o. Aud. intromitti nō possint, ut ab. se nō impediant, sed obstruatur statuta et Constitut. Coitatis.

Cum Auditores nouj taqua Syndici con forma priuilegiorum, et statutorum fidelissimarum Communitatis nostrarum hucusq̃ obseruatorum inuiolabiliter, et con multas gratias captas in Cons.m Rogatorum, et tras Ducales factas sup concessionibus dictis Communitatę intromiserunt infinitas materias spectantes jud.m Potestatis, ipsi intromisit causas inappellabiles latas in Arengo, et inducunt sententias torquatorias, et cedulas preonerationum, et tr̃concta sententiarum, de qbus tr̃ forma statutorum nō pot appellari. Itē intromiserunt multas sentias latas a Cons.o sapientis, quarum appel.m spectat cos. sapientis. Itē intromiserunt sentias compromissarias, à quibus non pot appellari. tr̃ forma statuti, sed debet reduci ad arbitrium boni Viri. Itē causas, quę habuerunt duas sentias conformes, à qbus p mandatum tr̃ possum p Cons.m rogatorum appellari nō potest. Itē audiuerunt causas, quę transiuerunt in uigorem rei iudicatę, à quibus appellari nō pot sine speciali gra omis, et alia similia intromi-

Vide infra in hac materia per Capitulum 1502. in fine descripti fol. 82.

struunt, et fecerunt con dictas Concessiones etc. Cum nro Cons. X. deliberauimus, q omnia suprascripta facta, et intromissa quomodocunque con forma statutorum, et priuilegiorum p dictos Auditores, aut tanquam aduocatores in tali officio, Reuocentur, et reuocabant, et a cetero a pdictis, et de similibus, que essent contra priuilegia, uel statuta, uel Concessiones Communitatis dicti Auditores non debeant se impedire, nisi habeat ma datum a Consilio p aliquo Casu Criminali · Capta in Cons. X. in 1449. die 24. Januarij ·

CHRISTOPHORVS Mauro dei gratia dux Venetiarum etc. Nob. et Sapientibus uiris Benedicto Venerio de suo mandato Locumtenenti patrie Fori Julij, et successoribus suis fidelibus dilectis salutem, et dilectionis affectum · Dnus Nicolaus de Sauorgnano miles orator istius nre fidelissime Comitatis ad nram ptiam pfectus suppliciter a nobis petijt noie ipsius Comitatis, ut dignaremur mandare q causae inappellabiles p leges, et Constituta patrie p nos, et successores nros no obstantibus litteris Aud. nror. Sententiarum mittant, iuxta tenorem, et Continentiam cuiusdam ptis Capte in nro Cons. X. in 1449. die 24 Januarij · Quare ut pdicte nre fidelissime Comitati honestum a nobis petenti, et supplicanti morem geramus, uolumus et mandamus uobis, q suprascriptas causas, que p leges et Constituta patrie sunt inappellabiles no obstantibus aliquibus lris nror Auditorum sententiarum Abbatia sequendum formam, et continentiam suprascripte partis capte in nro Cons. X. in 1449. die 24. Jan. Restituto in arbitrio, et potestate unicuiq p uia gratie appellari posse · Has autem nras reportatas pdicte fidelissime Comitati nostre restituite ·

Data in nro ducali Pal. die 15. Septembris, Indictione 5. 1471.

Causae inappellabiles no obstantibus lris Auditorum sententiarum mittant.

ANDREAS Gritti Dei gratia dux Venetiarum etc. Nob. et sapientib. uiris Dno Justino de Mula de suo mandato Locumtenenti patrie Fori Julij, et successoribus suis fidelibus dilectis salutem, et dilectionis affectum · Si come uj e noto sono uenuti ala patria nra el Conte Vincislao de Porcia, et il prudente ms. Franc. da Crignis oratori del parlamento di quella Sp. et fidelissima patria nra; et ne hanno dimandato la Confirmatio de alcuni Capti p loro pntati, et formatj dal Collegio deli dottori. Li principal di quali sono li doi primj: et sopra quelli essendo stati aldilj piu uolte in Con deseq. con l'Eximio dottore ms. Vicentio Emiliano ambassator di quella fidelissima Comita di Cividal, et cu ms. Ludouico Merula p nome del Collegio di dottori, nec no cum il nuncio delj Nodari, no ni ha parso esser bisogno che si diuenj a nouj ordinj, essendouj molte bone Constitution di quella patria, che puedeno circa il regular, et pcieder delj Judicij, Le qual quando fossero obseruate, sariano di grandissimo beneficio, et comodo deli poueri litiganti; Ma ben ni ha parso esser necessario puedere p forma, che nello aduenir le siano inuiolabiliter exequite · Et pero cu il Collegio nro efficacissime ui imponemo a uuj, et a tutti li successori urj che nele liti et cause, che si trattarano, debbiate obseruare, et far obseruar le Constitutio di quella patria

Constitutiones patrie obseruent mare sup delationibus limitatis, et q in causis excedentibus summa L. 50. in scriptis, no aut in uoce pcedatur ·

nre ... Che da l'so in suso si debbi pendere in scripis, et no in voce, Excetto quelli, ch dalle p.te Constitutioni fossino riservati, et anco ch nelle Cause no si debbe dar dilatio alcuna oltra quelle, ch p esse Constituto, et ordinato, et in ch'o no mancarne ponto le ess quelle dilation causa di ogni errore ... Et generalm tutte le altre Constitution, ch sono in questa materia di judicij, acciò le liti, et Cause, no si facino immortal co ornutissima spesa, et total ruina delli poueri litiganti, ma ch le siano espedite nelli debiti, et statuti Terminj, et facendosi a questo modo, come ben di noi si Confidiamo, no è dubbio ch'el sarà co gradissimo beneficio di ogniuno. Et p.to pontette ogni uro studio, et exacta diligentia, dando tal bo principio, ch li successori nri trouando questo bo ordine da noi principiato habbiano causa di p.seguirlo el ch speramo habbia a succedere, et la obedientia ura li stessi mandati nre, et la bonta ura da nui ben Cognosciuta ... Has aut nras ad successi memoria regi-strandas pntibi restituite.

Dat in nra Cur. Ven. die 4. Sept. indict. 14. 1425.

Intus die 19 Sept. 1425. et publicat die 23 Sept. 1425. ad scalas palatij p-missa sono nube.

Cause inappell. et sentia quelibet appellabilis ob lapsum 4.or mesiu no obstanb quibuscunq; litteris ve-nentibs emanatis et emanandis.

ANDREAS Gritti Dei gra Dux Venet. etc. Nob. et sapientib. viris Ni-colao Mosmico d.to suo nep.i Locoten. priis fori fidelib. et successoribus suis fidelibus di-lectis salute, et dilectionis affectu ... Indoluerunt oratores istius Mag.tis ac fide-lissimi pris nri Sp.o. Venetius Aemilianus, et Tyberius Veranus doctores, et quotidie meditantibus suis Aud. Capitu et Ll.tis nec no Advocatoru nrorum Communis Contrauentiones priuilegiu, et Constitutionibus, siue statutis, et ordinibus ipsius Mag. pris tempore acquisitionis concessis, et p eisdem illis. Quod Cause inap-pellabiles tre forma statutoru p dictos no dedicantur in appellationem earum ipsis Au-dientib, uel Advoc. Hoc no, et illis quibus quisum est, ob lapsum quin-tuor mensium a die interponendi apponis sentia quelibet appellabilis et quamuis ea reseruatis causis et forma dictor priuilegior, et Constitu no esse appellabiles, seu suspendi no posse, sed eisq; deberi stantia postpositis litteris uestris nobis et nouo percipiendi eam potma, et utrobiq; redargutoriis, suos Otendo ad Cons.m quod esset no solum in derogationem priuilegior, sed et in grauem damnu subdi-torum illius fidelissimi Patrie. Nam Cause quotidiane, et fiunt immortales etc. Quare nobis valde molestum fuit audire tales querimonias; Cum intentio dominij nostri sit, q; priuilegia, et Constitutiones concesse tempore acquisitionis obseruentur ad unguem, put iacent. Propterea cu Capitibus nris Cons.i X. Committimus uobis et mandamus, q; omnia, et singula priuilegia, et statuta concessa dicte Mag. et fi-delissime pris in prima acquisitione ad unguem, et ad liram simpliciter, put iacent omnino obseruetis, et obseruari faciatis; Et hoc no obstantibus litis quibuscunq; no Aud. et Advoc. q; et aliis magistratibus huius urbis nre; Quibus pariter mi-nime debeatis, et q; essent cum potma, si fuerint contra formam priuilegiorum in prima acquisitione concessoru. Quoru obseruatio spectet et pteneat Capitibus Cons.i X. et precipue in Causis, in quibus appellari non licet. Quod ualumue d uo-bis, et successoribus uris inuiolabiliter obseruari debere. Has aut in ista Canc.

registrari facias ad successorum memoriam.

Datum in nostro Ducali Palatio die 9 Augusti Indictione 6. 1533.

PETRUS Lando Dei gratia Dux Venetiarum etc. Nob. et sapientibus viris Gabrieli Venerio de suo mandato Locumtenenti Patriae Fori Julii, et successoribus suis fidelibus dilectis salutem, et dilectionis affectum. Dal Sp. Dottor Domino Tiberio Deciano orator di quella fidelissima Patria nostra ni è stato cum modesto gravamine exposto, che non obstante le leze, et ordini delli Consegli nostri, et ultimo lettere delli Capi del Cons. nostro de X. de 9 Decembrio 1533, ogni tratto si fa contra li ordini loro, et statuti di quella. Et specialmente con il statuto, che dapoi interposta appellatione delle sententie vostre, passati li quatro mesi da, et concede la Execution di esse sententie appellate cum fideiussione etc. Appellandosi dala vostra Providentia; il che è molto absurdo, et non da tolerarsi. Dela qual cosa con li Capi antedetti expressamente vi dicemo, et commettemo che per niun modo debbiate admetter, che sia interrotta la osservantia delli privilegij, et Constitution loro, ne obedire ad Auditori, ò altro Magistrato che ut ne scrivesse, ò vicevesse in Contrario. Ma tutto osservando et la ditta lettera de 9 Decembrio 1533 et la parte registrata restituendo à quelli fidelissimi nostri.

Datum in nostro Ducali Palatio die 30 Octobris, Indictione XIII. 1539.

Simile ob lapsum 4 mensium tempori minime obstantibus legibus Auditorum et Const. Patriae una cum litteris quae supposita obstruent.

ANDREAS Gritti Dei gratia Dux Venetiarum etc. Nob. et sapientibus viris Nicolao Maerino de suo mandato Locumtenenti Patriae Fori Julii, et successoribus suis fidelibus dilectis salutem, et dilectionis affectum. Sono comparsi avanti de noi li Decani delli borghi de Udine, et alcuni altri di quella Patria nostra, et della Carona dolendosi esser molto aggravati de piu Condition de livelli, che si pagano in quella Patria à diversi nobilj Cittadini, et altri di quella, et à qualunque altra persona secondo per lo Excessivo precio delle biave, che hanno valso da alcuni anni in qua. Allegando etiam che in molti di essi livelli ne sono de quelli, che da essi nobili Cittadini, et altri sono stati indebitamente fatti, et non giusti; Et aldeti in Contradictorio li soprascritti Decani, et altri con li Sp. oratori di quella Mag. Patria, et Udine dali Savij del Collegio nostro, et havendoli persuasi una, et l'altra parte a volersi componer; Accio noi non habbiamo causa di provederli altramente; Sono advenute ambe esse parti in la infrascritta Compositione. Videlicet: Che tutti quelli, che pagano livelli in quella Patria de cetero quando si perveniva al tempo del Arcolto, non havendo il modo commodo di pagar li loro livelli secondo sono obligati in mente biave. Videlicet frumenti, Segale, Megli, et Vena possino, et sia in libertà loro pagar in tanti danari Contadi, li frumenti à rason de soldi vintiuno il pisonal, Le Segale soldi quindese il pisonal, Li Megli, et Vena à rason de soldi diese il pisonal. Et similmente ali precij medesimi siano pagati quelli debiti, che restassino dar biave per livelli passati. Eccettuando però in questo tal pagamento i livelli Emphiteotici il diretto dominio di fundi, quali sono del patron, et L'utile tantum è di essi livellarij, Li quali siano tenuti pagar in tali frumenti, et biade overo precise li suoi instrumenti etc.

Limitatio super livellis annuis persolvendis, et quod sit in facultate debitorum satisfacere sive in bladis, sive in precio limitato.

accordi. Declarando et ch Tutti li livelli, ch sono fatti cu pacto franchi, over simil
ch no habbiano patto alcun, possino essi livellarii francare semp ad suo beneplacito, no
intendendo po in questo accordo affitti simplici et possession alcune, ch fussino affi-
tade ad affitto simplice p alcun; ma quelli siano pagati di frumenti, et altre biave,
ure pecie i suoi affitti simplici. Advertendovi però, ch questo, qual come pdi-
cto è accordo voluntario fra esse parti contratto, nro se extendigli (esso) pregiu-
dicio ne Chiese, ne alcuna altra, salvo che nele cose sopradette. Et pch (come di sopra
habbiamo detto) li sopdetti Greci, et altri si sono doluti, ch ne sono molti di pdicti
livelli inhonesti, et no conuenientem facti, però vi Committimo, ch Cadauno che
particularm se ritrova a dolersi, et reclamar a noi, d simil livelli, et contracti illiciti,
debbiate audire, et summariam expedirli, non admettendo loro hostia, ne ca-
villatio alcuna, come è intentio nostra; Sicome potrete vedere, ch altre volte
è stata data S.ta nra, quanto p la lege Vindramina; Che dice esser mi quella con-
cellaria revocata. Hac aut nra si actes Cancell. vre ad futu memoria expe-
sentibus presentanti restituite.

Data in nro Duc. Pal. die 18 maij, Indict 7.ma 1534.

Pars Con mentarios.

NICOLAVS Marcellus de Cornaro Venet etc. Nobilibus, et Sa-
pientibus viris Ludovico Gembo d suo mar. fidelissi priori Asteri Iulij, et Successoribus
suis, fidelibus dilectis salute, et dilectionis affectu. Significamus nobis, q die
XX.mo mesis pntis capta fuit pars in Cons.o nro X. cum additione infrascripti tenoris
Exploratissimu est omnibus, qs iniqs, et pfidiose monetas nras quivis q intra
a diversis improbis Hominibus, et in variis locis ultramar, et dilatatis, et in quanta
summa, et pseverantia in hunc usq dium ipsa Civitas fuit; et nisi hac inhumanitas,
malitia paritur hominibus opportunis remediis, et novis, de expavescendis rebus
occurreretur; posset qdq status nro maxima inferre pericula, et incommoda.
Iccirco valde pars q firmiter stabilitur posthac, et observetur, q quicunq
monetas nras tam auri, qs argenti in magna ut parva quantitate falsificaverit
vel vitiaverit in hac Civitate nostra Venetiar, et aliis quibuscunq terris, et locis
nris tm maritimis, qs terrestribus, coburatur, absq aliqua remissione. Et ad
hanc ipsam potnam Cadant omnes illi, qui in terris alienis illam falsificaverit,
vel vitiaverint putando in fortia nrum, seu rectoz nroz. Nec fiat aliqua
differentia inter illos, qui monetas falsas cudunt, et illos, qui eas intexerint
in formam; sed omnes indifferenter eandem poenam subiacerent comburendoru
s. falsificantiu. Subiacerent huic quoq pene quicunq omnes illi, qui stam-
pas fecerunt, aut favorem pstiterint iis, qui eas confecerint; vel monetas nostram
falsificaverint, aut in aliqua parte participes fuerint, vel quoquo modo consci utri-
usq rei cognoscendaru. s. stamparu, et monetaz nraz aliaz, vel argenti falsificandi,
vel vitiandi. Si aliquis pterea quicquis sit tam civis, et subditus nr.
qs forensis, scienter miserit, vel cudi poterit, aut mitti, vel reduci fecerit ad ptes
Sultanj, aut alias partes aliquas pterias argenti adulterati bullatas bulla nostra
S.ti Marci; vel ducatos aureos falsos, vel monetas adulterinas cuncti nostri

Vide fol. 79: ptem Capm contra illos q aqua minuit monetas Pottinq cunq.

Vide fol. 80. ptr qua Cautu nemine p monetam coaltinatam posse milia ex pecunijs redimere.

cũ quibuscunq. nauigijs tam nr̃is, q̃z forensibus; Et et quicunq. miserit, uel conduxerit aut mitti, uel conduci fecerit ad partes suprascriptas cũ nauigijs nostris monetam falsam cuiusuis alterius stampę, q̃z nostrę, intelligantur omnes incurrisse poenam combustionis supradictę. ℭ Nec possit poni pars afficiendi huiusmodi delinquentes, q fuerint confessi, uel absentes minori poena, quã supradicta; Sub poena ducatorum mille auri exigendorum in prompta pecunia à quolibet ponente partem, aut balotam minoris poenę, q̃z comburendorum delinquentium; Et capita huius Cons.ii et Aduocatores Communis, et quilibet eorũ subito secta parte; qua suprascriptis delinquentibus minorem poenam daret, q̃z suprascriptam comburendorum .s. falsificantiũ, exigant absq. aliquo Cons.o poenam prędictam. Cuius medietas sit sua, et alia medietas deueniat in Camerã huius Consilij.

Et ut radices, et semina huiusmoi falsificatorũ maiorum, stamparũ, participũ, consciorũ, et fautorũ huius sceleratę, et detestandę artis omnino extirpentur, ita ut in terra uiuentiũ nõ appareant; Sit auctoritate huius Cons.ii statutũ, et firmiter ordinatũ, q qui ubiq. locorũ interfecerint, aut in fortiã nrã, uel Rectorũ nrorum uiuum, aut mortuum dederint aliquem ex his delinquentibus; et ita esse cum ueritate reperiatur, habeant à Dominio nro libras tres mille paruorum pro quolibet sic mortuo, aut presentato uiuo, uel mortuo; Et ultra hoc si dicti interfectores, uel presentatores fuerint exules huius Ciuitatis nrę Venetiarum pro monetis falsis tantum, uel terrarum, et locorum nrorum p Crimine dictarum monetarũ falsarum, et p alio quocunq. delicto, Exceptis Rebellibus, Assassinis, et Condemnatis p hoc Cons.m ∞, sint et absoluti, et extracti de banno; Et si nõ essent exules, habeant suprascriptas libr tres mille ut s p uno quoq. eorũ interficientium, seu presentantiũ, et possint extrahere de banno unũ bannitũ de Terris, et locis nostris exceptis rebellibus, assassinis, et bannitis p hoc Cons.m et p Aduocatores. Et si fuerint plures uno, qui simul contrafecerint, aut falsificauerint monetam nostram, aut fecerint stampas, et unus eorũ, uel plures interfecerint, aut in fortiã nrãm, seu rectorũ nrorum uiuũ, uel mortuum dederint aliquẽ sociorũ suorum sit absolutus, uel absoluti à poena, quã incurrissent, et habeant prędictas libr tres mille p uno quoq. sic mortuo, aut presentato uiuo, uel mortuo; Et ultra hoc si essent exul, uel exules huius Ciuitatis nrę Venetiarũ p monetis falsis tantũ, uel Terrarũ, et locorũ nrorum p dicto Crimine monetarũ, et alio quocunq. delicto, Exceptis rebellibus, assassinis, et Condemnatis p hoc Cons.m sint absolutus, uel absoluti à dicto exilio. Et si nõ essent bannitus, uel banniti, possint extrahere de banno unũ bannitũ de terris, et locis nr̃is, exceptis p suprascriptis quatuor casibus, p uno quoq. interficientium, seu presentantiũ ultra receptionem suprascriptarum libr trium millium ut supra.

Stronzantibus uero, et cũ aqua diminuentibus monetã nrãm amputetur manus dextera, et eruantur ambo oculi. ℭ Qui aũt accusauerit quẽquã ex suprascriptis falsificatoribus maioris stamparum, participibus, Conscijs, fautoribus, stronzatoribus, seu ad aquam minuentibus monetã nrãm prę-

dicta ita q̃ per eius accusationē utritas habeatur, habeat d̃ dominio nro, pruento dlinquente in fortiam nram, seu rectorum nrorum, et habita utritate, libras mille paruorū pro quoq; accusato. Et si fuerit aliquis qui scierit aliquē facere, seu comittere, et supradictis dictis, et tam non declauerit, et possea ad notitiam nram puenerit talis taciturnitas, ille talis cadat in poenam librarū mille paruorū, et stare debeat uno anno in carcere forti, ac quibus penis no possit fieri gratia, donū, remissio, uel recompensatio sub strictiori pena huius Cons.

Sit insuper ordinatū q̃ quicunq; cuderit, seu in forma iecerit, uel cu aliquo, qui cudat, uel in forma faciat aliquam monetam falsam auri, uel argenti, que sit sub stampa, uel forma alicuius monete extranee, seu forinsece ita in hac Ciuitate nra Venetiar, q̃ in aliqua alia terra, uel loco nostro, partia pauerit, cadat ad supradictam poenam Comburendorū dlinquentium ac stricturis positis in Capitulo, no affrendi dlinquentis minori poena iom's.

Cettu ordinetur q̃ quicunq; posthac emerit, uel miserit ad aliquē locū tē nostrū, qua tetenus p emendo, uel accipiendo aliqua quantitate monete falsē auri, uel argenti magna, uel parua, et qui illam scienter conduxerit, uel conduci fecerit, aut expendent, uel expendi fecerit ita in hac Ciuitate nra Venetiarū q̃ omnibus aliis terris, et locis nris terrestribus, et maritimis, aut aliquo modo fuerit causa huius modi dictis; uel dederit aliquē fauore dictis latronibus, cadat in poenam amputatē manus dextre, et trutendorū amborū oculorū; et ultra hoc solutndi duc̃ milia. Et si fuerit accusator, habeat meditatē dictē poenē d̃ bonis dlinquentiū, si reperiantur, et si non reperiantur, habeat d̃ dominio nro libras mille paruorū. Et si fuerit accusator, culpabilis, uel particeps quoquo mo, uel cetius, sit absolutus a poena, qua incurrisset; et habeat et meditatē supradictē poenē pertinentē d̃ bonis eorū, quos accusauerit, si reperiantur, et si no reperientur, habeat d̃ dnio nro libras mille paruorū.

Utrum si aliquis hoc sciuerit, et no denunciauerit, seu dlinquentes accusauerit, soluat libras mille paruorū, et stet uno anno in carcere forti, nec possit ei fieri gratia nec sub penis, et stricturis supradictis. Et iis mitt conditionibus, et penis subiaceant illi, qui fuerint missitē, seu mediatores ad eo faciēd humoi monetas falsas.

Et ut quilibet certus sit recipere humoi et habere taleas supradictas, Capitū sit, et ordinatum q̃ capita huius Cons. teneantur, quotiēs occurrerit casus, soluere facere taleas supradictas d quibuscunq; denariis dominij nri; Et no possit p quepia impediri solutio humoi taletarum. Sub poena duc̃ quingentor.

Rectores aut terrarū nrarum ita terrestrium, q̃ maritimarū, quibus et hoc decreto nro dari debeat notitia, et poni in eoru commissionibus, debeant illud nunc, et singulis quoq; quatuor mensibus p futura tempora in suis regiminibus facere publicari, et obseruari, ac contrafacientes punire. Nec minori poena, q̃ contenta in decreto supradicto punire possint dlinquentes, qui fuerint confessi, uel absentes. Sub poena duc̃ mille et eligen p capita huius Consilij, sine alio Cons. et priuationis omniū officior, beneficior, et regiminū dominij nostri p annos quinq;.

Verum sicut materia quisitionum monetē nre, p cuius summa importantia ad

statu nrum, tractatur in hoc Cons.º ita consonu et decens est, immo necessariu, ut punitio, et executio facienda contra falsificantes, et depravantes illam, in eo quoq; consilio determinetur; eo magis quia scelus id sapit crimen lese maiestatis. Fecerunt statutu, et ordinatu sit, q[uod] formatis de cetero processibus p[er] advocatores cois et expeditis cu Collegio consily xl.m delinquentibus et quoquo modo culpabilibus, huius Criminis punitio, et executio contra eos facienda tractetur in hoc Cons.º In q.º procedi debeat iuxta ordines ipsius Cons.! Quare mandamus vobis cu p[re]dicto Cons.º nro xl.m, ut partem suprascriptam, et contenta in ea, quantum ad vos attinet, observare, et diligentissime observari, et publicari facere debeatis, facientes eam in actis vri regiminis registrari, et huiusmoi insup deliberationem et decretu nrum significate omnibus potestatibus, Castellanis, Vicarijs, et officialibus universi agri vobis Commissi; ut omnibus notum sit.

Date in nro Duc. pal. die 29. octobris, Indict. 7.ª 1473.

Die 8. m.s novbris 1473. pub.ta fuit pars supscripta in locis solitis p[er] Petrum Busium loco Nic.i tubicinis, qui erat infirmus, sono tube p[re]misso publice, et alta voce, p[rese]nte magna populi multitudine, legente, et vulgarizante me Petro Bravo cancell.º de verbo ad verbum. Insup missa fuit ad D. Potestatem Montisfalconi, ad Communitatem Civitatis Austrie, ad Coitatem Glemonie, ad Coitatem Venzoni, et plura alia loca p[at]rie.

P ETRVS Lando Dei gra Dux Venetiaru etc. Nob. et sapientibus viris Dionysio Contareno de suo man.to Locut. p[at]rie Fori Iulij, et successoribus suis fidelibus dilectis salute, et dilectionis affectum. Vi mandamo la parte presa nel nro maggior Cons.º con li falsarij: et vi comettemo, che la facciati publicare in li loci soliti, et registrar nela Cancellaria, et exequirla ad unguem, come in quella si contiene.

Pars Con. falsarios.

Datu in nro Duc. pal. die XXI. decembris, Indict. [illegible] 1542.

Parte novamente presa sopra li falsarij.

M D X X X X y. ult.º novbris in maiori Cons.º

Fra li delinquenti somamente odiati da le leggi son connumerati li falsarij, p[er]che da questi no sono securi ne anche li innocenti, et quelli che attendono a viver con timor di Dio, et dela Iustitia; p[er]che con le falsita loro insidiano l'honore, la faculta, et la vita delli homini, Confundeno, et resisteno ala Giustitia, liberando con sacramenti falsi li delinquenti dal coltello di quella, et questo numero è tanto cresciuto de falsarij, che con grandissima facilita ognuno si serve di loro, di modo che li tristi con maggior securta si conducono a comitter homicidij, et altre sceleritã. Il che essendo necessario proveder di maggior et piu valida punitione di quella che è statuita dale leggi, et ordinj nostri, a reprimere, et radicare una cosi pessima generatione de homini.

L'Andrà parte, ch̄ sia dr̄ Ottavio alcuno in questa Città, et distretto ò in alcū loco, et terra nostra, sì da parte di terra come da mare, deponerà, ò farà deponer dolosamente el falso in alcuna causa così civil, como Criminal, farà, usarà, ò durà, ò farà ò durare alcuno instro ò scrittura falsa, sia p qual minima causa, et importantia esser si voglia, li sia tagliata la man dritta, et la lingua appresso, sì che̅l non possi più parlar. Se ultramente la causa sopra la qual haverà deposto, ò fatto deponer il falso, ò fatto, ò ducto, ò fatto ò durare instrum.to scritto, ò scrittura falsa, sarà tale che importi la vita di l'homo si in liberarlo dala morte, come in haver voluto farcela dar indebitam, all'hora li sia tagliata la testa. Et questo, no̅ obstante alcun statuto, legge, ordine, ò privilegio di quel loco, dove fosse commesso il delitto, al qual in questa p.te tantum sia pienamente, et in toto derogado. Et li Consiglieri Capi di Quaranta, Auogadori di Comun, et ciascuno altro, ch̄ havesse autorità di metter p.te, no̅ possino metter alcuna minor. sotto obligo di sacramento, et di pagar ducati Cinquecento, quali sin̄a altro Cons.o li possino esser tolti p ciascun di Collegio nro. et applicati allo Arsenal, et sia posto in le Commission di Rettori nri; Quali sotto la istessa poena siano tenuti di exequirla inviolabilmente.

Et sia pub.ta in questa Città, et tutte terre, et loghi nri sì da parte di terra, come di mar, et registrata nele Cancellarie à pena, et p.petua intelligentia di ogniuno.

Stampata p Bosphero Zanfa, et fratelli.

Intratz dicte lunae 9. Jan 1543. Cl.is ac Doctz quatz [illegible] dicta die p Franc.m Tubidenem Cl.mi ac. Doctz supradictam pars publicata fuit ad scalas palatii, legente Sp. ac. Canc.i ad olium, et querentibus [illegible] et intelligentiam.

Reportans nudā et simplicē inc.onem cū repositione in pristinū, ptēre no̅ possit tēpnā primē instantiē.

LEONARDVS Lauredanus Dei grā Dux Venet. et Nob. et Sapientibus viris Franc.o Foscari Equiti et suo man.o locūt.i priē Forijulij, et successoribus suis fidelibus dilectis salutem, et dilectionis affectum. Dedimus pridiem Dominij nri Sp. Dominū Dn.i et Sauorgnano, Franc.o de Sforza soldo, et fac.o di Castello doctore, ac Eg.r di Franc.o di Cergneto oratores istig fidelissimē priē nrē inter cetera tuo nomine supplicavit, q parte capta in suo Cons.o parlamento sub die XX.ma Julij p.te elapsi. Qua cautum q reportans nudam, et simplicē inc.onem, cū repositione in pristinū, sive fuerit actor, sive Reus, non possit virtute dictē inc.onis ptēre tēpnas primē instantiē etc. Sicut diffusius et ipsius partis lectione, cuius et tenorem vobis p.ntibus insertū mittimus, potuistis intueri, dignemur approbare, et confirmare, ut pot.is ab omnibus in ōtentē poterit. Hos aūt, qui istam charitatē et fidelissimā priam charitatem, tiq in cunctis equis, et honestis gratificari cupimus, ipsam p.tem utilem (ut aiunt) et necessariam laudamus,

approbauimus, et Confirmauimus, ac tenore presentium laudamus, approbamus, et confirmamus. Vobis mandantes quod presentes litteras nostras obseruetis, faciatisque ab omnibus inuiolabiliter obseruari. Has autem registratas presentanti restituite.

Datum in nostro Ducali palatio die xxiii. febr. Indictione 9. 1506.

Exemplum partis capte in generali parlamento patrie sub die xx^ma. Iulij. 1505. indictione 8. sub regimine Mag.^ci domini Francisci Foscari Equitis patrie Fori Iulij locumtenentis dig.^mi

Postremo per Clar.^mum iuris doctorem dominum Franc.^m de Strasoldo sic expositum fuit; Quia a paruo tempore citra inoleuit quaedam praua Consuetudo, uel uerius corruptela damnosa admodum, et preiudicialis, nulloque iure aut honestate uestita, quae per altra in hac patria non fuit a seculo audita; Quod secuta simplici incisione sententiarum per Iudicia, siue Ex.^mi Cons.^ii Venetiarum cum sola repositione in pristinum statum, et sic sine alia reformatione sententiae; quae tamen fieri debuit secundum formam Constitutionis nostrae. Petuntur expensae primae instantiae per eum, qui reportauit talem nudam incisionem in eius fauorem cum dicta repositione in pristinum, nulla alia super dicta prima instantia secuta sententia; et quod deterius est Actor omisso primo processu facto, et facere uult nouam omnino petitionem absque eo, quod reo satisfaciat expensas primae instantiae, quem in ipsa instantia laboribus, et expensis tantopere fatigauit. Quibus quidem corruptelis prorsus dispendiosis omnino occurrendum est. Propterea uadit pars Quod de cetero reportans in eius fauorem huiusmodi nudam, et simplicem incisionem cum ~~responsione~~ repositione in pristinum etc. siue fuerit Actor, siue Reus non possit uirtute talis incisionis petere expensas primae instantiae, sed partes intelligantur in eisdem statu, et gradu, quibus erant immediate antequam lata fuisset sententia, et sic alligatae processui, et instantiae, sicuti erant ante, esse intelligantur, itaque tam circa merita, quam circa instantiam, et expensas fiat, et fieri debeat ius, seu reformatio per iudicem primae instantiae, sicuti fieri poterat, antequam lata fuisset sententia postea incisa, Ex quo Venetijs nulla consueuit fieri reformatio. Hoc tamen addito quod idem dominus Iudex possit assignare partibus aliquam dilationem breuem tamen eius arbitrio limitandam ad probandum, et deducendum de pertinentijs eorum iuribus, dummodo probationes faciende per testes non sint super eisdem, uel directo contrarij iure dispositione iuris communis, et Constitutionis patriae. Quodque Actor omisso processu primae instantiae non possit facere nouam petitionem, uel ueterem quouis modo mutare, corrigere, ut illi addere, cum forma iuris, nisi prius Reo satisfaciat omnes legitimas expensas per eum in dicta prima instantia factas; Cum iure cautum sit nemini licere cum aliena iactura uagari etc. Et quod capta supradicta parte supplicetur Illmo Duci dominio nostro Venetiarum quod dignetur et uelit illam confirmare ad gratiam, et consolationem huius suae fidelissimae patriae.

Quae pars uestris posita, capta, et obtenta fuit.

Parte presa in gran Cons.^o di Venetia.

Perche per molte uie, et littere de nostri Rettori, cosi da Terra, come da Mare habe, Con Vsuratitios, et illicitos Contractus.

biamo notitia. che in le nre Terre, Castelli, et Villaxi, et loghi nri sono molti
instigati dal diabolico spirito a far molti Contratti ingiusti de compirar possessio-
ni de poueri bisognosi e molto manco di quello, che ual detta possession, et finalm
habbiando possessioni da loro in pegno se le mettano in suo uso, et usurpa quelle di
mano alli ditti poueri homini, non habbiando Dio auanti gli occhi, ma pur sem
pre stando nel mal fare, et similm intendando dali sopradetti nri Rettori co-
si da Terra, como da mare de molti altri illiciti Contratti fatti da simil per
sone Usurari, come di Biaue, et uini, Boi, panni, et ogni altra mercadria se
fanno ala giornata, no guardando Dio, et l'honor dla ill.ma S.a nra di Ve-
nettia. et non guardando ad alcu pericolo in cometter usurariam, purche i fa-
cian li fatti suoi, et quadagnar inhonestam. Impero e buona Cosa a pue-
dere, che tra le nostre terre, Castelli, Villaxi, non si Commetta tal Cose
che sono con fastidio, et la nra ill.ma S.a di Venetia et con tutte le iustitie.
Impero Sia data parte in questo nro Cons.o ordeno, che si debbia scriuer a
tutti li nri Conti, Podestati, Capitanij, Bailli, Rettori, et mandati nele ter-
re nre, et Castelli p questo nro gra Cons.o Che sotto pena de duc Mille
li detti nri Rettori cosi da Terra, come da mare p obuiar tali inconuenicti
no si facia, &, a quelli sono sta fatti li anni .25. in qua, sia pela-
mar p li suoi Comandatori, che si alcuna p.sona, che se trouasse esser
de possessioni essergli sta tolto contra iustitia, et p manco di quello, che ua-
leno; Et similmente de Vini, et Biaue, et Buoi gli sono sta messi piu
del douer, non guardando alcun instr.to li hauesse fatto ali Creditori, quel-
li debbia ben intender li detti, ali quali e sta tolto le possessioni sue per
manco preio di quello, che ualeno, et ualeano, qn gli furono tolte; Et co-
gnoscendo la uerita, Li detti Rettori debbian subbito real, et p.sonalm far
restituir il sopra piu delle dette possessioni, et farli restituir tutti li usu-
frutti delle dette possessioni del sopra piu, et similmente de Vini, frumenti,
Siealle, Buoi, Caualli, Panni, et ogni altra robba fosse data à ter-
mine piu del debito dela iustitia li hauesse uenduto, quelli far restituir de
fatto real, et p.sonalm a Colui, ch'hauesse comprato; Acciochi nele nre
Terre, Castelli, Villaxi non si faccia tal usure, et manzarie p tal usurari
et hoi infligadi dal diabolico Spirito con l'honor di Dio, et dla ill.ma
S.a nra di Venetia: Dechiarando ch'a quello cognoscera li nri Rettori
no gli possa esser appellato alcuna fatta p li detti Usurari; Acciochi
li poueri hoi no siano strusciadi, ma subbito sia mandato ad effetto quel-
lo sarano condanati p li detti Rettori.

Fu p.sa la ditta parte p gra Cons.o di Venetia adi 12. marzo 1478. fu
la parte ballotte 929. et a no 118. no sincere 95. et è p.so de
scriuer a Tutti nri Rettori, et mandar le parte ad execution.

1479. die 21. decembris ex l.o ordinu officij Consul.

Debbian quelli sarano li mercadi, scritti, ouer instr.ti di robbe date dichiarir la

qualità, quantità, prezi, et colori dele robbe vendude, acciò el se intenda quelli mercadi contenir nisi la verità, et non esserli fraude; Et se le preditte particularità non saranno nele prefate scritture specificate, non possi far ad alcun per quella rason alcuna sotto le pene supra specificate, nela qual inserta parte incorreno quelli, che faranno scritture de qualunque sorte robbe, non dagandole cum effetto, overo dapoi dade occultam tolendole in drio per dar danari contadi, over per altri non iusti rispetti.

ANDREAS GRITI dei gratia dux Venetiarum &c. Nob. et sap. viris Joanni Mauro de suo mandato potestati, et cap.o Cremae, et successoribus suis fidelibus dilectis salutem, et dilectionis affectum. Significamus vobis quod die ult.o mensis Junij preteriti in Cons.o X. cum additione capta fuit pars tenoris infrascripti v3. E deliberato in questo Cons.o del 1473. sotto di XX. ottobre che a quelli stronzano, overo de acqua diminuiscono la moneta nostra, sij taliata la mano destra, et cavati tutti doi gli occhi &c. Il che è stato prudentissimamente fatto, et così observar sempre si debbi nello advenire ubique locorum nostrorum iuxta la dispositione in omnibus di essa legge. Et perchè fin hora non è stato fatto provisione alcuna de stronzatori de monede forestiere, i quali sono hormai undique tanto multiplicati, che ne seguano oltra li insupportabili danni universalmente offensione et non picola dela iustitia, è necessario provedere alla indemnità di cadauno, et pariter contra la temerità di tali scelesti. Et però l'anderà parte, che per autorità di questo Cons.o sij statuito, che se alcuno de cettero stronzerà, overo minuirà con acqua alcuna sorte di monete sì d'oro, come d'arzento forestiere de qualunque stampa sì in questa città nostra, come in cadauno altro loco del dominio nostro, siali taliata una mano, et cavato un occhio, chi veramente accusarà alcuno de ditti, che stronzerano, overo con acqua diminuirano in questa nostra città, et in le altre terre, et loci nostri de ditte monede d'oro, et d'arzento forestiere, ita che per la sua accusa se habbia la verità, habbia questo tale de beni del delinquente, condotto che sarà nele forze dela Sig.ria nostra Lire trecento de pizoli per cadauno così accusato et condannato, se ne saranno, sin minus deli danari dela S.ria nostra, et se alcuno saria conscio, et intenderà de tali stronzatori, et diminuitori de monede d'oro, et d'arzento forestiere, et non venirà, o andarà a palesarli, et manifestarli, cadano ala pena pecuniaria soprascritta de L 600. deli beni suoi; Et sia publicata la presente parte sopra le scale de Rialto, a notitia de tutti, et mandata la copia a tutti li rettori nostri, che così debbino observare, et exequire, da esser registrata nele commissioni di cadauno. Quare auctoritate supradicta mandamus vobis, ut suprascriptam partem, et contenta in ea observetis, faciatisque ab omnibus inviolabiliter observari; et in actis cancellariae vestrae ad successorum memoriam registrari.

Datum in nostro ducali palatio die vij. Julij. 1525. Indictione xiij.

(Pars contra diminuentes monetas externas cunti.)

(vide supra fol. 75. partem captam contra viciantes et adulterantes monetam cunti Veneti.)

Pars Contra Blasphematores.

ANDREAS Gritti dei gratia Dux Venetiar Nob et sapientibus Viris Joanni Ant.o Venerio dilecto suo mag.r Potestati, et Cap.o Crem.e et successorib.9 suis fidelibus dilectis salute, et dilectionis affectum. Ve significamo come adi .18. del pnte mese è stata posta la infrascripta parte in Cons.o nro di x La qual ui Commettemo co l'autorità di detto Cons.o che debbiate osservar, et far publicar a notitia de Tutti, et registrar in questa Canc.a Mandandone ancora la Copia di essa a Tutti li Rettori delle Castelle a uoi sotto posti, Acciò et loro faccino lo istesso.

Essendo Conueniente, che Cosi come è stata posta in questa Città di punire li Biastematori del santissimo nome di Dio, e Beatissima Vergine Maria, santi, et sante Cosi osservar si debba in le Città, Terre, et loci del dnio nro: Vero L'andera parte, che per cauta di questo Cons.o sia scritto alli Rettori delle Città, Terre, et lochi nri, et mandati li infrascripti ordini, et pene statuite con li Biastematori, et commessoli che li debbino far publicare nelli loci soliti, et detti ordini, et pene inuiolabilmente osservare, et executare.

Che no sia alcuna psona nelle Città, Terre, et loci nri sia de che grado, stado, et conditio esser si uoglia, che ardissa biastemar, ne maledir il nome de Dio, et S.ti nri ma Jesu Christo, et la sua gloriosa madre Vergine Maria, ne in uilipendio loro parole uituperose dir, ne particularmente, ne in generale sotto nome della Corte Celestial, ne Sacramento, ne per alcun color, o forma di parole per alcun modo, over fizione.

Che li Contrafattori di questo santissimo ordine oltra altre pene Contenute nelli statuti, et ordini delle Città, et terre nre Cadino ad irremissibil pena de pagar d. 400. de pizoli, et star anno uno in prigion serati, et exilio di dette Città nre, et destretti per anni Cinq, et se saranno subditi nri oltra la pecuniaria pena sopra, et oltra la prigion, et exilio della Città, et destretto, dove si ritrouaranno per detto tempo, siano et banditi dale Città, et paesi loro, et de soi territorij per detto tempo.

I forestieri ultra di alcuna ditione, oltra la pena pecuniaria antedetta siano per detto tempo expulsi di quella Città, dove si ritrouaranno, et de tutte terre et loci del dnio nro.

Che se li delinquenti saranno psone mediche, et uacabunde che no hauessino da pagare, ne esser in speranza che altri pagasse per loro, sia in tal caso commutata la pena in qualche altra corporale pena ali Rettori nri, oltra la qual, le altre pene cio è pson, exilio, et taglia non restino ferme.

Che da tutti li sopradetti, quali rompessino li bandi loro, habbi chi li prenderà, et Conduca nelle pregion tanto di taglia, quanto saran state le Condanason loro pecuniarie, et quelli tali Condannati stiano misi in pgion serati, li quali Compiti però no siano relaxadi, se prima non hauranno pagata la pena et taglia loro, le qual pagate, et relaxati termino al bando, et hoc totiens quotiens. Quelli utramente fossino sta Condannati Contumaci, et absenti, mai se intendino hauere principiato il bando loro, saluo che dapoi hauranno pagato le Condanason loro pecuniarie predette.

Che parendo ali Rettori nri la quarelatio commessa, et le psone quarelanti esser di conditione tale, che meritassino maggior animaduersione, che la sopra ordinaria punitione, no obstante le sopra determinate pene siano con-

dannati li delinquenti di più severe punitione p la gravità, et enormità delle Biastemme, p la condition dela psona, p il loco, p il tempo, et altre Circonstantie del delitto.

Che quelli sarano stati una volta Condannati del sopradetto delitto, siano duplicate tutte le pene soprascritte, se in quello la seconda fiata recascasseno, et se la terza volta recidivasseno, Come à incorrigibili, et impenitenti, tutte le pene sopradette siano triplicate.

Che tutti quelli accusarano tali scelestissimi delinquenti siano tenuti secretissimi sotto debito di sacramento con tutti quelli mezzi, et modi, et pene se osservano in le materie secretissime di Stado, se essi loro accusatori vorranno. Et haver debbano p la parte à loro spettante la mittà dele pene pecuniarie sopradette, si nel p.° come nel secondo, et terzo Caso, da esser pagate deli beni di delinquenti, se ne saranno, sin minus deli danari dela S.ª nra. Et non se trovando beni deli delinquenti, essendo loro Carcerati, non siano mandati al bando, ne quelli mai comenci, se prima non le haveranno pagate, come è sopradetto; Et se li accusatori fosseno incorsi in delitto di biasteme, siano assolti fino al giorno del'accusatione, che fesseno de alcuno altro biastematore. Tutte altre veramente biasteme de santi, et de sante siano punite dali detti Rettori, si come p Consientia loro li parerà.

Dat. in nro Duc. Palatio die. 24. Januarij Indict. 7. 1533.

ANDREAS Griti Dei gratia Dux Venetiarum Nob. et sap. viris Joanni Ant.° Venerio de suo m.co Pottati, et Cap.° Creme, et successoribus suis fidelibus dilectis salutem et dilectionis affectum. Havendosi veduto in alcune Condanason fatte Contra monetarij da alcuni Rettori nri apposto, che potesse redimere con danari dala pena di qualche membro, oltra l'autorità limitata p la legge di ottobre. 1473. p il mal Essempio da cio pcedente; Noi con il Cons.° nro di X. havendo deliberato, che in ogni Condannason, qual farano li Rettori nri Contra monetarij à pena Corporal, non possino apponer, che li Condannati possino redimersi con danari p alcun modo non obstante statuto, ò altro in Contrario; p tanto con esso Cons.° nro di X. vi Comettemo che dobbiate Cosi osservare, si che li Condannati Monetarij non possino redimersi in pecunia, Come è predetto, sotto la pena Contenuta in la parte del ditto Cons.° reservata in reliquis detta parte del. 1473. put iacet, et tutte altre parte che parlano de monetarij, et siano le pnti registrate in quella Cancell. ura, dando ali Capi del Cons. nro di X. pure notitia del receuer, et exeone.

Dat. in nro Duc. Palatio [illegible] mo Martij Indict. 8. 1535.

Q. Condemnati p monetarijs redimere non possint membra cu pecunijs.

Pars ani 1473. con monetarios descripta est sup fol. 75.

Pars Contra Vendentes fundos plus q̃ semel
Capta fu Ex.mo maiori Cons.: die 29. mtij 1535.

Con uendentes fundos plus q̃ semel
et dandis in nota utriusq; ac
testamentis.

Ritrouandosi p̃sonj da un certo tempo in qua tanto sfrenata, et p̃fida Conscientia, ch posposto il timore del nro S.r Dio, et la Carita del prossimo, se imaginano di uendere un fondo tre, et quattro uolte, quello tolendo subito indritto ad affitto dal Compradore, talm̃ ch qualche uolta è sta scopto p̃sonj, ch di una istessa Cosa hanno pagato tre, et quattro annual fitti a diuersi patroni separatamente, che l'uno non sapeua del altro, di modo ch manifestata tal insupportabil scelerita, li beni rimagono al primo Compradore, et li posteriori co suo grauo danno, et interesse q̃ dono li suoi danari, et douendosi sop̃ cio hauere quella Consideratione, ch il bisogno ricerca, et opportunamente puedere,

L'andara p̃, ch d'cetero se si trouara alcuno, ch habbi ardimento di Commettere tal fraudolente, et detestanda operatione di uendere alcuna Cosa più di una sola uolta si in questa Citta nra, Come in alcun'altra Citta, et loco nro da terra, et da mare, debba quel tale, outer tali possendosi hauer nelle for̃ immediate Conosciuta la ueritá star anno uno in poter serato, et pagar D. 300. d pizoli da esser diuisi p metta allo Accusatore, et al Rettore ch farà questa Execon, poi Compito l'anno della pena, sia Bandito per anni sette di quella Citta, et territorio, dove sara la habitatio sua, ac et dove saranno li beni uenduti. Se ueram̃ sarà absente, Citato però et p̃clamato, sia Bandito p anni xv. Come è detto, Et li suoi beni siano obligati alla D. 300. da esser diuisi ut s. Et questa Execon in questa Citta nra sia Commessa alli officiali nri et Cathauri; Li quali sotto debito di sacramento, occorrendo simili Casi, siano obligati dar ad una ogni obseruarla, senza alcuna gratia, don, ne remission, et nelli altri luochi et fuora alli Rettori nri di quelli, Li quali subito hauta tal notitia debbano ad intellig.tia di ogn'uno farla publicare, et poi registrar nelle Cancellarie loro.

Preterea sia pso che tutti quelli ch d'cetero uenderanno, o Comprerano, outer Livellarano Case, possessioni, et altri simil fondi in alcun loco nro et fuora p qualuncha somma esser si uoglia, siano obligati in termine de un mese dapoi fatto lo instrumento di tal uendita, et alienatio de qualunq; sorte andar alla Cancellaria di quella Citta, outer loco, sotto di chi saranno li beni alienati, et uenditi co lo instrumento auttentico a dar in nota la detta Vendita, Livellatio, outer altra sorte d'alienatio co il nome delli Contrahenti, Confini, pcio, et qualita delli beni uenduti, et alienati; sotto la qual nota si debbe sottoscriuer il Rettor nro manu ppria, a cio che no si Commetta fraude, Registrando et il nome del notaro, et Testimonij alla fest.e et di quelle note ne debba esser tenuto diligente ordine, et uno Libro a questo, et non ad altro deputato con il suo Alphabeto p li Cancelieri di esse Cancellarie, li quali habbino p ogni nota di questa natura soldi quattro p cadauna delle pti. Quelli ueram̃te ch Contra faranno a questo ordine nro, et saranno accusati, pdino il quarto di quello fusse la

motar deli beni venduti, overo alienati, cosi il Venditor, come il Comprador, da
esser divisi uts; Et similmente far si debba de ogni, et qualunq obligation fossi
fatta sop le Case, possessioni, et fondi pdetti. Altramente esse obligationi no
vagliano; Et quelli che haveranno obligate pdino il quarto di quello da esser
diviso uts. Ne possi alcun Comprator dar ad affitto li beni comprati al ve-
ditor sotto tutte le pene pdette, se prima no saranno sta fatte le note in Canc.ª

Et essendo sta sufficientem pvisto in questa Citta nra circa li Testamenti, et beni Co-
ditionati, e bon metter ordine et nele Citta, et luoghi nri de fuora, accio
che li fondi Conditionati siano a tutti manifesti, ne si possi a piud.º deli heredi
alienarli, et venderli, Come continuam si usa, cō danno et molte volte di quelli
che comprano simil beni Conditionati, quali pdono poi li danari suoi. Et
però sia pso, che in tutte le Canc.e dele Citta, Castelle, et altri luoghi nri si da
terra, Come da mare sia tenuto un libro di Bergamina Alphabettato, over
tutti li nodari di qlunq sorte, che de cetero faranno testamenti, neli quali vi
sia fatta mentione di stabili, possession, over altro fondo Conditionato sive fi-
deicomisso quomodocunq, siano obligati in termine de mese uno dapoi pub.to
il Testamento andar a quella Cancell.ª sotto la ql saranno li beni Conditionati
a darli in nota, legendo il testamento il Canc.º di quella Canc.ª tutto quello
che fosse quovis modo Conditionato cō la expressa dechiaratiō di essa Conditi-
one particolar, et distinta, ut in testamēto. La ql nota uts debba
sottoscriver il nro Rettor. Ne però possi pjudicare ad alcu la ditta nota,
che no usar quelle ragio, che egli havesse con qualunq heredita. sotto pena
a quelli nodari, che contrafaranno di esser ppetuam banditi di quella Citta
over luogo, nel ql fosse l'habitatiō sua, et XV. miglia oltra li Confini,
Ne possa exercitar piu nodaria in alcun luogo dela S.ª nra, et pagar
ducati Cinquanta, li quali siano divisi uts. Et la pnte pter sia posta
in tutte le Commission deli Rettori da Terra, et da Mare, che de cetero
andaranno, Et al pnte sia mādata a quelli tutti, che se trovaranno fuora.

ANDREAS Gritti dei grā dux venetiar. Nob. et sap.
viris Vincentio Gritti de suo m.to pottati, et Cap.º Cremę, et success suis fi-
delibus dilectis salutem, et dilectionis affectu. Significamus vobis qd heri
in nro Cons.º Rogatoru capta fuit pars tenoris infrasti vz. E pervenuto
a notitia dela Sig.ª nra, che molti nele Citta, et luoghi nri de fuora sotto pre-
texto di haver esentione dle gravezze reali, et psonali, hano fatto dechiarar
che siano esenti et de datij, et molti altri si Ecclesiastici, et hospitali, come se-
culari senza che habbino esentione alcuna, si hano fatto fare esenti de datij p
simplice terminatiō di Rettori, et diversi altri, pch ptendēdo esser esēti non
pagano datio, Come se intese ultimam p lre di Rettori nri di Vicenza lette
a questo Cons.º Et il simile se ha et intese osservarsi in diversi altri luoghi
nri. La qual cosa cedendo a grave iattura deli datij, et maleficio dle Camere,

Contra Exemptiones no concessas p Cons.ª et psertim in mattria Datiorum.

et cose nre, et di quella importantia, che è cadauno è benissimo noto, et non si do-
utendo mancar di far ogni prisione, ch con si indirecti mezi la S.ª nra nō trohi defraudata.

Andreno pte che sia co l'auta di questo Cons.º scritto, et effiracim imposto a tutti li Rettori
dele Città, et luochi nri si da mare, come da terra, ouc che se affittano datij per
conto della S.ª nra; ch debbano diligentim adutrire di no lasciar godre esentioni
ad alcuno di datij, se nō li sarà sta concessa dali Consoli nri, alli quali niuno se
intendi esser esento, sia chi se uoglia, cosi Ecclesiastici, et hospitali, come secu-
lari di cadauna sorte, salvo se nele concession loro fatte dali p.ti Consoli nō
sarà fatta specifica mentione, ch siano esenti et de dacij, li quali tutti esenti
p il modo sopra debbano esser notati sopra uno libro in la Camera co mostrar le
sue Concessioni, et gratie, acciò quelli solam siano notati nele polize delli
incanti di datij, che de anno in anno se faranno, et nō altro; e delle quali
Concessioni, et gratie siano p detti Rettori mandate le Copie ala S.ª nra, per
potersi incontrar co li libri della Canc.ª nra, e tutti li altri uctam, ch non
hauerano tal cession dali nri Consoli, ch li facciano particularm esenti da datij,
siano depennati dali libri dele esentio, oltre altro loco, ouc fossero sta notati
p esenti. Le qual esentio siano tagliate, et se intendino de niun valor, tal-
mente ch nō possano piu conseguir tal benefitio, et debbano esser obligati a
pagar de cetero li datij ordinarij. Ma fino che se incantino li nouo datij,
da questi tali se habbi a scoder in Camera p Conto della S.ª nra, Et poi come
si faranno li nouo incanti, paghino ali datiari, come li altri. Et li Rettori
nri debbano far fare et uno altro libro, outr nota, sop il qual si habbi a no-
tar tutti quelli ch savano sta depennati da tal esention p nō l'hauer co li Co-
soli, Et la causa p la qual pretendano esser esenti, et mandarne una copia
de qui infrascr.ª con il libro de quelli sarano iuridicamente notati esenti, un libro
po separato dal altro. Acciò semp possino et de qui esser uedutti, li quali siano
confrontati ali Rasonati nri, l'uno di quali habbia a tenir quello di esenti, et
l'altro quelli dele dette, ch savano sta depennati dale Esentio, hauendo detti Rt.
tori mandar et in nota quello, ch potria importar il datio di cadauno di quelli, ch
savano sta depennati, et quanto tempo l'hauerano godito, et cosi et de quelli,
ch restarano iuridicam esenti, come è detto dali Consoli, Acciochi il tutto si
possa piu particolarm uedere. Quare autate supradta mandamus uobis, ut
supradam pttm, omniaq in te Contenta obseruetis, et ab ammibus obseruari fa-
ciatis. et fascem nras in Canc.ª ura ad successe entmoria strom facimdo.

Datt in nro Duc. Pal. die xi. Junij, indict. 9.ª 1536.

Pro Monasterijs in facto
et emptionu et datijs.

ANDREAS Gritti Dei gra Dux Venetiar etc. Nob. Et
Sapientibus Viris Vincentio Gritti a suo man.to Pottali, et Cap.º Crete, &
successf suis fidelibus dilectis salutem, et dilectionis affectu. Significamus no-
bis, q die 27. ms pteriti in Cons.º nro Rogat capta fuit pars tenoris
infrascti VZ. Sono sta auanti di mi molti religiosi p nom.e de diuersi mo-
nasterij et Frati, et Monache, delle Terre, et loci nostri, li quali dapoi ch fu
pse in questo Cons.º la parte, ch quelli, no hano esention dali Consoli nostri,
siano obligati a pagar li datij, sono astretti al pagamento di quelli, adducendo

diverse cause, p le quali ne dimadano Esentione; Et essendo da espedir del tutto questa materia. L'andera parte Che sia ordinato a tutti li Rettori nri, Chi se nele Citta Comesseli e statuito alcuno Confirmato dali Consoli nri in prima adeptione, p il qual alcuno Monast.° debba esser esento, debbano osservarli la Esentio sua; Et similm a quelli, che havessino special privilegio dali detti Consoli. Et che etiamdio tutti li medicanti habbino Esentio dali detti datij delle robbe di ogni sorte, che trovassino p elemosina solam. dovendo li rettori limitarli p quanto Cadauno die haver esentione, no eccedendo po duc. XXV. p Cadauno Monast.° Ma p le intrade che havessino debbano pagar, se no haveranno special privilegio dali Consoli nri Come e sopradetto. Quare auctoritate suprascripta madamus vobis, ut suprascriptam ptem, et oia in ea Contenta observetis, et ab omnibus inviolabiliter observari faciatis, atq in actis Cancell. vre registrari.

Dat. in nro duc. Pal. die 5 Aug. Indict. 9. 1536.

LEONARDVS Lauredanus dei gra dux Venet. Nob. et Sap. Viris Marino Cornelio de suo man.to Potesti, et Cap.° Cremae, et suc cess suis fidelibus dilectis salute, et dilectionis affectu. Vi significhimo, che alli 7. del pnte mese e stà psa parte nel Cons.° nro de Pregadi, che de cetero alcu Rettor nro si da Terra, Come da Mare, et sia qual esser si voglia, non possa incantar li datij nri, se no alli Tempi Ordinarij, ne tuor dali Conduttori summa alcuna di danari avanti tratto, se no haveranno espresso ordine, et man.to dal pdetto Cons.° de Pregadi sotto le pene di furanti. Qual siano scosse dali Contrafacienti p li Avogadori nri de Comu, et p li Sindici nri, che p tempora andaranno da Terra, et da Mare. Et pero de l'aucta del detto Cons.° vi Comettemo, che debbiate osservar Cosi, Come e pdito, sotto le pene pdette di furanti, facendo registrar queste lre nre, accio che in ogni tempo la se debba osservar da tutti.

Datie an tempus ne incantentur, et Caveant Rectores a Conductoribus pecunias accipere ante tractu.

Dat. in nro duc. Pal. die XV. Maij. Indict. 7. M D XIX.

LEONARDVS Lauredanus dei gra dux Venet. Nob. et Sap. Viris Zacharie Lauredano de suo m.to Potesti, et Provisori Cremae, ac successoribus suis fidelibus dilectis salutem, et dilectionis affectu. Scimus vobis Comptu esse p plures ptes captas in Cons.° nro X. s. fn 1449. 1454. et demu in 1502. sub die 24. ms octobris statutu, et decretu fuisse Q Auditores nri novi, sicut tanq aud. vel tanq Syndici, vel tanq Advocatores no possint se intromittere de Causis inappellabilibus, nec de sententijs latis de Cons.° Sapientis, et demu q no admitterent aliqua apponem a terminatione, sive pnuncia, que fieret p Rectores, q aliqua Causa Committeretur Cons.° Sapientis, et ab omni, et quocuq alio actu Consequente ipsam Comissione. Et quia Sp. oni oratores istius Terre nobis fide-

Sententie inappellabiles, et Sententie late de Cons.° Sapientis ac oibus actis comissionem subsequentibus p d. Aud. infringi no possint in quibus sese nullo mo imiscere debeant.

lissime, instanter petitu, et dignemur p[re]fatas deliberationes vobis intimare, ut debito sortiantur effectu. Decernimus et p[ro] iustitie debite, et in satisfactionem premissorum p[re]fatorum, quos ob fidem, et devotionem suam carissimos habemus, et in nr[u]os fideles collocatos, pr[e]tes ad vos dare cu capitibus antedicti Cons[ilii] nr[i] m[an]dantes qua possumus efficacia, ut in electione p[re]tiu[m] p dictam, quam inviolabiliter, et ad unguem volumus observari, nullo pacto p[re]mittatis, q[uo]d sententie facte p Cons[ilium] sapientis, ut pnuncie, terminationes, et alij actus consequentes commissionem consilij Sapientis sub aliqua forma, aut colore infringantur, ut irritentur; Sicq[ue] per tempora seruari faciatis. Et ut tanto facilius tocq[ue] valeatis ordine subdicta mittimus his occlusum Templum p[re]tis supinad disponendis, que condita fuit sub die 24. m[en]se oct[obr]is 1502. intellectis sic sententia nram, et Capitum p dictorum, ipsam exequimini solita circumspectione, et prudentia vra. Hec in declarato, q[uo]d actibus, et sententijs humoi factis p totu[m] tempus quo terra p dicta stetit in manib[us] inimicorum, nullatenus deroctur pti Capte in senatu nro superioribus annis, qua sanctum fuit q[uo]d ipsi actus, et sententie p nullis, et invalidis habentur. Has autem nras ad successor memoria regardari facite, et rogitas pntium instituite.

Date in nr[u]o duc[a]li Pal. die 24. Jan[uarii] Ind[ictione] 4. 1515

1502. die 24. oct[obr]is Intructionis Collegio.

Quod pmiam dnij nri Comparuerint oratores fidelissimarum Civitatu[m] nrar[um] Brixie Veron[e], Patrie Forijulij, et p illud ad capita huius Cons[ilii] remissi remanserint indoluerint exponentes q[uo]d ex alias p hoc Cons[ilium] 1499. 1454. 1455. Capta, et deliberatu fuerit, q[uo]d p obstructionem privilegiorum, statutorum, et pmissionu[m] factarum ipsis Civitatibus Auditores nri noui seniores, vel tanq[ua] auditores, vel tanq[ua] Syndici, vel tanq[ua] Advocatores no possint se intromittere de Causis inappellabilibus, nec de sententijs latis de Cons[ilio] sapientis, Cum auditores ipsi videntes no posse intromittere sententiam lata de Cons[ilio] sapientis, intromittat actum p quem de cetor, ut pretus Committat aliqua Cons[ilio] sapientis sive publicationem sentie, sive apertionem Consilij, sive preceptum ad Committendum Causam, ex quo sequitur, ut qn si talis actus posita p Consilia impedatur, id fit cu scrutis, et dependentijs, p consequens sententia de Cons[ilio] sapientis lato nullum sortitur effectu, nec sententia ipsa habere pot suam exp[ec]tationem, et similiter facta una sententia de Cons[ilio] sapientis, videntes se no posse abstinere, aut saltem dubitantes, q[uo]d no fiant due sententie contrarie appellant ad secunda commissionem facta p Partem ad Auditores p[re]fatos, ita q[uo]d finis videri no pot in litibus, et p tales indirectos modos privilegia, et statuta Concessa Civitatibus, et dicta huius Cons[ilii] no ultimi habere locum, Et pp[ter]a supplicauerint talu[m] pardi, q[uo]d Cessare habeat huiusmodi modi disp[en]diosi, et alieni ab intentione ordinu[m] q[uo]d ex hoc apparu in hoc Cons[ilio]

Quare pare q[uo]d ut p[re]fate fidelissime Civitates nre resident in iustitia humoi petitionu[m] bene contente et satisfacte de merito, et incaussi fideli . . autoritate huius Cons[ilii] Capta, et quisum sit, q[uo]d Contra dicti Auditores, vel taqua auditores, vel taq[ua] Syndici, vel tanq[ua] advocatores no possint se impedire, nec admittere aliqua apponenda ea de aliqua termination[e], seu pnuncia, que fiert p Rectores

Parte Capta 1449. in hac materia sup[er] descripta habes fol. 73.

Vide et alias lras ad hanc materiam facientes fol. 74.

Et stat lre dnii quibus iubetur q[uo]d opponens interponere se circa latis de Cons[ilio] sapiente no cognoscant q[uo]d. locum sicut per Aud[itores] no cognoscebat. quas habes sup[ra] fol. 72.

nros q aliqua Causa committeretur Cons: sapientis, q de omni, et quocumq alio actu Consequente ipsam Commissionem, et omnis intromissio, que contra hoc fieret, intelligatur nulla.

Verum si forte etiam predicta, vel aliquid predictorum aliqua ex partibus litigantibus ad appellasset, vel causam aliqua Cons. vel Collegio remisisset ob lapsum temporis tunc missum, que non esset iam per Cons.m vel Collegium expedita, nulla eis per audit. et Capita et [illegible] et presidentes Collegij audientia prebeatur, sed talis appellatio, seu remissio sit ipso iure nulla, et habeatur pro ac si nunquam interposita fuisset, et presens ordo se se extendat et ad omnes alias Ciuitates nras, Saluis tn, et reseruatis statutis, et ordinibus Ciuitatum loquentibus sup Causis ~~Criminalibus~~ Ecclesiarum pupillorum et miserabilium personarum; Executio vero, et obseruantia presentis partis Committatur Capitibus huius Cons.

Sp. et Gnose Amice Char.me quia facta est fides officio nro, q ibidem Creme non reperitur registrata pars Capta in nro Cons. rogatorum die 5. Xbris 1351 in qua Cauetur q Rectores Vicarij, Iudices, et officiales quarumcumq Ciuitatum, et locorum Ill.mi Do. nri non possint inter subditos illorum locorum esse Iudices Compromissarij et q sententie per illos ferende nullius sint vigoris, Illo ex debito officij nri, et ut presertim ignorantie nullus possit se excusare, et q subditi preiudicati omnij nri a superfluis expensis subleuentur. Mittimus V. Sp.ti Copia dicte partis presentibus inserta, qua una cu presentibus lris nris registrari faciatis in actis illius Cancellarie ad futurorum memoriam.

Compromitti non possit in persona Rectorum et ministrorum ac officialium suorum.

Extrat et lre registrate sup fol. 73. q Cauetur commissiones Causarum fieri non posse ad q[illegible] vic. [illegible]

Ioannes Mauroceno Aduocat. Cois Venetiarum Ubi die VI. maij 1486.

Al[illegible] Sp. et Gnoso [illegible] Franc.o [illegible]nardo hon. Potesti, et Cap.o Crem.e amico Char.mo et successoribus suis.

Tenor partis de qua supra

M CCC LI. die quinto Xbris in Rogatis. 26. 73.

Cum iustum sit, et bonum prouidere, q aliquis non Compromittere possit in nris rectoribus, nec in aliquo eorum officiali Triuisano, et Cenetensi, ad hoc ut omnes fideles equaliter in suis iuribus tractentur. Vadit pars q de Cetero mandetur omnibus predictis nris Rectoribus Teruisij, et Cenetensi, et in Cancellarijs Ciuitatum, et Castrorum reperiatur, q Rectores non possint, nec debeant aliquem tam Ciuem, et districtualem suum, q quelibet alium assentire possit se Compromittere modo aliquo, seu forma in ipsis Rectoribus, nec in aliquo suo uicario, iudice, seu officiali; Et si Conferret sententia lata per eos, seu eorum aliquem nullius sit vigoris, et ualoris; Que obseruentur tam de Rectoribus, et Vicarijs presentialiter existentibus in regiminibus, et iudicibus, et officialibus, q de ijs, qui erunt de Cetero.

Petrus ab Organis not. offy Aud. no. ex quadam Copia ext.ait et in fide se subscr.

AVGVSTINVS Barbadico Dei gratia Dux Venetiarum

Contra Alchimistas.

Nob. et sap. viris Petro Bono de suo m.to Potesti, et Cap.o Creme, et successoribus suis fidelibus dilectis salutem, et dilectionis affectum. Significamus uobis q die 17. Xbris pro. pr. in Cons. nro X cu additione Capta fuit pars huius tenoris Vz.

Tollenda sunt de medio ea uia, que possunt prestare uel habilitationem uel regimentum scelestissimis, et detestandis fabricationibus, et adulterationibus monetarum tam aurj, q argentj, Et qm, sicuti multiplici experientia comperta habetur, est alchimia et ea instrumenta, quibus alchimiste utuntur, que demum adulterantur, et reputant in pessimum effectum. Ea pp uadit pars q autorizatione huius Cons: capitis, et firmiter obseruetur sit, q posthac nemo, et sit qui esse utlis, et ea secularis, q Ecclesiasticus uel Religiosus quocunq; nomine, uel dignitate fungatur, no possit nec in hac urbe nra Venetiarum, nec in aliqua pte ditionis nre ea de cetero, q maris laborerium de ipsa arte alchimie tam p faciendo aurum, q argentum, nec habere, nec tenere aliquod furnellum, bazam, ut aliud instrumentum pertinens ad illius modi exercitium alchimistale. Sub pena contrafactum sumentibus standi p annum unum in carceribus Venetiarum clausus, et banni deinde de Venetijs, et districtu, sicut in illis carceribus et de illis terris, et locis nris, in quibus fuerit contrafactum per annos quinq; tunc pro. Et si fuerit accusator, per quem veritas habebitur, habeat libras quingentas de bonis accusati, et si no esset soluendo, soluatur de pecuniis Dnij nri, et tentetur de credentia. Et si idem accusator fuerit seruus, uel serua, sit liber, et libera ab omni uinculo seruitutis. Si uero fuerit famulus, uel famula scripta, remaneat libera ab omni obligatione patrocinij, et ultra salarium suum ad integritatem recipiendum ab eisdem, ac si per totum tempus conuentum illis inseruiuissent, habeant libras. 500. pro dote uel soluendas, si uero contrafactor predictus erit persona Ecclesiastica cuiuscunq; nominis, gradus, et dignitatis ea fuerit, incurrat in penam banni decennalis, Et sub eadem pena tam carceris, q banni, q pecunie omnes illi, qui de pnti habent furnellos, et alia artificia pertinentia ad talem artem, debeant illos destruxisse infra octiduum post publicationem pntis ordinis. Et executio uero pntis pris commissa sit Capitibus huius Cons: et Aduocatoribus communis in Venetijs, de cetera uero Rectoribus nris. Et publicetur eras in scalis Rialti, et mittatur ad omnes Rectores nros de cetera, et ponatur in uolumine Commissionibus, seu ordine, et m^te ut illam nec rectores pntes, successores uero in principio Regiminu suoru faciat publicari, et inuiolabiliter obseruari, et irremissibiliter contra quem contrafacientes. Quapropter uolumus, et uobis mandamus autorizatis huius Cons: ut predicta pena, et contenta in ea obstrictis, et ab omnibus inuiolabiliter obseruari faciatis. Has aut ad successorum memoriam registrari faciatis.

Datum in nro duc: Pal: die. 7. Januarij Indict. 7. M cccc Lxxxvij.

Augustinus

Orators plures quatuor Venetias ire non possint, pter gratulationem Creationis ill: principis.

Baduario alt era due Venete Nob. et Sap: viris Aloisio Mudatio et suo m^to Pottati, et Cap^o Crete, et successoribus suis fidelibus salute, et dilectionis affectu. Significamus uobis q heri in nro Cons: D. Capta fuit pars tenoris infrascripti. Introducta est in ciuitatibus, et terris nris pessima, et no supportanda consuetudo, que est contra honorem nri Dnij, et ualde dispendiosa ipsis ciuitatibus, et terris, scilicet ad eorum mittat magnum numerum oratorum; ad absurdissimum, et de et eo sum esse, et dignum quisquis, Sicuti et ciuitatem Utinj factum fuit. Propterea uadit pars, et de nouo autorizatis huius Cons: statutum sit, q aliqua de Ciuitatibus, terris, et locis nris ea de pte retro, q maris p quascunq; causas

Cuiusuis importantie, no possint mitteri ad Conspectum Do. nri, ut Capitu Cons. nri X.
uel alterius magratus nri Venett plures quatuor oratores, uel nucios ad summum,
sed a quatuor usq unu; Excepto q p congratulatione Creationis q mi Dnicous
sub poena auc Ducator Rectoribus, uel alijs, qui fecerint lras Credentiales illis
con pntem Ordine nrum Exigenda p Aduocatores nros Cois sine alio Cons.
Et ulterius Expns p tales oratores, et nucios facte intelligantur facte, et fiat
ad damnu, et expensas oratoru, et nuciorum Venientiu con hunc ordine, et
no illius Ciuitatis, terre, et loci, qui eos mittent. Et pns pars scribatur oib
Rectoribus nris in Commissionibus eoru tu pntium, q3 futr, pro aimoda
sua obseruatione. Quare autate supra madamus uobis, ut suprm
pti, et Contenta in ea obseruare, et obseruari facere inuiolabiliter debeatis,
facientes has nras in actis Cancell ure ad futr memoria registrari.

Dat in nro Duc. Pal. die xij Aplis Indict X mo. 1492.

AVGVSTINVS Barbadico Dei gra Dux Venett nob.
et sap. Viris Dnico Bndicto et suo mto pottati, et Cap. Cremae, et succ suis fi-
delibz dilectis saltem, et dilectionis affectu. Significamus uobis q in nro Cons.
X. die xx. instantis Capta fuit ps tenoris infrascti Vz. Venerunt ad
pntiam Capiti huius Cons. Complures Ciues, et Villici terrar et locorum
nrorum, et grauiter indoluerunt, q officiales nri sup Cameris, q rationum
ueteru, et nouaru posita falce in rebus Communalibus sententiauerut, et Confis-
cauerut in nrum Dnium bona Communalia posita in Territorijs nris, quod
est scadalosum initiu, et ualde damnosum Comunibus, et pter mentem, et in-
tentione Dominij nri, Quod no est passum, q in bonis Communalibus Recto-
res nri, Syndici, nec officiales Ciuitatis Venetiar se intromitterent, nec
illa Confiscarent in Do. nrum, et petierut cu multa instantia, et Rtia q pro-
uideatur tanto disordinj, et ta damnoso Communj beneficio, quia se priuarent
usu, et Comodo reru, et bonoru Communaliu, quaru possessione habuerunt
a Tanto tpore citra, q no est memoria in Contrariu, remanerent penitus co-
sumpti. Ea ppt Vadit pars q autate huius Cons. puisum, et firmiter
statutu, et dliberatu sit, q per rectores nros, Syndicos, ut officiales Ciui-
tatis Venetiaru de Cetero no possit inquiri, sententiari, et Confiscari res
et bona Comunalia, que fuerint possessa ab annis Triginta supra pacifice,
et qete; sed remaneat ipse res, et bona Communalia, et ususfructus eoru in
Communibus, in quibus sunt, reseruatis semp Iuribus pticularu psonaru, Ec-
clesiaru, et Monasterioru. Verum ut dictis Communibus, et hoibus
omnino erepta sit facultas alienadi, uedendi, et alliuellandi, et in se approprïadi
in toto, ut in pte dictas res, et bona Communalia, ex nuc autate huius Cons.
firmiter statutu, et decretu sit, q dicta Coia, et hoies illoru no possint de-
inceps alliuellare, uedere, alienare, uel in se appropriare in toto, ut in pte
pdicta bona Communalia, sed illa remaneat in Coi suo, et p usu Cois, ex
hotum, ut p forma statutoru tenetur, et si Confieret huic dliberationi,
Contrafactores cadant de ducatis Quinquaginta p poena p quolibet, et si non
haberent unde soluere stent anno uno in carcere clausi, et in quicqd factu
fuisset, autate huius Cons. sit nullum, et p capite illius res, et bona pdicta

Communalia bona p rectores Venete
nec Confiscentur in Dnium, sed nec
possint qdem p coia alienari.

mādentur debitæ restituj, et reduci in villa, et coi, in quo antea erat, reseruato osso ad uocatorū nrorum eōis, et rectorū nrorum, et alior ad quos spectet iudicare iuxta forma Statutorū, et leōis sup rebus, et bonis Communalibus antehac quomodolibet alienatis, aut in se conuersis, et appropriatis. Et has aut ad sucessor memoriā nr̄am fieri, et in frequentia psonarū pub.ca

Datū in nro duc. Pal. die xxx. junij Indict. 13. 1495.

LEONARDVS

Lauredanus dei gr̄a dux Venet. Nob. et sapient viris Andree Triuisano q̄uisti et suo m.to Potestati, et Capit.o Crem.e, et Successorib. suis fidelibus dilectis salutē, et dilectionis affectū. Significamus uobis q̄ in Cons.o nro Rogatorū die xxij. instantis Capta fuit ps tenoris infrascripti. VZ. Quia frustra habbino ptorito li ordini, et leze nre dispositē de Lane forestiere no possano esser condotte alle terre, et luochi nri di Lombardia, ne ad altro loco nro, se no saremo certi di quessa Città nra di Venetia, la Esperientia il dimostra. Perche p lattenzion di alcuni il mestier della lana, che solea dar alimento à molte Terre, et luochi nri è reduto in tanta Estremita, che più esser no potria, et questo perche, che p le leze predette sia posta pical pena à detti Contrafattori, et inobedienti. Laqual essendo necessario putarle p beneficio de datij, et intrade nre, Commodo, et subleuatio di subditi nostri. Andrà parte che salue, et restrucha tutte le parte, et ordini sopra cio disponenti p autorita di questo Cons.o sia fermo statuito, et deliberato, che niuno, di qualunq; conditio esser si uoglia, et quocūq; nome nuncupetur, ardisca, ne presuma condur, ne far condur ad alcuna delle Terre, et luochi nri da ptē di Terra alcuna quantita di lane Samathee, outre prouenzale, ò de quelli luochi circauicini, ne da Salonichi, grade, ne picole, che fosse extratte da altro luocho, che di questa Città nra di Venetia, sotto pena di pder le lane, quali debbano immediate esser brusade, et pder li animali, co li quali fossero condotte, et star do anni in pson saradi, et pagar altro tanto p pena, quanto fosse il valor di esse lane, laqual pena sia diuisa in tre pti, che il terzo sia della Sig.ria nra, il terzo del accusador, et il terzo di quel Rettore, doue sarà trouato il contrabando. Et i Capitani del Golfo, Comessarij, et altri officiali, che trouassero dette lane, siano tenuti immediate pntarle ai Rettori di quelle Terre doue troueranno essi Contrabandi, Sotto pena di priuatio ppetua di suoi officij, et cadaun altro offitio, Ne dele pene predette si possa far gratia, dar, remissio, o relaxatio di termine, sotto pena ai Rettori, che Consentissero, o Contrafacessero, et Cinq; Mille d'oro da esser Scossi dalli Auogadori nri di Comun senza altro Cons.o et di essi privi p anni 3. di essi, bonificij, et reggimenti. Quare autoritate supdicta mandamus uobis ut supradicta ptenta, et Contenta in ea obseruari ab oibus cuiuscūq; facialis, Eam publicari faciendo, et in actis istius Cancellarie ad futuram memoriā reponi.

Datū in nro duc. Pal. die 24. jan. Indict. 9. 1505.

LEONARDVS

Lauredanus dei gr̄a dux Venet. etc. Nob. et Sap. viris Petro Trono et suo m.to Potestati, et Nic.o Contareno Capit.o Brixie, et succes suis fidelibus dilectis salutē, et dilectionis affectū, significamus uobis q̄ die 3. instantis in nro Cons.o Rogatorū Capta fuit ps tenoris infrascripti. VZ. Hauendo interesse à uie fidelissime, che Bragamaschi, Bressani, Cremaschi, et altri Subditi

nri Conducono nelle Terre nre dazij lauoradi d'oro, et de seda, Speciarie, Robbe de Sauoni, d'lumi, et altre robbe, et mercantie dazieuole, le qual trazeno da terre, et luoghi alieni con la forma della parte presa in questo Cons.o sotto di 30. Iunio. 1503. Et quelle dicono hauer tratte di questa Citta, non mostrando Bolletta alcuna del tratto di quelle, escusandosi hauer lasciate dette Bollette ali Guardiani, et lochi Consueti. El che cede in graue danno delli dazij nri, et subsequenter della mercantia. El che essendo ben Conueniente prouederui, accio tal fraude nelo auenire non si commetti. L'anderà parte, che salua, et reseruata in omnibus la sopradetta parte del 1503. et tutte altre leze, et ordinj circa cio disponenti, che cetero alcuno, sia chi esser si uoglia, no possi trazer da questa Citta nra robbe de niuna sorte p dette leze daciadade, se p.a appresso la sua Bolletta no gli sara etiam fatta una Contralettera p l'off.o nro della Insida, sop la qual sia notado la qualita, et quantita della robba, i trazerano da esserli fatta senza spesa alcuna, La qual Contralettera siano obligati li mercadanti portar, et Consignar ai Rettori di quel loco, doue sarano destinate dette robbe, et mercantie, nel qual loco debbano dette Contralettere esser reseruade in una filza, et mandate de mesi sei in mesi sei all'offo nro della Insida, sotto pena à chi Contrafara al pnte ordine nro de perder le Robbe ogni uolta, che fossino trouati senza la detta Contralettera, le qual robbe siano diuise secondo dispone le leze di Contrabandi. Quam auctoritate supradicti mandamus uobis, ut suprascriptam partem, et Contenta in ea obseruatis faciatisq. inuiolabiliter obseruari, facientes has nras in actis Cancellarie ad successorum memoriam registrari, et publicari in locis solitis ad omnium intelligentiam.

Datum in nro ducali Palatio die 13. Iunij, Indictione octaua, 1519.

Sp. Et Egr. Amice Char.mo Mittimus Ex.tiae Sp. V. partis capte in maiori Cons.o sub die 13. Iulij 1498. nris litteris inclusum, quam integrimus ex offo nro, ut dictam partem, et omnia contenta in ea exequatur, et exequi mandari faciat ad unguem in omnibus put stat, et iacet, sicuti acturam p suas bonitate esse Confidimus.

Bernardus Georgius Aduoc. Cois. Venet. die 18. Ian. 1542.

(Intromitti no possint prouisiones, dona et salaria, que p stt oo. largiuntur.)

A Tergo) Sp. et generoso uiro D. Hier.mo Contareno hon. Briziae Cap.o Amico Char.mo

Tenor partis.

1498. die 13. Iulij In maiori Consilio.

Vadit pars q determinetur, et diffiniatur auctoritate huius Cons. q predicta prouisio dictorum Pauli, et Girardinj de Camariuto no potuerit, possit, nec debeat intromitti uigore dicti Iudicatus. Et q de cetero aliquod donum, prouisio, uel salarium, quod datur, uel de cetero dabitur p nrum Commune alicui p sonae cuiusq. Conditionis existat no possit p aliqua sententiam, Iudicatum, uel aliter intromitti ullo modo, uel ingenio, secundum q est hactenus obseruatum. Et hec addantur in promissione Ex.mi D. ducis.

Partes &c. mi Cons: Rogati pribus
¶ Ill.mi Cons: m. x. drogari nō possint.

Andreas Gritti

Dei gra Dux Venetiar &c. Nob. et Sap. Viris Victori Bbadico d suo man.to pretor, et Alouisio d Ripa Cap.o Briet fidelibus dilectis salute, et dilectionis affectu. Come sapiti, fu Concesso p il Conseglio nro di. x. et Zonta dl. 1517. al fidelissimo et benemerito d stato nro D. Zuda frc.o da Martinengo ducati doscento da esser pagati da quella Camera a otto paghe all'anno. El quale ne ha fatto intender che no li vien risposta detta provisione p la suspension fatta ottenendo p il Cons.o di Pregadi q mesi sti supplicando a p.senti li Conuenientie suffragio nro; Et se ben p la prudentia ura possete reconsiderar, et cognoscer che una pte del Cons.o de pregadi no stia, ne pol drogar ala sopdetta parte del pfato Cons.o di x. la q̄l no si pol suspender, ne alterar, saluo p il medemo Cons.o di x. Nientedimeno ne è parso farui le pnte, imponendoui a li Capi del Cons.o nro di x. che al detto D. Zuda frc.o da Martinengo debbiate continuar di pagar li predetti ducati doscento à paghe otto all'anno da quella Camera, iuxta la detta pte del Cons.o nro di x. et Zonta, la q̄l hauete ad osseruar, et esseguir no obstante la detta pte del Cons.o di Pregadi, et suspension predetta.

Datt in nro duc. Pal. die xi. febr. Ind.ne ix. 1535.

Petrus Lando

Dei gra Dux Venetiar &c. Nob. et Sap. Viris Mauro Mauroceno doctr et suo m.to Pretori, et Hier.mo Contareno Cap.o Briet, et Canapte nr. educat. p terr.ram, misi pro Ventis esse Thanc pntati fuerit. successor suis fidelibus dilectis salute, et dilectionis affectu. Vi mandemo nele pnte inclusa la pte p.sa nel Cons.o nro di Pregadi del dì del mese pnte, in materia di Canevi disponente, ala osseruantia della q̄l no essendo da mancar di ogni possibil studio. Però vi Commettemo au.te che debbiate et esequir ad unguem essa pte et registrarla nelli atti di quella Cane.a a memoria di successi, et publicar, mandandone di quella notitia ali Rettori di Tutte le Castellanie della Provintia ura co la mission della Copia di quelle, le qual saranno qui annexe.

Datt in nro duc. Pal. die 7. martij Ind.ne p.ma 1543.

Tenor partis, de qua supra.

1543. die 2. martij, in Rogatis.

Anchor ch sufficientem sia sta provisto p questo Cons.o in diuersi Tempi, accio ch il Canevo, ch è di quella importanza ala Casa dl Arsenal nro ben noto ad ogni uno, fusse Condutto in questa Citta, Ostello dali mercadanti sia p beneficio publico, come privato, del qual risulta lo alimento ali fidelissimi nri della Tana, et molti altri in questa Citta; El ch tamen no obstante si Cognosce esser tamen da tanto tempo in qua tanto accresciuta la temerita delli mercadanti si nostri, come forestieri, ch spretio le leggi, et ordini nri in tal materia disponenti Conducono, et fano condur p li territorij, et loci nri si da terra, come da mar Canevi in gra quantita no solum Cretesi, ma et lauorati, scauezzati, garbuoli, posti in le Cognetti, sali ut nogono tratti dela miglior sorte del Ca-

ntuo. Cioè mochadi, et Refudij. Et di quanto danno sia ala Casa del Arsenal qual si troua in nõ picciola penuria di quelli, et à molti nri subditi, ogniuno per sua prudentia il può Conoscer, si come si ha inteso dala supplica hora letta dali fidelissimi nri Franc. Sogatto d'Arqua, et Compagni Triuisani. Il che non essendo più da differir el farli ogni gagliarda prouision per obuiar nel auenir à tanti inconuenienti, però.

L'Andera parte, che saluo, et reseruate tutte le altre parti in tal materia disponenti et ala pnte nõ repugnanti, nisuno, sia di che condition esser si uoglia, ardisca condur, aut far condur caneuo greso di sorte alcuna per li territorij nri, Città, over Castelle si da Terra, come da mar, se prima nõ saranno appresentati nel offo nro dela Tana iuxta le leggi, dele quali uolendo poi li mercadanti, et subditi nostri seruirsene debbano uenir à comprarli in questa Città, et poi condurli, doue à quelli è concesso per le leggi, pagando però prima li dretti loro iuxta il solito, Sotto tutte le pene ali Contrafacienti contenute nele leggi medesime. et de più de esser bandito per anni 3. di quel loco, doue fosse attrouato contuenir al pnte ordine, et di pagar ducati Cento al arsenal nro. Insuper sia preso che li Canevi lauorati gargiuoli, posti in le Legnetti nõ possino esser conduttti in alcuno deli lochi nri si da mar, como da Terra, Si come si osserua in questa nra Città iuxta la forma del Capitular deli Cordaroli, sotto tutte le pene sopradette, et di perder i Canevi per contrabando, et la pnte parte sia publicata sopra le scale di S. Marco. et Rialto, et datone notitia ali Rettori nostri da Mar, et da Terra. Et similiter sia prohibito del tutto deli Canevi di Montagnana, Cologna, et Triuisana posti in le Legnetti ut sup. sotto le pene contenute di sopra.

ANDREAS Gritj Dei gra dux Venet. etc. Nobilib. et Sap. Viris Petro Boldu de suo man.to Pottati, et Cap.o Cremę, et success. fidelibus dilectis salutē, et dilectionis affectum. Habbiamo statuito che tutti quelli così terrieri, come forestieri che toranno possessi de beneficij de tutte terre, et loghi nri, così da Terra, come da Mare, da ducati Cento de intrada in zoso pagar debbano duc. uno, Et da duc. Cento fino à Cinquecento ducati duj, et da duc. Cinquecento in suso, duc. Cinq. semel tantu, da esser scossi per il Circunspetto Dnt.o Corona Cassier dela Cancell.a nra, et suo successor, et quelli exposti al hospedal dela pietà di questa Città per il bisogno de detto Hospedal. Pertanto ui Commettemo efficacissime che nõ debbiate pmetter, che alcuno, et sia chi esser si uoglia, sia posto in possesso de qual se uoglia bñficio Ecclastico di quella iurisditione nra, sel nõ hauarà le lre nostre ducali de possesso, Come dispone le lege, et ordinj nri. Et così exequirete inuiolabiliter. Has aut registrari facietis in Canc.a nra ad futu memoria. — *Possessus bñficioru Ecclasticoru nõ dentur absq. lris ducalibus.*

Datt in nro duc. Pal. die x. septebris, Indict. xiiij. 1525.

M D XXXXIIIJ. die 22. Jan. in Rogatis

E prouisto per parte presa in questo Cons.o ali. 5. marzo 1459. Che li possessi — *In eadem materia.*

Tempordi di bñficij Eccliastici si debbano dar quelli di ualuta di ducz Cento in
suso cõ l'auta di questo Smato, et li altri da quella summa in Roso p trẽ' sim-
plice dlla banca. Vtro.

L'Andera parte, ch in ogñ dele lege, et ordini sop cio disponenti, et alla pnte
pte no repugnanti, quali siano salue, et riservate p auta di questo Cons.o
sia statuito, Et p.o Che tutti quelli, ch quomodocunq, si trouano essinna
ti nelli bñficij sensa autorita di questo Cons.o outro lre dela Sio.a nra iu
la dispositiõ dla detta pte dl 1459. habbino termine di mesi sei quelli
da pte di Terra, et quelli da Mar mesi otto pssimi d tuor le lre di possesso
da questo Cons.o outro dala Sio.a nra, iu la ualuta di bñficij, Come p
la forma, et dispositiõ di detta lege douemo fare, et esso termine passato,
et nõ hauẽdo loro tolto la lra del possesso, ut sup.a, Ciascun Rettor nostro
outro Rettori, sotto la tuisditiõ deli quali saranno tali bñficij, ouer si
hanno a scoder le intrade di quelli, siano ttenuti, et obbano immediate
hauta la notitia, sequestrar le intrade di essi bñficij, dli qli nõ li saranno
sta pntate le lre di possesso uts. nẽ possino tal intrade rẽssar, si ef-
fettualmẽte le dette lettre di possesso di questo Cons.o outro dla Sig.a nra
iu la ualuta di bñficij, nõ li saranno pntate. Acciõ questi tali siano
astritti a far la debita rẽcognitiõ dal Sñio nro nel possesso temporale,
d tali bñficij, Come è justo, et Conueniente. Eccetto pero li bñficij
dle Insule nre di Cipro, et Candia da ducati Cento in Soso, Li possessori
delli quali siano ttenuti pigliar le lre delli possessi da quelli Rettori fra el
termine ch sono obligati li altri dl Sñio nro. Quelli ultram d Corphu in
qua, ch hauessino bñficij d ducati 40. in Soso non uolendo p sua Como-
dita ultrire d qui, debbano pigliare le lettere pdette dali Rettori, doue sa-
ranno li bñficij, nel termine predetto: et Cosi medesimam se habbia d seruar
nelle Terre, et loci nri da pte di terra nelli bñficij d ducz xx. in
Soso, ch p detta ualuta possino tuor le lre dalli Rettori loro, doue
fussino li bñficij. Li quali Tutti Rettori dle Insule, Terre, et loci nri
siano obligati al ritorno suo dar in nota al Canc.o nro grãde Tutti li pos
sessi hauaranno dato nel tempo del suo regimento cõ espression del loco
del bñficio, et d chi lo hauaranno dato et la ualuta di esso, accio si
possa far nota sop il libro deputato, et ch in ogni tempo si possa ueder
il tutto.

Pratterea nõ debba alcũ Rettor, outo Rettori nri dar d Cattero il possesso
d alcũ bñficio nelli loci, et territorij a loro comessi ad alcuno, sia di qt
Conditiõ si uoglia, anzi debbano star aduertij, et ben attenti, et nõ permettir
ch alcuno intri in la possessiõ temporale, nẽ se ingerisca nelle intrade de
alcuno di detti bñficij p raggio alcuna ch hauesse de Collatione, renuncia, p
mutatione, indulti, outro altra forma, et modo, ch dir si possa sotto la lre
dlla Sig.a nra, outro di questo Cons.o secõdo la ualuta dlli bñficij uts.
Et ulterius accio nõ si possi contrafar da alcuno inscij li Rettori, debbano
far d saper, et intimar alli deputadi, ò Maniği d ciascun loco, et uilla
dlle furisditiõ sue ch nõ permettino alcun intrar nel possesso Temporale

delli bñficij di essi loci, et ville, ne apprêder Cosa alcuna delle Intrade d quelli,
senõ d mandato delli Rettori loro in ecõn d lre della Sig.ª nrã, ouero di que-
sto Cons.º uts. ma subito hauta la notitia del uacar, ouero renũcia, et Cessio-
ne, ouero pmuttatiõ fatta d tali bñficij delli loci, ouero ville loro, rettenẽdo,
ò ponẽdo, et facendo star in sequestro tutte, et cadauna sorte delle intrade d
detti bñficij, lo facino saper al Rettor, ouero Rettori della Citta, ouer loco,
sotto la iurisditiõ d quali sarano. Il che se cusi p loro deputadi, ò Merigi
nõ sara seruato, Cader debba ciascun d'essi à pena d duc. 50. delli q-
li hauer debba esso Rettor, ò Rettori che faranno la ecõn uno terzo, lo
Accusador uno terzo, l'hospedal della pietà l'altro terzo, et ditto sequestro
habbi à Continuar fino tãto che à detti Rettori saranno pñtate le lre di
possesso uts. Li qli Rettori intẽdendo pur che alcuno altramẽte se intro-
mettesse in detti possessi, ouero intrade, li debbano immediate far remo-
uer, suspẽdendo la possessiõ temporale, et sequestrando le intrade uts
Sotto pena ad essi Rettori in ciascun Caso di Contrafattione di osseruãtia
della pte pñte de duc. 500. d'oro p ogni uolta da esser scossi nelli soi
beni p Cadauno di Auogadori d Comun, senza altro Cons.º Un terzo
della qual pena sia d quello, ò quelli Auogadori faranno la ecõn, un
terzo del accusadore, et l'altro terzo del hospedal della pietà, ne di alcuna
delle antedette pene possa esser fatta gratia, don, remission, ò recom-
pẽsatiõ, Saluo p li sei Consiglieri, tre Capi de xl.ᵗᵃ XXXVI. di
xl.ᵗᵃ et li cinq.ᵗᵃ sesti del nrõ maggior Cons.º et la pñte parte sia mãdata
à Ciascũ Rettor nrõ si da pte di terra, Come da mar, et posta in le cõ-
mission di quelli succederanno d tempo in tempo. Accio uno tãto bono
et saluberrimo ordine sortisca la debita ecõne. Et debba il Canc.º grã-
de nrõ dar carico ad uno della Canc.ª nrã di tenir doi libri, sop li qli
di tempo in tempo debba notar tutti quelli hauarãno tolto li possessi delli
bñficij cõ particolar mẽtiõ di essi Beneficij, et doue li saranno à territo-
rio p territorio, Cioè sop uno libro li Beneficij da duc. Cento in suso, et
sopra l'altro da detta summa in zoso. Et un altro libro p notar li possessi
che sarãno sta datj p li Rettori delle Insule nrẽ di Cipro, et di Candia
Da duc. Cento in zoso, et p quelli da Corphu in qua da duc. 40. in
zoso, et p li Rettori da pte di terra da xx. in zoso. Accio sẽpre
si possa ueder il tutto chiaram.ᵗᵉ Alla osseruãtia della qual parte siano
obligatj quelli che possedono li bñficij da xx anni in qua, et Cosi suc-
cessiue p li tempi che hanno à uenire.

Sp. et Gnõse Vir, Expositũ nobis fuit pte dñi pbri Gabrielis d Casa- (In suspta mattria.
lijs archipbri plebis de Tionalo urẽ iurisdictionis, q cu fuerit indebite
et Calumniose accusatus in Episcopatu Tridentino d quibusdam falsis im-
putationibus, ob quas fuerit ad se defendendum citatus, et timens ab ini-
micis suis iniuste opprimi, noluit comparere, et in absẽtia fuit cõdemnatg

(ut dicitur) ad p̃uationē dicti bñficij, a qua Condemnationē se appellauit ad su-
mū Pontificē, et quia dubitatur, ut Sp. cē. requisitus ā p̃fato R̄do Episcopo
Tridentino et danda possessionē dicti bñficij alicui alteri, illam tradet non
obstantē appone, Et quia huiōi possessiōs dari nō possunt sine lris du-
calibus Sp. v. requirimus, ut stantibus p̃uisionibus ducalibus, quarū
Exēplum istis nris inclusum trasmittimus, nō debeat tradenē, nec tradi
p̃mittat alicui sine ipsis lris ducalibus possessum ipsum. Verū siquis ius
habere p̃tendit in ipso bñficio, et possessionē apprehendere intendat, eos
remittat ad Illm dnium cūm forma dictarum p̃tium, et p̃uisionum
ducalium, Citato ipso p̃bro Gabriele.

Dionysius Contarenus ē duos Cōs Tenet die. 16. Jan 1491.

Sp. et Exōre uiro d. alter. Baduario p̃uisori Salodij, et Riperiē
Cap. amico Charmo.

ē trpo.

Tenor literarū, de quibus sup.

R̄dis Patribus nris Paduē, et Succes.

Sabbiamo statuito, ch̄ tutti quelli cosi terrieri, Come forestieri, ch̄ torrāno
il possesso de bñficij et tutte terre, et luochi nri cosi da terra, come da
Mare de duc. Cento de intrada in Joso, paghi debbano duc. uno,
et da Ducati Cento fin duc. 500. duc. dui, et da duc. 500
in suso duc. Cinq, sonel tanti da esser scossi p il Circūspetto d. Antonio
Corona Cassiero della Camē. nra, et suoi Successori, et quelli risposti
al Hospitale della pietà di questa Città p il bisogno di detto hospitale.
Pertanto ui Commettemo efficacissimē, che nō debbiate p̃mettere, ch̄ alcuno
et sia chi esser si uoglia, sia posto in possesso d'qual si uoglia bñficio Ec-
clesiastico di quella Jurisdition ura, sel nō haurā lre nre Ducali de
possesso. Come disponeno le leze, et ordini nri, et cosi ē requisitti in-
uiolabilitē. Has aut ē Die 9. Septr 1525.

Fr. Andreas Futrut lrē similis ōibus
Rectorib. ēd. p̃tium Istriē
et Successr

Consiliarij
Andreas Fuscarenus.
Jac. Baduarius.
Marcus Minius.
Andreas Mudatius.

Dnicus Catalinus Curiē maioris
not. et authoritate ē. uic

Sp. et cor amice char.mo Expositu est nobis parte Viti de Ramusello in suo, et nominibus quibus intervenit, ut cu multo tempore citra per spatiu Triginta annoru, et ultra, et vite pris sui possederit iure affictationis possessiones quasdam Abbatie Sancti Justine, et unam continua, et uniforme solverit pensionem, in qua possessione multa meliora ipsi, et sui fecerunt, sicut notissimu est, et clarissime patet, Tamen in pnti a Gubernatore dicte Abbatie de facto molestitur, ut recedat a possessione ipsarum Terrarum, Contra omnem justitiam, et contra id, quod hactenus in huiusmodi casibus observatu fuit, ac et con forma pris capitis in Ill.mo Cons.o Rogatoru disponentis huiusmodi possessores terraru per triginta annos, et ultra, cum uniformi pensione no possint e possessionibus expelli, tenor ut in ea, Cuius exemplum pntibus nris insertum mittimus pro informatione vra, Requirimus ideo Sp. V. et affo nro, Quatenus ipsis gravatibus inconcusse, et inviolabiliter observare, et observari facere debeatis pte pfata et Contenta in ea, Ut pauperes Subditi nri possint gaudere munificentia Ill.mi Dnij nri. Vrum si aliquid in contrarium haberetis rescribatis nobis.

Possessor unius boni per annos xl.ta sub uniformi pensione; iure livelli possidere psumat, et ab eo expelli non possit.

Hier.mus Baduario Advocatus Cois Venetiarum Ubi die 7. Jan. 1489.

Atergo] Sp. et Eg.o D. Aloysio Bragadeno hon. Locuten. pri. f. t. amico Char.mo

1451. die 23. 7mbris in Rogatis in l.o Comunali n.o 14. ad Charte 97.

Copia unius Capli in Confirmatione Compositionis facte inter Coitatem Padue, et Abb.am S. Justine, et fratalee.

Siquis possederit in futuru per annos Quadraginta Continuos, et solverit unam certa pensionem uniforme continua, licet non appareat an de iure livelli, vel locationis solverit, nec de hoc Constare possit per formam publica, aut alio modo, aut psumptione, quod in tali dubio intelligatur, quod talis psona solverit iure livelli, et ex talibus cotinuis solutionibus uniformibus psumatur esse livellum, et sic possit, et debeat investiri de eo ut livellarius.

Item quod illi qui reperirentur aliquid ab Ecclia per spatiu xl.ta annoru sub uniformi pensione debeant investiri ab ipsis Ecclesijs sub forma predicta, prout Jus disponit.

Ego Bnardinus de Botadie ducalis not.s ex authentico fideliter exc.vi

Pars capta in Cons.o Rogatt sup facto illorq q posse-
derunt p xxx.ta annos, q molestari no possint.
Capta fuit die 24. febr. 1488.

Possidentes bona in terr.o Brixiensi p xxx.ta annos, molestari non possint.

Studet semp animum nrum tenere, et Conservare subditos suos quietos, et pacificos et tollere quecunq; que inter eos aliqua discensione, et disceptatione afferre possint, Propter quod 1461. p Cons.m de certa fuit, q omnes cives Paduani, et Rauennates, et alij qui in illis Ciuitatibus, et territorijs nostris possident bona, que fuissent illorum, qui dominabantur Ciuitatis nre, seu que aliquo modo ad dnium nrum pertinere possent, no molestentur, nec aliqua con eos fieri possit inquisitio. In pntiarum aut dnus fo Baptes de Soldo, et Hassinus de Hassinis oratores fidelissimi Ciuitatis nre Brixie Supplicautrunt, q pro auferenda quacunq; materia, et occone malivolis, et scandalosis, et malignis hoibus, et illi fideles nri aliqn intelligant, et certiores sint possidendi pacifice, q suum est, Dignetur Omnium nrum statuere, q qui p aliquod tempus conorum possederunt domu aliqua, seu possessiones, molestari nequeant sub pretextu q fuerint bona rebellium dnij nri. Cum equu sit, et conveniens pacifico victui ipsorum fidelissimorum nrorum.

Vadit pars q ad utilitatem huius Cons.i statuatur, q omnes illi qui p annos Triginta quiete, et pacifice possederunt domum, aut possessiones aliqua in Ciuitate, et territorio Brixiensi, intelligantur, et sint veri, et leg.mi possessores, nec contra eos possit inquiri, nec aliqua lite molestari debeant, nec sub specie, q fuerint bona rebellium, nec sub alio colore, forma, aut ingenio, sed pacifice et quiete possideant, sicuti omnis equitas exposcit.

LEONARDVS Laureda[n]us dei gra Dux Venetiar[um] etc. Nob. et Sapientibus viris Aloysio de Mula de suo man.to Potestati, et Cap.o Crem.e, et successoribus suis fidelibus dilectis salute, et dilectionis affectum. Intibus viris oc-
(Conservatores Monetarum ad veniendi, q[uo]d cercetur.)
clusum ad vos mittimus et exemplum pris nouissime hoc est sub die xv. mo Martij pteriti capte in Cons.o nro. x. pro qua datur potna illis, qui de tunc de cetero deaurarent, seu deaurari facerent monetas suas, aut forinsecas argenteas, aut alterius metalli, nec no contra illos, qui scienter illas expenderent aut expendi facerent, principes, et socios humor culpe. Quam publicari facietis in locis solitis illius Ciuitatis, et addi in ista Commissione, obseruandam in casibj q sub uro regimine occurrerent, et quam et addi facietis in matricula auri ficij illius Ciuitatis, ne pretextu ignorantie seu aliter excusare. Literas aut registrari ad futuram memoriam facietis in istis Cancellarijs uris.

Datum in nro duc. Pal. die 7. junij, Indict. v.ta M cccc.

1502. die 12. martij in Cons.o x.

Quonia in parte alis capta in hac Cons.a cu additione die xx. octobris 1473. contra falsatores monetaru nulla fit mentio de potna danda illis q alterat mo-

netam nostram seu forinsecam argenteam deaurando, et expendendo illam, ut illas pro
medijs ducatis, seu pro bonis ducatis, sicuti modo occursum est, Et opportuna sit de
novo remedio, et poenis contra huiusmodi malitias, et fraudes providendum. Vadit
pars quod auctoritate huius consilij captum, et nova lege, et provisione statutum sit, quod qui-
cumque de cetero deaurabit, seu deaurari faciet monetas nostras, vel forinsecas ar-
genteas, vel alterius metalli, incurrat in poenam amputationis manus, et eru-
atur sibi oculus. Ad quam et poenam subiaceant omnes illi, qui scienter illas
expenderent, vel expendi facerent, participes, et socij, qui forent in illo hu-
iusmodi culpe; Et si fuerit Accusator, per quem veritas facti habeatur, habeat
libras Quingentas solvendas de bonis Culpabilium, et si non forent solvendo, sol-
vantur de pecunijs dominij nostri. Et si accusator foret socius, vel particeps ta-
lis delicti ultra taleam suprascriptam, quam consequatur, remaneat et absolutus ab
omni poena talis culpe, et teneantur de credentia. Excludantur ab hoc or-
dine, et in illo non comprehendantur ille monete Argenti nostre, vel aliene deaurate
hactenus, vel que deaurarentur, que haberent in se duo foramina. Et publi-
cetur hec pars in scalis Rivi alti, Et ponatur hic ordo in Commissionibus
omnium Rectorum nostrorum habentium Criminalia, et mandetur observari in casi-
bus, qui sub suis regiminibus occurrerent. Addatur quoque in matricula
aurificum tam huius Civitatis, quam locorum nostrorum, ne quis possit pretextu igno-
rantie excusari.

ANDREAS

Amen